TOT ZIENS IN

ITALIA®

1991

NUTTIGE INFORMATIE VOOR DE TOERIST IN ITALIE

VENEZIA

DE ITALIAANSE GEWESTEN

1 Piemonte
2 Valle d'Aosta
3 Lombardia
4 Trentino-Alto Adige
5 Veneto
6 Friuli-Venezia Giulia
7 Liguria
8 Emilia-Romagna
9 Toscana
10 Umbria
11 Marche
12 Lazio
13 Abruzzo
14 Molise
15 Campania
16 Puglia
17 Basilicata
18 Calabria
19 Sicilia
20 Sardegna

Ten geleide

Voor U ligt de nieuwe uitgave "Tot ziens in Italië" met als ondertitel - nuttige informatie voor de toerist in Italië - jaargang 1991. Het is verheugend om te mogen konstateren, dat deze gids door een groot publiek zo op prijs gesteld wordt. Wij hebben dan ook in de loop van het afgelopen jaar, naar aanleiding van ons verzoek om ons te willen helpen deze uitgave zo up to date mogelijk te houden, honderden reakties gekregen. Op de eerste plaats is daarom een woord van dank op zijn plaats aan het lezerspubliek van "Tot ziens in Italië". Van Uw reakties hebben wij veel profijt gehad, het is mede hierdoor dat in de benadering van diverse onderwerpen opvallende wijzigingen zijn aangebracht. Het is natuurlijk niet mogelijk geweest om aan alle soms zeer terechte wensen en verzoeken te voldoen, omdat elke ingreep en wijziging budgettaire gevolgen heeft. In ieder geval zullen velen onder U al lezend tot de ontdekking komen, dat de ingezonden suggesties zijn gehonoreerd.

Toch heeft iedereen zijn eigen manier om gidsen, kaarten e.d. te consulteren, maar het is misschien ook handig om te weten met welke visie en ideeën deze uitgave is samengesteld.

Er is van uitgegaan de berg nuttige informatie zo te verwerken dat de voor de toerist belangrijke gegevens snel te vinden zijn. Hiertoe is achter in de gids een inhoudsopgave op alfabet, met verwijzing naar de onderwerpen die per vetgedrukte titel worden behandeld, opgenomen. Voorts is deze "Tot ziens in Italië" per onderwerp als volgt ingedeeld:

- Italië: toeristische geografische informatie. Hierbij hebben wij gekozen voor een gewestelijk benadering van ons land, niet omdat wij U de staatkundige indeling van Italië willen leren (hoewel het handig is die te weten), maar wel omdat op deze manier alle provincies tot hun recht komen.
- Italië: Algemene informatie.
- Italië: Natuur, cultuur en evenementen.
- Italië: Culinair
- Italië: Sport.
- Italië: Reisgidsen in het Nederlands.
- Italië: Scheepvaart.
- Italië per auto.
- Italië per trein.
- Italië per vliegtuig.
- Italië per fiets
- Reisbureaus en touroperators: georganiseerd toerisme.

Uiteraard hebben wij er nauwgezet naar gestreefd zo correct mogelijke informatie te verstrekken, maar wij kunnen geen verantwoording dragen voor enigerlei wijziging die zich mocht voordoen en/of voor welke onjuistheid die in de informatie kan zijn opgenomen.

Tenslotte is het ons een genoegen een woord van speciale dank te laten uitgaan naar de volgende instellingen en toeristische overheidsinstanties, die het mogelijk hebben gemaakt om deze gids in zijn huidige vorm en inhoud te kunnen uitgeven.

- Alle Italiaanse toeristische overheidsinstanties;
  Assessorati per il turismo
  Ente provinciali per il turismo
  Aziende per la promozione del turismo
  Aziende di soggiorno per il turismo
  Voor hun bijdragen in het zo "up to date" mogelijk maken van de informatie en het adressenmateriaal.

Amsterdam, december 1990

Piemonte

Piemonte is van alle Italiaanse gewesten het enige gewest dat met zijn naam een goed en vastomlijnd geografisch beeld geeft. Piemonte, vrij vertaald: aan de voet van de bergen. Voor een gebied met een bergwereld van 43% had de naam niet treffender kunnen zijn. Men kan in dit gewest drie zones onderscheiden:
- De bergmassieven van de Alpen: Monviso, Gran Paradiso, Monte Bianco (Mont Blanc), Cervino en Monte Rosa;
- De laagvlakte gevormd door het stroomgebied van de Po;
- Het heuvelgebied, dat, buiten het heuvellandschap van Torino ten zuiden van de Po, twee grote heuvelgebieden omvat: dat van Monferrato en dat van de Langhe.

Torino (Turijn) en provincie

Torino (239 m; 1.069.013 inw.). Deze stad heeft in Nederland een bekende klank en dat zal wel in de eerste plaats komen omdat hier de FIAT-fabrieken zijn. Maar het is niet alleen de Fiat die Torino haar bekendheid heeft gegeven, want deze prachtige stad aan de rivier de Po heeft ook een groots en veelbewogen verleden. Vanaf de XIII eeuw, toen het huis van Savoie zijn macht vestigde, werd Torino steeds belangrijker en in de XVI eeuw verhief men haar tot hoofdstad van de staat. Torino heeft een speciale stedebouwkundige aanleg met Italiaanse en Franse invloeden: streng maar ook vriendelijk. Bezienswaardigheden: Palazzo Madama, Palazzo Reale, S. Lorenzo en de Dom. Een goed bezoek aan Torino eist minstens een aantal dagen.

Belangrijke plaatsen voor een bergsport- of wintersportvakantie zijn: Sestriere, modern en in de winter uitgerust met een enorm net van sneeuwkanonnen; Bardonecchia, Sauze d'Oulx en Sportinia.

Alessandria en provincie

Alessandria (95 m; 93.886 inw.). Belangrijk handels- en industriecentrum. In de provincie zijn interessant Casale, hoofdstad van het hertogdom Monferrato (1464-1703); Tortona; Acqui Terme, een bekende kuurplaats.

Asti en provincie

Asti (123 m; 76.365 inw.). Handels- en industriestad. Tevens belangrijk centrum voor de landbouwactiviteiten. De naam Asti is ook bekend door haar wijnen (Asti Spumante). Eenmaal per jaar op de derde zondag van september dit jaar op de vijftiende vindt er het Palio plaats, een folkloristisch feest met paardenrennen.

In de provincie zijn talloze excursies te maken, o.a. culinaire routes.

Cuneo en provincie

Cuneo (534 m; 55.785 inw.). Men zegt dat Cuneo in de 12e eeuw is gesticht. Vanaf de tijd dat Cuneo de titel stad kreeg heeft zij een centrale plaats ingenomen in dit deel van Piemonte.

In de provincie is een bezoek aan het heuvelgebied van de Langhe en aan de plaats Mondovì de moeite waard. Bekend wintersportoord is Limone Piemonte.

Novara en provincie

Novara (159 m; 102.961 inw.). De hoofdstad van een provincie die in Nederland eerder bekend is door het Lago Maggiore. Novara is natuurlijk een bezoek op een dagexcursie vanaf Uw vakantieverblijf aan één van de meren meer dan waard. Bezienswaardig de Domkerk, de Doopkapel en de Broletto.

Het Lago Maggiore is het grootste meer van het gewest, met een subtropisch klimaat. Hier kunt U een geweldige vakantie doorbrengen in kleine familiehotels, leuke bungalows en prachtig gelegen campings. Dagtochten naar de eilanden Isola Madre, Isola dei Pescatori en Isola Bella, in het meer, maakt U natuurlijk. De kleine meren Lago d'Orta en Lago di Mergozzo zijn vooral bij kampeerders bekend.

Vercelli en provincie

Vercelli (130 m; 52.123 inw.). Deze stad is een groot centrum voor de landbouw, en vooral op het gebied van de rijstteelt.

Het gebied van Biella is een interessante regio van de provincie.

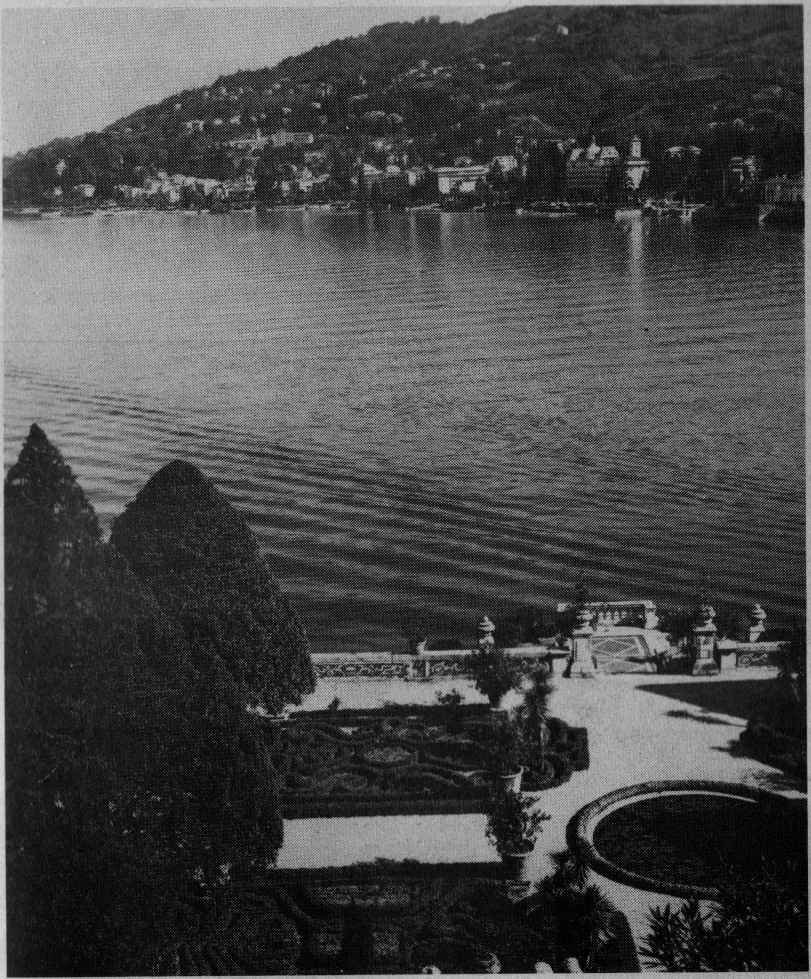

Stresa (Novara)

Valle d'Aosta

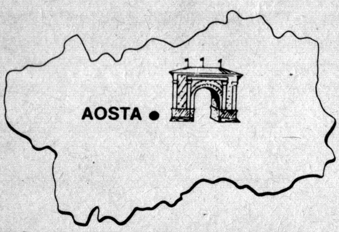

In het uiterste noord-westen van het Italiaanse schiereiland gelegen, bevindt het Aosta-dal zich in het "hart" van Europa, op de grens van Frankrijk en Zwitserland. Via de wegtunnels van de Mont-Blanc en de Grote St. Bernard is dit gebied niet alleen vanuit deze beide landen, maar vanuit geheel Noord-Europa gemakkelijk bereikbaar, en – dankzij de nabijheid van de luchthavens van Genève (150 km), Milaan (180 km) en Turijn (120 km) geldt dit tevens voor de rest van de wereld. Tenslotte is er vanuit dit gewest een rechtstreekse aansluiting op het Italiaanse autostrada-net.

Het Aosta-dal is rechthoekig van vorm en te vergelijken met een blad met als "hoofdnerf" het voornaamste dal van de Dora Baltea en een twaalftal zijdalen.

De autoweg loopt middendoor het hoofddal tot vlakbij Aosta en sluit aan op de super-autoweg naar de Mont-Blanc-tunnel. Alle zijdalen zijn van goed berijdbare wegen voorzien en alle plaatsen – ook de kleinste – zijn via geasfalteerde wegen voor voertuigen toegankelijk.

De verzekering van een romantisch schrijver dat, wanneer hij terugdacht aan het Aosta-dal, "de altijd blauwe hemel en de bloeiende bomen" voor zijn geestesoog verrezen, is niet zomaar overdreven. Het Mont-Blanc-massief beschermt deze streek tegen noord-atlantische atmosferische storingen.

Het klimaat is meestal droog en zonnig. Reeds op gemiddelde hoogte, treft men uitgestrekte skigebieden aan, die in de winter op een ruime sneeuwval kunnen rekenen. Deze sneeuwzekerheid zorgt ervoor dat de skicentra van het Aostadal worden gerekend tot de drukst bezochte en meest gewaardeerde in de Alpen. En dan spreken we nog niet eens over de mogelijkheden in Breuil-Cervinia, Courmayeur en talrijke andere plaatsen, speciaal voor de bergsportenthousiasten.

Van dit mooie gewest is de stad Aosta de hoofdstad. Aosta (583 m. ; 36.398 inw.). Te bezichtigen de Arco di Augusto, gelijktijdig met de stichting van de stad (25 v. Chr.) gebouwd. Andere bezienswaardigheden: S. Orso, Teatro Romano en de Kathedraal. Bij de Nederlanders is het in het Aostadal gelegen Natuurreservaat Gran Paradiso zeer geliefd en wordt Cogne vaak als uitgangspunt gekozen.

Lombardia

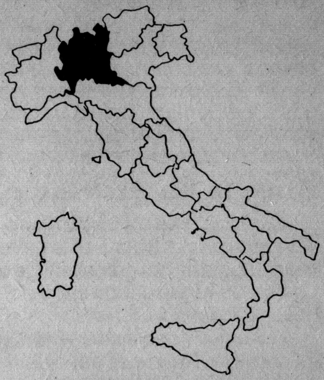

Het gewest Lombardia of op z'n Nederlands "Lombardije" is één van de belangrijkste Italiaanse gewesten op het gebied van handel, industrie en toerisme. Het gewest grenst in het noorden aan Zwitserland; in het westen aan het Lago Maggiore; in het oosten aan het Gardameer en kan in het zuiden een groot gedeelte van de Povlakte tot haar grondgebied rekenen. Er bestaat een liedje – van de helaas te vroeg overleden conférencier Wim Sonneveld – "De koningin van Lombardije, die ging uit rijden, die ging uit rijden", als het over dit Lombardia ging dan was de kopregel van dit lied zéér treffend, want Lombardije is een vorstelijke bestemming met prachtige meren in een fascinerend landschap. Door deze meren is Lombardia ook wel bekend als het gebied van de Noorditaliaanse meren. In dit gewest ligt b.v. de rustige en landelijke oostoever van het Lago Maggiore; de dromerige bloemenpracht van de oevers van het Comomeer; het kampeerparadijs van het Iseomeer; het rustieke Idromeer; het levendige Gardameer en talloze kleinere maar daarom niet minder aantrekkelijke meertjes.

Milano en provincie

Milano (122 m; 1.458.188 inw.). Hoofdstad van het gewest Lombardije en van de gelijknamige provincie. Milaan is gelegen in het hart van de Povlakte op een kruispunt van nationale en internationale verbindingswegen. De stedelijke opbouw van Milaan heeft de vorm van een stralenkrans, waarvan het Domplein het centrum vormt. Men kan zeggen dat in dit oude centrum van Milaan een groot gedeelte van de levenskracht van het veelbewogen Milanese leven zich afspeelt. Hier vindt men de beroemde Dom van Milaan, het belangrijkste monument van de stad. Het grootste complex van gotische architectuur dat in Italië werd gebouwd. De bouw werd in het jaar 1386 begonnen onder het bestuur van Gian Galeazzo Visconti en voltooid in de vorige eeuw. Opzij van de Dom is de Galleria Vittorio Emanuele, die U naar het Teatro alla Scala voert, het wereldberoemde operatheater van Milaan. In de zone tussen de Via Dante, de Via Manzoni en de Corso Vittorio Emanuele met in het verlengde de Corso Venezia zijn de elegantste winkels, luxe theaters en cinema's. De Via Monte Napoleone is de exponent van de rijkdom en elegance van Milaan. In het centrum zijn ook veel antiquariaten (Via S. Andrea; Via Spiga). De talloze kunstgalerijen hebben Milaan tot één van de bekendste ontmoetingsplaatsen voor de kunstliefhebber gemaakt.

Voor een bezoek aan Milaan moet men tenminste een aantal dagen reserveren. Te bezoeken plaatsen in de provincie zijn: Monza, Magenta en Lodi.

Bergamo en provincie

Bergamo (249 m; 117.584 inw.). Eén van de interessantste steden van het gewest Lombardije, gelegen tussen het Como- en Iseomeer aan de rand van de Povlakte. De stad Bergamo bestaat uit twee delen, Bergamo Bassa – de moderne stad – en Bergamo Alta – stil en middeleeuws – ook wel de stad van de stilte genoemd. Het bezoek aan Bergamo vereist minimaal een ½ dag, waarbij men gedeeltelijk van de

auto gebruik kan maken. Op de zondag echter is van 15.00 u. tot 19.00 u. in de bovenstad het gemotoriseerde verkeer niet toegestaan. Te bezoeken: Pinacoteca dell'Accademia Carrara met de meesterwerken van Mantegna, Giovanni Bellini en bovenal van Lorenzo Lotti; S. Maria Maggiore, gebouwd in de 12e eeuw.

In de provincie Bergamo zijn mooie dagtochten te maken in de Val Brembana en de Val Seriana. Bovenal echter is de provincie geschikt voor het houden van een sportieve kampeervakantie aan de mooie westoever van het Iseomeer tussen Sarnico en Lovere.

Brescia en provincie

Brescia (149 m; 204.278 inw.). Bij een bezoek aan de stad Brescia is een stadswandeling van ± 3 uur aan te bevelen. Men kan de wandeling maken vanaf het Piazza della Loggia bij het gelijknamige oude stadshuis, dat tussen 1492 en 1574 in Veneto-Lombardo renaissance stijl werd gebouwd. Voorts loopt men richting Domplein: het huidige Piazza Paolo VI.

Hier bevinden zich de Dom, gebouwd tussen 1604 en 1825 naar een project van L. Cagnola; Rotonda, het belangrijkste romaanse monument van de stad uit de XII eeuw; Broletto, gebouwd tussen 1187 en 1230. Daarna gaan wij de Via dei Musei in om naar de Tempio Capitolino – gebouwd in het jaar 73 door keizer Vespasiano – te gaan. Hier kunt U de wandeling besluiten.

De provincie Brescia kent een aantal zeer aantrekkelijke meren, het Iseomeer, het Idromeer en de hele westoever van het Gardameer. Deze meren trekken jaarlijks duizenden Nederlandse vakantiegangers.

Como en provincie

Como (201 m; 94.634 inw.). Deze stad is de hoofdstad van een provincie die zeer bekend is in Nederland en is samen met Lecco een bezoek meer dan waard. Het Comomeer is één van de grootste Italiaanse meren met haar oppervlakte van 146 km². De maximale lengte is 50 km en de max. breedte is 4,4 km. Dit panoramisch schitterende meer trekt enorm veel toeristen. Aan te bevelen zijn: Bellagio, Tremezzo, Cadenabbia, Menaggio, Cernobbio, Gravedona en Varenna.

Cremona en provincie

Cremona (45 m; 72.000 inw.). De stad Cremona ligt in de Povlakte tussen de Po, de Adda en de Oglio. De stad is vooral bekend bij de muziekliefhebbers voor de produktie van strijkinstrumenten en door de vioolbouw (Stradivarius, Amati en Quarneri). Bij een bezoek aan Cremona raden wij U dan ook aan een bezoek aan het Museo Stradivariano en aan het Stedelijk Museum.

In de provincie Cremona zijn veel plaatsen, die belangrijk zijn voor handel en industrie.

Mantova en provincie

Mantova (19 m; 54.800 inw.). Mantova is een zeer mooie stad door de schoonheid en rust van haar gebouwen en straten. Het Piazza Mantegna en het Piazza delle Erbe vormen het centrum van de stad. Bezienswaardig zijn: Palazzo Ducale (hertogelijk paleis); S. Andrea (de Domkerk) en het Palazzo Te.

Een aantal plaatsen in de provincie moet men gezien hebben zoals: Pietole, Grazie, San Benedetto Po en Sabbioneta – bijgenaamd het kleine Athene –.

Pavia en provincie

Pavia (77 m; 83.960 inw.). Bij een korte stadswandeling door Pavia van een ½ dag, kan men de auto parkeren op één van de volgende parkeerplaatsen: P. zza Collegio Cairoli - P. zza Collegio Ghislieri - P. zza Collegio Borromeo - P. zza Berengario - Via Montebello della Battaglia (P. le Ponte della Libertà) - P. zza Stazione - Largo Rotonda Villetta - P. zza San Pietro in Ciel d'Oro - P. zza Petrarca (niet op woensdag en zaterdag) - P. zza Botta - P. zza del Carmine - P. zza Guicciardi. Men kan dan de Dom gaan bezichtigen die gebouwd is in lombardo-renaissance stijl. Daarna lopen we naar de Basiliek van S. Michele, het belangrijkste bouwwerk van Pavia, om vervolgens via de Strada Nuova langs de Universiteit naar het Castello Visconteo te gaan. We kunnen de wandeling besluiten met een kort bezoek aan de S. Pietro in Ciel d'Oro.

In de provincie ligt op 10 km van Pavia het "Certosa", het Karthuizer klooster dat door Gian Galeazzo Visconti in het jaar 1396 werd gesticht. Het Certosa moet U beslist niet vergeten. Overige belangrijke plaatsen zijn: Vigevano (schoenen), Stradella (accordeons) en Santa Giuletta (poppen).

Sondrio en provincie

Sondrio (307 m; 22.840 inw.). De stad is het belangrijkste centrum van de Valtellina, en kent natuurlijk haar monumenten, maar de toeristen nemen de stad en haar provincie als uitgangspunt voor het maken van bergtochten en dagexcursies, ook in het Parco Nazionale dello Stelvio. Wintersportplaatsen zijn: Bormio, Livigno, S. Caterina di Valfurva, Aprica, Chiesa Valmalenco, Caspoggio, Lanzada en Madesimo.

Varese en provincie

Varese (382 m; 88.013 inw.). Elegante plaats en belangrijk in het transitoverkeer met Zwitserland. Vooral bekend om haar schoenenindustrie.

Toeristisch is de provincie belangrijk omdat de oostoever van het Lago Maggiore tot haar grondgebied behoort. De door Nederlanders drukst bezochte plaats is Luino waar zich o.a. het Sunclass bungalowpark bevindt.

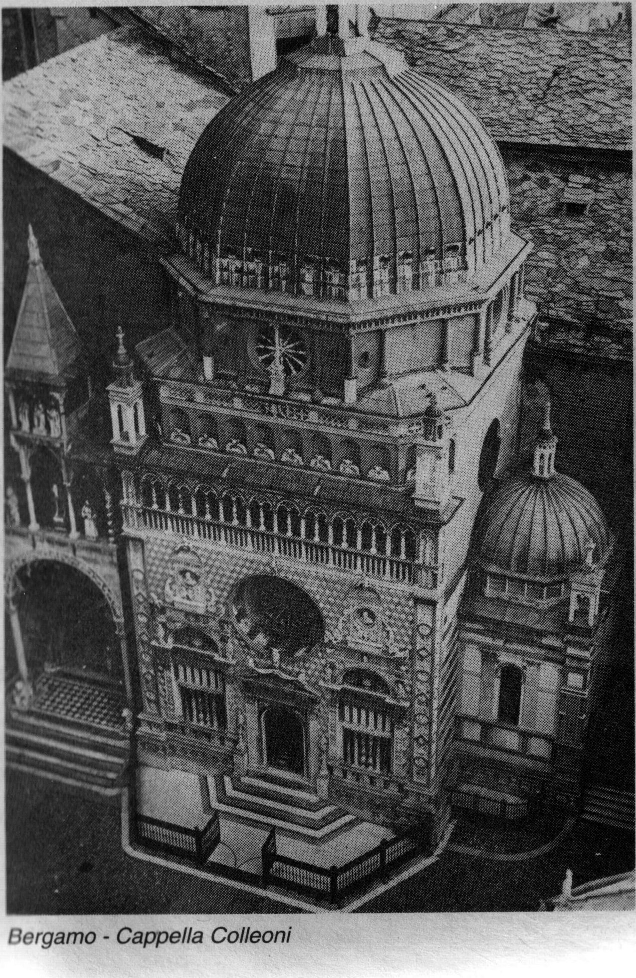

Bergamo - Cappella Colleoni

Trentino-Alto Adige

Dit gewest bevat twee verschillende gebieden, namelijk de autonome provincies van Bolzano (Bozen) en van Trento. Deze provincies zijn niet alleen door hun bestuurlijke indeling verschillend, maar meer nog door hun kunst, cultuur en bevolking. Geografisch gezien hoort van beide provincies het berggebied tot de Dolomieten, terwijl in het gebied van Trento de meeste meren liggen.

Bolzano/Bozen en provincie

Bolzano/Bozen (262 m; 101.009 inw.). Belangrijke handels- en industriestad, knooppunt van trein- en autoroutes. een aardige stad om tijdens Uw vakantie te bezoeken.

De provincie Bolzano ofwel Zuid-Tirol is één van de mooiste bestemmingen voor een bergvakantie. Deze bergwereld werd al vroeg door de Nederlanders ontdekt en de eerste busreizen vanuit Nederland werden al in de jaren '50 naar dit gebied in de Dolomieten uitgevoerd. Nu is Zuid-Tirol niet meer weg te denken uit goede toeristische bestemmingen en om de verscheidenheid van mogelijkheden te kunnen beleven kunt U nooit voldoende vakantie krijgen. De bevolking is gastvrij en vriendelijk en de toerist voelt zich dan ook meteen volkomen thuis, misschien ook omdat het gebied tweetalig is, Duits/Italiaans, waardoor er voor de Nederlandse vakantieganger geen taalproblemen zijn.

In de provincie Bolzano/Bozen zijn diverse soorten vakanties door te brengen:

- Bergsport: het berggebied kan door de echte bergsporter worden ontdekt o.a ook gebruik makend van de hutten van de Italiaanse Alpineclub, de C.A.I.;
- Wandelen: de talloze dalen zijn uitermate geschikt voor de bergwandelaars, waarbij de VVV ter plaatse nuttige informatie kan geven over wandelroutes;
- Sportieve vakanties: ruitersport, watersport, tennis, vissen, deltaplaning, midget- golf en zomerski;
- Wintersportvakanties.

De belangrijkste plaatsen in de provincie die de Nederlanders touroperators en reisbureaus in hun programma hebben opgenomen, zijn: Bressanone/Brixen, Dobbiaco/Toblach, Merano/Meran, Ora/Auer, Val Gardena met de plaatsen Selva/Wolkenstein, S. Cristina en Ortisei/St. Ulrich, Prato allo Stelvio/Prad am Stilfsersjoch.

Trento en provincie

Trento (194 m; 101.112 inw.). Een interessante stad om een dagtocht naar toe te maken en in de stad zelf een stadswandeling van ongeveer drie uur te maken.

In het centrum de Dom in romaans-gotische stijl, met ervoor de prachtige fontein van Neptunus.

De provincie Trento ofwel Trentino is vooral bekend als het berg- en merengebied van Noord-Italië. Er is het Gardameer, waarvan het noordelijke gedeelte tot Trentino behoort, met de plaatsen Riva en Torbole; ideaal surfgebied waar het

gebruik van motorboten niet is toegestaan. Voorts zijn er de middelgrote meren van Levico en Caldonazzo die vooral door de Nederlanders druk bezocht worden. Hier zijn veel mogelijkheden tot het huren van huizen, terwijl om de meren goede campings zijn, waar de vakantieganger alle soorten van waterrecreatie kan bedrijven.

Kleinere meren zijn: Lago di Molveno, Lago di Tovel, Lago di Ledro en Lago di S. Giustina.

Het berggebied van Trentino is zeer interessant. U kunt er vele bergtochten maken waarbij die door het Brentagebergte één van de mooiste is. In Trentino is natuurlijk ook de wintersport één van de best georganiseerde vormen van toerisme. Er zijn talloze moderne wintersportplaatsen met uitstekende voorzieningen. Bekend in Nederland is het Val di Fassa, met Moena, Canazei, Campitello, Vigo en Pozza di Fassa. Ook zijn echter zeer goede plaatsen voor winter en zomer: San Martino di Castrozza, Madonna di Campiglio en Pinzolo.

Bestemmingen in Trentino van reisorganisaties zijn: Arco, Levico, Malé, Tenna en Torbole.

Bezoek als U in Trentino-Alto Adige bent in ieder geval het Parco Nazionale dello Stelvio.

St. Vigil in Enneberg (Bozen) S. Vigilio di Marebbe (Bolzano)

Veneto

Veneto omvat het Noord-Oost gedeelte van de Val Padana, de Povlakte, en een gedeelte van de Oost-Alpen. Het gebied bestaat uit twee natuurgebieden: het rivierengebied met daarin als eilanden de Monte Berici en de Colli Euganei, en het berggebied: de Voor-Alpen met de Monte Baldo, Monti Lessini, Piccole Dolomiti en de groep van de Pasubio, de hoogvlakte van Asiago, Monte Grappa, Prealpi Feltrine en Bellunesi (1.500 en 2.300 m). In de Alpen het hooggebergte van Cadore tot aan de Alpi Carniche met toppen boven de 3.000 m.

Venezia (Venetië) en provincie

Venezia (– m; 340.873 inw. waarvan in het historisch centrum 79.487 inw.). Over de stad Venezia is in een paar regels weinig te vertellen. De oude stad gelegen op 4 km afstand van het vaste land omvat talloze eilandjes waarvan het eiland San Marco het belangrijkste is. Dit oude stadsdeel wordt bewoond door ongeveer 100.000 inwoners en vormt het belangrijkste doel voor de honderdduizenden toeristen die Venezia jaarlijks bezoeken. Venezia bereikte een grote bloeiperiode zodat zij in de 16e eeuw tot de rijkste en sterkste staten van Europa werd gerekend. Na de verlegging van de verschillende scheepvaartroutes werd de Adriatische Zee steeds minder belangrijk zodat Venezia mede hierdoor veel van haar macht en invloed verloor en haar betekenis langzaam afnam. In 1797 hield haar zelfstandig bestaan op toen de stad onder Oostenrijks gezag werd geplaatst. Bezienswaardigheden zijn er zo talrijk dat het schier onmogelijk is om deze hier te beschrijven. Iedereen gaat echter in ieder geval naar het San Marco-plein voor de gelijknamige Basiliek, naar het Palazzo Ducale, ziet de Campanile, de Brug der Zuchten en maakt een tocht over het Canal Grande, met of zonder gondel, om onder de Rialtobrug door te varen en de prachtige Palazzi langs het water te bewonderen.

De provincie Venezia omvat een aantal uitstekende badplaatsen die vooral geschikt zijn voor gezinsvakantie. Deze badplaatsen beschikken alle over goede stranden en de meest moderne accommodaties: hotels, appartementen, bungalows en campings. Uitstekende verblijfplaatsen zijn Lido di Jesolo, Chioggia, Caorle, Lido di Venezia, Cavalino Eraclea Mare en Bibione.

Belluno en provincie

Belluno (389 m; 36.450 inw.). Deze stad ligt aan de zuidkant van de Dolomieten, de belangrijkste toeristische attractie van de provincie. De stad zelf kan men te voet in een halve dag verkennen, met een bezoek aan de Dom, het Palazzo dei Rettori en de S. Stefanokerk.

In de provincie liggen tal van toeristisch bekende plaatsen.,In de eerste plaats Cortina d'Ampezzo, het belangrijkste centrum voor de alpinisten en de wintersporters. Hier werden in het verleden de Olympische Winterspelen georganiseerd. Overige bekende plaatsen zijn Auronzo, S. Vito di Cadore en Pieve di Cadore.

Padova (Padua) en provincie

Padova (12 m; 219.114 inw.). In Nederland is Padova bekend onder de naam Padua en bij een groot deel van onze bevolking is de naam van de H. Antonius onverbrekelijk met deze stad verbonden. Aan de H. Antonius is ook de Basiliek gewijd, die één van de meest gerenommeerde heiligdommen van Italië is. De kerk werd gebouwd in romaans-gotische stijl tussen 1232 en midden 14e eeuw, voor de tombe van de H. Antonius van Padua die in 1195 te Lissabon werd geboren en in 1231 stierf in Padova. Om de stad goed te bezichtigen moet men tenminste twee wandelingen in het centrum maken, die beide een halve dag in beslag nemen. Om de provincie van Padova goed te bezichtigen is een boottocht met "Il Burchiello" aan te bevelen. De boot vaart de route Padova-Stra-Mira-Malcontenta-Fusina-Venezia. De tocht gaat langs interessante villa's en parken met bezichtiging van de beroemdste. Reserveren is noodzakelijk. Vertrek vanuit Padova/P. Boschetti woensdag, vrijdag en zondag om 8.00 uur. Vertrek vanuit Venezia/S. Marco - Giardinetti dinsdag, donderdag en zaterdag om 8.00 uur. Reserveren kan men bij de Siamic Express te Padova tel. 049-660944.

Rovigo en provincie

Rovigo (7 m; 52.373 inw.). Moderne stad, handels-, industrie- en landbouwcentrum. In de provincie Rovigo leeft men hoofdzakelijk van de landbouw, hoewel de laatste jaren het toerisme goed op gang begint te komen.

Aan de Adriatische Kust is een van de belangrijkste badplaatsen Rosolina Mare.

Treviso en provincie

Treviso (15 m; 83.888 inw.). Zoals bijna alle steden in Veneto is ook Treviso rijk aan plaatselijke waarden. De stad is aardig door haar goed onderhouden centrum, waarbij de geschilderde decoraties van de diverse huizen de stad een fraai aanzicht geven. De provincie Treviso is overwegend afhankelijk van de landbouw. Om deze stad goed te leren kennen, organiseert de APT iedere zaterdagmorgen een stadswandeling. Deze excursie start vanaf het kantoor van de APT (Zie adreslijst toeristische informatiekantoren). Voorts kunt U in Treviso gebruik maken van de mogelijkheid om het Stedelijk Museum "Il Ballo" gratis te bezoeken. Hier zijn werken tentoongesteld van o.a. Titiaan, Giovanni Bellini en Lozenzo Lotto. Openingstijden: zaterdag 9.00 - 12.00 uur en 14.00 - 17.00 uur, zondag 9.00 - 12.00 uur.

Verona en provincie

Verona (59 m; 258.935 inw.). Onder het Romeinse Rijk speelde Verona al een belangrijke rol in dit gedeelte van Italië. Uit deze tijd stammen de Arena, il Teatro, de Porta dei Borsari en de Arco dei Gavi. Heden ten dage is Verona één van de belangrijkste handels- en industriesteden van Veneto en hoofdstad van één van de belangrijkste toeristische provincies. In de hele wereld is Verona bekend door de opera-uitvoeringen in de Arena die van 3 juli t/m 1 september worden gehouden. In 1991 staan Nabucco, Rigoletto, Turandot en het ballet Romeo en Julia op het programma. Op het Piazza delle Erbe is een leuke markt. Verona wordt dan ook door de Nederlanders die aan het Gardameer (waarvan de oostoever tot de provincie Verona behoort) verblijven, nooit overgeslagen. Tevens bezoekt haast iedereen het huis van Romeo en Julia

De bekendste vakantieplaatsen aan het Gardameer zijn: Malcesine, Torri del Benaco, Garda, Bardolino, Lazise en Peschiera. In deze plaatsen komen veel Nederlanders naar hotels, villa's, bungalows en campings, waardoor de vakantiesfeer hier zijn ontspannen karakter heeft gekregen. De moderne toerist vindt dan ook alles om haar of zijn vakantie tot een doorslaggevend succes te maken.

Vicenza en provincie

Vicenza (40 m; 112.771 inw.). Handels- en industriestad gelegen aan de voet van de Monte Berici aan de samenvoeging van de rivieren de Retrone en de Bacchiglione. Vicenza wordt ook de stad van Palladio genoemd, naar één van de belangrijkste architecten uit de Renaissance, die door zijn bouwwerken in Vicenza en haar provincie beroemd is geworden. Vele van deze zogenaamde Palladio-villa's zijn te bezichtigen.

Friuli-Venezia Giulia

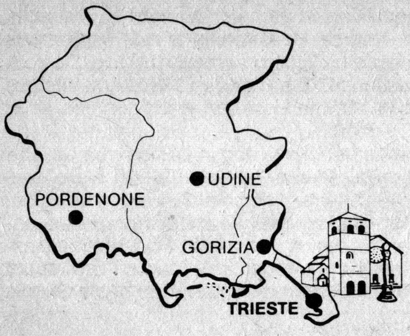

Het meest oostelijk gelegen gewest van Italië, gelegen ten oosten van de rivier de Tagliamento, omvat een aantal voor het toerisme belangrijke provincies. Dit gebied is vooral belangrijk voor de Italië-reiziger die zich al eerder met ons land vertrouwd heeft gemaakt. Nu de autostrada tussen Udine en Tarvisio gereed gekomen is, geloven wij dat het gebied zo goed bereikbaar is dat de automobilist geen tijd hoeft te verliezen in gecompliceerde aanrijroutes om zijn verblijfplaats in dit mooie gewest te bereiken.

Trieste en provincie

Trieste (2 m; 246.305 inw.). Hoofdstad van het gewest, werd in 1918 bij Italië gevoegd. De grootste bloeiperiode kende de stad toen het nog een vrijhaven was. Nu is de haven belangrijk als één van de grootste zeehavens van de Adriatische Zee. De stad zelf is levendig en modern, met een aantal elegante en gezellige winkelstraten. Men kan de stad het beste te voet verkennen via een tocht langs de diverse monumenten en bezienswaardigheden, zoals de kathedraal en de kerk S. Giusto die voor de inwoners het symbool van hun stad is. Vanaf de heuvel waarop de kerk staat heeft U een prachtig uitzicht over Trieste en haar haven.

Een excursie naar Miramare zal ongetwijfeld op Uw programma staan. Hier kan men het Castello di Miramare bezichtigen, gelegen op een landtong met uitzicht over de blauwe Adriatische Zee. In dit Castello vindt jaarlijks van juni tot september het zomerfestival "Luci e Suoni" plaats.

In de provincie Trieste zijn diverse mogelijkheden tot het maken van dagtochten.

Gorizia en provincie

Goriza (86 m; 41.413 inw.). Een middelgrote stad, centrum van handel, industrie en landbouw, gelegen in het stroomgebied van de Isonzo in de laagvlakte van Friuli. De heuvels en bergen van Gorizia zijn het toneel geweest van oorlog en geweld tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914-1918, getuige de talrijke gedenktekens in de omgeving van de stad. Op het oorlogskerkhof het Sacrario Militare di Oslávia liggen 60.000 gevallenen uit die periode begraven. De belangrijkste badplaats van de provincie is zonder twijfel Grado. In dit levendige stadje met zijn 10.000 inwoners heeft zich een sterke toeristenindustrie ontwikkeld waar iedere badgast zich thuis voelt. Grado is ook bekend als kuurplaats met water- en zandkuren in het kurhaus, waarbij bij sommige kuren wordt gewerkt met zeewater dat tot 30° wordt verwarmd.

Pordenone en provincie

Pordenone (24 m; 51.795 inw.). Handels-, industrie-en landbouwcentrum, belangrijk om haar agrarische functie. Bezienswaardigheden: Dom, Palazzo Comunale, Corso Vittorio Emanuele.

In de provincie de plaats Piancavallo, het best toegeruste wintersportoord in het gewest Friuli-Venezia Giulia.

Udine en provincie

Udine (112 m; 101.179 inw.). Dit is wel een zeer prettige en aangename stad om te verblijven en om als standplaats te dienen om de hele landstreek van Friuli-Venezia Giulia te bereizen. De stad zelf heeft een aantal bijzonder aardige monumenten, waarvan er sommige zijn gelegen aan het Piazza della Libertà, zoals het Palazzo del Comune, de arcades van S. Giovanni en de Arco Bollani op tekening van Palladio (1556). Bezienswaardig zijn voorts Castello, S. Maria di Castello en het Palazzo Arcivescovile.

In de provincie Udine ligt de belangrijke stad uit de Romeinse tijd, Aquileia. De stad werd in 181 v. Chr. een kolonie van Rome en een militair steunpunt. Bezienswaardig: Basiliek, Via Sagra, Museo Paleocristiano, Museo Archeologico en de Romeinse huizen.

De voornaamste badplaats aan de kust van Udine is Lignano, verdeeld in Lignano Pineta en Lignano Sabbiadoro. Deze badplaats wordt vanuit Nederland druk bezocht en heeft veel accommodatie in appartementen en op campings.

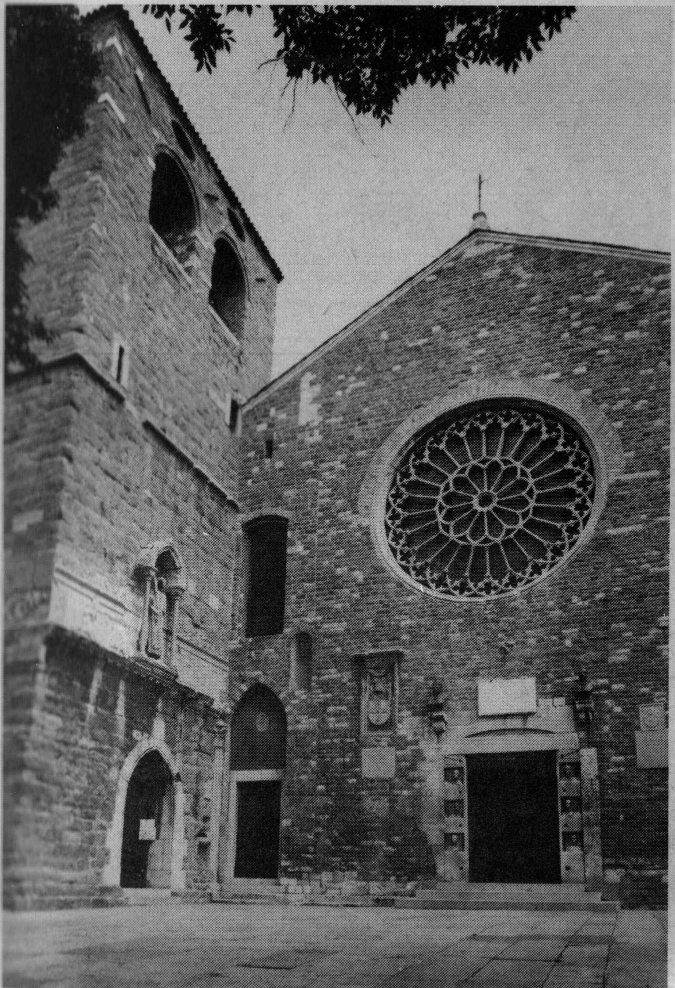

Trieste - Cattedrale di S. Giusto

Liguria

Het gewest Liguria is in Nederland beter bekend onder de naam Italiaanse Riviera en heeft een kustlijn van 342 km. Een landstreek met een mild subtropisch klimaat. De Ligurische Alpen en Apennijnen beschermen de kuststrook tegen de koude weersinvloeden vanuit het noorden, zodat hier ook in de winter een heerlijke temperatuur heerst. De gemiddelde temperatuur gemeten per etmaal (dag + nachttemperatuur) is in de winter op het hoge niveau van tussen de 9° en 10°C. Deze ideale klimatologische omstandigheden, de subtropische flora en fauna vormden dan ook al rondom het jaar 1850 de aanleiding en oorzaak van de start van het toerisme in dit gewest. Het waren vooral de Engelsen, die deze kust kwamen bezoeken om de regen en mist van hun land in de winter te ontvluchten. Maar het was met de bouw in deze periode van het Grand Hotel des Londres in San Remo op initiatief van Pietro Bogge, dat het toerisme definitief op gang kwam. Vandaag de dag neemt Liguria in het internationale toerisme een zeer belangrijke plaats in en biedt de moderne vakantieganger alle comfort in uitstekende hotels, goed aangelegde bungalowparken en op goed ingerichte campings. Men vindt langs de hele kust kleine en grote badplaatsen, welke met de auto of openbaar vervoer makkelijk bereikbaar zijn. Vanuit Nederland gaat de voorkeur van de toeristen veelal uit naar het gedeelte van de Italiaanse Riviera dat bekend staat onder de naam ”Riviera dei Fiori” (Bloemenriviera). Hier zijn dan ook veel bungalowparken te vinden onder Nederlandse leiding.

De stad Genua ligt centraal in het midden van het gewest Liguria met naar het westen de provincies Savona en Imperia en naar het oosten de provincies Genua en La Spezia.

Genova (Genua) en provincie

Genova (25 m; 702.200 inw.). Een bezoek aan deze stad – de hoofdstad van het gewest Liguria – is beslist de moeite waard. De kern van de stad ligt als een amphitheater rondom de haven. Vanaf de bovenstad heeft men b.v. van het Castello d'Albertis een fantastisch uitzicht over Genua en haar imposante haven en haar fraaie baai. die Genua tot één van de mooiste havensteden van de wereld maakt.

Vast en zeker in Uw programma op te nemen een wandeling door de stad met bezichtiging en bezoeken aan: Piazza S. Matteo, ”Casa del Doria”; de kathedraal gewijd aan S. Lorenzo, gebouwd in romaans-gotische stijl; Via XX Settembre, de elegantste winkelstraat van Genua; en het huis van Cristoforo Colombo (Columbus de ontdekker van Amerika). Genua kunt U ook bezoeken door het maken van een georganiseerde busrit van 3 uur. Informatie: en kaartjes A.M.T. Piazza della Vittoria of tel (010) 5997414-5997909. Aan te bevelen is ook het maken van een rondvaart in de haven met de vaartijden van 1 uur of 40 minuten. Vertrek vanaf de Calata degli Zingari; kaartjes zijn te verkrijgen bij de kiosk van de Coöp. Battellieri bij het Stazione Marittima di Ponte dei Mille, tel. (010) 265712. Prijzen vaartijd 40 min. 5.000 lrs, vaartijd 1 uur 7.000 lrs, kinderen tot 10 jaar 3.000 lrs.

Bij de Nederlanders zeer geliefde badplaatsen zijn: Rapallo Chiavari, Lavagna en Sestri Levante. Erg mooi is ook het piepkleine vissersplaatsje Portofino.

Imperia en provincie

Imperia (10 m; 41.368 inw.). De stad Imperia bestaat uit twee centra: Oneglia in het oosten en Porto Maurizio in het westen; deze beide stadsdelen zijn door de Via Aurelia met elkaar verbonden. De voornaamste bron van inkomen is de handel en industrie, maar ook het toerisme is zeer belangrijk voor de stad en haar omgeving. De belangrijkste toeristische metropool van de provincie Imperia is echter San Remo, met zijn 62.131 inw. de grootste plaats van de provincie en veruit de meest bezochte stad aan deze kust. San Remo, eens de geliefde badplaats van de Russische keizerin Maria Alexandrowna, nu het elegantste centrum van cultuur, vermaak en vertier van dit gedeelte van de Italiaanse Riviera. Bij de muziekliefhebbers is San Remo ook bekend door haar Festival della Canzone "Festival van het Lied", waar de laatste jaren naast het Italiaanse repertoire ook het rockgebeuren wordt gebracht. De sportliefhebbers kennen San Remo door de 1e voorjaars-klassieker: de wielerwedstrijd Milaan-San Remo.

Andere zeer aan te bevelen badplaatsen zijn: Bordighera, Arma di Taggia, Ventimiglia en Diano Marina.

Savona en provincie

Savona (– m; 76.000 inw.). Savona is een levendige en vrij drukke havenstad met veel handel en industrie. Een wandeling door deze prettige stad is een belevenis op zichzelf, waarbij het bezichtigen van de uit de 15e eeuw stammende Dom beslist niet vergeten mag worden. Al wandelend door Savona komt U op het einde van de Corso Italia bij het stadspark en het Piazzale Eroe dei due Mondi waar U een prachtig uitzicht heeft over de zee met het Fortezza Priamar waar de Italiaanse staatsman Mazzini van 1830 tot 1831 gevangen heeft gezeten.

Alassio, gesitueerd tussen Capo S. Croce en Capo Mele, is met zijn 12.690 inw. de meest elegante en drukst bezochte badplaats van de Riviera della Ponente. Misschien heeft Alassio wel het mooiste strand van de hele Italiaanse Riviera. Uitstekende badplaatsen zijn voorts in de provincie Savona: Laigueglia, Loano, Celle-, Pietra- en Finale Ligure.

La Spezia en provincie

La Spezia (– m; 124.547 inw.). La Spezia – de marinestad van Italië – is een moderne en levendige stad gelegen aan een magnifieke baai. Voor de toeristen, die de stadjes en de steden in de omgeving van La Spezia willen bezoeken kan de stad een uitstekende standplaats zijn, maar voor de zee- en strandliefhebber is het beter voor het nabij gelegen Lerici te kiezen. Deze prettige badplaats is schitterend gelegen ten oosten van La Spezia en biedt de toerist ook de gelegenheid om boottochtjes te maken naar Portovenere en het gebied van de Cinque Terre.

Terwijl Portovenere meer een plaats is waar dagtochten naar toe worden gemaakt, omdat het vissersplaatsje daar zo kleurrijk pronkt en de vakantieganger steeds weer verwent met nieuwe indrukwekkende vergezichten – een paradijs voor de film- en fotoliefhebber –, is het gebied van de Cinque Terre meer voor die toeristen, die een vakantie willen doorbrengen in een schilderachtige maar rustige omgeving.

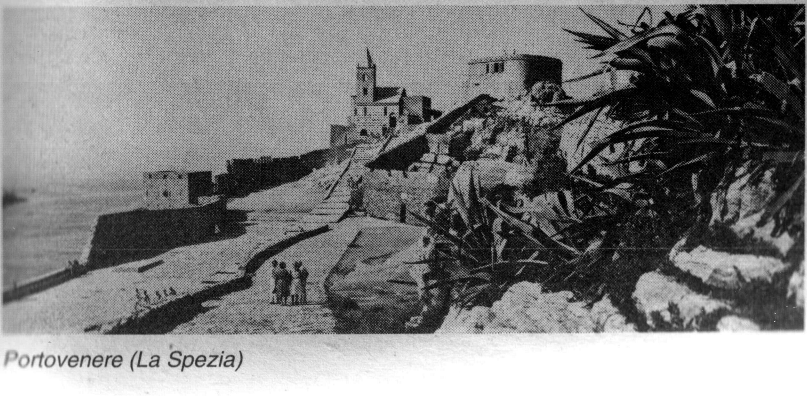

Portovenere (La Spezia)

Emilia-Romagna

Het gewest Emilia-Romagna is vooral bekend als strandbestemming.Het is ten zuiden van Venezia gelegen en heeft een kuststrook van maar liefst 130 km. Men heeft hier alle vormen van strandtoerisme ontwikkeld en op een zeer hoog peil gebracht, zodat toeristisch gezien Emilia-Romagna het belangrijkste Italiaanse gewest is. Nu waren de natuurlijke omstandigheden ook ideaal: brede zandstranden, een ongevaarlijke zee die langzaam glooiend dieper wordt, zodat de kleintjes ongestoord kunnen spelen zonder dat de ouders ieder moment alert hoeven te zijn, een paradijs voor jong en oud.

Door al deze aandacht voor de zee en het strand is echter het achterland letterlijk op de achtergrond gebleven. Eigenlijk jammer voor een gewest met zoveel verrassende aspecten. Het is dan ook goed om weer provinciegewijs deze regio te beschrijven.

Bologna en provincie

Bologna (55 m; 447.971 inw.). Hoofdstad van het gewest en de provincie is Bologna een van de interessantste steden van Italië. De stad heeft prachtige bouwwerken en monumenten en is gekarakteriseerd door haar kilometers lange winkelgalerijen. In een Italiaanse TV-uitzending tijdens de herdenking van het 900-jarig bestaan van de Universiteit van Bologna (de oudste ter wereld), hoorde ik de burgemeester van Bologna verzuchten: ”Waarom altijd Rome, Firenze, Venezia en voor ons maar zo'n bescheiden rol”. Natuurlijk heeft hij gelijk: een bezoek en verblijf in Bo-logna brengt je waarschijnlijk dichter bij het Italiaanse leven en de cultuur dan in een van de grote Italiaanse wereldsteden. Er zijn zo een viertal routes te bedenken om de stad te verkennen, om vanaf Piazza Maggiore, het centrum van de stad, alles te gaan zien: de kerk S. Petroni, Palazzo Comunale, Fontana Nettuno, de Torri Pendenti, enz. Wordt U gast in Bologna dan zult U ook culinair aan Uw trekken komen: de stad heeft niet voor niets de bijnaam ”La Grassa” (de vette), want de Bolognese keuken is hier ontstaan: de tortellini, de mortadella en de spaghetti alla bolognese zijn hier de bekendste voorbeelden van. Eten in Bologna is en blijft een feest.

In de provincie ligt de stad Imola, die bekend is in de autosport, maar ook voor kunstliefhebbers een bezoek waard is.

Ferrara en provincie

Ferrara (10 m; 147.328 inw.). De geschiedenis en de betekenis van deze stad is sterk verweven met het geslacht van het huis d'Este. Belangrijke bezienswaardigheden zijn de Kathedraal, het Castello Estense en het Palazzo dei Diamanti.

Een excursie naar het Abbazia di Pomposa en of het Castello di Mesola is zeer aan te bevelen,ook voor de vakantiegangers die aan de stranden van Ferrara vertoeven. Badplaatsen daar zijn: Lido di Spina, Lido degli Estensi, Lido delle Nazioni Porto Garibaldi, Lido degli Scacchi, Lido di Volano. Belangrijke stad in het achterland is de lagune-stad Comacchio met haar karakteristieke net van kanalen en bruggen en Lido di Pomposa.

Forlì en provincie

Forlì (34 m; 110.943 inw.). Een van de belangrijkste centra van Romagna, maar voor het toerisme is meer het strandgedeelte van de provincie belangrijk. Hier liggen badplaatsen als Rimini, Riccione, Cattolica, Cesenatico: allemaal plaatsen die voorkomen in de programma's van de Nederlandse touroperators en waarop vanuit Nederland gecharterd wordt, zodat U binnen enkele uren al van zon, zee en vertier kunt genieten.

Modena en provincie

Modena (34 m; 176.857 inw.). Deze stad gelegen aan de Via Emilia, is een goed voorbeeld van een middelgrote Italiaanse stad, waar het moderne leven samengaat met het vasthouden van culturele waarden. Bezienswaardig het oude centrum met de Dom, het Palazzo dei Musei en het Palazzo Ducale. Stadsbezichtiging vereist een halve dag. Wilt U een leuk en lekker souvenir van deze stad meenemen, koop dan een flesje "Aceto Balsamico": heerlijk kruidige zachtzure wijnazijn.

In de provincie zijn bezienswaardig de Abdij van Nonantola en Carpi met het Palazzo del Pio.

Parma en provincie

Parma (52 m; 177.062 inw.). In Nederland is Parma bekend door de Hertog van Parma uit onze geschiedenisboekjes. Parma bezoeken is nu meeleven in haar geschiedenis, in het verleden toen kerken werden gebouwd zoals Madonna della Steccata of paleizen zoals Palazzo della Pilotta.

De kuurplaats Salsomaggiore aan de voet van de Apennijnen is als verblijfplaats meer dan aan te bevelen. Niet alléén voor degene, die een schoonheids- of gezondheidskuur willen ondergaan, maar ook als uitgangspunt voor het maken van talloze interessante dagtochten in een gevarieerde omgeving.

Excursies naar Certosa di Parma en Castello di Torrechiara, en voor de muziekliefhebber Busseto met de Villa Verdi. Ook in culinair opzicht is deze provincie bekend: denk aan de Parma-ham en de Parmezaanse kaas!

Piacenza en provincie

Piacenza (61 m; 103.603 inw.). Levendige handels-, industrie- en landbouwcentrum, gelegen aan de rivier de Po en aan de Via Emilia. Bekend om haar monumenten uit de Renaissance, toen vanaf 1545 het samen met Parma het hertogdom van de Farnese vormde.

In de provincie Velleia, belangrijk archeologisch centrum.

Ravenna en provincie

Ravenna (4 m; 80.000 inw.). Deze stad is bekend om haar monumenten van Byzantijnse kunst. Bezienswaardig zijn de kerk S. Vitale, het Mausoleum van Galla Placidia, met prachtige mozaïeken uit de 6e eeuw, de Dom, het Mausoleum van Teodorico, de Tombe van Dante Alighieri en iets buiten de stad de S. Appolinare in Classe.

Bekende badplaatsen zijn Cervia-Milano Marittima, Marina di Ravenna en Marina Romea, gelegen aan een strand omzoomd met pijnbomen.

Aan te bevelen excursies in de provincie: Faenza (keramiekstad) Brisighella, Casola, Bagnacavallo, Pisignano en Campiano.

Reggio Emilia en provincie

Reggio Emilia (60 m; 131.075 inw.). Belangrijk centrum voor landbouw, handel en industrie. Bezienswaardig zijn de Dom, de kerk Madonna della Ghiara en de Galleria Parmeggiani.

In de provincie ligt Castello di Canossa, waar Enrico IV zijn knieval voor paus Gregorius VII moest doen (1077).

Toscana

De meeste Europeanen zullen het ermee eens zijn dat Toscana één van de kerngebieden is in het continent, niet alleen door haar ligging – bijna in het centrum van het Middellandse Zee-gebied – maar in het bijzonder door haar centrale rol in de ontwikkeling van kunst, cultuur, literatuur, wetenschap en menselijk vernuft: in één woord: beschaving.

Vanaf de tijd van de Etrusken – waaraan Toscana haar naam ontleent – tot die van de Renaissance heeft Toscana, onder de bezielende leiding van Florence – later de hoofdstad van het gewest – een belangrijke creatieve rol gespeeld.

Firenze (Florence) en provincie

Firenze (Florence: 47 m; 411.078 inw.). Het middelpunt van de stad is de Domkerk, de Santa Maria del Fiore, in de 13e en 14e eeuw in gotisch-florentijnse stijl gebouwd. Aan de bouw van de beroemde klokketoren werd in het midden van de 14e eeuw door Giotto begonnen. Deze prachtige Domkerk werd 100 jaar later voltooid en bekroond met de wereldberoemde koepel van Brunelleschi. Voor de Dom bevindt zich de uit de 13e eeuw stammende doopkapel met de befaamde "Porta del Paradiso", een meesterwerk van L. Ghiberti (1425-1452). Overige belangrijke bezienswaardigheden: Palazzo Vecchio en Loggia della Signoria; Galleria degli Uffizi; Ponte Vecchio; Palazzo Medici Riccardi; S. Lorenzo en de Cappelle Medicee; S. Maria Novella; Palazzo Pitti en de Boboli-tuinen; Palazzo Strozzi; S. Croce en het Museo Nazionale. Een reisgids is onontbeerlijk voor hen die de stad Florence goed willen bezichtigen. In de onmiddellijke omgeving van Florence liggen buitengewoon belangrijke plaatsen als Fiesole, met haar Romeinse theater, Galluzzo en Impruneta. Prato en Empoli zijn twee belangrijke industriesteden, resp. textiel en glas.

Arezzo en provincie

Arezzo (296 m; 91.691 inw.). De belangrijkste bezienswaardigheden van de stad zijn de overwegend gotische kathedralen met werken van Giovanni Pisano, Piero della Francesca en Guglielmo di Marcillat. Voor de reiziger is de provincie Arezzo interessant met de plaatsen Cortona, Bibbiena en Sansepolcro. In het Casentino de bedevaartoorden La Verna en Camaldoli.

Grosseto en provincie

Grosseto (10 m; 69.760 inw.). Moderne stad, hoofdplaats van de Toscaanse Maremma. Naast de Dom, gebouwd tussen 1294 en 1302 is ook een bezoek aan het Museo Archeologico e d'Arte della Maremma de moeite meer dan waard. Zondags toegang gratis op andere dagen 4.000 lires, woensdag gesloten. Aan de kust van Grosseto liggen belangrijke badplaatsen als Follonica, Castiglione della Pescaia, Orbetello.

Livorno en provincie

Livorno (– m; 176.298 inw.). Moderne havenplaats met indrukwekkende scheepswerven. Bezienswaardig het Monumento dei 4 Mori, dat werd opgericht ter ere van Groothertog Ferdinando I; Viale Italia, mooie wandelboulevard aan zee. In de provincie Livorno liggen talloze badplaatsen, o.a. Castiglioncello, San Vincenzo. Voor de kust de Toscaanse Archipel met het eiland Elba, waar de herinnering aan Napoleon nog levend wordt gehouden.

Lucca en provincie

Lucca (19 m; 90.022 inw.). Dit is een oeroude stad; het is niet uitgesloten dat ze ten tijde van de 2e Punische Oorlog (220-218 v. Chr.) al ommuurd was. Lucca is één van de mooiste Toscaanse stadjes en bekend om haar vele produkten van kunstnijverheid. Bezienswaardig: de Dom gewijd aan S. Martino, de S. Michele een voorbeeld van Pisaans-Lucchese architectuur. Aan de kust de bekende badplaatsen Viareggio, Lido di Camaiore, Forte dei Marmi en Marina di Pietrasante. Torre del lago Puccini ligt aan het meer van Massaciuccoli ofwel Lago Puccini. Hier staat de villa van Puccini, die voor het publiek geopend is volgens het onderstaande tijdschema: juli - september van 10.00 tot 12.00 uur en van 15.30 tot 18.30 uur; april - juni van 10.00 tot 12.00 uur en van 15.00 tot 17.30 uur; oktober - maart van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 tot 17.00 uur. Toegangsprijs: volwassenen: 4.000 lrs., kinderen 3.000 lrs.

Massa-Carrara en provincie

Massa (65 m; 66.157 inw.); Carrara (100 m; 68.621 inw.). De hoofdstad van de provincie is Massa, waar het 1000 jaar oude Castello della Rocca te bezichtigen is en het hertogelijk paleis op de Piazza Aranci (Sinaasappelplein). Carrara is de belangrijkste plaats in Italië voor de marmerindustrie. Het achterland van de provincie is interessant voor het maken van bergtochten, met bezoek aan de marmergroeven. De belangrijkste badplaats is Marina di Massa.

Pisa en provincie

Pisa (4 m; 103.894 inw.). Deze plaats is in de hele wereld beroemd door haar scheve toren. Deze toren maakt deel uit van het Domcomplex (Dom, toren, doopkapel en begraafplaats). De bouw van de toren werd in 1173 gestart om daarna bijna een eeuw onderbroken te worden door grondverzakkingen. In 1275 hervatte men de bouw om in het midden van de 14e eeuw de huidige toren te voltooien. Duidelijk zijn de drie bouwfasen te onderscheiden. Volterra in de provincie Pisa met haar Etruskische museum is zeker de moeite waard. Voor de badgasten zijn Marina di Pisa en Tirrenia aan te bevelen.

Pistoia en haar provincie

Pistoia (65 m; 101.802 inw.). Voor een bezoek aan deze stad moet men tenminste een halve dag uittrekken, om te voet het buitengewoon mooie Domplein met de Dom en de karakteristieke klokketoren, de doopkapel van Nicolò Pisano, het Palazzo Pretorio (paleis van Justitie) en het Palazzo del Comune (gemeentehuis) te bezichtigen. De provincie Pistoia is verder bekend door haar kuuroord Montecatini Terme en de wintersportplaats Abetone (1388 m).

Siena en provincie

Siena (322 m; 61.337 inw.). Een bezoek aan Siena begint altijd met het Piazza del Campo. Dit plein met zijn originele schelpvorm was en is altijd nog het sociale middelpunt van de stad. Hier worden de jaarlijkse paardenrennen "Palio di Siena" georganiseerd. Siena is beroemd om haar paleizen en patriciërshuizen, maar het belangrijkste monument is de Dom, één van de prachtigste voorbeelden van de italiaans-gotische architectuur. De bouw van het Domcomplex werd in de 12e eeuw gestart en voltooid in 1382. De provincie Siena biedt talloze mogelijkheden om het Toscaanse landschap in al haar grootsheid te leren kennen. Heel mooi is de route die U naar de Abdij San Galgano voert. Een mooie tocht kunt U maken langs de via Cassia naar Poggibonsi (de Chianti-streek). Voorts moet San Gimignano op Uw programma staan.

Umbria

Het eerste dat een reiziger opvalt in het gewest Umbria is de serene rust en de weldadig aandoende kalmte waarmee de bevolking hem ontvangt. Misschien wordt dit veroorzaakt door de ligging van het gewest net even ter zijde van de grote autostrada's, of door de stilte en het groen van de natuur. Niet voor niets wordt dit gewest wel het groene hart van Italië genoemd. In ieder geval ontstaat er een ideale situatie om met een open gemoed alle kleine en grote bezienswaardigheden van deze regio als het ware te ondergaan. Een gemoedstoestand die ook nodig is om dit gewest, dat zoveel heilige en dierbare personen heeft voortgebracht, op zijn waarde te schatten.

Perugia en provincie

Perugia (493 m; 150.262 inw.). Hoofdstad van het gewest, is gelegen op een heuvel met prachtig uitzicht op de vallei van de Tiber. Perugia is in Nederland bekend bij diegenen die zich in de Italiaanse taal willen verdiepen en zich inschrijven bij de Università per Stranieri, de Universiteit voor Buitenlanders, van deze stad. De aanwezigheid van deze universiteit doet, vooral in de zomer, de stad veranderen in een smeltkroes van letterlijk alle nationaliteiten van de wereld.

Perugia heeft in haar geschiedenis twee zeer belangrijke perioden gekend: de Etruskische en de Middeleeuwse. De belangrijkste (winkel)straat van Perugia is de Corso Vannucci, die 's avonds verandert in een flaneerboulevard. Aan het eind van deze straat vindt U een parkje, van waaruit U een schitterend uitzicht over de omgeving heeft. Aan het andere eind is aan de linkerkant het Palazzo dei Priori, op het plein de Fontana Maggiore en daarachter de kathedraal S. Lorenzo.

In de provincie Perugia ligt de over de hele wereld bekende plaats Assisi. Hier komen jaarlijks honderdduizenden toeristen om de geboorteplaats van S. Franciscus van Assisi te bewonderen. De basiliek van S. Francesco is een van de belangrijkste heiligdommen van de wereld. Met de bouw werd twee jaar na de dood van de heilige begonnen (1228); in 1253 werd de kerk ingewijd. Het geheel bestaat uit twee kerken waarvan het onderste deel het eigenlijke heiligdom is.

Op Uw wandeling door Assisi met haar middeleeuwse straatjes en steegjes komt U ongetwijfeld ook op het Piazza del Comune, het centrum van de stad, gelegen op de resten van het oude Romeinse forum. Andere bezienswaardigheden: Palazzo dei Priori, Palazzo del Capitano del Popolo en de gevel van de uit de eerste eeuw voor Chr. stammende Tempio di Minerva.

Aan te bevelen plaatsen in de provincie Perugia zijn voorts: Spoleto, waar jaarlijks in juni/juli het theaterfestival Festival dei Due Mondi plaatsvindt, Gubbio, Todi en het kleine en zeer middeleeuwse Spello. Even buiten Spello is een klein kapelletje dat gebruikt is in een film over het leven van S. Franciscus.

Voor de Nederlandse toerist die een verblijf zoekt buiten de steden is het Meer van Trasimeno als verblijfplaats aan te bevelen. Keramiek uit Deruta kunt U overal als waardevol aandenken aan Uw verblijf kopen.

Terni en provincie

Terni (30 m; 109.882 inw.). Deze plaats is één van de meest geïndustrialiseerde gemeenten van Centraal Italië, toch zijn ook hier talloze kerken en gebouwen uit de Middeleeuwen bewaard gebleven. De belangrijkste monumenten van de stad zijn de gotische kerk van S. Francesco en de kerk van S. Salvatore. Voorst is het de moeite waard de Palazzi Spada en Carrara, de Domkerk en de kerken S. Alò en S. Pietro tijdens een stadswandeling te bekijken. Vanuit Uw verblijfplaats in Terni of vanuit een ander deel van Umbria mag een excursie naar de watervallen de "Cascata delle Marmore" niet vergeten worden. De waterval is niet altijd in werking, alleen op de onderstaande data en tijden: 15 juli tot 31 augustus op alle werkdagen van 17.00 tot 18.30 uur.

Mei - juni - juli - augustus op zon- en feestdagen en 16 augustus plus 22 mei (S. Rita) van 10.00 tot 13.00 uur en van 15.00 tot 23.00 uur. Zaterdag van 17.00 tot 22.00 uur.

16/31 Maart - april - september - oktober: op zon- en feestdagen van 10.00 tot 12.00 uur en van 15.00 tot 21.00 uur, zaterdag van 18.00 tot 21.00 uur.

November - december - januari - februari - 1/15 maart: op zon- en feestdagen van 15.00 tot 16.00 uur.

Kerst, Nieuwjaarsdag, Driekoningen van 13.00 tot 16.00 uur. De belangrijkste plaats in de provincie is Orvieto, een oud Etruskisch centrum. De kathedraal gedateerd uit 1290, ligt wonderschoon tronend boven de stad. Orvieto is tevens bekend als produktie-plaats van wijn. De V.V.V. ter plaatse informeert U gaarne over de mogelijkheid tot het maken van excursies te voet, per fiets of te paard in de bosrijke en heuvelachtige omgeving.

Andere plaatsen zijn: Acquasparta, Sangemini en Carsulae, met het Romeinse theater. Het meer van Piediluco is een vermaard centrum van de kanosport.

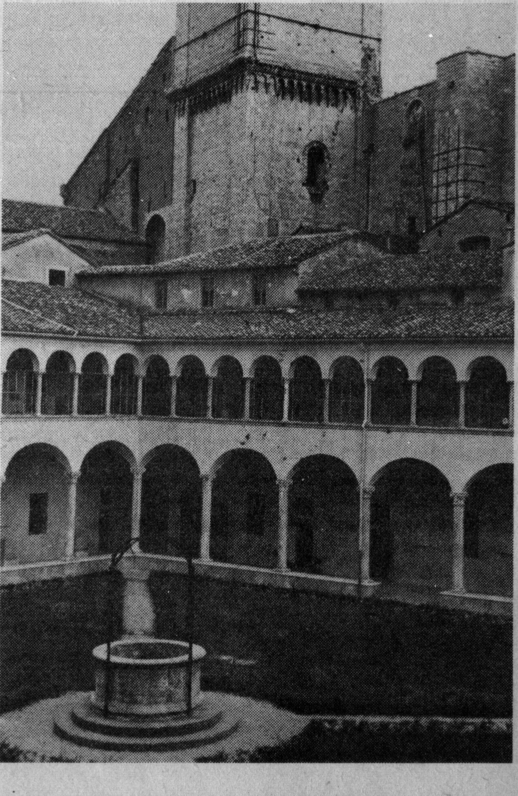

Perugia -
Chiesa di S. Domenico

Marche

Door zijn centrale ligging in Italië heeft het gewest de Marche (spreek uit Marke) een belangrijke functie in het binnenlandse en internationale toerisme. Italiaanse vakantiegangers en buitenlandse toeristen van alle nationaliteiten bezoeken de Adriatische Kust (150 km) van dit gewest om een plezierige vakantie door te brengen. Het achterland van de kust wordt gevormd door een lieflijk heuvellandschap, terwijl meer landinwaarts het gewest begrensd wordt door de Apennijnen van Umbria en de Marche.

De meeste Nederlandse toeristen die hun vakantie hier komen doorbrengen, reizen per eigen auto en nemen daarvoor de autostrada vanaf de Brennero.

Ancona en provincie

Ancona (16 m; 105.657 inw.). Deze van oorsprong Griekse stad werd pas belangrijk tijdens het Romeinse Rijk en was in de Middeleeuwen een bloeiende zeerepubliek. Nu is Ancona een belangrijke handels- en industriestad, maar bovenal de belangrijkste haven van dit deel van de Adriatische kust, met bootverbindingen naar Joegoslavië, Griekenland en andere landen in het oostelijk deel van de Middellandse Zee. Het belangrijkste monument van Ancona is de kerk de S. Ciriaco, gebouwd tussen de 11e en 13e eeuw.

In de provincie ligt Cónero Riviera, voor een vakantie aan zee, het enige stukje rotskust van de Marche, met op de achtergrond de Monte Cónero (572 m). De grootste badplaats in de provincie is Senigallia.

Een dagtocht naar Loreto, met het bekende heiligdom van de "Santa Casa", of een bezoek aan de grotten van Frasassi is aan te bevelen.

Ascoli-Piceno en provincie

Ascoli-Piceno (154 m; 53.988 inw.). De stad Ascoli-Piceno gelegen aan de Via Salaria, is aardig om een halve dag naar toe te gaan. Belangrijker is echter de provincie om haar badplaatsen, zoals Porto S. Giorgio, Grottammare, S. Benedetto del Tronto en Porto d'Ascoli. In deze plaatsen zijn uitstekende voorzieningen voor de strandliefhebber.

In het achterland zijn Fermo, Arquata del Tronto en Amandola leuk voor een uitstapje.

Macerata en provincie

Macerata (314 m; 43.703 inw.). Een aangename stad om te bezoeken, waarbij de overblijfselen van muren en verdedigingswerken interessant zijn.

De provincie Macerata wordt vooral bezocht door Italiaanse vakantiegangers die naar de badplaatsen gaan, waarbij bij de Italië-kenners onder ons alleen Porto Recanati bekend is. Misschien wel omdat in Recanati Beniamino Gigli, één van de beroemdste Italiaanse tenoren, geboren werd, of omdat Giacomo Leopardi, één van de belangrijkste 18e eeuwse schrijvers er vandaan kwam.

Pesaro-Urbino en provincie

Pesaro (– m; 90.667 inw.). Hoofdstad van de provincie en één van de aangenaamste badplaatsen van de Adriatische kust. Een vakantie in voor- of naseizoen is hier aan te bevelen, omdat de stad zelf ook volop andere dan toeristische activiteiten heeft en zodoende in alle jaargetijden zijn levendige sfeer behoudt. Pesaro is de geboorteplaats van Rossini (1792-1868), wiens huis "Casa Rossini" te bezichtigen is in de maanden maart tot en met oktober van 9.30 tot 12 uur, 's maandags gesloten. Toegangsprijs 2.000 lrs p.p. In september vindt altijd het Rossinifestival plaats.

De bekendste badplaatsen zijn Gabicce Mare waar 's avonds veel vertier is, Fano, romantisch met een mooie stadsmuur, Torrette en Marotta, klein en landelijk met leuke campings.

In de heuvels ligt de tweede hoofdplaats van de provincie: Urbino (485 m; 15.905 inw.), een zeer pittoresk stadje, gebouwd boven op twee heuvels. Een belangrijke kunststad waar de cultuur en de sfeer van de Renaissance zeer goed bewaard zijn gebleven. Een van de beroemdste Renaissance-schilders is er geboren: Raffaello Sanzio, bij ons beter bekend als Raphael.

De belangrijkste bezienswaardigheden zijn het Palazzo Ducale, de Dom, de karakteristieke Via Raffaello, waar het geboortehuis van Raphael te bezichtigen is, en de Galleria Nazionale delle Marche.

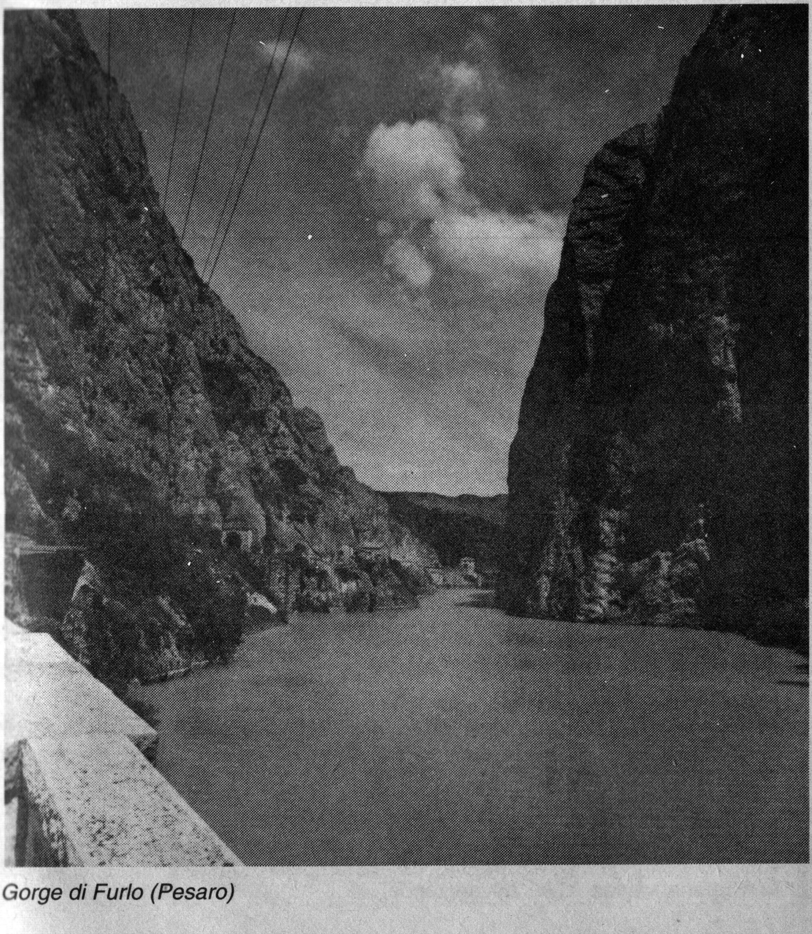

Gorge di Furlo (Pesaro)

Lazio

Het gewest Lazio is één van de belangrijkste Italiaanse gewesten en werd al in de oudheid bewoond door de Etrusken. Dit mysterieuze volk, voorgangers van de Romeinen, bouwden hier hun steden en waren de eerste bewoners die de landstreek in cultuur brachten. Zij waren niet alleen landbouwers, zoals de bewoners uit de Villanovaperiode, maar vooral een volk dat handel en industrie tot zijn voornaamste werkterrein had uitgekozen. Zij waren de eerste metaalbewerkers op grote schaal en dreven handel met hun produkten. Ondanks dat de Etrusken hierdoor een machtig volk werden, zijn zij toch door de Romeinen overvleugeld, omdat elke Etruskische stad een zelfstandige politiek voerde en de steden zich nooit tot een statenbond aaneen hebben gesloten. Toch is hun invloed op het gebied van wegenbouw, architectuur, waterbouwkunde, kunst en cultuur voor Rome van een niet te onderschatten betekenis geweest.

Roma en provincie

Roma (20 m; 3.500.000 inw.). Hoofdstad van de Italiaanse republiek, tevens hoofdstad van het gewest en van de provincie. Om deze geweldige en in de hele wereld bekende stad te beschrijven is natuurlijk absoluut onmogelijk. Er zijn zoveel monumenten, zoveel kerken, paleizen, musea, pleinen, standbeelden enz., dat de bezoeker aan deze wereldstad voor zijn vertrek d.m.v. een reisgids (zie: literatuurlijst) zich van tevoren moet oriënteren over wat hij wil gaan zien.

Tips:

- Koop een reisgids
- Maak eventueel een georganiseerde busrit door de stad om de voornaamste bezienswaardigheden (St. Pieter, Colosseum, Santa Maria Maggiore, Engelenburcht, Forum Romanum enz.) gezien te hebben.
  Eén van de mogelijkheden is om deze excursie met de toeristenbus van de ATAC te maken. Men vertrekt van het Piazza del Cinque Cento, dat voor het Stazione Termini is gelegen, met bus 110. Kaartjes à 6.000 lires zijn te verkrijgen bij de ATAC - Ufficio Informazioni. Dienstregeling: 's zomers iedere dag vertrek 15.30 uur; 's winters zaterdags en op zon- en feestdagen vertrek 14.30 uur.
- Schaf in Rome een weekabonnement, of maak op een andere wijze gebruik van het openbaar vervoer.
  Tarieven voor het vervoer te Rome:
  Kaartjes voor metro, tram en bus 700 lrs. (Verkrijgbaar in setjes van 10 stuks voor 6.000 lrs.). Deze kaartjes hebben een geldigheidsduur van 1 rit en geven geen recht tot overstappen op een volgende lijn.
  Dagkaart voor metro, tram en bus 2.800 lrs. Deze kaart is geldig op het hele vervoersnet van de ATAC en op de metrolijnen A + B.
  Abonnement van 7 dagen 10.000 lrs. Dit abonnement heeft een geldigheidsduur van 7 dagen ingaande op de dag van afstempelen. Uitsluitend geldig op het vervoersnet van de ATAC bovengronds.

Voorts bestaat er een bus-tramkaartje van 800 lrs. met een geldigheidsduur van anderhalf uur, waarvan in de praktijk weinig gebruik wordt gemaakt.

- Vraag bij aankomst op vliegveld of op station Termini bij de EPT-Rome de gids "Qui Roma", gratis verkrijgbaar in Frans, Duits of Engels.

In de provincie Roma is een excursie naar de Castelli Romani, de in het groen van de heuvels van Albano gelegen dorpjes – Frascati, Grottaferrata, Albano, Castel Gandolfo, Marino en Rocca di Papa – de moeite waard. Tevens moet U ook een bezoek aan Tivoli niet vergeten, waar U een paar prachtige villa's kunt bezichtigen: de Villa Adriana, de Villa d'Este en de Villa Gregoriana.

De badplaatsen in de provincie worden voornamelijk door de Romeinse bevolking bezocht: Lido di Ostia, Fregene, Santa Marinella en Anzio.

BELANGRIJK

Eind vorig jaar is de rechtstreekse treinverbinding tussen het vliegveld van Roma "Fiumicino" en de stad in gebruik genomen. Door deze treinverbinding is het nu mogelijk om de afstand luchthaven - Roma v.v. in ruim twintig minuten te overbruggen. Wel moet men er rekening mee houden, dat deze trein alléén aankomt/vertrekt van de stations Trastevere en Ostiense. Het Centraal Station "Stazione Termini" kunt U bereiken door vanaf station Ostiense verder te reizen met het openbare stadsvervoer, de bussen van de ATAC.

Treinreizigers die een bestemming hebben richting; Orte; Viterbo; Civitavecchia (voor de bootreis naar Sardinië) - Grosseto - Livorno - Pisa - Massa Centro - La Spezia - Genova, kunnen gebruik maken van weliswaar beperkte overstapmogelijkheden op de stations van Trastevere en Ostiense.

De prijs van de treinkaartjes Fiumicino - Roma is 5.000 lrs. per stuk voor een enkele reis, retours zijn niet verkrijgbaar.

Wij raden de toeristen aan een klein bedrag aan Italiaanse lires mee te nemen, zodat U dit traject kunt betalen. Er zijn indien het verkooppunt gesloten is (geopend van 8.00 uur tot 20.00 uur) betaalautomaten aanwezig, waar U met 5.000 en 10.000 lires biljetten kunt betalen.

Luchthaven "Fiumicino" - Roma

		9405	9407	9409	9411	9413	9415	9417	9419	9421	9423	9425	9427	9429	9431	9433	9435
FIUMICINO AEROP.	p	6.30	6.50	7.10	7.30	7.50	8.10	8.30	8.50	9.10	9.30	9.50	10.10	10.30	10.50	11.15	11.45
MURATELLA	p						8.24	8.44	9.04	9.24	9.44	10.04	10.24	10.44	11.04		
ROMA OSTIENSE	p	6.52	7.12	7.32	7.52	8.12	8.35	8.55	9.15	9.35	9.55	10.15	10.35	10.55	11.15	11.37	12.07
		9437	9439	9441	9443	9445	9447	9449	9451	9453	9455	9457	9459	9461	9463	9465	9467
FIUMICINO AEROP.	p	12.15	12.45	13.15	13.45	14.10	14.30	14.50	15.10	15.30	15.50	16.10	16.30	16.50	17.10	17.30	17.50
MURATELLA	p										16.04	16.24	16.44	17.04	17.24	17.44	18.04
ROMA OSTIENSE	a	12.37	13.07	13.37	14.07	14.32	14.52	15.12	15.32	15.52	16.15	16.35	16.55	17.15	17.35	17.55	18.15
		9469	9471	9473	9475	9477	9479	9481	9483	9485	9487	9489	9491	9493	9401	9403	
FIUMICINO AEROP.	p	18.10	18.30	18.50	19.15	19.45	20.15	20.45	21.15	21.45	22.15	22.45	23.15	23.45	0.15	0.45	
MURATELLA	p	18.24	18.44	19.04													
ROMA OSTIENSE	a	18.35	18.55	19.15	19.37	20.07	20.37	21.07	21.37	22.07	22.37	23.07	23.37	0.07	0.37	1.07	

Alle bovengenoemde treinen stoppen ook op het station van Trastevere.
's Nachts tussen 1.00 en 5.00 uur alléén busvervoer Fiumicino - Ostiense v.v. per A.CO.TRA.L.

Roma - Luchthaven "Fiumicino"

	9402	9404	9406	9408	9410	9412	9414	9416	9418	9420	9422	9424	9426	9428	9430	9432
ROMA OSTIENSE p	5.40	6.00	6.20	6.40	7.00	7.20	7.40	8.00	8.20	8.40	9.00	9.20	9.40	10.00	10.30	11.00
MURATELLA p							7.50	8.10	8.30	8.50	9.10	9.30	9.50	10.10	10.40	11.00
FIUMICINO AEROP. a	6.02	6.22	6.42	7.02	7.22	7.42	8.05	8.25	8.45	9.05	9.25	9.45	10.05	10.25	10.55	11.25
	9434	9436	9438	9440	9442	9444	9446	9448	9450	9452	9454	9456	9458	9460	9462	9464
ROMA OSTIENSE p	11.30	12.00	12.30	13.00	13.20	1340	14.00	14.20	14.40	15.00	15.20	15.40	16.00	16.20	16.40	17.00
MURATELLA p													16.10	16.30	16.50	17.10
FIUMICINO AEROP. a	11.52	12.22	12.52	13.22	13.42	14.02	14.22	14.42	15.02	15.22	15.42	16.02	16.25	16.45	17.05	17.25
	9466	9468	9470	9472	9474	9476	9478	9480	9482	9484	9486	9488	9490	9492	9400	
ROMA OSTIENSE p	17.20	17.40	18.00	18.30	19.00	19.30	20.00	20.30	21.00	21.30	22.00	22.30	23.00	23.30	0.01	
MURATELLA p	17.30	17.50	18.10	18.40												
FIUMICINO AEROP. a	17.45	18.05	18.25	18.55	19.22	19.52	20.22	20.52	21.22	21.52	22.22	22.52	23.22	23.52	0.23	

Alle bovengenoemde treinen stoppen ook op het station van Trastevere.
'S Nachts tussen 1.00 en 5.00 uur alléén busvervoer Ostiense - Fiumicino v.v. per A.CO.TRA.L.

Frosinone en provincie

Frosinone (291 m; 45.271 inw.). Moderne stad in de landstreek Ciociaria, panoramisch gelegen boven op een heuvel die de laagvlakte Sacco domineert. Belangrijke handels- en industriestad.

De provincie Frosinone kent geen toeristische uitschieters; de stadjes Arpino, Tumone, Alatri en Fiuggi, een mooie kuurplaats, zijn leuk om eens gezien te hebben en voor het typische Italiaanse leven ver weg van het toerisme. In Cassino bevindt zich de Abdij van Montecassino.

Latina en provincie

Latina (21 m; 96.163 inw.). Een moderne stad in de landstreek Pontina, ontstaan na de drooglegging van de moerassen in 1932. Agrarisch centrum.

Voor het toerisme zijn de badplaatsen S. Felice Circeo, Terracina, Scauri en Gaeta zeer geschikt als vakantieplaats. Goede badplaatsen zijn tevens Sabaudia, Sperlonga, Formia, Gaeta en Minturno-Scauri. Voor de kust ligt een eilandengroep, de Isole Pontine, waarvan het grootste eiland, Ponza, een eldorado is voor de onderwatersport.

Rieti en provincie

Rieti (405 m; 43.296 inw.). Hoofdstad van de provincie, liggend aan de voet van de Terminillo, belangrijk landbouwcentrum met enige industrie.

In de provincie Rieti zijn nog maar weinig toeristische mogelijkheden ontwikkeld. Alleen in Terminillo wordt aan bergsport en aan wintersport van enig niveau gedaan.

Viterbo en provincie

Viterbo (326 m; 59.296 inw.). De stad ligt langs de Via Cassia. Bezienswaardigheden zijn de kathedraal uit de 12e eeuw, het Palazzo Papale, de Fontana Grande, de S. Maria della Verità en het Museo Civico.

De belangrijkste toeristische trekpleister is het meer van Bolsena, gelegen tussen het groen, terwijl Bomarzo met haar Park van de Monsters een curieuze bezienswaardigheid is.

In de provincie Viterbo vooral zijn zeer veel overblijfselen van de Etruskische beschaving te bewonderen, bijvoorbeeld in Tarquinia en Tuscania.

Abruzzo

Het gewest Abruzzo ligt ongeveer in het midden van het Italiaanse schiereiland. Er is niets bekend over de oorsprong van het woord "Abruzzo": het kwam voor het eerst voor in een brief van St. Gregorius aan Oportunus van Aprutio (ongeveer in de 6e eeuw).

Het gebied wordt gekarakteriseerd door twee totaal van elkaar verschillende geografische factoren: de bergen en de zee. Abruzzo is onderverdeeld in de volgende provincies:

L'Aquila en provincie

L'Aquila (714 m; 64.963 inw.). De belangrijkste stad van Abruzzo, gelegen in een ruime hoogvlakte omringd door hoge bergen: de bergketen van de Gran Sasso en van de Veline-Sirente. Van de monumenten die de stad bezit neemt de Basilica di S. Maria di Collemaggio uit de XIIIde eeuw een belangrijke plaats in. Deze Basiliek is een monumentaal bouwwerk in Romaans-Gotische stijl, waarvan de gevel uit wit en rood gesteente is opgetrokken. Het mausoleum in de Basiliek is de rustplaats van Paus Celestino V, één van de promotors achter de bouw van de Basiliek, waar hij op 29 augustus 1294 tot Paus werd gekroond. Aan de linkerzijde van de Basiliek is de Porta Santa "de Heilige Deur", die ieder jaar op 28 augustus geopend wordt ter gelegenheid van de historische processie "Perdonanza Celestiniana".

De moeite waard om te bezoeken in Aquila zijn voorts de Basilica di S. Bernardino en het in 1534 gebouwde Castello Cinquecentesco. Dit laatste bouwwerk was meer als militaire vestiging dan als kasteel gebouwd, dit in opdracht van het Spaanse bestuur. Tegenwoordig is hier gevestigd het Museo Nazionale d'Abruzzo. In de provincie liggen belangrijke plaatsen als Sulmona en Scanno van waaruit het beroemde Parco Nazionale degli Abruzzi goed bereikbaar is.

Chieti en provincie

Chieti (330 m; 55.262 inw.). Deze levendige stad ligt bovenop een mooie heuvel aan de rivier Pescara, in een wonderschoon panorama. De provincie is toeristisch belangrijk door de badplaatsen Francavilla al Mare en Vasto Marina.

Pescara en provincie

Pescara (– m; 131.974 inw.). Belangrijke handels- en universiteitsstad gelegen aan de Adriatische kust. Tevens een goede badplaats met alle moderne voorzieningen: zwemmen, sporten, tennissen, paardrijden, watersporten enz. Excursies naar Caramanico, Abbazia di San Clemente, Popoli en Penne.

Teramo en provincie

Teramo (265 m; 51.438 inw.). Een hoofdzakelijk moderne stad gelegen in de Valle Tordino tussen de rivieren Tordino en Vezzola. Het bezoeken waard zijn Atri op 4 km, Civitella Tronto op 19 km, Castelli op 42 km, Isola di Gran Sasso op 32 km en Pietracamela op 32 km van Teramo. Leuke badplaatsen zijn Tortoreto Lido, Giulianova, Roseto degli Abruzzi en Pineto.

Molise

Na het Valla d'Aosta is Molise het kleinste gewest van Italië. Een mooi gewest met een zeer oude historie, dat nog onbekend is in Nederland. Molise is heel gevarieerd en schilderachtig met een bijzonder mild klimaat; een plek waar de toerist nog veel kan ontdekken. De stranden van Molise liggen tussen de stranden van Abruzzo en die van Puglia.

Campobasso en provincie

Campobasso (701 m; 49.412 inw.). Hoofdstad van de provincie en van het gewest. Een belangrijke en levendige stad, verdeeld in een modern gedeelte in het laagland en een antiek gedeelte op de hellingen van een heuvel bekroond door een machtig kasteel. De oude stad is zeer pittoresk door haar kleine smalle straatjes die vaak trapsgewijze omhoog lopen. In de hoogte het Castello Monforte op 794 m, dat gebouwd werd in het 1549 en dat voor een deel tevens monument voor de gevallenen is. Vlak onder het kasteel bevinden zich de kerken van San Giorgio en San Bartolomeo. Op het Piazza della Vittoria 4 is het Museo Permanente del Presepio (Museum van de miniatuur kerststallen); dit museum kan men 's middags bezoeken als men tenminste 3 dagen van te voren het bezoek heeft aangemeld (tel. 93672). De belangrijkste badplaats van de provincie is Termoli, een oude vissersplaats met een druk bezocht strand, een uitstekende plaats om diverse excursies in de provincie Campobasso en Isernia te maken.

Isernia en provincie

Isernia (423 m; 20.777 inw.). De naam van de stad is afkomstig van Aiser. In de oudheid was dit het woord het begrip waarmee hier het hogere, het eeuwige, het Godsbegrip mee werd aangeduid. Uit deze naam Aiser is uiteindelijk in de loop der tijd de naam Isernia gegroeid. De stad is bezienswaardig om zijn kathedraal die in 1837 in neoklassieke stijl werd gebouwd op de resten van de voormalige kerk, die bij de aarbeving van 1805 was verwoest. In de kathedraal vindt U de fresco's van Amedeo Trivisonno en de Madonna Via Lucis een byzantijns tableau uit de veertiende eeuw. Dit tableau werd in de zestiende eeuw door vluchtelingen uit Rodi naar Isernia gebracht. In de provincie zijn voornamelijk panoramische excursies te maken.

Campania

Reeds in de oudheid was "Campania Felix" voor de Romeinen zoiets als het beloofde land. Het had een mytische aantrekkingskracht, waarschijnlijk ook door de sagen en de heldendaden van Odysseus en Aeneas. Campania, eerst het toneel van de strijd om de macht tussen de Grieken en de Etrusken, werd later een belangrijk deel van het Romeinse Rijk. Vooral tijdens het Keizerrijk werd de kust in de baai van Napels een van de meest geliefde verblijfplaatsen, waar rijke Romeinse families hun gigantische buitenverblijven lieten bouwen.

Napoli (Napels) en provincie

Napoli (10 m; 1.208.545 inw.). Hoofdstad van het gewest en de provincie, is tevens de grootste stad van Zuid-Italië. De stad is gelegen aan de gelijknamige baai, een van de mooiste van de wereld, gedomineerd door de Vesuvius. Het Napolitaanse levenslied geeft aan dat de inwoners spontaan zijn en vol levensvreugde. De toerist zal bij het bezoeken van deze stad er echter rekening mee moeten houden dat de Napoletaan de straat als zijn domein beschouwt, zodat er vaak een enigszins chaotische sfeer heerst.

Toch is deze stad een bezoek ten zeerste waard, niet alleen om haar panoramische ligging, maar ook voor het bezoeken van het Castel Nuovo, het Palazzo Reale, de kerk S. Chiara, het Certosa di S. Martino en het Museum en de kunstgallerijen van Capodimonte. In Napoli zijn in totaal een viertal interessante stadswandelingen te maken, waarvoor U minstens twee dagen zult moeten uittrekken.

In de provincie Napoli ligt op het vasteland een aantal uitstekende plaatsen om een vakantie door te brengen. In de eerste plaats natuurlijk Sorrento, waarop vanuit Nederland ook gecharterd wordt en dat in veel reisprogramma's als verblijfplaats op de klassieke tour wordt aangeboden. Overige plaatsen zijn: Torre Annunziata en Castellammare di Stabia. Voor de kust liggen de bekende eilanden Capri en Ischia, en natuurlijk zult U een excursie naar Pompei en Ercolano niet moeten vergeten, terwijl ook de Vesuvius een bezoek waard is.

Avellino en provincie

Avellino (348 m; 56.744 inw.). Een moderne stad gelegen in de Valle del Sabato omringd door mooie bergen. Een excursie naar het Santuario di Montevergine (1270 m) moet men beslist maken als men in Avellino komt.

Benevento en provincie

Benevento (135 m; 63.456 inw.). Een bezoek aan deze stad kan in enkele uren, eventueel ook per auto gedaan worden. Het parkeren in de Corso Garibaldi is moeilijk. Tijdens het bezoek kan men de Dom en het Teatro Romano bezichtigen (geopend van 9 uur tot zonsondergang, toegang gratis).

In de provincie in de Valle del Calore ligt het kuuroord Telese.

Caserta en provincie

Caserta (68 m; 65.332 inw.). Deze stad is bekend door haar koninklijk paleis en mede daardoor een van de beroemdste toeristische trekpleisters van Campania. Dit Palazzo Reale, één van de grootste en meest majestueuze gebouwen van Italië, werd gebouwd in opdracht van Charles de Bourbon in 1752 en voltooid in 1774 door architect Luigi Vanvitelli. Het gebouw, gelegen in een fraai park, telt 1200 kamers, 1790 ramen en 34 trappenhuizen.

In de provincie voorts Santa Maria Capua Vetere en Capua.

Salerno en provincie

Salerno (– m; 152.040 inw.). Een drukke en levendige stad gelegen aan zee, met heuvels in de rug. In de Middeleeuwen beroemd om haar Scuola Medica (medische faculteit). De Via dei Mercanti is de meest interessante straat van de stad, terwijl een bezoek aan de Dom, gebouwd tussen 1076 en 1085, de moeite loont.

Van oudsher is het toerisme aan de kusten van Salerno al een gegeven. Plaatsen zoals Positano, Amalfi, Maiori en Vietri sul Mare waren en zijn mooie stadjes voor een romantische vakantie.

Een bezoek aan Paestum met haar prachtige tempelveld mag niet worden vergeten.

Pompei (Napoli)

Puglia

Het gewest Puglia, of in het Nederlands Apulië, ligt in het zuiden van Italië, in de "hak" van de "Laars", en is één van de Italiaanse gewesten die de laatste jaren in Nederland steeds meer bekendheid krijgen. De geschiedenis van Puglia, vooral van de zuidelijke kuststreken is nauw verbonden met de kolonisatie door de Grieken vanaf de 13e eeuw v. Chr., met de opneming in het Romeinse Rijk in 272 v. Chr. en met de levendige strijd die Byzantium, de Longobarden en de Franken om dit gebied in de loop der tijden hebben gevoerd. De Italië-reiziger kan dan ook nog heden ten dagen uit al die perioden uit het verleden van dit gewest talloze monumenten en overblijfselen bewonderen.

Bari en provincie

Bari (5 m; 369.576 inw.). Hoofdstad van het gewest en tweede stad in grootte in het zuiden van Italië. De stad ligt aan de Adriatische Zee en is een belangrijke handels-, industrie- en havenstad. Zoals in zoveel havensteden wordt S. Nicola (Sint Nicolaas!) ook hier als de patroon van de stad geëerd en vindt er ook hier op de geboortedag van deze heilige, op 6 december, jaarlijks de S. Nicola-processie plaats. In de Basiliek S. Nicola, gebouwd tussen 1087 en 1197, bevindt zich het graf van de heilige, wiens lichaam door 62 zeelieden uit Mira ontvreemd werd en naar Bari werd overgebracht.

Bezienswaardigheden: Castello, Cattedrale, Museo Archeologico. In de provincie is het bezoek aan Alberobello met de "trulli" en aan het Casteldelmonte van Frederik II het absolute hoogtepunt.

Brindisi en provincie

Brindisi (15 m; 91.118 inw.). Een van de belangrijkste havenplaatsen van de Adriatische kust. Hiervandaan vertrekken vele boten naar Griekenland.

Bezienswaardig is de Romeinse zuil bij de haven, waarvan verondersteld wordt dat deze uit het eind van de 2e of het begin van de 3e eeuw stamt.

In de provincie kan men een tocht langs de kust maken richting Bari, waarbij U langs Ostuni, Torre Canne en Selva di Fasano komt.

Foggia en provincie

Foggia (76 m; 157.371 inw.). Belangrijke handels-, industrie- en landbouwstad, waar men in een halve dag een aantal aantrekkelijke monumenten kan bezoeken: de Kathedraal, gebouwd in 1172 door Guglielmo il Buono, Museo en Pinacoteca Comunale en de Chiesa del Calvario.

Maar de provincie Foggia is vooral de provincie voor de vakantieganger die zee en vertier zoekt aan een mooie kust. Dit gedeelte van de Adriatische Zee heeft namelijk een rotskust met mooie strandjes en stille romantische baaien.

Voor de kust liggen de Isole Tremiti, een waar eldorado voor de onderwatersport. Goede badplaatsen in deze streek genaamd Gargano zijn Vieste, Peschici, S. Menaio en Rodi Garganico.

Lecce en provincie

Lecce (49 m; 83.050 inw.). Deze stad, bijgenaamd de Barokstad, vereist een bezoek van minstens een halve dag. Men kan dan te voet het Anfiteatro Romano, de Dom, het Palazzo del Governo en het Museo Provinciale bekijken.

Op 13 december wordt er in Lecce tijdens de Fiera di S. Lucia een poppenmarkt gehouden met poppen van aardewerk en papiermaché. Voor reizigers in die periode van het jaar een leuk evenement om mee te maken.

In de provincie zijn bezoeken aan Otranto en Gallipoli de moeite waard. De badplaatsen zijn nog volop in ontwikkeling.

Taranto en provincie

Taranto (15 m; 244.410 inw.). Provinciehoofdstad, waarvan de moderne, nieuwe stad op het vasteland ligt, terwijl de oude antieke stad op een eiland lag tussen de zogenoemde Mare Grande en de Mare Piccolo. Ondanks dat Taranto de belangrijkste stad was van de Magna Grecia, kan het de hedendaagse toerist praktisch niets meer van haar glorierijke verleden laten zien. Een stadswandeling van een paar uur is voldoende om een indruk te krijgen van deze, aan de Jonische Zee gelegen stad.

In de provincie zijn een bezoek waard: Martina Franca waar jaarlijks in juli en augustus het muziekfestival Valle d'Istra plaats vindt en de ruïnes van Torre Castelluccia.

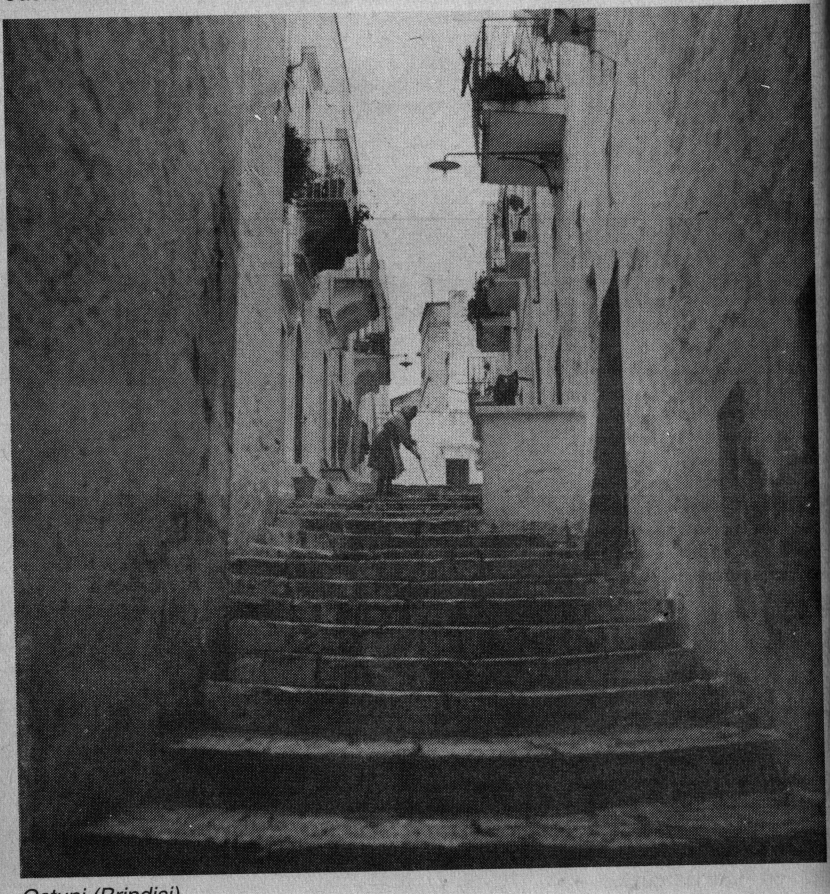

Ostuni (Brindisi)

Basilicata

Dit gewest gelegen tussen Puglia en Campania, is nog het minst toeristisch ontwikkeld. Het kleine stukje kust aan de Tirreense Zee is nog onontdekt gebleven, terwijl de stranden van de Mare Jonico bekend zijn geraakt bij één iets breder publiek. Het gewest Basilicata bestaat uit twee provincies.

Potenza en provincie

Potenza (819 m; 67.000 inw.). Hoofdstad van het gewest en een kort bezoek waard. De stad werd op 23 november 1980 door een aardbeving getroffen.

Aan te bevelen zijn excursies naar de meren van Monticchio en naar Maratea, een antieke stad aan de golf van Policastro.

Matera en provincie

Matera (399 m; 51.535 inw.). Deze stad is bekend door de "Sassi": de huizen zijn uitgehouwen in de kalkstenen rotsen, zelfs meerdere huizen boven elkaar.

Deze manier van wonen is in deze moderne tijd niet meer in, zodat talloze mensen vanuit de oude stad verhuisd zijn naar moderne nieuwbouwwijken. Ondanks dat leeft er in Matera nog een diep gewortelde band met het verleden en daardoor is er in de stad en de provincie nog plaats voor talloze tradities en folklore.

Een bezoek aan Metaponto met zijn ruïnes uit de Magna Grecia moet u beslist niet vergeten.

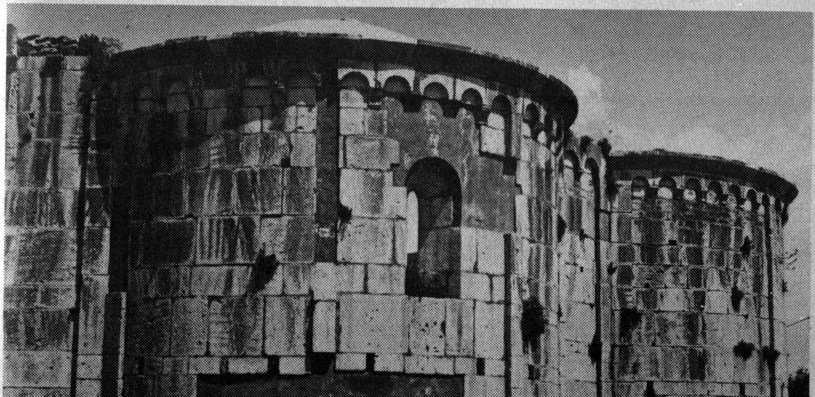

Venosa (Potenza)

Calabria

In de oudheid heeft Calabria een grote bloeiperiode gekend, mede veroorzaakt door de kolonisatie van de Grieken. Welvarende handelssteden ontstonden langs de kusten: Crotone, Sibari, Reggio, die voor lange tijd hun invloed wisten te behouden, totdat zij onder het imperium van Rome werden gebracht. Nu heeft het gewest, gelegen aan de uiterste zuidpunt van het Italiaanse schiereiland, een bescheiden plaats binnen het nationale en internationale toerisme. De kusten van de Mare Jonico met prachtige witte stranden, zijn nog redelijk onontdekt gebleven, terwijl de stranden van de Tirreense Zee, aan de westkant bekend zijn geraakt bij een breder publiek.

Catanzaro en provincie

Catanzaro (320 m; 101.622 inw.). De hoofdstad van het gewest en de provincie is van oorsprong een byzantijnse stad. Nu is het een handels-, industrie- en landbouwstad. Op 13 km afstand ligt, aan de Jonische Zee de badplaats van de stad: Catanzaro Marina.

Ook in deze provincie zijn een aantal plaatsen die het bezoeken waard zijn, zoals Crotone en Sibari, terwijl een tocht over de hoogvlakte van de Sila een indrukwekkende belevenis is.

Cosenza en provincie

Cosenza (238 m; 106.373 inw.). Deze stad ligt in de vallei waar de rivieren de Crati en de Busento samenkomen. Deze rivieren scheiden het oude stadsdeel gelegen tegen de heuvels van Pancrazio, van het nieuwe moderne Cosenza. De stad is een handels-, industrie-, maar vooral een agrarisch centrum. Het is een goed uitgangspunt om het bij Catanzaro reeds beschreven Silagebied te bezoeken.

In de provincie zijn zowel aan de Tirreense als aan de Jonische Zee veel badplaatsen in opkomst en kan de kampeerder zeer goed terecht.

Reggio di Calabria en provincie

Reggio di Calabria (31 m; 175.646 inw.). Belangrijkste stad van Calabria, ligt panoramisch zeer mooi aan de Straat van Messina die het vasteland van Sicilia scheidt. De stad is daardoor het knooppunt van verbindingswegen met een vrij druk verkeer. De trots van Reggio is het Museo Nazionale, waarin de onlangs gevonden bronzen krijgers van Riace staan. Deze twee grote beelden zijn gedateerd uit de 5e eeuw v. Chr. Een wandeling over de Lungomare (de boulevard) is een magnifieke belevenis.

In de provincie zijn zowel aan de Tirreense als aan de Jonische kust kleine intieme badplaatsen. Een excursie naar Gambarie d'Aspromonte op 1310 m hoogte, is zeer aan te bevelen, en mocht U ooit in de winter in deze omgeving vertoeven: Gamberie is ook een goede wintersportplaats.

Sicilia

Vanaf de oudheid is Sicilia al in de vaart der volken opgenomen en waren er al bloeiende beschavingen lang voordat Rome werd gesticht. Naast de Feniciërs, die Panormo (Palermo), Mozia en Solunto stichtten als steunpunten en havens, waren het vooral de Grieken die Sicilia koloniseerden en de plaatselijke bevolking, de Sicani en de Siculi, overheersten. Het waren de Grieken die de steden Siracusa, Messina, Catania, Gela, Selinunte en Agrigento bouwden en de Griekse beschaving naar Sicilia overbrachten. Voor het eiland is het jaar 413 v. Chr. zeer belangrijk, want toen werd men, onder leiding van Siracusa, zelfstandig ten opzichte van Athene. De tweede belangrijkste datum is 264 v. Chr., toen tijdens de Eerste Punische Oorlog Rome zich met Sicilia ging bemoeien, wat resulteerde in een volledige Romeinse machtsovername in 212 v. Chr. De Romeinse beschaving voegde veel toe aan de waarden van het verleden. In onze tijd komt de moderne toerist dan ook voor het bezoeken van Sicilia naar "het eiland van de twee beschavingen". Maar gezien de klimatologische omstandigheden is Sicilia, gelegen op ongeveer 150 km van de Noordafrikaanse kust, ook een ideaal oord voor het doorbrengen van een overwinteringsvakantie.

Palermo en provincie

Palermo (14 m; 1.258.119 inw.). Deze stad is de hoofdstad van het gewest en eiland Sicilia. Zoals reeds vermeld werd Palermo door de Feniciërs gesticht als steunpunt en havenstad en kwam later onder de macht van Rome. Van deze beschavingen zijn praktisch geen sporen overgebleven. Haar grootste economische en politieke bloei beleefde de stad onder de Arabieren (831-1072), die haar tot hoofdstad van Sicilia uitriepen. Na de overname door de Noormannen beleefde de stad een artistieke en culturele bloei die men nadien nooit meer heeft bereikt. Een bezoek aan Palermo vereist een aantal dagen, waarbij men de Kathedraal, Palazzo dei Normanni, de kerk Martorana en vele andere monumenten kan bezoeken.

Een dagtocht naar Monreale, met de Dom en het klooster, meesterwerken uit de periode van overheersing door de Noormannen, is absoluut noodzakelijk als U in Palermo bent.

Mondello is de meest elegante badplaats van de provincie, maar als vissersdorpje is ook Sferracavallo erg leuk. Een andere aangename badplaats is Cefalù met haar beroemde kathedraal, gebouwd in 1132, de periode van de Noormannen.

Agrigento en provincie

Agrigento (230 m; 52.156 inw.). De hoofdstad van de provincie is, zoals al eerder vermeld, gesticht als Griekse kolonie, in 581 v. Chr. onder de naam Akragas. Door de Romeinen werd het Agrigentum genoemd. Agrigento is absoluut het bezoeken meer dan waard, vooral door haar unieke vallei van de Tempels. De Griekse tempels, de Herculestempel, de tempel van Jupiter en de tempel della Concordia, liggen op een vlakte die stijl afloopt, te pronken aan de kust als een teken van macht voor diegenen die het oude Akrages vanaf de zee naderden. Heeft men de tijd om Sicilia te bezoeken tussen december en februari, dan kan men van het unieke schouwspel

genieten van de bloeiende amandelbomen, die de hele tempelvallei in een wit/rose bloemenzee veranderen. In de tweede week van februari is het jaarlijkse folkloristische feest "Sagra del Mandorlo in fiore".

Agrigento is een prettige stad met een zeer vriendelijke bevolking. Een wandeling door de Middeleeuwse en moderne stad geeft U een goed beeld van haar hedendaagse belang.

In de provincie is een aantal kleine badplaatsen, terwijl Porto Empedocle de belangrijkste haven van de zuidkust van Sicilia is.

Caltanissetta en provincie

Caltanissetta (568 m; 61.731 inw.). Moderne stad in het hart van Sicilia. Heeft vooral een functie als centrum voor de landbouw. Het aan de kust van deze provincie gelegen Gela is historisch gezien vele malen belangrijker met haar archeologische zona dell'Acropoli. Gela is tevens een zeer goede badplaats.

Catania en provincie

Catania (10 m; 376.312 inw.). Grote en mooie stad aan de oostkant van het eiland. Belangrijke havenplaats en centrum van handel en industrie. Op het vliegveld van Catania wordt vanuit Nederland rechtstreeks gecharterd (zie chartervluchten onder "georganiseerd toerisme"). In deze provinciehoofdstad is een groot aantal bezienswaardigheden, waaronder de Dom, gebouwd in de 11e en 12e eeuw met een zeer levendige gevel, het Museo Belliniano, geopend van 9 tot 13 uur, met documenten en partituren van de grote componist Bellini; het kasteel Ursina, gebouwd door Frederik II, en het Teatro Romano.

Een excursie naar de vulkaan Etna, de grootste en hoogste werkende vulkaan van Europa, zal zeer zeker op uw programma moeten staan: vanaf Catania rijdt U naar de Casa Cantoniera dell'Etna (34 km); dit is de makkelijkste route. Vanaf de Rifuggio-Albergo Sapienza kunt U tot aan de krater komen.

Een goede verblijfplaats in de provincie Catania is de badplaats Acireale.

Enna en provincie

Enna (931 m; 29.432 inw.). Hoofdstad van de provincie en gelegen in het hart van Sicilia op een terras in de vallei Dittaino. Enna heeft door haar ligging de bijnaam "Belvedere della Sicilia". Bezienswaardig het Castello Lombardia, een van de grootste en meest imponerende kastelen van Sicilia.

In de provincie Enna ligt Piazza Armerina met de indrukwekkende ruïnes van de Villa Romana del Casale, met wereldberoemde mozaïeken.

Messina en provincie

Messina (– m; 263.294 inw.). Deze stad, gelegen aan de Straat van Messina, vormt de toegangspoort tot Sicilië voor degenen die het eiland per auto of trein bezoeken. Een moderne en drukke havenstad, waar een bezoek aan de Dom en aan het Museo Regionale de moeite waard is. Voor de kust liggen de Eolische eilanden, deze door de natuur zo gezegende groep van 7 eilanden bestaat uit de eilanden Lipari - Vulcano - Salina - Panarea - Stromboli - Filicudi - Alicudi.

Maar veruit de belangrijkste toeristische plaats in de provincie Messina is Taormina. Deze zonder overdrijving mooiste en schilderachtigste vakantie- en badplaats van Sicilia en misschien wel van heel Italië, ligt in een panoramisch betoverend decor op een terras boven de zee, tussen rotsen en subtropische flora met als achtergrond de imposante macht van de Etna. Taormina beschikt over alle comfort die de moderne vakantieganger zich kan wensen: luxe hotels, elegante winkels, een verfijnd uitgaansleven en onder aan de berg de kust met mooie strandpaviljoens. Vergeet U in Taormina niet het Griekse Theater te bezoeken: in de zomer worden er vaak toneel- en balletvoorstellingen of concerten gegeven.

Ragusa en provincie

Ragusa (502 m; 65.793 inw.). Een levendige industrie- en landbouwstad. De plaats is verdeeld in twee centra: de moderne stad en de oude stad Ragusa Ibla die voor het grootste deel in barok gebouwd is. Een interessante stad om te bezoeken in de provincie is Modica, erfgenaam van Sicula Motyka, dat in de Middeleeuwen zeer belangrijk was.

Siracusa en provincie

Siracusa (18 m; 118.690 inw.). Zoals reeds vermeld heeft Siracusa een groots en rijk verleden en heeft de plaats een zeer belangrijke rol gespeeld in de wordingsgeschiedenis van Italië. Tijdens een bezoek aan de stad zou men de volgende wandeling kunnen maken in het district Ortigia. Men start op de Piazza Pancali (Tempel van Apollo), gaat via de Corso Matteotti en de Via Roma naar de Dom (gebouwd op de resten van de tempel van Athene), loopt richting Fonte Aretusa waar men de Via Capodicci naar de Galleria Regionale di Palazzo Bellomo neemt. Vervolgens keert men terug naar Fonte Aretusa om de zone van het Castello Maniace op de punt van het schiereiland te bezichtigen. Het kasteel zelf is voor restauratiewerkzaamheden gesloten. Andere bezienswaardigheden o.a. het Romeinse Amphitheater.

In de provincie zijn leuke panoramische dagtochten te maken.

Trapani en provincie

Trapani (– m; 80.000 inw.). Moderne stad aan de westkust van Sicilië. Het belangrijkste monument van de stad is het Santuario dell'Annunziata.

In de provincie Trapani zijn Erice, Selinunte – een van de grootste archeologische zones van Sicilië – en Marsala het bezoeken absoluut waard. Voor de kust liggen de Egadische eilanden, drie kleine, zeer kale eilandjes met weliswaar prachtige strandjes.

Tenslotte: voor Sicilia is de informatie natuurlijk altijd beknopt, maar ook over dit eiland bestaat een aantal uitstekende reisgidsen (zie "reisgidsen" in deze uitgave). Het is aan te raden een van deze gidsen aan te schaffen voor vertrek.

Agrigento - Tempio della Concordia

Sardegna

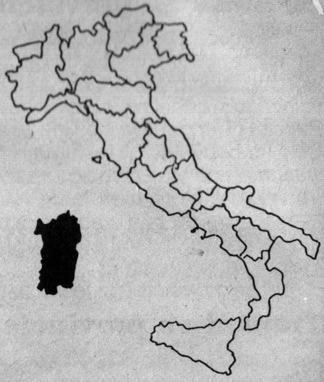

Het gewest Sardegna – in het Nederlands Sardinië – is in grootte het tweede Italiaanse eiland met een bevolking van 1.617.265 inwoners. Het eiland ligt praktisch in het centrum van het westelijke bekken van de Middellandse Zee en heeft door deze ligging een aantal grote voordelen:

- Praktisch geen watervervuiling, omdat de zeestromingen het eiland nauwelijks raken;
- Praktisch geen luchtvervuiling door afwezigheid van zware industrie;
- Toeristisch nog vrij rustig;
- Klimatologisch ideaal.

Kortom een schitterende bestemming om Uw vakantie door te brengen.

Het eiland is onderverdeeld in vier provincies: Cagliari, de meest zuidelijke, Nuoro in het midden aan de oostkant, Oristano in het midden aan de westkant en Sassari de noordelijkste en toeristisch meest ontwikkelde provincie.

Cagliari en provincie

Cagliari (– m; 225.009 inw.). Hoofdstad van het gewest. In het hoogst gelegen gedeelte op de enige heuvel in de omtrek, ligt het oude stadsdeel, bijgenaamd Castello, dat Spaanse invloeden heeft. De moderne stad heeft veel Ligurisch-Piemontese invloeden. Belangrijk is de haven waar de schepen aankomen van het vaste land en vanuit Sicilia. Vanaf de haven krijgt men meteen een leuk zicht op de stad, met een gezellige boulevard en een winkelgalerij. Bezienswaardig: het Museo Nazionale Archeologico, dat helaas al jaren gesloten is wegens restauratie; wanneer het weer open gaat is niet bekend; de Kathedraal, het Romeinse Amfitheater en het Cittadella dei Musei. Vanaf het Terrazza Umberto I in de wijk Castello kan men van een schitterend uitzicht genieten over Cagliari en haar baai. Souvenirs: in Cagliari vindt men veel produkten uit de mandenmakerij van Sinnai en Quartu, of de typische sieraden en keramiek van Cagliari.

In de provincie is een aantal nuraghi te bewonderen: oude, zeer oude vestingtorens, ongeveer 1500 v. Chr. die bestaan uit op wonderbaarlijke manier gestapelde stenen. Zeer indrukwekkend is de nuraghe van Barumini en die van Losa bij de plaats Abbasanta. Ten zuiden van Cagliari, aan de zee liggen de ruïnes van de Punische stad Nora, bij het plaatsje Pula. Het door een weg met het vasteland verbonden eilandje Sant'Antioco is de moeite waard voor wie houdt van kleine rotsstrandjes zonder toeristen. Ze zijn wel vrij moeilijk te bereiken.

Nuoro en provincie

Nuoro (546 m; 36.848 inw.). De stad ligt in het centrale deel van Sardegna aan de voet van de Monte Ortobene en is een goed uitgangspunt voor het maken van excursies.

De provincie wordt gedomineerd door de bergengroep Gennargentu. Excursies

zijn te maken naar Monte Ortobene (955 m) en naar Oliena, bekend door haar wijnen en klederdracht. Souveniers: in Nuoro vindt men veel producten van houtsnijarbeid: o.a. Maschere (maskers) di Marmoiada.

De provincie Nuoro heeft een smal staartje dat loopt naar het westen tot aan de zee, en daar ligt het zeer pittoreske stadje Bosa, aan de enige rivier in Sardegna die nooit droogvalt in de zomer. Een prachtige wandeling is te maken door de kleine smalle steegjes en trapstraatjes de heuvel op naar de ruïnes van een 10e eeuws kasteel, waarvan weinig over is, maar van waaruit men een schitterend uitzicht heeft over de omgeving.

Oristano en provincie

Oristano (– m; 30.397 inw.). Elegant stadje gelegen in de vruchtbaarste vlakte van Sardegna. Belangrijkste landbouwcentrum van het eiland.

In de provincie het schiereiland van de Sinis, waar de ruïnes van de Fenicische stad Tharros te bezichtigen zijn met een ingenieus rioleringssysteem. Gaat U als U tijd heeft ook even kijken in het piepkleine plaatsje S. Salvatore: U waant zich in een western, en terecht is dit plaatsje gebruikt als decor voor een spaghetti-western.

Sassari en provincie

Sassari (225 m; 119.781 inw.). Deze hoofdstad van de provincie ligt in het noorden van Sardegna en is een moderne stad met een klein oud centrum. Bezienswaardigheden: de Dom in het oude deel van de stad, en het Museo G.A. Sanna.

De belangrijkste badplaats van de provincie is Alghero, een zeer mooi stadje met een Catalaans aandoende sfeer. Vanuit Nederland worden rechtstreekse chartervluchten naar Alghero georganiseerd. (zie onder georganiseerd toerisme).

In deze provincie ligt ook de Costa Smeralda, een van de meest luxe vakantieoorden van het Middellandse Zeegebied.

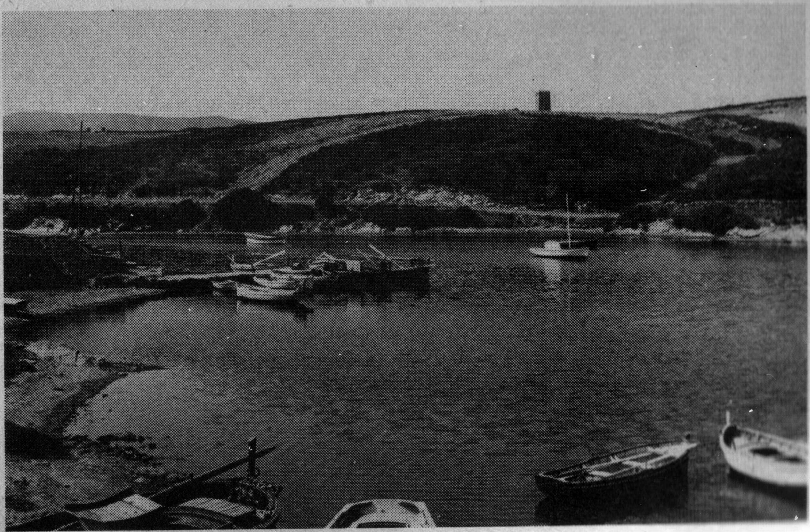

Stintino (Sassari)

Italiaanse toeristische organisaties

In Italië bestaat er een goed georganiseerd net van toeristische informatiekantoren, waar U gedetailleerde informatie kunt krijgen. De adressen van deze kantoren vindt U vermeld op de volgende pagina's 41 t/m 65. Zoals U in de voorafgaande toeristische beschrijving van ons land heeft kunnen lezen, bestaan er 20 regio's of gewesten in Italië elk met een eigen hoofdstad. Iedere regio of gewest is onderverdeeld in voor het toerisme belangrijke gebieden, waardoor het voorkomt dat in één provincie soms meerdere van deze kerngebieden zijn. Het is dan ook belangrijk dat U bij het corresponderen met de provinciale of streekkantoren (E.P.T. of A.P.T.) goed uitzoekt onder welk kantoor de plaats of plaatsen vallen waarover U geïnformeerd wilt worden.

Bij de adressen van de toeristische informatiekantoren hebben wij voor het faxnummer niet nogmaals het kengetal vermeld, omdat dit hetzelfde is als voor het telefoonnummer.

Dus bellen of faxen vanuit Nederland 09-39 met vervolgens het kengetal (zonder nul) en dan het abonneenummer.

Het regionale adres van het Assessorato Regionale al Turismo is bedoeld voor het verstrekken van informatie die het gehele gewest betreft maar vooral ook als correspondentieadres voor de Touroperators, Reisorganisaties en andere organisaties en bedrijven, die in het toerisme werkzaam zijn. Zij behandelden n.m.l. alle problemen op toeristisch gebied, die zich in het gewest voordoen..

De provinciale of streekadressen (Azienda per la Promozione Turistica ofwel A.P.T. ofwel Ente Provinciale per il Turismo E.P.T.) kunnen informatie verstrekken over de betreffende provincie of streek. Tenslotte zijn er nog de verschillende plaatselijk informatiekantoren A.A.S.T., A.I.T., die wij voor het gemak meestal, Ufficio Turismo genoemd hebben, die plaatselijke informatie verzorgen. Reizend in Italië zult U bij deze kantoren het best mondeling geïnformeerd kunnen worden over allerlei toeristische aangelegenheden, zoals evenementen, marktdagen, plaatselijk openbaar vervoer, excursies in de omgeving, wandelroutes, enz. enz.

Wilt U met één van de bovenstaande kantoren corresponderen, dan kunt U gebruik maken van één van de talen Frans, Duits of Engels.

Bijna elke Italiaanse gemeente, ook de wat kleinere, heeft een toeristische vereniging, de zogenaamde Pro Loco, die facultatief werkend de reiziger van dienst kan zijn met informatie. De Pro Loco is meestal gevestigd in het plaatselijk gemeentehuis.

Roma - Basilica di San Pietro

Toeristische Informatiekantoren

Piemonte - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Magenta 12, 10128 TORINO, tel. (011) 57171, telex 220685, fax 4322440.

Torino (Turijn) en provincie

A.P.T. di Torino, Corso Ferrucci 122-128, 10141 TORINO, tel. (011) 3352440/33859675, fax 33859785.

A.P.T. del Canavese, Corso Vercelli 1, 10015 IVREA, tel. (0125) 49687.

A.P.T. del Pinerolese, Via San Giuseppe 39, 10064 PINEROLO, tel. (0121) 794932 - fax 794932.

A.P.T. delle Valli di Lanzo, Via Umberto I 9, 10074 LANZO, tel. (0123) 28080.

A.P.T. della Valle di Susa, Piazza Garambois 5, 10056 OULX, tel. (0122) 831596 - fax 831880.

Ufficio Turismo Avigliana, via Glaveno, 10051 AVIGLIANA, tel. (011) 938650.

Ufficio Turismo Bardonecchia, Viale della Vittoria 44, 10052 BARDONECCHIA, tel. (0122) 99032.

Ufficio Turismo Claviere, Via Nazionale 30, 10050 CLAVIERE, tel. (0122) 878856.

Ufficio Turismo Sauze d'Oulx, Piazza Assietta, 10050 SAUZE D'OULX, tel. (0122) 885009, fax 85497.

Ufficio Turismo Sestriere, Piazza G. Agnelli 11, 10058 SESTRIERE, tel. (0122) 755444, fax 755171.

Ufficio Turismo Torino, Stazione Porta Nuova, 10121 TORINO, tel. (011) 531327.

Ufficio Turismo Torino, Via Roma 226, 10122 TORINO, tel. (011) 535181/535901, fax 530070.

Alessandria en provincie

A.P.T. di Alessandria, Via Savona 26, 15100 ALESSANDRIA, tel. (0131) 51021, fax 53656.

A.P.T. di Acqui Terme e dell'Ovadese, Corso Bagni 8, 15011 ACQUI TERME, tel. (0144) 52142.

A.P.T. del Casalese, Via Luigi Marchino 2, 15033 CASALE MONFERRATO, tel. (0142) 70243, fax 781811.

Asti en provincie

A.P.T. di Asti, Piazza Alfieri 34, 14100 ASTI, tel. (0141) 50357, fax 58200.

Cuneo en provincie

Assessorato al Turismo c/o Amministrazione Provinciale Cuneo, Corso Nizza 21, 12100 CUNEO, tel. (0171) 4451.

A.P.T. delle Valli di Cuneo, Corso Nizza 17, 12100 CUNEO, tel. (0171) 66615/693258, fax 66615.

A.P.T. delle Langhe e del Roero, Palazzo Mostre e Congressi, Piazza Medford, 12051 ALBA, tel. (0173) 35833/362806, fax 363878.

A.P.T. del Monregalese, Via Vittorio Veneto 17, 12084 MONDOVI, tel. (0174) 40389, fax 481266.

A.P.T. del Saluzzese, Via Griselda 6, 12037 SALUZZO, tel. (0175) 46710 fax 46718.

Ufficio Turismo Frabosa Soprana, Piazza Municipio, 12082 FRABOSA SOPRANA, tel. (0174) 244010.

Ufficio Turismo Limone Piemonte, Via Roma 30, 12015 LIMONE PIEMONTE, tel. (0171) 92101.

Ufficio Turismo Lurisia Terme, Via Radium, 12088 ROCCAFORTE MONDOVI', tel. (0174) 683119.

Novara en provincie

A.P.T. di Novara, Via Dominioni 4, 28100 NOVARA, tel. (0321) 23398 - fax 36087.

A.P.T. del Lago Maggiore, Via Principe Tommaso 70-72, 28049 STRESA, tel. (0323) 30150/30416, telex 200396, fax 32561.
A.P.T. del Lago d'Orta, Via Olina 9/11, 28016 ORTA SAN GIULIO, tel. (0322) 90354, fax 905678.
A.P.T. dell'Ossola, Corso P. Ferraris 49, 28037 DOMODOSSOLA, tel. (0324) 481308/248265, fax 47974.
Ufficio Turismo Arona, Piazzale Stazione, 28041 ARONA, tel. (0322) 243601.
Ufficio Turismo Baveno, Corso Garibaldi 16, 28042 BAVENO, tel. (0323) 924632.
Ufficio Turismo Bognanco Fonti, Piazzale Giannini 5, 28030 BOGNANCO FONTI, tel. (0324) 34127.
Ufficio Turismo Macugnaga, Piazza Municipio, 28030 MACUGNAGA, tel. (0324) 65119.
Ufficio Turismo Santa Maria Maggiore, c/o Villa Antonia, 28038 SANTA MARIA MAGGIORE, tel. (0324) 95091.
Ufficio Turismo Verbania, Corso Zanitello 8, 28048 VERBANIA, tel. (0323) 503249.

Vercelli en provincie
A.P.T. di Vercelli, Viale Garibaldi 90, 13100 VERCELLI, tel. (0161) 64631, fax 64632.
A.P.T. del Biellese, Via Quintino Sella 12, 13051 BIELLA, tel. (015) 8491577, fax 8491577
A.P.T. della Valsesia, Corso Roma 41, 13019 VARALLO SESIA, tel. (0163) 51280/52299.

Valle d'Aosta - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Piazza Narbonne 3, 11100 AOSTA, tel. (0165) 303725, telex 210355 - fax 40134.

Ufficio Turismo Antey-St. André, 11020 ANTEY-ST. ANDRÉ, tel. (0166) 48266, fax 48388.
Ufficio Turismo Aosta, Piazza E. Chanoux 8, 11100 AOSTA, tel. (0165) 40526, fax 34657.
Ufficio Turismo Ayas-Champoluc, Via Varasc 16, 11020 AYAS CHAMPOLUC, tel. (0125) 307113, fax 307785.
Ufficio Turismo Breuil-Cervinia, Via J.A. Carel 29, 11021 CERVINIA, tel. (0166) 949136/949086, fax 949731.
Ufficio Turismo Brusson, Piazza del Municipio 1, 11022 BRUSSON, tel. (0125) 300240, fax 300691.
Ufficio Turismo Cogne, Piazza Emilio Chanoux 38, 11012 COGNE, tel. (0165) 74040, fax 749125.
Ufficio Turismo Courmayeur, Piazzale Monte Bianco, 11013 COURMAYEUR, tel. (0165) 842060, telex. 215871, fax 842072.
Ufficio Turismo Gressoney La Trinité, 11020 GRESSONEY LA TRINITÉ, tel. (0125) 356143, fax 366471.
Ufficio Turismo Gressoney Saint Jean, Palazzo Comunale, 11025 GRESSONEY SAINT JEAN, tel. (0125) 355185.
Ufficio Turismo La Thuile Piazza Muncipio, 11016 LA THUILE, tel. (0165) 884179, fax 885196.
Ufficio Turismo Saint Vincent, Via Roma 50, 11027 SAINT VINCENT, tel. (0166) 2239/3149, fax 3149.
Ufficio Turismo Valtournenche, Via Roma, 11028 VALTOURNENCHE, tel. (0166) 92029, telex. 226620, fax 92430.

Lombardia - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Fabio Filzi 22, 20124 MILANO, tel. (02) 67651, telex 321467, fax 67655403.

Milano en provincie
A.P.T. del Milanese, Via Marconi 1, 20123 MILANO, tel. (02) 870016, fax 72022432.

Informatiekantoor Centraal Station, tel. (02) 6690532/6690432.
A.P.T. del Lodigiano, Piazza Broletto 4, 20075 LODI, tel. (0371) 421313/421391, fax 421313.

Bergamo en provincie
A.P.T. del Bergamasco, Viale V. Emanuele 20, 24100 BERGAMO, tel. (035) 213185/ 210204, fax 230184
Ufficio Turismo "Citta Bassa", Viale P. Giovanni 106, 24100 BERGAMO, tel. (035) 242226.
Ufficio Turismo "Citta Alta", Vicolo Aquila Nera 2, 24100 Bergamo, tel. (035) 232730.
Ufficio Turismo San Pellegrino Terme, Via S. Carlo, 24016 SAN PELLEGRINO TERME, tel. (0345) 23344.
Ufficio Turismo Selvino, Corso Milano 19, 24020 SELVINO, tel. (035) 761362.

Brescia en provincie
A.P.T. del Bresciano, Corso Zanardelli 38, 25121 BRESCIA, tel. (030) 45052, telex 304157, fax 293284.
Informatiekantoor, Corso Zanardelli 34, tel. (030) 43418.
Ufficio Turismo Collio VT, Plazza Zanardelli, 25060 COLLIO V.T., tel. (030) 927330.
Ufficio Turismo Darfo Boario Terme, Piazza Einaudi 2, 25047 DARFO BOARIO TERME, tel. (0364) 531609.
Ufficio Turismo Desenzano, Via Porto Vecchio, 25015 DESENZANO DEL GARDA, tel. (030) 9141510.
Ufficio Turismo Edolo, Piazza Martiri della Libertà 2, 25048 EDOLO, tel. (0364) 71065.
Ufficio Turismo Gardone Riviera, Corso Repubblica 35, 25083 GARDONE RIVIERA, tel. (0365) 20347.
Ufficio Turismo Idro, Via Trento, 25074 IDRO, TEL. (0365) 63224.
Ufficio Turismo Iseo, Lungolago Marconi 2, 25049 ISEO, tel. (030) 980209/981361.
Ufficio Turismo Manerba del Garda, Viale Risorgimento 5, 25080 MANERBA DEL GARDA, tel. (0365) 552066.
Ufficio Turismo Limone sul Garda, Via Comboni 15, 25010 LIMONE SUL GARDA, tel. (0365) 954070.
Ufficio Turismo Ponte di Legno, Corso Milano 41, 25056 PONTE DI LEGNO, tel. (0364) 91122.
Ufficio Turismo Salò, Lungolago Zanardelli 39, 25087 SALO', tel. (0365) 21423.
Ufficio Turismo Sirmione, Viale Marconi 2, 25019 SIRMIONE, tel. (030) 916114/916245.
Ufficio Turismo Toscolano Maderno, Via Lungolago 18, 25088 TOSCOLANO MADERNO, tel. (0365) 641330.

Como en provincie
A.P.T. del Comasco, Piazza Cavour 17, 22100 COMO, tel. (031) 262091, fax 301051.
A.P.T. del Lecchese, Via Nazario Sauro 6, 22053 LECCO, tel. (0341) 369360, fax 286231.
Informatiekantoor, tel. 362360, fax 996255.
Ufficio Turismo Barzio, Piazza Garibaldi 9, 22040 BARZIO, tel. (0341) 996255.
Ufficio Turismo Bellagio, Lungolago A. Manzoni 1, 22021 BELLAGIO, tel. (031) 950204.
Ufficio Turismo Campione d'Italia, Via Volta 16, 22060 CAMPIONE D'ITALIA, tel. 004191/ 685051.
Ufficio Turismo Canzo, Via Chiesa 4, 22035 CANZO, tel. (031) 682457.
Ufficio Turismo Cernobbio, Via Regina 33/b, 22035 CERNOBBIO, tel. (031) 510198.
Ufficio Turismo Como, Piazza Cavour 16, 22100 COMO, tel. (031) 274064.
Station, Piazzale San Gottardo, 22100 COMO, tel. (031) 267214.
Ufficio Turismo Griante-Cadenabbia, Via Brentano 6, 22011 GRIANTE, tel. (0344) 40393.
Ufficio Turismo Lanzo d'Intelvi, Piazza Novi 1, 22024 LANZO D'INTELVI, tel. (031) 840143.
Ufficio Turismo Menaggio, Via Lusardi 8, 22017 MENAGGIO, tel. (0344) 32334.
Ufficio Turismo Tremezzo, Via Regina 3, 22019 TREMEZZO, tel. (0344) 40493.

Cremona en provincie
A.P.T. del Cremonese, Piazza del Comune 5, 26100 CREMONA, tel. (0372) 21722/ 412642, fax 21722.

Ufficio Turismo Soncino, 26029 SONCINO, tel. (0374) 85333.

Mantova en provincie

A.P.T. del Mantovano, Piazza A. Mantegna 6, 46100 MANTOVA, tel. (0376) 350681, fax 363292.

Pavia en provincie

A.P.T. del Pavese, Via Fabio Filzi 2, 27100 PAVIA, tel. (0382) 27238/27706, administratie-kantoor, Informatie tel. (0382) 22156, fax 32221.

Ufficio Turismo Salice Terme, Via Marconi 8, 27056 SALICE TERME, tel. (0383) 91207.

Sondrio en provincie

A.P.T. Livigno, Via Dalagesa 55, 23030 LIVIGNO, tel. (0342) 996379, telex 350400, fax 996881.

A.P.T. Valtellina di Sondrio, Via C. Battisti 12, 23100 SONDRIO, tel. (0342) 512500, telex 314389, fax 212590.

Ufficio Turismo Aprica, Via Roma 175, 23031 APRICA, tel. (0342) 746113/23031, fax 747732.

Ufficio Turismo Bormio, Via allo Stelvio 10, 23032 BORMIO, tel. (0342) 903300/23032, telex 314389, fax 904696.

Ufficio Turismo Chiesa Valmalenco, Piazza SS. Giacomo e Filippo 1, 23023 CHIESA VALMALENCO, tel. (0342) 451150, fax 452505.

Ufficio Turismo Madesimo, Via Carducci 27, 23024 MADESIMO, tel. (0343) 53015, fax 53782.

Varese en provincie

A.P.T. del Varesotto, Viale Ippodromo 9, 21100 VARESE, tel. (0332) 284624/239070, fax 238093.

Ufficio Turismo Luino, Viale Dante 6, 21016 LUINO, tel. (0332) 530019.

Ufficio Turismo Varese, Via Carrobio 2, 21100 VARESE, tel. (0332) 283604.

Alléén geopend van juni tot september.

Ufficio Turismo Laveno, Palazzo Municipale, 21014 LAVENO-MONBELLO, tel. (0332) 666100.

Trentino-Alto Adige -
Bolzano/Bozen en provincie

Ufficio Provinciale per il Turismo, Piazza Parrocchia 11, 39100 BOLZANO, tel. (0471) 993808/993809, telex 400158, telefax (0471) 975448.

Ufficio Turismo Appiano/Eppan, Via J.G. Plazer 54, 39057 APPIANO/EPPAN, tel. (0471) 52206, fax 50546.

Ufficio Turismo Alpe di Siusi/Seiseralm, tel. (0471) 72904.

Ufficio Turismo Bolzano/Bozen, Piazza Walther 8, 39100 BOLZANO/BOZEN, tel. (0471) 975656/970660, telex. 400444, fax 980300.

Ufficio Turismo Bressanone/Brixen, Viale della Stazione 9, 39042 BRESSANONE/BRIXEN, tel. (0472) 36401, telex. 400638, fax 36067.

Ufficio Turismo Brunico/Bruneck, Via Europa, 39031 BRUNICO/BRUNECK, tel. (0474) 85722/84544, telex. 400350, fax 84544.

Ufficio Turismo Caldaro/Kaltern, 39052 CALDARO/KALTERN, tel. (0471) 963169, fax 963469.

Ufficio Turismo Castelrotto-Siusi-Alpe di Siusi/Kastelruth-Seis-Seiseralm, Wegscheid 2, 39040 CASTELROTTO-SIUSI-ALPE DI SIUSI/KASTELRUTH-SEIS-SEISER-ALM, tel. (0471) 706333/71746, telex. 400110, fax 705188.

Ufficio Turismo Colfosco, 39030 COLFOSCO, tel. (0471) 836145.

Ufficio Turismo Collalbo/Klobenstein, Piazza Municipio, 39054 COLLALBO/KLOBENSTEIN, tel. (0471) 56100.

Ufficio Turismo Colle Isarco/Gossensass, Piazza Ibsen, 39040 COLLE ISARCO/GOSSENSASS, tel. (0472) 62372, telex. 400286, fax 62580.

Ufficio Turismo Corvara-Colfosco, Ciasa de Comun 198, 39033 CORVARA-COLFOSCO, tel. (0471) 836176, telex. 401555, fax 836540.

Ufficio Turismo Curon/Graun, 39020 CURON/GRAUN, tel. (0473) 83233.

Ufficio Turismo Dobbiaco/Toblach, Via Roma, 39034 DOBBIACO/TOBLACH, tel. (0474) 72132, telex. 400569, fax 72730.

Ufficio Turismo La Villa/Stern, 39030 LA VILLA/STERN, tel. (0471) 847037, fax 847277.

Ufficio Turismo Lagundo/Algund, Casa Sociale 'Peter Thalguter', 39022 LAGUNDO/ALGUND, tel. (0473) 48600, fax 48917.

Ufficio Turismo Lana all'Adige/Lana a/d Etsch, via A. Hofer 7/b, 39011 LANA ALL'ADIGE/LANA A/D ETSCH, tel. (0473) 51770.

Ufficio Turismo Merano/Meran, Corso Libertà 45, 39012 MERANO/MERAN, tel. (0473) 35223, telex. 400026, fax 35524.

Ufficio Turismo Moos, tel. (0474) 70388.

Ufficio Turismo Naturno/Naturns, 39025 NATURNO/NATURNS, tel. (0473) 87287, fax 88270.

Ufficio Turismo Nova Levante/Welschnofen, Via Carezza 5, 39056 NOVA LEVANTE/WELSCHNOFEN, tel. (0471) 613126, fax 613360.

Ufficio Turismo Ortisei/St. Ulrich, Via Rezia 1 (Palazzo dei Congressi), 39046 ORTISEI/ST. ULRICH, tel. (0471) 796328, telex. 400305, fax 796749.

Ufficio Turismo Parcines/Partschins, Spaureggstrasse 10, 39020 PARCINES/PARTSCHINS, tel. (0473) 97157.

Ufficio Turismo Pedraces, 39036 PEDRACES, tel. (0471) 839695.

Ufficio Turismo Prato allo Stelvio/Prad, Via Provinciale 61, 39026 PRATO ALLO STELVIO/PRAD, tel. (0473) 76034.

Ufficio Turismo Rablà, tel. (0473) 97168.

Ufficio Turismo Resia, tel. (0473) 83101.

Ufficio Turismo S. Cassiano, 39030 S. CASSIANO, tel. (0471) 849422.

Ufficio Turismo S. Valentino, tel. (0473) 84603.

Ufficio Turismo San Candido/Innichen, Piazza del Magistrato 2, 39038 SAN CANDIDO/INNICHEN, tel. (0474) 73149, telex. 400329.

Ufficio Turismo San Vigilio di Marebbe/St. Vigil Enneberg, Palazzo Cassa di Risparmio, 39030 SAN VIGILIO DI MAREBBE/ST. VIGIL ENNEBERG, tel. (0474) 51037, fax 51566.

Ufficio Turismo Santa Cristina, Via Chemun 25-B, 39047 SANTA CRISTINA, tel. (0471) 793046, telex. 400025, fax 793198.

Ufficio Turismo Scena/Schenna, Erzherzog J. Platz 1, 39017 SCENA/SCHENNA, tel. (0473) 95669, telex. 401018, fax 95581.

Ufficio Turismo Selva di Val Gardena/Wolkenstein Gröden, 39048 SELVA DI VAL GARDENA/WOLKENSTEIN GRÖDEN, tel. (0471) 795122, telex. 400359, fax 7942459.

Ufficio Turismo Sesto/Sexten, Via Dolomiti 9, 39030 SESTO/SEXTEN, tel. (0474) 70310, telex. 400196, fax 70318.

Ufficio Turismo Siusi/Seis, tel. (0471) 906121.

Ufficio Turismo Solda/Sulden, 39029 SOLDA/SULDEN, tel. (0473) 75415.

Ufficio Turismo Soprabolzano, tel. (0471) 55245.

Ufficio Turismo Tirolo/Dorf Tirol, Via Principale 31, 39019 TIROLO/DORF TIROL, tel. (0473) 93314, telex. 400083, fax 93012.

Ufficio Turismo Trafoi, 39020 TRAFOI, tel. (0473) 611677.

Ufficio Turismo Vipiteno/Sterzing, Piazza Città 3, 39049 VIPITENO/STERZING, tel. (0472) 765325, fax 765441.

Ufficio Turismo Völlan, tel. (0473) 58068.

Trento en provincie

A.P.T. del Trentino, Via Sighele 5, 38100 TRENTO, tel. (0461) 238938/980000, telex 401382, fax 231597.

A.P.T. Trento, Via Alfieri 4, 38100 TRENTO, tel. (0461) 983880, telex. 400289, fax 984508.

Ufficio Turismo Trento, Piazza Duomo, 38100 TRENTO, tel. (0461) 981289

Ufficio Turismo Vaneze di Bondone, 38040 VANEZE DI BONDONE, tel. (0461) 47128.

A.P.T. della Valle di Fiemme, Via F.lii Bronzetti 4, 38033 CAVALESE, tel. (0462) 30298, telex. 400096, fax 20649.

A.P.T. Predazzo, Piazza Santi Filippo e Giacomo 2, 38037 PREDAZZO, tel. (0462) 51237/51477, fax 52093.

Ufficio Turismo Bellamonte, 38030 Bellamonte, tel. (0462) 56234.

Ufficio Turismo Capriana, 38030 CAPRIANA, tel. (0462) 86097.

Ufficio Turismo Carano, 38030 CARANO, tel. (0462) 30211.
Ufficio Turismo Castello di Fiemme, 38030 CASTELLO DI FIEMME, tel. (0462) 30045.
Ufficio Turismo Daiano, 38030 DAIANO, tel. (0462) 31092.
Ufficio Turismo Molina di Fiemme, 38030 MOLINA DI FIEMME, tel. (0462) 30082.
Ufficio Turismo Panchià, 38030 PANCHIÀ, tel. (0462) 83076.
Ufficio Turismo Tesero, 38038 TESERO, tel. (0462) 83032.
Ufficio Turismo Valfloriana, 38040 VALFLORIANA, tel. (0462) 30298.
Ufficio Turismo Varena, 38030 VARENA, tel. (0462) 30241.
Ufficio Turismo Ziano di Fiemme, Piazza Italia, 38030 ZIANO DI FIEMME, tel. (0462) 55133.
A.P.T. della Valle di Fassa, Via Costa, 38032 CANAZEI, tel. (0462) 62466 - 62594, telex 400012, fax 62278.
Ufficio Turismo Alba di Canazei, Via Costa 138, 38030 ALBA DI CANAZEI, tel. (0462) 61354.
Ufficio Turismo Campitello di Fassa, Via Dolomiti 46, 38031 CAMPITELLO DI FASSA, tel. (0462) 61137.
Ufficio Turismo Canazei, Via Roma 34, 38032 CANAZEI, tel. (0462) 61113, telex. 400012, fax 62502.
Ufficio Turismo Mazzin di Fassa, Via Dolomiti, 38031 MAZZIN DI FASSA, tel. (0462) 67196.
Ufficio Turismo Moena, Piazza Cesare Battisti 33, 38035 MOENA, tel. (0462) 53122/ 53340, fax 54342.
Ufficio Turismo Pozza di Fassa, Piazza Municipio 1, 38036 POZZA DI FASSA, tel. (0462) 64136.
Ufficio Turismo Soraga, Stradoun de Fasha, 38030 SORAGA, tel. (0462) 68114.
Ufficio Turismo Vigo di Fassa, Via Roma 18, 38039 VIGO DI FASSA, tel. (0462) 64093, fax 64877.
A.P.T. San Martino di Castrozza e Primiero, Via Passo Rolle 165, 38058 SAN MARTINO DI CASTROZZA, tel. (0439) 68101/68352, telex. 401543.
Ufficio Turismo Fiera di Primiero, Via Fiume 10, 38054 FIERA DI PRIMIERO, tel. (0439) 62407/62985, fax 62992.
Ufficio Turismo Imer, Via Nazionale, 38050 IMER, tel. (0439) 67023.
Ufficio Turismo Mezzano di Primiero, Via delle Pile 2, 38054 MEZANNO DI PRIMIERO, tel. (0439) 67032.
Ufficio Turismo Siror, Via Asilo, 38050 SIROR, tel. (0439) 62124.
A.P.T. Terme di Levico, Vetriolo e Roncegno - Panarotta 2002 - lago di Caldonazzo, Viale Dante Alighieri 6, 38056 LEVICO TERME, tel. (0461) 706101, telex. 400856, fax 706004.
Ufficio Turismo Calceranica al Lago, Piazza Municipio, 38050 CALCERANICA AL LAGO, tel. (0461) 723301.
Ufficio Turismo Caldonazzo, Viale Stazione, 38052 CALDONAZZO, tel. (0461) 723192.
Ufficio Turismo Pergine Valsugana, Piazza Gavazzi 6, 38057 PERGINE VALSUGANA, tel. (0461) 531258.
Ufficio Turismo Roncegno Terme, Piazza De Giovanni 1, 38050 RONCEGNO TERME, tel. (0461) 764028.
Ufficio Turismo San Cristoforo al Lago, 38050 SAN CRISTOFORO AL LAGO, tel. (0461) 531119.
Ufficio Turismo Tenna, Via Alberè 35, 38050 TENNA, tel. (0461) 706396.
Ufficio Turismo Vetriolo Terme, 38056 VETRIOLO TERME, tel. (0461) 706452.
A.P.T. dell'Altopiano di Piné e Valle di Cembra, Via Cesare Battisti 98, 38042 BASELGA DI PINÉ, tel. (0461) 557028, fax 557577.
Ufficio Turismo Cembra, Viale IV Novembre 3, 38034 CEMBRA, tel. (0461) 683110.
A.P.T. degli Altipiani di Folgaria, Lavarone e Luserna, Via Roma 62, 38064 FOLGARIA, tel. (0464) 71133, fax 70250.
Ufficio Turismo Lavarone, Via Gionghi 73, 38046 LAVARONE, tel. (0464) 73226, fax 73118.
A.P.T. di Roverto e delle Vallagarina, Via Dante 63, 38068 ROVERETO, tel. (0464) 430363, telex. 400280.
Ufficio Turismo Brentonico, Via Roma, 38060 BRENTONICO, tel. (0464) 395149.
Ufficio Turismo Ronzo Chienis, 38051 RONZO CHIENIS, tel. (0464) 82855, informatie-kantoor autostrada del Brennero uitrit Rovereto Sud - tel. (0464) 438476.

A.P.T. del Garda Trentino, Giardini di Porta Orientale 8, 38066 RIVA DEL GARDA, tel. (0464) 554444, telex. 400278, fax 520308.
Ufficio Turismo Arco, Via delle Palme 1, 38062 ARCO, tel. (0464) 516161, fax 532353.
Ufficio Turismo Torbole sul Garda, Lungolago Verona 19, 38069 TORBOLE SUL GARDA, tel. (0464) 505177, fax 505643.
A.P.T. Terme di Comano, Via Cesare Battisti 26, 38077 PONTE ARCHE, tel. (0465) 71465-72190, fax 72281.
Ufficio Turismo Fiavé, 38075 FIAVÉ, tel. (0465) 75268.
Ufficio Turismo San Lorenzo in Banale, 38078 SAN LORENZO IN BANALE, tel. (0465) 74040.
A.P.T. Madonna di Campiglio - Pinzolo - Val Rendena, Via Pradalago 4, 38084 MADONNA DI CAMPIGLIO, tel. (0465) 42000, telex. 400882, fax 40404.
Ufficio Turismo Pinzolo, Via al Sole, 38086 PINZOLO , tel. (0465) 51007, fax 52778.
Ufficio Turismo Spiazzo Rendena, 38088 SPIAZZO RENDENA, tel. (0465) 81544.
A.P.T. delle Valli di Sole, Pejo e Rabbi, Viale Marconi 7, 38027 MALÈ, tel. (0463) 901280, telex. 400810, fax 901563.
Ufficio Turismo Folgarida, 38025 FOLGARIDA, tel. (0463) 986113.
Ufficio Turismo Mezzana, 38020 MEZZANA, tel. (0463) 77134.
Ufficio Turismo Passo del Tonale, 38020 PASSO DEL TONALE, tel. (0364) 91343.
Ufficio Turismo Pejo, 38020 PEJO, tel. (0463) 73100.
A.P.T. della Valle di Non, Piazza S. Giovanni 14, 38013 FONDO, tel. (0463) 80133, fax 80161.
Ufficio Turismo Cavareno, Via Roma 41, 38011 CAVARENO, tel. (0463) 81666.
Ufficio Turismo Coredo, Piazza Guni 3, 38010 COREDO, tel. (0463) 36499.
A.P.T. Dolomiti di Brenta-Alto Piano della Paganella, Piazza Paganella, 38010 ANDALO, tel. (0461) 585836, telex. 401385.
Ufficio Turismo Fai della Paganella, Via Villa 9, 38010 FAI DELLA PAGANELLA, tel. (0461) 583130.
Ufficio Turismo Molveno, Piazza Marconi 1, 38018 MOLVENO, tel. (0461) 586924.

Veneto - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Dipartimento per il Turismo, Palazzo Sceriman, Cannaregio 168, 30121 VENEZIA, tel. (041) 792651, telex. 410309, telefax (041) 792601.

Venezia (Venetië) en provincie
A.P.T. di Venezia, Castello 4421, 30121 VENEZIA, tel. (041) 5226110/5230313, telex 420306, fax 5230399.
A.P.T. di Bibione, Viale Aurora 101, 30020 BIBIONE, tel. (0431) 43362/43363, telex 450377, fax 439997.
A.P.T. di Caorle, Piazza Papa Giovanni 1, 30021 Caorle, tel. (0421) 81085/81401, fax 84251.
A.P.T. di Chioggia, Viale Po 16, 30015 CHIOGGIA, tel. (041) 5540466, fax 5540855.
A.P.T. di Eraclea Mare S. Donà, Condominio Centro Mare, Via Marinella, 30020 ERACLEA MARE, tel. (0421) 66134, fax 66500.
A.P.T. di Jesolo, Piazza Brescia 13, 30017 JESOLO, tel. (0421) 370601, telex 410334, fax 370606.
A.P.T. del Portogruarese, Borgo S. Agnese 57, 30026 PORTOGRUARO, tel. (0421) 75600.
A.P.T. della Riviera del Brenta, Via Don Minzoni 26, 30030 MIRA FORTE, tel. (041) 424973, fax 423844.
Ufficio Turismo Cà Savio, Via Fausta, 30175 VENEZIA/CÀ SAVIO, tel. (041) 966010.
Ufficio Turismo Chioggia, Lungomare Adriatico, 30019 CHIOGGIA, tel. (041) 401068.
Ufficio Turismo Duna Verde, Piazza Spalato 2, 30021 DUNA VERDE, tel. (0421) 89255.
Ufficio Turismo Lido di Venezia, Gran Viale 6/A, 30100 LIDO DI VENEZIA, tel. (041) 765721.
Ufficio Turismo Mirano, Via Luigi Mariutto, 30035 MIRANO, tel. (041) 433796.

Ufficio Turismo Porto S. Margherita, Corso Genova 21, 30020 PORTO S. MARGHERITA, tel. (0421) 260230.
Ufficio Turismo Strà, Piazza Marconi 9, 30039 STRÀ, tel. (049) 502225.
Ufficio Turismo Venezia, San Marco 71/C, 30124 VENEZIA, tel. (041) 5226356
Ufficio Turismo Venezia, Stazione S. Lucia, 30121 VENEZIA, tel. (041) 715288.

Belluno en provincie
A.P.T. delle Dolomiti Agordine, Via Sommariva 10, 32021 AGORDO, tel. (0437) 65044/65242, telex 44821, fax 65205.
A.P.T. di Alpago, Piazza 11 Gennaio 1945, 1, 32010 TAMBRE, tel. (0437) 49277, telex 4400140, fax 49193.
A.P.T. della Valzoldana, Via Roma 10A, 32012 FORNO DI ZOLDO, tel. (0437) 787349, fax 787340.
A.P.T. delle Prealpi e Dolomiti Bellunesi, Via Rodolfo Psaro 21, 32100 BELLUNO, tel. (0437) 940083/940084, telex 440096, fax 940073.
A.P.T. del Cadore, Via Roma 10, 32041 AURONZO DI CADORE, tel. (0435) 9359/9426 fax 400161.
A.P.T. della Val Comelico, Via Venezia 40, 32045 S. STEFANO DI CADORE, tel. (0435) 62230, fax 62077.
A.P.T. di Sappada-Plodn, Borgata Bach 20, 32047 SAPPADA, tel. (0435) 69131, fax 66233.
A.P.T. del Feltrino, Largo Castaldi 7 - Cond. "Al Centro", 32032 FELTRE, tel. (0439) 2540, fax 2839.
A.P.T. Valboite-Cadore, Via Nazionale 9, 32046 SAN VITO DI CADORE, tel. (0436) 9405/9119, fax 99345.
A.P.T. Cortina d'Ampezzo, Piazza Roma 1, 32043 CORTINA D'AMPEZZO, tel. (0436) 3231/2711, telex 440004, fax 3235.
Ufficio Turismo Alleghe, Piazza Kennedy 17, 32022 ALLEGHE, tel. (0437) 723333, telex. 440053.
Ufficio Turismo Arabba, Via Arabba, 32020 ARABBA, tel. (0436) 79130, telex. 440823.
Ufficio Turismo Belluno, Piazza dei Martri 27/E, 32100 BELLUNO, tel. (0437) 28746, telex. 440077.
Ufficio Turismo Borca di Cadore, Via Roma 70, 32040 BORCA DI CADORE, tel. (0435) 82015.
Ufficio Turismo Calalzo, Via Stazione 9, 32042 CALALZO, tel. (0435) 32348, fax 32349.
Ufficio Turismo Caviola, Lungo Tegosa, 32020 CAVIOLA, tel. (0437) 50116.
Ufficio Turismo Cortina d'Ampezzo, Piazza Roma 1, 32043 CORTINA D'AMPEZZO, tel. (0436) 2711.
Ufficio Turismo Domegge, Via Risorgimento, 32040 DOMEGGE, tel. (0435) 72078.
Ufficio Turismo Falcade, Piazza Municipio 1, 32020 FALCADE, tel. (0437) 599241/599242, telex. 440821.
Ufficio Turismo Farra d'Alpago, Via al Lago, 32010 FARRA D'ALPAGO, tel. (0437) 46448.
Ufficio Turismo Frassenè Agordino, Viale della Vittoria, 32020 FRASSENÈ AGORDINO, tel. (0437) 67037.
Ufficio Turismo Lorenzago, Via Faureana, 32040 LORENZAGO, tel. (0435) 75042.
Ufficio Turismo Lozzo, Via Roma, 32040 LOZZO, tel. (0435) 76051.
Ufficio Turismo Nevegal, Piazza Nevegal, 32024 NEVEGAL, tel. (0437) 298149.
Ufficio Turismo Padola, Piazza San Luca, 32040 PADOLA DI COMELICO SUPERIORE, tel. (0435) 67021.
Ufficio Turismo Pieve di Cadore, Via XX Settembre, 32044 PIEVE DI CADORE, tel. (0435) 31644, fax 31645.
Ufficio Turismo Valle di Cadore, Via XX Settembre, 32040 VALLE DI CADORE, tel. (0435) 30213.
Ufficio Turismo Vigo di Cadore, Piazza S. Orsola, 32040 VIGO DI CADORE, tel. (0435) 77058.
Ufficio Turismo Vodo di Cadore, Via Nazionale 20, 32040 VODO DI CADORE, tel. (0435) 489009.

Padova (Padua) en provincie
Assessorato al Turismo della Provincia di Padova, Galleria S. Lucia 1, 35139 PADOVA, tel. (049) 8201530, telex 432204, fax 8201235.

A.P.T. Padova, Riviera Mugnai 8, 35137 PADOVA, tel. (049) 8750655, telex 432307, fax 650794.

A.P.T. Abano Terme, Via Pietro d'Abano 18, 35031 ABANO TERME, tel. (049) 669055, telex 431417, fax 669053.

A.P.T. Montegrotto Terme, Viale Stazione 60, 35036 MONTEGROTTO TERME, tel. (049) 793384/794143, fax 795276.

Ufficio Turismo Battaglia, Via Traversa 23, 35041 BATTAGLIA TERME, tel. (049) 525269.

Ufficio Turismo Padova, Stazione FF.SS (treinstation), Piazzale Stazione, 35131 PADOVA, tel. (049) 8752077.

Ufficio Turismo Padova c/o Museo Civico agli Eremitani - Cappella degli Scrovegni, Piazza Eremitani, 35121 PADOVA, tel. (049) 8751153.

Rovigo en provincie

A.P.T. Rovigo, Via J.H. Dunant 10, 45100 ROVIGO, tel. (0425) 361481/33400, fax 30416.

A.P.T. Rosolina, Piazza G. Albertin 16, 45010 ROSOLINA, tel. (0426) 664541/664542, fax 664543.

A.P.T. Delta del Po, Palazzo Buzzola, Piazza Bocchi 6, 45011 ADRIA, tel. (0426) 42554, fax 42452.

Ufficio Turismo Badia Polesine, Piazza Vittorio Emanuele II, 37, 45021 BADIA POLESINE, tel. (0425) 42823.

Ufficio Turismo Rosolina Mare, Viale dei Tigli 66, 45010 ROSOLINA MARE, tel. (0426) 68012.

Treviso en provincie

A.P.T. Treviso, Palazzo Scotti, Via Toniolo 41, 31100 TREVISO, tel. (0422) 540600/547632, fax 541397.

A.P.T. delle Colline e Prealpi Trevigiane, Viale della Vittoria 321, 31029 VITTORIO VENETO, tel. (0438) 552952/552953, fax 53629.

A.P.T. Asolo, Villa De Mattia, Via Santa Caterina 258, 31011 ASOLO, tel. (0423) 524192/529046, fax 524137.

A.P.T. Oderzo, Palazzo Porcia, Piazza Castello 1, 31046 ODERZO, tel. (0422) 717627, fax 814081.

Ufficio Turismo Conegliano, Via Carducci, 31015 CONEGLIANO, tel. (0438) 21230.

Ufficio Turismo S. Lazzaro, Via Terraglio, 31100 S. LAZZARO (TREVISO), tel. (0422) 400285.

Ufficio Turismo Treviso, Viale Nino Bixio, 31100 TREVISO, tel. (0422) 420291.

Ufficio Turismo Vittorio Veneto, Piazza del Popolo 18, 31029 VITTORIO VENETO, tel. (0438) 57243.

Verona en provincie

A.P.T. Verona, Piazza delle Erbe 38, 37121 VERONA, tel. (045) 8000065/8006997, telex 302318, fax 8010682.

A.P.T. Baldo-Garda-Veneto, Via Capitanato 1, 37018 MALCESINE, tel. (045) 7400555, fax 7401633.

A.P.T. Riviera degli Olivi, Lungolago Regina Adelaide, 37016 GARDA, tel. (045) 7255194, fax 7256720.

A.P.T. Bosco Chiesanuova, Piazza della Chiesa 34, 37021 BOSCO CHIESA-NUOVA, tel. (045) 7050088.

A.P.T. Lazise-Peschiera, Via Francesca Fontana 14, 37017 LAZISE, tel. (045) 7580114, fax 7581040.

Ufficio Turismo Affi, uscita casello autostrada (uitrit autostrada), 37010 AFFI, tel. (045) 7236864.

Ufficio Turismo Bardolino, Piazza Matteotti 53, 37011 BARDOLINO, tel. (045) 7210078.

Ufficio Turismo Brenzone, Via Colombo 4, 37010 BRENZONE, tel. (045) 7420076.

Ufficio Turismo Lazise, Via Partenio 1, 37017 LAZISE, tel. (045) 7581040.

Ufficio Turismo Pacengo, Gardesana Orientale, 37010 PACENGO, tel. (045) 7591080.

Ufficio Turismo Peschiera del Garda, Piazza Betteloni 15, 37019 PESCHIERA DEL GARDA, tel. (045) 7550381.

Ufficio Turismo S. Benedetto di Lugana, Parco Catullo, 37010 S. BENEDETTO DI LUGANA, tel. (045) 7550842.

Ufficio Turismo S. Zeno di Montagna, Via Cà Montagna 15, 37010 S. ZENO DI MONTAGNA, tel. (045) 7285076.
Ufficio Turismo Torri del Benaco, Via Gardesana, 37010 TORRI DEL BENACO, tel. (045) 7225120.
Ufficio Turismo Verona, Via Dietro l'Anfiteatro 6/B, 37121 VERONA, tel. (045) 592828.
Ufficio Turismo Verona, Piazza Erbe 42, 37121 VERONA, tel. (045) 30086.
Ufficio Turismo Verona, Piazzale Europa uitrit autostrada Verona Sud, 37135 VERONA, tel. (045) 584019.

Vicenza en provincie
A.P.T. Vicenza, Piazza Duomo 5, 36100 VICENZA, tel. (0444) 544122, telex 480223, fax 325001.
A.P.T. Bassano del Grappa, Via delle Fosse 9, 36061 BASSANO DEL GRAPPA, tel. (0424) 24351/26651, fax 26703.
A.P.T. Recoaro Terme, Via Roma 25, 36076 RECOARO TERME, tel. (0445) 75070, fax 75158.
A.P.T. Asiago 7 Comuni, Piazza Carli 56, 36012 ASIAGO, tel. (0424) 462221, fax 462445.
A.P.T. Tonezza e Valli dell'Astico e del Posina, Via Roma 16, 36040 TONEZZA DEL CIMONE, tel. (0445) 749500, fax 749505.
Ufficio Turismo Vicenza, Piazza Matteotti 12, 36100 VICENZA, tel. (0444) 320854.

Friuli-Venezia Giulia - Gewestelijke informatie:

Azienda Regionale per la Promozione Turistica, Via Rossini 6, 34132 TRIESTE, tel. (040) 365152, telex 460150, fax 365496.

Trieste en provincie
A.A.S.T. Trieste e sua Riviera, Piazza della Cattedrale 3, 34121 TRIESTE, tel. (040) 309242, fax 309302.
Ufficio Turismo Muggia, Via Roma 20, 34015 MUGGIA, tel. (040) 273259.
Ufficio Turismo Sistiana, Sistiana 56/b, 34019 SISTIANA, tel. (040) 299166.
Ufficio Turismo Trieste Stazione, Viale Miramare, 34121 TRIESTE, tel. (040) 420182.

Gorizia en provincie
A.A.S.T. Gorizia, Corso G. Verdi 100/E, 34170 GORIZIA, tel. (0481) 533870.
Ufficio Turismo Gradisca -Redipuglia, Palazzo Torriani, Via Ciotti, 34072 GRADISCA D'ISONZO, tel. (0481) 99217.
A.A.S.T. Grado e Aquileia, Viale Dante Alighieri 72, 34073 GRADO, tel. (0431) 80035, telex. 460502, fax 83522.
Kantoor dat niet het hele jaar geopend is:
Ufficio Turismo Aquileia, Piazza Capitolo 1, 33051 AQUILEIA, tel. (0431) 919491.

Pordenone en provincie
A.A.T. Pordenone, Piazza della Motta 13, 33170 PORDENONE, tel. (0434) 521218.
A.A.S.T. di Piancavallo Cellina Livenza, Piazza Duomo, 33081 AVIANO, tel. (0434) 651888, telex. 450452, fax 660348.
Ufficio Turismo Piancavallo, 33081 PIANCAVALLO, tel. (0434) 655191, telex 450816, fax 655311.

Udine en provincie
A.A.T. Udine, Piazza 1° Maggio 7, 33100 UDINE, tel. (0432) 295972, fax 504743.
A.A.C.S.T. della Carnia Centrale, Via Roma 22/24, 33022 ARTA TERME, tel. (0433) 92002, fax 92104.
A.A.S.T. di Cividale del Friuli e delle Valli del Natisone, Largo Boiani 4, 33043 CIVIDALE DEL FRIULI, tel. (0432) 731398.
A.A.S.T. Forni di Sopra e dei Forni Sovorgnani, Via Cadore 1, 33024 FORNI DI SOPRA, tel. (0433) 88024, fax 88024.
A.A.S.T. di Lignano Sabbiadoro e della Laguna di Marano, Via Latisana 42, 33054 LIGNANO SABBIADORO, tel. (0432) 71821, telex. 450193, fax 70449.

Ufficio Turismo Ravascletto, Viale Edelweiss 13, 33020 RAVASCLETTO, tel. (0433) 66033, fax 66327.
A.A.S.T. del Tarvisiano e di Sella Nevea, Via Roma 10, 33018 TARVISIO, tel. (0428) 2135/2972.

Liguria - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Fieschi 15, 16121 GENOVA, tel. (010) 54851, fax 5485303.

Genova (Genua) en provincie
E.E.P.T. Genova, Via Roma 11, 16121 GENOVA, tel. (010) 581407.
Ufficio Turismo Arenzano, Via Pierino Negrotto Cambiaso 2, 16011 ARENZANO, tel. (010) 9127581, telex. 226542.
Ufficio Turismo Camogli, Via XX Settembre 33, 16032 CAMOGLI, tel. (0185) 771066/770235.
Ufficio Turismo Chiavari, Corso Assarotti, 16043 CHIAVARI, tel. (0185) 310241/310242.
Ufficio Turismo Genova/Genua, Via Porta degli Archi 10/5, 16121 GENOVA/GENUA, tel. (010) 541541, fax 541543. Informatiekantoren Station Principe, tel. (010) 262633, Station Brignole, tel. (010) 562056.
Ufficio Turismo Lavagna, Piazza della Libertà 40, 16033 LAVAGNA, tel. (0185) 392766, fax 63051.
Ufficio Turismo Portofino, Via Roma 35, 16034 PORTOFINO, tel. (0185) 269024/269078.
Ufficio Turismo Rapallo, Via Diaz 9, 16035 RAPALLO, tel. (0185) 51282/54573, telex. 211185, fax 63051.
Ufficio Turismo Santa Margherita Ligure, Via XXV Aprile 2-B, 16038 SANTA MARGHERITA LIGURE, tel. (0185) 287485/287486.
Ufficio Turismo Santo Stefano d'Aveto, Piazza del Popolo 1, 16049 SANTA STEFANO D'AVETO, tel. (0185) 98046.
Ufficio Turismo Sestri Levante, Viale XX Settembre 33, 16039 SESTRI LEVANTE, tel. (0185) 41422/480749, fax 480749.
Ufficio Turismo Torriglia, Via Matteotti 10, 16029 TORRIGLIA, tel. (010) 944175.
Ufficio Turismo Uscio, Via IV Novembre 96, 16030 USCIO, tel. (0185) 91101.
Ufficio Turismo Zoagli, Piazza San Martino 8, 16030 ZOAGLI, tel. (0185) 259127.
Kantoor dat niet het hele jaar geopend is:
Ufficio Turismo Cavi di Lavagna, tel. (0185) 391960.
(In het 1e semester 1991 zullen waarschijnlijk E.E.P.T. van Genova en de Ufficio Turismo van Chiavari en Santa Margherita A.P.T. kantoren worden.)

Imperia en provincie
E.P.T. Imperia, Viale Matteotti 54 A, 18100 IMPERIA, tel. (0183) 24947, fax 24950.
Ufficio Turismo Arma di Taggia, Via Blengino, 18011 ARMA DI TAGGIA, tel. (0184) 43733.
Ufficio Turismo Bordighera, Via Roberto 1 (Palazzo del Parco), 18012 BORDIGHE-RA, tel. (0184) 262322, fax 264455.
Ufficio Turismo Cervo, Via alla Marina P. Bicocca, 18010 CERVO, tel. (0183) 408197.
Ufficio Turismo Diano Marina, Giardini Ardissone, 18013 DIANO MARINA, tel. (0183) 496956, fax 494365.
Ufficio Turismo Imperia, Viale Matteotti 22, 18100 IMPERIA, tel. (0183) 60730, fax 652435
Ufficio Turismo Ospedaletti, Corso Regina Margherita 1, 18014 OSPEDALETTI, tel. (0184) 59085.
Ufficio Turismo San Bartolomeo al Mare, Via Aurelia 12, 18016 SAN BARTOLOMEO AL MARE, tel. (0183) 400200, fax 494365.
Ufficio Turismo Sanremo, Largo Nuvoloni 1, 18038 SANREMO, tel. (0184) 571571, fax 507649.
Ufficio Turismo Ventimiglia, Via Verdi 15, 18039 VENTIMIGLIA, tel. (0184) 351183, fax 351127.
Informatiekantoor, Station, tel. (0184) 358197.

Savona en provincie

A.P.T. Savona, Viale Paleocapa 23/6, 17100 SAVONA, tel. (019) 820522/825544, fax 827805.

A.P.T. Alassio, Viale Gibb 26, 17021 ALASSIO, tel. (0182) 43043/45319.

Informatiekantoor, tel. 403460.

A.P.T. Finale Ligure, Via San Pietro 14, 17024 FINALE LIGURE, tel. (019) 692582, fax 680052.

A.P.T. Loano, Corso Europa 19, 17025 LOANO, tel. (019) 668044, fax 669918.

Ufficio Turismo Albisola Marina, Via dell'Oratorio 2, 17012 ALBISOLA MARINA, tel. (019) 481648.

Ufficio Turismo Andora, Via Fontana 1, 17020 ANDORA, tel. (0182) 85796.

Ufficio Turismo Celle Ligure, Largo Giolitti 7, 17015 CELLE LIGURE, tel. (019) 990021.

Ufficio Turismo Ceriale, Lungomare A. Diaz 69, 17023 CERIALE, tel. (0182) 90270, fax 90270.

Ufficio Turismo Laigueglia, Via Milano 33, 17020 LAIGUEGLIA, tel. (0182) 49059.

Ufficio Turismo Noli, Corso Italia 8-R, 17026 NOLI, tel. (019) 748931.

Ufficio Turismo Pietra Ligure, Piazza Martiri della Libertà 31, 17027 PIETRA LIGURE, tel. (019) 645222, fax 645223.

Ufficio Turismo Sassello, Viale Marconi 3, 17046 SASSELLO, tel. (019) 724020.

Ufficio Turismo Spotorno, Via Aurelia 43, 17028 SPOTORNO, tel. (019) 745128, fax 745129.

Ufficio Turismo Varazze, Viale Nazioni Unite 1, 17019 VARAZZE, tel. (019) 97007, fax 97298.

Kantoor dat alleen 's zomers geopend is.

Ufficio Turismo Varigotto, Via Aurelia 79, 17029 VARIGOTTO, tel. (019) 698013.

La Spezia en provincie

A.P.T. La Spezia, Viale Mazzini 47, 19100 LA SPEZIA, tel. (0187) 770900, fax 770908.

Ufficio Turismo Lerici, Via Gerini 40, 19032 LERICI, tel. (0187) 967346.

Ufficio Turismo Levanto, Piazza C. Colombo 12, 19015 LEVANTO, tel. (0187) 807175/808125.

Emilia-Romagna - Gewestelijke informatie:

Assessorato al Turismo Regione Emilia-Romagna, Via Aldo Moro 30, 40127 BOLOGNA, tel. (051) 283385/283386, telefax (051) 283380.

Agertur-Agenzia Regionale di Promozione Turistica, P. le Indipendezo 3, 47037 RIMINI, tel. (0541) 53858/53927/53357, telex 550455, telefax (0541) 24600.

Bologna en provincie

A.P.T. Bologna, Via Marconi 45, 40122 BOLOGNA, tel. (051) 239300/237413, telex. 512810, telefax (051) 261878.

Informatiekantoren: Piazza Maggiore 6, tel. (051) 239660.

Station, tel. (051) 246541.

Vliegveld, tel. (051) 381732.

Ufficio Turismo Castel S. Pietro Terme, Piazza XX Settembre 4, 40024 CASTEL SAN PIETRO TERME, tel. (051) 941111.

Ufficio Turismo Imola, Via Mentana 10, 40026 IMOLA, tel. (0542) 29510.

Ufficio Turismo Lizzano in Belvedere, Piazza Marconi 6, 40042 LIZZANO IN BELVEDERE, tel. (0534) 51052.

Ufficio Turismo Porretta Terme, Piazza Libertà 74, 40046 PORRETTA TERME, tel. (0534) 22021.

Ufficio Turismo Vidiciatico, Via Marconi 28, 40049 VIDICIATICO, tel. (0534) 53159.

Ferrara en provincie

A.P.T. Provincia di Ferrara, Via Buonofede 12, 44022 COMACCHIO, tel. (0533) 312844/312845, telefax (0533) 312880.

A.I.T. Lido degli Estensi-Spina, Viale Carducci 32, 44024 LIDO DEGLI ESTENSI, tel. (0533) 327464.

Kantoren die niet het hele jaar geopend zij n:

Ufficio Turismo Abbazia di Pomposa, 44020 ABBAZIA DI POMPOSA, tel. (0533) 710100.

Ufficio Turismo Ferrara, Piazza Municipale 19, 44100 FERRARA, tel. (0532) 209370.

Ufficio Turismo Lido delle Nazioni, Viale Inghilterra, 44020 LIDO DELLE NAZIONI, tel. (0533) 39068.

Ufficio Turismo Lido Pomposa-Scacchi, 44020 LIDO DI POMPOSA-SCACCHI, tel. (0533) 380342.

Ufficio Turismo Mesola, Castello Estense, 44026 MESOLA, tel. (0533) 993483.

Ufficio Turismo Portogaribaldi, Bivio Collinara, 44029 PORTOGARIBALDI, tel. (0533) 327580.

Forli en provincie

A.P.T. dell Ambito Forlivese, Viale Roma 112, 47042 CESENATICO, tel. (0547) 80091, telefax (0547) 80129, administratie tel (0547) 80091.

Ufficio Turismo Bagno di Romagna, Via Lungo Savio 14, 47021 BAGNO DI ROMAGNA tel. (0543) 911046.

Ufficio Turismo Castrocaro Terme, Via Garibaldi 1, 47011 CASTROCARO TERME, tel. (0543) 767162.

Ufficio Turismo Cesena, Piazza del Popolo 1 (Gemeentehuis), 47023 CESENA, tel. (0547) 356327.

Ufficio Turismo Cesenatico-Valverde, Piazzale Michelangelo, 47042 CESENATICO-VALVERDE, tel. (0547) 85183.

Ufficio Turismo Forli, Corso della Repubblica 23, 47100 FORLI, tel. (0543) 25532.

Ufficio Turismo Gatteo a Mare, Piazza Libertà 5, 47043 GATTEO A MARE, tel. (0547) 85393-86083.

Ufficio Turismo San Mauro a Mare, Via Repubblica 8, 47030, SAN MAURO A MARE, tel. (0541) 346392.

Ufficio Turismo Santa Sofia, Piazza Matteotti 1, (Gemeentehuis), 47018 SANTA SOFIA, tel. (0543) 971297.

A.P.T. Rimini, Piazzale Indipendenza 3, 47037 RIMINI, tel. (0541) 51101, telefax (0541) 26566. Informatiekantoor tel. (0541) 55051/55267/55056.

Ufficio Turismo Rimini, Station, Piazzale C. Battisti 1, 47037 RIMINI, tel. (0541) 51331/ 51480.

Ufficio Turismo Bellaria, Via Leonardo da Vinci 10, 47041 BELLARIA, tel. (0541) 44574/ 44108, fax 345491.

Ufficio Turismo Bellariva, Viale Regina Margherita 43, 47037 BELLARIVA, tel. (0541) 371057.

Ufficio Turismo Cattolica, Piazza Nettuno 1, 47033 CATTOLICA, tel. (0541) 963341, fax 963344.

Ufficio Turismo Cattolica Spiaggia (Strand), Lungomare Rasi Spinelli, 47033 CATTOLICA, tel. (0541) 967362.

Ufficio Turismo Igea Marina, Via Catullo 6, 47044 IGEA MARINA, tel. (0541) 330052.

Ufficio Turismo Miramare, Viale Martinelli 11/a, 47045 MIRAMARE-RIMINI, tel. (0541) 372112.

Ufficio Turismo Misano Adriatico, Viale Platani 22, 47046 MISANO ADRIATICO, tel. (0541) 615520, fax 613295.

Ufficio Turismo Riccione, Piazzale Ceccarini 10, 47036 RICCIONE, tel. (0541) 43361/ 605627.

Ufficio Turismo Riccione, Via delle Magnolie 4, 47036 RICCIONE, tel. (0541) 606984, fax 605752.

Ufficio Turismo Rivabella, Via Coletti 31, 47037 RIVABELLA-RIMINI, tel. (0541) 21567.

Ufficio San Giuliano Mare, Via Garattoni 1a, 47037, SAN GIULIANO MARE, tel. (0541) 28282.

Ufficio Turismo Sant'Arcangelo, Via Montevecchi, 47038 SANT'ARCANGELO, tel. (0541) 624270.

Ufficio Turismo Torre Pedrera, Viale San Salvador 44E, 47040 TORRE PEDRERA, tel. (0541) 720182.

Ufficio Turismo Verucchio, Piazza Malatesta 15, 47040, VERUCCHIO, tel. (0541) 668708.

Ufficio Turismo Viserba, Viale G. Dati 180a, 47049 VISERBA, tel. (0541) 738115.

Modena en provincie

A.P.T. Provincia di Modena, Corso Canalgrande 3, 41100 MODENA, tel. (059) 220136, fax 2206686.
Ufficio Turismo Modena, Via Scudari 30, 41100 MODENA, tel. (059) 222482.
Ufficio Turismo Sestola, Piazza Passerini 18, 41029 SESTOLA, tel. (0536) 62324.

Parma en provincie

A.P.T. Provincia di Parma, Piazza Duomo 5, 43100 PARMA, tel. (0521) 33959/38605.
Ufficio Turismo Monticelli Terme, Viale Marconi 7, 43023 MONTICELLI TERME, tel. (0521) 65233.
Ufficio Turismo Salsomaggiore Terme, Viale Romagnosi 7, 43039 SALSOMAGGIORE TERME, tel. (0524) 769200/79047.
Ufficio Turismo Sant'Andrea Bagni, Via G. Verdi 25, 43048 SANT'ANDREA BAGNI, tel. (0525) 51114.

Piacenza en provincie

A.P.T. Provincia di Piacenza, Via San Siro 17, 29100 PIACENZA, tel. (0523) 34347/34348.
Ufficio Turismo Piacenza, P.tta Mercanti 10, 29100 PIACENZA, tel. (0523) 29324.
Ufficio Turismo Bobbio, Piazza S. Francesco 4, 29022 BOBBIO, tel. (0523) 936178.
Kantoren die niet het gehele jaar geopend zijn:
Ufficio Turismo Castell' Arquato, Viale Remondini 1, 29014 CASTELL'ARQUATO, tel. (0523)803091.
Ufficio Turismo Grazzano Visconti, Piazza del Biscione 29020 GRAZZANO VISCONTI, tel. (0523) 870997.
Ufficio Turismo Piacenza, Quartiere Fieristico (Jaarbeurscentrum), 29100 PIACENZA, tel. (0523) 60620.

Ravenna en provincie

A.P.T. Provincia di Ravenna, Via San Vitale 2, 48100 RAVENNA, tel. (0544) 35755/35756, fax 35094/992515.
Informatiekantoor: Via Salarna 8/12, 48100 RAVENNA, tel. (0544) 35404.
Directie A.P.T. Ravenna, Viale Romagna 107, 48016 MILANO MARITIMA, tel. (0544) 993059/993327, telex 550441.
Ufficio Turismo Brisighella, Piazza Stazione, 48013 BRISIGHELLA, tel. (0546) 81166.
Ufficio Turismo Cervia, Piazza Garibaldi, 48015 CERVIA, tel. (0544) 971013.
Ufficio Turismo Faenza, Piazza del Popolo 1, 48018 FAENZA, tel. (0546) 25231.
Geopend van mei tot september:
Ufficio Turismo Lido Adriano, Viale Petrarca 434, 48020 LIDO ADRIANO, tel. (0544) 495353.
Ufficio Turismo Lido di Classe, Viale da Verazzano 107, 48020 LIDO DI CLASSE, tel. (0544) 939278.
Ufficio Turismo Lido di Savio, Viale Romagna 168, 48020 LIDO DI SAVIO, tel. (0544) 949063.
Ufficio Turismo Marina di Ravenna, Viale delle Nazioni 159, 48023 MARINA DI RAVENNA, tel. (0544) 530117.
Ufficio Turismo Marina Romea, Viale Italia 112, 48023 MARINA ROMEA, tel. (0544) 446035.
Ufficio Turismo Milano Marittima, Viale Romagna 107, 40016 MILANO MARITTIMA, tel. (0544) 993435.
Ufficio Turismo Pinarella, Via Titiano 51, 48015 PINARELLA-CERVIA, tel. (0544) 988869.
Ufficio Turismo Punta Marina, Via della Fontana 4, 48020 PUNTA MARINA, tel. (0544) 437312.
Ufficio Turismo Ravenna, Via delli Industrie (Mausoleo di Teodorico) 48100 RAVENNA, tel. (0544) 451549.
Ufficio Turismo Riolo Terme, Via A. Moro 2, 48025 RIOLO TERME, tel. (0546) 71044.
Ufficio Turismo Tagliata, Via Sicilia 61, 48015 TAGLIATA-CERVIA, tel. (0544) 987945.

Reggio Emilia en provincie

A.P.T. Provincia di Reggio Emilia, Via Guido da Castello 7, 42100 REGGIO EMILIA, tel. (0522) 431953/54, fax 431954 (administratie).

Toeristische informatiekantoren:

I.A.T., Prov. di Reggio Emilia, Piazza Prampolini 5, 42100 REGGIO EMILIA, tel. (0522) 451152.

I.A.T., Per la zona appenninica, Piazza Martiri della Libertà 12/b, 42035 CASTELNOVO NE'MONTI, tel. (0522) 810430.

Toscana - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via di Novoli 26, 50127 FIRENZE, tel. (055) 4382111, telex. 573103, telefax (055) 413687.

Florence en provincie

A.P.T. Firenze, Via Manzoni 16, 50121 FIRENZE, tel. (055) 2478141, telex 572263, fax 2346286.

Informatiekantoor, tel. 2346284/285.

Ufficio Turismo Fiesole, Piazza Mino da Fiesole 37, 50014 FIESOLE, tel. (055) 598720.

Ufficio Turismo Vallombrosa, Piazza G. Garibaldi 2, 50066 REGGELLO, tel. (055) 868977.

Arezzo en provincie

A.P.T. Arezzo, Piazza Risorgimento 116, 52100 AREZZO, tel. (0575) 23952/20839.

Ufficio Turismo Bibbiena, Via Berni 29, 52011 BIBBIENA, tel. (0575) 593098.

Ufficio Turismo Cortona, Via Nazionale 70/72, 52044 CORTONA, tel. (0575) 603190/603056.

Grosseto en provincie

A.P.T. Grosseto, Via Monterosa 206/, 58100 GROSSETO, tel. (0564) 454510/454527, fax 454606..

Ufficio Turismo Castiglione della Pescaia, Piazza Garibaldi, 58043 CASTIGLIONE DELLA PESCAIA, tel. (0564) 933678.

Ufficio Turismo Follonica, Viale Italia, 58022 FOLLONICA, tel. (0566) 40177.

Ufficio Turismo Porto Santo Stefano, Corso Umberto 55-A, 58019 PORTO SANTO STEFANO, tel. (0564) 814208.

Livorno en provincie

A.P.T. Livorno, Piazza Cavour 6, 57100 LIVORNO, tel. (0586) 33111.

Ufficio Turismo Castiglioncello, Via Aurelia 644, 57012 CASTIGLIONCELLO, tel. (0586) 752333.

Ufficio Turismo Castiglioncello, Via Aurelia 959, 57012 CASTIGLIONCELLO, tel. (0586) 752017.

A.P.T. dell'Arcipelago Toscano, Calata Italia 26, 57037 PORTOFERRAIO, tel. (0565) 914671/914672, fax 916350.

Ufficio Turismo San Vincenzo, Via B. Alliata, 57027 SAN VINCENZO, tel. (0565) 701298/701533.

Lucca en provincie

A.P.T. Lucca, Piazza Guidiccioni 2, 55100 LUCCA, tel. (0583) 491205/6, fax 490766.

Ufficio Turismo Lucca, Via Vittorio Veneto 40, 55100 LUCCA, tel. (0583) 43639.

Ufficio Turismo Lucca, p. le Verdi, Vecchia Porta San Donato, 55100 LUCCA, tel. (0583) 53592

Ufficio Turismo Bagni di Lucca, Via Umberto I, 101, 55022 BAGNI DI LUCCA, tel. (0583) 87946.

A.P.T. Versilia, Viale G. Carducci 10, 55049 VIAREGGIO, tel. (0584) 48881/48882/ Administratie en informatie tel. 962233, fax 47406.

Ufficio Turismo Forte dei Marmi, Via A. Franceschi 8/B, 55042 FORTE DEI MARMI, tel. (0584) 80091.

Ufficio Turismo Lido di Camaiore, Piazza Umberto I, 55043 LIDO DI CAMAIORE, tel. (0584) 617397.
Ufficio Turismo Marina di Pietrasanta, Via Donizetti 14, 55044 MARINA DI PIETRASANTA, tel. (0584) 20331.
Alléén in het seizoen geopend:
Ufficio Turismo Viareggio, c/o F.F.S.S. (station), 55049, VIAREGGIO, tel. (0584) 46382.

Massa-Carrara en provincie
A.P.T. Massa-Carrara, Viale A. Vespucci 244, 54037 MARINA DI MASSA, tel. (0585) 240063/240046/243636, fax 869015 (Tevens informatiekantoor voor Marina di Massa).
Ufficio Turismo Aullese, Piazza Gramsci, 54011 AULLA, tel. (0187) 409960.
Ufficio Turismo Carrara, Piazza 2 Giugno 14, 54033 CARRARA, tel. (0585) 70894.
Ufficio Turismo Marina di Carrara, Piazza Menconi 6/b, 54036 MARINA DI CARRARA, tel. (0585) 632218.
Ufficio Turismo Lunigianese - Comune di Fivizzano, 54034 FIVIZZANO, tel. (0585) 926961.
Ufficio Turismo Montignoso (Cinquale), Via Cateratte, 54038 MONTIGNOSO, tel. (0585) 309317.

Pisa en provincie
A.P.T. Pisa, Lungarno Mediceo 42, 56100 PISA, tel. (050) 541800/542344, fax 542806.
Informatiekantoor: Domplein, tel. (050) 560464.
Centraal Station, tel. (050) 42291
Vliegveld "G. Galilei"
Ufficio Turismo Casciana Terme, Via Galilei 1, 56034 CASCIANA TERME, tel. (0587) 646258.
Ufficio Turismo Tirrenia, 56018 TIRRENIA, tel. (0588) 86150.

Pistoia en provincie
A.P.T. Montecatini Terme Valdinievole, Viale Verdi 66/68, 51016 MONTECATINI TERME, tel. (0572) 772244, fax 70109.
A.P.T. Abetone-Pistoia-Montagna Pistoiese, Via Marconi 16, 51028 SAN MARCELLO PISTOIESE, tel. (0573) 630145, fax 630145 (Tevens informatiekantoor).
Ufficio Turismo Abetone, Piazzale delle Piramidi, 51021 ABETONE, tel. (0573) 60231/60001.
Ufficio Turismo Cutigliano, Via Tigri, 51024 CUTIGLIANO, tel. (0573) 68029.
Ufficio Turismo Pistoia, Piazza Duomo (Antico Palazzo dei Vescovi), 51100 PISTOIA, tel. (0573) 21622.

Siena en provincie
A.P.T. Siena, Via di Città 43, 53100 SIENA, tel. (0577) 42209, telex 573256, fax 281041.
Informatiekantoor, Piazza del Campo 56, 53100 SIENA, tel. (0577) 280551.
Ufficio Turismo Abbadia San Salvatore, Viale Matteotti 29, 53021 ABBADIA SAN SALVATORE, tel. (0577) 778608.
Ufficio Turismo Chianciano Terme, Via Giuseppe Sabatini 7, 53042 CHIANCIANO TERME, tel. (0578) 63538.
Ufficio Turismo Chianciano Terme, Piazza Antonio Gramsci, 53092 CHIANCIANO TERME, tel. (0578) 31292.
Ufficio Turismo Chianciano Terme, Piazza Italia, 67, 53042 CHIANCIANO TERME, tel. (0578) 63167.

Umbria - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Corso Vannucci 30, 06100 PERUGIA, tel. (075) 5041, telex. 662077, telefax (075), fax 5042483.

Perugia en provincie
A.P.T. Perugia, Via Mazzini 21, 06100 PERUGIA, tel. (075) 25341, fax 66828.
A.P.T. Assisi, Piazza del Comune 12, 06081 ASSISI, tel. (075) 812534, telex. 660122., fax 813727.

A.P.T. della Valnerina-Cascia, Via Vespasia Polla, 06043 CASCIA, tel. (0743) 71401, fax 76630.
A.P.T. dell'Alta Valle del Tevere, Via Raffaele di Cesare 2/6, 06012 CITTA' DI CASTELLO, tel. (075) 8554817/8554922, fax 8552100.
A.P.T. del Folignate-Nocera Umbra, Piazza Garibaldi 12, 06034 FOLIGNO, tel. (0742) 60165, fax 60165.
A.P.T. Gubbio, Piazza Oderisi 6, 06024 GUBBIO, tel. (075) 9273693/9276790, fax 9273409.
A.P.T. Spoleto, Piazza della Libertà 7, 06409 SPOLETO, tel. (0743) 49890/220311, fax 46241.
A.P.T. del Trasimeno, Piazza Mazzini 10, 06061 CASTIGLIONE DEL LAGO, tel. (075) 952184/953583, fax 951863.
A.P.T. del Tuderte, Piazza Umberto I 6, 06059 TODI, tel. (075) 883395/882406, fax 882406.
Ufficio Turismo Cascia, Piazza Garibaldi 1, 06043 CASCIA, tel. (0743) 71147.
Ufficio Turismo Foligno, Porta Romana, 06034 FOLIGNO, tel. (0742) 60459.
Ufficio Turismo Perugia, Piazza IV Novembre 3, 06100 PERUGIA, tel. (075) 23327.
Ufficio Turismo Todi, Piazza del Popolo 38, 06059 TODI, tel. (075) 883062.

Terni en provincie

A.P.T. del Ternano, Via C. Battisti 5, 05100 TERNI, tel. (0744) 43047.
Informatiekantoor, Via C. Battisti 7, tel. (075) 43047, fax 427259.
A.P.T. dell'Orvietano, Piazza Duomo 24, 05018 ORVIETO, tel. (0763) 41772, fax 44433.
A.P.T. dell'Amerino, Via Orvieto 1, 05022 AMELIA, tel. (0744) 981453, fax 983175.

Marche - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Gentile da Fabriano, 60100 ANCONA, tel. (071) 8061, telex 560825, fax 8062117.

Ancona en provincie:

E.P.T. Ancona, Via Marcello Marini 14, 60100 ANCONA, tel. (071) 201980/200313, fax 200313.
Ufficio Turismo Senigallia, Piazzale Morandi 2, 60019 SENIGALLIA, tel. (071) 7922725/6/7, telex. 560358, fax 7924390.
Ufficio Turismo Ancona "Riviera del Corso", Via Thaon de Revel 4, 60100 ANCONA tel. (071) 34938/33249.
Ufficio Turismo Falconara Marittima e Montemarciano, Via Cavour 3, 60015 FALCONARA MARITTIMA, tel. (071) 910458.
Ufficio Turismo Loreto, Via G. Solari 3, 60025 LORETO, tel. (071) 970276/977139.
Kantoren die niet het hele jaar geopend zijn:
Ufficio Turismo Ancona, Stazione Marittima, 60124 ANCONA, tel. (071) 201183.
Ufficio Turismo Montemarciano, Via R. Sanzio, 60015 MONTEMARCIANO, tel. (071) 916360.
Ufficio Turismo Numana, Piazza Santuario, 60026 NUMANA, tel. (071) 936142.
Ufficio Turismo Sirolo, Piazza V. Veneto, 60020 SIROLO, tel. (071) 936141.

Ascoli-Piceno en provincie

E.P.T. Ascoli-Piceno, Corso Mazzini 229, 63100 ASCOLI-PICENO, tel. (0736) 258115/257267/255250.
Ufficio Turismo Acquasante Terme, Via Salaria 2, 63041 ACQUASANTA TERME, tel. (0736) 801291.
Ufficio Turismo Ascoli Piceno, Via Trivio 1, 63100 ASCOLI PICENO, tel. (0736) 253045/257288. Informatiekantoor 255250.
Ufficio Turismo Fermo, Piazza del Popolo 5, 63023 FERMO, tel. (0734) 228738.
Ufficio Turismo Grottammare, Via Cairoli, 63013 GROTTAMMARE, tel. (0735) 631087.
Ufficio Turismo Porto San Giorgio, Via Oberdan 2, 63017 PORTO SAN GIORGIO, tel. (0734) 678461.

Ufficio Turismo San Benedetto del Tronto, Viale Colombo 3, 63039 SAN BENEDETTO DEL TRONTO, tel. (0735) 2237/4115.

Macerata en provincie

E.P.T. Macerata, Via Garibaldi 87, 62100 MACERATA, tel. (0733) 230449/231547, fax 230449.

Ufficio Turismo Camerino, Vicolo del Comune 1, 62032 CAMERINO, tel. (0737) 2534.

Ufficio Turismo Cingoli, Via Luigi Ferri 4, 62011 CINGOLI, tel. (0733) 612444.

Ufficio Turismo Civitanova Marche, Piazza XX Settembre 95, 62012 CIVITANOVA MARCHE, tel. (0733) 73967.

Ufficio Turismo Porto Recanati, Corso Matteotti 130, 62017 PORTO RECANATI, tel. (071) 9799084/9799214.

Ufficio Turismo Recanatie, Piazza Giacomo Leopardi, 62019 RECANATI, tel. (071) 981471/981242.

Ufficio Turismo San Ginesio, Piazza Alberico Gentili, 62026 SAN GINESIO, tel. (0733) 666014.

Ufficio Turismo Sarnano, Piazza Perfetti 17, 62028 SARNANO, tel. (0733) 657195/ 657144. Informatiekantoor, Viale Matteotti, tel. (0733) 657144.

Ufficio Turismo Tolentino, Piazza della Libertà 18, 62029 TOLENTINO, tel. (0733) 973049, informatie 973002.

Pesaro-Urbino en provincie

E.P.T. Pesaro-Urbino, Via Mazzolari 4, 61100 PESARO, tel. (0721) 31433/30258, fax 30462.

Ufficio Turismo Fano, Viale Cesare Battisti 10, 61032 FANO, tel. (0721) 803534/802956.

Ufficio Turismo Gabicce Mare, Vialle della Vittoria 41, 61011 GABICCE MARE, tel. (0541) 961375.

Ufficio Turismo Pesaro, Via Rossini 41, 61100 PESARO, tel. (0721) 63690, fax 69344.

Ufficio Turismo Pesaro, Viale Trieste 164, 61100 PESARO, tel. (0721) 69341.

Ufficio Turismo Urbino, Piazza del Rinascimento 1, 61029 URBINO, tel. (0722) 2613, fax 2441.

Ufficio Turismo Urbino, Piazza Duca Federico 35, 61029 URBINO, tel. (0722) 2441.

Kantoren die niet het hele jaar geopend zijn:

Ufficio Turismo Fano, Viale Cairoli 108, 61032 FANO, tel. (0721) 866645, fax 824292.

Ufficio Turismo Marotta, Viale Colombo 31, 61035 MAROTTA, tel. (0721) 96591.

Ufficio Turismo Pesaro, Viale Risorgimento (Stazione), 61100 PESARO, tel. (0721) 68378.

Ufficio Turismo Torrette, Via Boscomarina 10, 61032 TORRETTE, tel. (0721) 884779.

Lazio - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via R. Raimondi Garibaldi 7, 00145 ROMA, tel. (06) 54571/5133733/5120181, telex. 623625.

Roma en provincie

E.P.T., Via Parigi 11, 00185 ROMA, tel. (06) 4881851/2/3/4/5, telex 624682, fax 4819316.

Ufficio Turismo Albano Laziale, Via Olivella 2, 00041 ALBANO LAZIALE, tel. (06) 9321323.

Ufficio Turismo Anguillara, Gemeentehuis (Comune), 00061 ANGUILLARA, tel. (06) 9010341.

Ufficio Turismo Anzio Riviera, Zanardelli 105, 00042 ANZIO, tel. (06) 9845147, telex 613086.

Ufficio Turismo Bracciano, Via Claudia 72, 00062 BRACCIANO, tel. (06) 9024451.

Ufficio Turismo Castel Gandolfo, Piazza Libertà 10, 00040 CASTEL GANDOLFO, tel. (06) 9360340.

Ufficio Turismo Civitavecchia, Viale Garibaldi 42, 00053 CIVITAVECCHIA, tel. (0766) 25348/21834.

Ufficio Turismo Frascati e Tuscolo, Piazza G. Marconi 1, 00044 FRASCATI, tel. (06) 9420331.

Ufficio Turismo Santa Marinella, Via Aurelia (hoek Via Libertà), 00058 SANTA MARINELLA, tel. (0766) 737376.
Ufficio Turismo Subiaco, Via Cadorna 59, 00028 SUBIACO, tel. (0774) 85397.
Ufficio Turismo Tivoli, Piazzale Nazioni Unite 13, 00019 TIVOLI, tel. (0774) 20745.
Ufficio Turismo Tivoli, Vicolo Missione 3, 00019 TIVOLI, tel. (0774) 21249.
Ufficio Turismo Trevignano, Gemeentehuis (Comune), 00069 TREVIGNANO, tel. (06) 9019031.
Ufficio Turismo Velletri, Piazza Garibaldi 1, 00049 VELLETRI, tel. (06) 9631367.
Ufficio Turismo Velletri, Via dei Volsci 8, 00049 VELLETRI, tel. (06) 9630896.

Frosinone en provincie
E.P.T. Piazzala De Matthaeis (Grattacielo L'Edera), 03100 FROSINONE, tel. (0775) 872525.
Ufficio Turismo Atina, Via Ponte Melta 31, 03042 ATINA, tel. (0776) 60379.
Ufficio Turismo Cassino, Via Leopardi, 03043 CASSINO, tel. (0776) 21292.
Ufficio Turismo Fiuggi, Piazza Spada, 03015 FIUGGI, tel. (0775) 55446.

Latina en provincie
E.P.T. Via Duca del Mare 19, 04100 LATINA, tel. (0773) 498711/12, telex 680077, fax 661266.
Ufficio Turismo Formia, Via Unita d'Italia 30, 04023 FORMIA, tel. (0771) 21490, fax 26383.
Ufficio Turismo Gaeta, Piazza XIX Maggio, 04024 GAETA, tel. (0771) 461165.
Ufficio Turismo Gaeta, Piazza Traniello 4, 04024 GAETA, tel. (0771) 462767.
Ufficio Turismo Scauri-Minturno, Via Marconi 14, 04028 SCAURI-MINTURNO, tel. (0771) 683400.
Ufficio Turismo Terracina, Via G. Leopardi, 04019 TERRACINA, tel. (0773) 727759, fax 727964.

Rieti en provincie
E.P.T., Via Cintià 87, 02100 RIETI, tel. (0746) 4114641147, fax 270446.
A.AST, Via Cintià 87, 02100 RIETI, tel. (0746) 270702.
Ufficio Turismo Rieti, Piazza V. Emanuele 17, 02100 RIETI, tel. (0746) 43220.
Ufficio Turismo Terminillo, Pian de'Valli, 02017 TERMINILLO, tel. (0746) 261121.

Viterbo en provincie
E.P.T., Piazza dei Caduti 16, 01100 VITERBO, tel. (0761) 226161, telex. 612491, administratie, tel. (0761) 234795 informatie.
Ufficio Turismo Tarquinia - Etruria Meridionale, Piazza Cavour 1, 01016 TARQUINIA, tel. (0766) 856384.
Ufficio Turismo Tuscania, Piazza Basile 5, 01017 TUSCANIA, tel. (0761) 436196/97.
Kantoren die niet het hele jaar geopend zijn:
Ufficio Turismo Viterbo, Piazza della Morte, 01100 VITERBO, tel. (0761) 345229.

Abruzzo - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Viale G. Bovio 425, 65100 PESCARA, tel. (085) 7671, telex 601125.

L'Aquila en provincie
E.P.T. Piazza Santa Maria di Paganica 5, 67100 L'AQUILA, tel. (0862) 410340/410808, fax 65442.
Ufficio Turismo L'Aquila, Via XX Settembre 8, 67100 L'AQUILA, tel. (0862) 22306/27486.
Ufficio Turismo Pescasseroli, Via Piave 67, 67032 PESCASSEROLI, tel. (0863) 910461.
Ufficio Turismo Pescocostanzo, Piazza Umberto (Palazzo Fanzago), 67033 PESCOCOSTANZO, tel. (0864) 66140/641440.
Ufficio Turismo Rivisondoli, Piazza Municipio, 67036 RIVISONDOLI, tel. (0864) 69351.
Ufficio Turismo Roccaraso, Via Roma 60, 67037 ROCCARASO, tel. (0864) 62210.
Ufficio Turismo Scanno, Piazza Santa Maria della Valle 12, 67038 SCANNO, tel. (0864) 74317.

Ufficio Turismo Sulmona, Via Roma 21, 67039 SULMONA, tel. (0864) 53276.
Ufficio Turismo Tagliacozzo, Piazza Andrea Argoli 16, 67069 TAGLIACOZZO, tel. (0863) 610318.

Chieti en provincie
E.P.T. Via B. Spaventa 29, 66100 CHIETI, tel. (0871) 65231, fax 65232.
Ufficio Turismo Francavilla al Mare, Piazzale Sirena, 66023 FRANCAVILLA AL MARE, tel. (085) 817169.
Ufficio Turismo Ortona, Piazza della Repubblica 9, 66026 ORTONA, tel. (085) 9063841.
Ufficio Turismo Vasto, Piazza del Popolo 18-20, 66054 VASTO, tel. (0873) 2312.
Rotonda Lungomare Dalmazia, tel. (0873) 801751 (geopend als informatiekantoor in het seizoen).

Pescara en provincie
E.P.T. Via Nicola Fabrizi 171, 65100 PESCARA, tel. (085) 4211707/4212739.
Ufficio Turismo Caramanico Terme, Viale della Libertà 19, 65023 CARAMANICO TERME, tel. (085) 9290348.
Ufficio Turismo Montesilvano, Viale Europa 79, 65016 MONTESILVANO, tel. (085) 830396.
Ufficio Turismo Pescara, Corso Umberto I, 65, 65100 PESCARA, tel. (085) 374215.

Teramo en provincie
E.P.T. Via del Castello 10, 64100 TERAMO, tel. (0861) 54243.
Ufficio Turismo Alba Adriatica, Piazza A. Moro, 64011 ALBA ADRIATICA, tel. (0861) 72426.
Ufficio Turismo Giulianova, Via Galilei 18, 64022 GIULIANOVA, tel. (085) 862013/8003013.
Ufficio Turismo Pineto, Viale G. D'Annunzio 129, 64025 PINETO, tel. (085) 9491745.
Ufficio Turismo Roseto degli Abruzzi, Piazza della Libertá 24-26B, 64026 ROSETO DEGLI ABRUZZI, tel. (085) 8991157.
Ufficio Turismo Silvi, Via Garibaldi 158, 64029 SILVI, tel. (085) 930343.
Ufficio Turismo Tortoreto, Via Archimede 15, 64018 TORTORETO, tel. (0861) 787726.

MOLISE - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Mazzini 94, 86100 CAMPOBASSO, tel. (0874) 9491, telex 600338.

Campobasso en provincie
E.P.T. Campobasso, Piazza della Vittoria 14, 86100 CAMPOBASSO, tel. (0874) 95662/95663.
Ufficio Turismo Termoli, Piazza Melchiore Bega, 86039 TERMOLI, tel. (0875) 2754/3919.

Isernia en provincie
E.P.T. Isernia, Via Farinacci 9, 86170 ISERNIA, tel. (0865) 3992/59590.

Campania - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Santa Lucia 81, 80132 NAPOLI, tel. (081) 400044.

Napoli (Napels) en provincie
E.P.T. Napoli, Via Partenope 10/A, 80121 NAPOLI, tel. (081) 418988/406289, telex 720078.
Ufficio Turismo Anacapri, Via G. Orlandi 19/a, 80071 ANACAPRI, tel. (081) 8371524.
Ufficio Turismo Capri, Piazza Umberto I, 80073 CAPRI, tel. (081) 8370686.
Ufficio Turismo Capri Marina Grande, Banchina del Porto, 80070 MARINA GRANDE, tel. (081) 8370634.

Ufficio Turismo Castellammare di Stabia, Piazza G. Matteotti 34, 80053 CASTELLAMMARE DI STABIA, tel. (081) 8711334.
Ufficio Turismo Ischia, Vittorio Collona 126, 80077 ISCHIA, tel. (081) 983066, telex. 722338.
Ufficio Turismo Napoli, Palazzo Reale, 80132 NAPOLI, tel. (081) 418744, telex. 720589, fax 418619.
Ufficio Turismo Napoli Centraal Station, tel. (081) 268779.
Ufficio Turismo Napoli Luchthaven, Capodichino, tel. (081) 7805761.
Ufficio Turismo Pompei Scavi, Piazza Esedra, 80045 POMPEI SCAVI, tel. (081) 8610913, fax 8632401.
Ufficio Turismo Pozzuoli, Via Campi Flegrei 3, 80078 POZZUOLI, tel. (081) 8672419.
Ufficio Turismo Procida, Via Marina, 80079 PROCIDA, tel. (081) 8969624.
Ufficio Turismo Sorrento, Via Luigi De Maio 35, 80067 SORRENTO, tel. (081) 8782104/8782229/8781115, telex. 722550.
Ufficio Turismo Vico Equense, Corso Umberto I, 80069 VICO EQUENSE, tel. (081) 8798343.
Kantoor dat niet het hele jaar geopend is:
Ufficio Turismo Napoli Stazione Aliscafi Mergellina, tel. (081) 7612102.

Avellino en provincie
E.P.T. Avellino, Piazza Libertà 50, 83100 AVELLINO, tel. (0825) 35175.

Benevento en provincie
E.P.T. Benevento, Via Nicola Sala 31, 82100 BENEVENTO, tel. (0824) 21947.

Caserta en provincie
E.P.T. Caserta, Corso Trieste, 81100 CASERTA, tel. (0823) 322170-322233.

Salerno en provincie
E.P.T. Salerno, Via Velia 15, 84100 SALERNO, tel. (089) 224322/224339, fax 251844. Informatiekantoor - Piazza Ferrovia (Stationsplein), tel. (089) 231432.
Ufficio Turismo Amalfi, Corso Roma 19-21, 84011 AMALFI, tel. (089) 872619/871107.
Ufficio Turismo Cava de'Tirreni, Piazza Duomo 208, 84013 CAVA DE 'TIRRENI, tel. (089) 341605/341572.
Ufficio Turismo Maiori, Corso Regina, 84010 MAIORI, tel. (089) 877452.
Ufficio Turismo Paestum, Via Aquilia, 84063 PAESTUM, tel. (0828) 811016.
Ufficio Turismo Positano, Via Marina, 84017 POSITANO, tel. (089) 875067/875760, fax 87576.
Ufficio Turismo Ravello, Piazza Vescovado, 84010 RAVELLO, tel. (089) 857096.
Ufficio Turismo Salerno, Piazza Amendola 8, 84100 SALERNO, tel. (089)224744, fax 752839.

Puglia - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Corso Italia 15, 70123 BARI, tel. (080) 401111, telex 811236, fax 404564.

Bari en provincie
E.P.T. Bari, Piazza Moro 33/A, 70122 BARI, tel. (080) 228851.
Ufficio Turismo Bari, Corso Vittorio Emanuele 68, 70122 BARI, tel. (080) 235186.
Ufficio Turismo Bari, Via Melo 253, 70122 BARI, tel. (080) 5242244.
Ufficio Turismo Barletta, Via Gabbiani 4, 70051 BARLETTA, tel. (0883) 31373/32164.
Ufficio Turismo Noci, Via T. Siciliani 23, 70015 NOCI, tel. (080) 738889.
Ufficio Turismo Trani, Piazza della Repubblica, 70059 TRANI, tel. (0833) 43295.
Ufficio Turismo Trani, Via Cavour 140, 70059 TRANI, tel. (0833) 41300/41314.

Brindisi en provincie
E.P.T. Brindisi, Via C. Colombo 88, 72100 BRINDISI, tel. (0831) 222126/222813.
A.A.S.T. Brindisi, Via Rubini 19, 72100 BRINDISI, tel. (0831) 21091.

A.A.S.T. Fasano, Piazza Ciaia 10, 72015 FASANO, tel. (080) 713086.
A.A.S.T. Ostuni, Via Continelli 47, 72017 OSTUNI, tel. (0831) 303775.
Ufficio Turismo provincie Brindisi, Lungomare Regina Margherita, 72100 BRINDISI, tel. (0831) 21944.

Foggia en provincie
E.P.T. Foggia, Via Emilio Perrone 17, 71100 FOGGIA, tel. (0881) 23650/23141, fax 27912.
Ufficio Turismo Manfredonia, Corso Manfredi 23, 71043 MANFREDONIA, tel. (0884) 21998.
Ufficio Turismo Margherita di Savoia, Via Africa Orientale 24, 71044 MARGHERITA DI SAVOIA, tel. (0883) 654012.
Ufficio Turismo San Giovanni Rotondo, Piazza Europa 104, 71013 SAN GIOVANNI ROTONDO, tel. (0882) 856240.
A.A.S.T. Vieste, C.so Lorenzo Fazzini 8, 71019 VIESTE, tel. (0884) 707495/708806/707130, fax 778806.

Lecce en provincie
E.P.T. Lecce, Via Monte San Michele 20, 73100 LECCE, tel. (0832) 54117/54814, fax 54814.
Ufficio Turismo Lecce, Piazza S.Oronzo 'Sedile', 73100 LECCE, tel. (0832) 24443/46458.
Ufficio Turismo Lecce, Via Zanardelli 66, 73100 LECCE, tel. (0832) 56461.
Ufficio Turismo Otranto, Via Rondachi 8, 73028 OTRANTO, tel. (0836) 81436.
Ufficio Turismo Santa Cesarea Terme, Via Roma 209, 73030 SANTA CESAREA TERME, tel. (0836) 944043.

Taranto en provincie
E.P.T. Taranto, Corso Umberto 121, 74100 TARANTO, tel. (099) 432397, fax 432397.
Ufficio Turismo Martina Franca, Piazza Roma 37, 74015 MARTINA FRANCA, tel. (080) 715702.
Ufficio Turismo Taranto, Corso Umberto 113, 74100 TARANTO, tel. (099) 432392.

Basilicata - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Anzio 44, 85100 POTENZA, tel. (0971) 3321, telex 712493.

Potenza en provincie
E.P.T. Potenza, Via Cavour 15, 85100 POTENZA, tel. (0971) 21839, fax 36196.
Ufficio Turismo Maratea, Piazza del Gesù 32, 85040 MARATEA, tel. (0973) 876908.
Ufficio Turismo Potenza, Via Alianelli 4, 85100 POTENZA, tel. (0971) 21812.

Matera en provincie
E.P.T. Matera, Via De Viti De Marco 9, 75100 MATERA, tel. (0835) 221758/212488.
Ufficio Turismo Matera, Piazza Vittorio Veneto 19, 75100 MATERA, tel. (0835) 211188.
Geopend van mei tot september:
Ufficio Turismo Metaponto Lido, Viale delle Sirene, 75010 METAPONTO LIDO, tel. (0835) 741933.

Calabria - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Vico III Raffaelli 9, 88100 CATANZARO, tel. (0961) 44316/42814/8511, telex 880027, fax 772690.

Catanzaro en provincie
A.P.T. Catanzaro Galleria Mancuso, 88100 CATANZARO, tel. (0961) 29823/21724.
A.P.T. Crotone, Via Firenze 43, 88074 CROTONE, tel. (0962) 23185.
A.P.T. Soverato, Via S. Giovanni Bosco 1, 88068 SOVERATO, tel. (0967) 25432/21465.

A.P.T. Vibo Valentia, Piazza Diaz 8, 88018 VIBO VALENTIA, tel. (0963) 42008.
Ufficio Turismo Catanzaro, Piazza Prefettura, 88100 CATANZARO, tel. (0961) 45530.

Cosenza en provincie

A.P.T. Cosenza, Via Tagliamento 15, 87100 COSENZA, tel. (0984) 27821.
A.P.T. Guardia Piemontese Terme, Viale S. Lucia, 87020 GUARDIA PIEMONTESE TERME, tel. (0982) 94056.
Ufficio Turismo Castrovillari, Via Calabria 45, 87012 CASTROVILLARI, tel. (0981) 27067.
Ufficio Turismo Cosenza, Via P. Rossi, 87100 COSENZA, tel. (0984) 30595.

Reggio di Calabria en provincie

A.P.T. Reggio di Calabria, Via Roma 3, 89100 REGGIO DI CALABRIA, tel. (0965) 98496/98497.
Ufficio Turismo Gambarie d'Aspromonte, 89050 GAMBARIE D'ASPROMONTE, tel. (0965) 743081.
Ufficio Turismo Locri, Via Matteotti 90, 89044 LOCRI, tel. (0964) 29600.
Ufficio Turismo Reggio di Calabria, Centraal Station, tel. (0965) 27120. Corso Garibaldi 329, tel. (0965) 92012.Luchthaven, tel. (0965) 320291.
Ufficio Turismo Reggio di Calabria, Via Roma 3, 89100 REGGIO DI CALABRIA, tel. (0965) 21171/94094.
Ufficio Turismo Villa S. Giovanni, Piazza Stazione, 89018 VILLA S. GIOVANNI, tel. (0965) 751160.

Sicilia - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Via Emanuele Notarbartolo 11, 90141 PALERMO, tel. (091) 6961111/6968123, fax 6968123.

Palermo en provincie

A.A.P.I.T. Palermo, Piazza Castelnuovo 35, 90141 PALERMO, tel. (091) 586122, informatiekantoor 583847, telex. 910179, fax 331854.
A.A.S.T. Cefalù, Corso Ruggero 77, 90015 CEFALÙ, tel. (0921) 21050, telex 910294.
A.A.S.T. Palermo e Monreale, Villa Igiea Salita Belmonte 43, 90142 PALERMO, tel. (091) 540122, telex. 910243.

Agrigento en provincie

A.A.P.I.T. Agrigento, Viale della Vittoria 255, 92100 AGRIGENTO, tel. (0922) 26926.
Ufficio Turismo Agrigento, Via Empedocle 73, 92100 AGRIGENTO, tel. (0922) 20391.
Ufficio Turismo Sciacca, Corso Vittorio Emanuele 84, 92019 SCIACCA, tel. (0925) 21182/22744.

Caltanissetta en provincie

A.P.T. Caltanissetta, Corso Vittorio Emanuele 109, 93100 CALTANISSETTA, tel. (0934) 21089.
Ufficio Turismo Gela, Via G.N. Bresmes 104, 93012 GELA, tel. (0933) 911423/913788.

Catania en provincie

A.A.P.I.T. Catania, Largo Paisiello 5, 95124 CATANIA, tel. (095) 312124/317720/310888, telex 971412, fax 316407.
Ufficio Turismo Acireale, Corso Umberto 179, 95024 ACIREALE, tel. (095) 604521/604306.
Ufficio Turismo Caltagirone, Palazzo Libertini di S. Marco, 95041 CALTAGIRONE, tel. (0933) 53809
Ufficio Turismo Nicolosi, Piazza Vittorio Emanuele, 95030 Nicolosi, tel. (095) 914488.

Enna en provincie

A.A.P.I.T. Enna, Via Roma 413, 94100 ENNA, tel. (0935) 500544/500548, fax 500720.

A.A.S.T. Enna, Piazza N. Colajanni 6, 94100 ENNA, tel. (0935) 26119.
A.A.S.T. Piazza Armerina, Via Cavour 15, 940151 PIAZZA ARMERINA, tel. (0935) 81201.

Messina en provincie
A.A.P.I.T. Messina, Via Calabria Isolato 301 bis, 98100 MESSINA, tel. (090) 675356, 57/58 telex. 980112, fax 601005.
Informatiekantoor ook op vliegveld en in station.
Ufficio Turismo Capo d'Orlando, Via Vittorio Emanuele (Palazzo Ingrilli) 98071 CAPO D'ORLANDO, tel. (094) 912517, fax 912517
Ufficio Turismo Giardini Naxos, Via Tysandros 76, 98035 GIARDINI NAXOS, tel. (0942) 51010, telex 981161, fax 52848.
Ufficio Turismo Lipari, Corso Vittorio Emanuele 233, 98055 LIPARI, tel. (090) 9880095, telex. 980133., fax 9811190
Ufficio Turismo Messina, Piazza Cairoli 45, 98100 MESSINA, tel. (090) 2933541/42, telex. 981095, fax 694780.
Ufficio Turismo Taormina, Piazza Santa Caterina, 98039 TAORMINA, tel. (0942) 23243, telex. 981167, fax 24941.
Kantoren die niet het hele jaar geopend zijn:
Ufficio Turismo Lipari, 98055 LIPARI, tel. (090) 9811108.
Ufficio Turismo Santa Marina Salina, Via Notar Notar Giuffré, 98050 SANTA MARINA SALINA, tel. (090) 9843190.
Ufficio Turismo Stromboli, Ficogrande, 98050 STROMBOLI, tel. (090) 98623.
Ufficio Turismo Vulcano, Porto Ponente, 98050 VULCANO, tel. (090) 9852028.

Ragusa en provincie
A.A.P.I.T. Ragusa, Via Natatelli 131 (Palazzo Camera di Commercio), 97100 RAGUSA, tel. (0932) 21421.

Siracusa en provincie
A.A.P.I.T. Siracusa, Via S. Sebastiano 43, 96100 SIRACUSA, tel. (0931) 67607/67710.
Ufficio Turismo Siracusa, Station, 96100 SIRACUSA, tel. (0931) 24411.
Ufficio Turismo Siracusa, Via Maestranza 33, 96100 SIRACUSA, tel. (0931) 65201/66932, telex. 911448.

Trapani en provincie
A.A.P.I.T. Trapani, Via Vito Sorba 15, 91100 TRAPANI, tel. (0923) 27273, fax 29430, informatiekantoor Piazza Saturno, tel. (0923) 29000.
A.A.S.T. Erice, Viale Conte Pepoli 11, 91016 ERICE, tel. (0923) 869388/, fax 869544.
Ufficio Turismo Erice, Piazzale Funivia, 91016 ERICE (Raganzili), tel. (0923) 65055.

Sardegna - Gewestelijke informatie:

Assessorato Regionale al Turismo, Viale Trento 105, 09100 CAGLIARI, tel. (070) 654393/658793.
Ente Sardo Industrie Turistiche (ESIT), Via Mameli 97, 09124 CAGLIARI, tel. (070) 68231, telex. 790134, telefax. (070) 664636.

Cagliari en provincie
E.P.T. Cagliari, Piazza Deffenu 9, 09125 CAGLIARI, tel. (070) 664195/664196, fax 663207.
Ufficio Turismo Cagliari, Piazza Matteotti 9, 09124 CAGLIARI, tel. (070) 669255.
Ufficio Turismo Cagliari, Via Mameli 97, 09124 CAGLIARI, tel. (070) 664195.
Ufficio Turismo Muravera, Piazza Europa 5, 09043 MURAVERA, tel. (070) 9930760.

Nuoro en provincie
E.P.T. Nuoro, Piazza Italia 19, 08100 NUORO, tel. (0784) 30083/32307, fax 33432.

Oristano en provincie

E.P.T. Oristano, Via Cagliari 276 (Palazzo SAIA), 09170 ORISTANO, tel. (0783) 74191.

Sassari en provincie

E.P.T. Sassari, Viale Caprera 36, 07100 SASSARI, tel. (079) 299544/233751/299579.
Ufficio Turismo Alghero, Piazza Porta Terra 9, 07041 ALGHERO, tel. (079) 979054, fax 974881.
Ufficio Turismo Arzachena, Via Risorgimento 4, 07021 ARZACHENA, tel. (0789) 82624.
Ufficio Turismo Golfo Aranci, tel. (0789) 21453.
Ufficio Turismo La Maddalena, Via XX Settembre 24, 07024 LA MADDALENA, tel. (0789) 736321.
Ufficio Turismo Olbia, Via Catello Piro 1, 07026 OLBIA, tel. (0789) 21453.
Ufficio Turismo Olbia-Costa Smeralda luchthaven , tel. (0789) 21453.
Ufficio Turismo Palau, Via Nazionale 94, 07020 PALAU, tel. (0789) 709570.
Ufficio Turismo Santa Teresa di Gallura, Piazza Vittorio Emanuele 24, 07020 SANTA TERESA DI GALLURA, tel. (0789) 754304.
Ufficio Turismo Sassari, Via Brigata Sassari 19, 07100 SASSARI, tel. (079) 231331/233534.

taal

In de meeste hotels en de voornaamste winkels verstaat men wel Frans, Duits of Engels. Brieven naar hotels of naar Italiaanse toeristenorganisaties gelieve U zo mogelijk met de machine, of anders goed duidelijk leesbaar, in een van deze drie moderne talen te schrijven. Bijsluiting van een internationale antwoordcoupon - verkrijgbaar op ieder postkantoor - wordt ten zeerste op prijs gesteld.

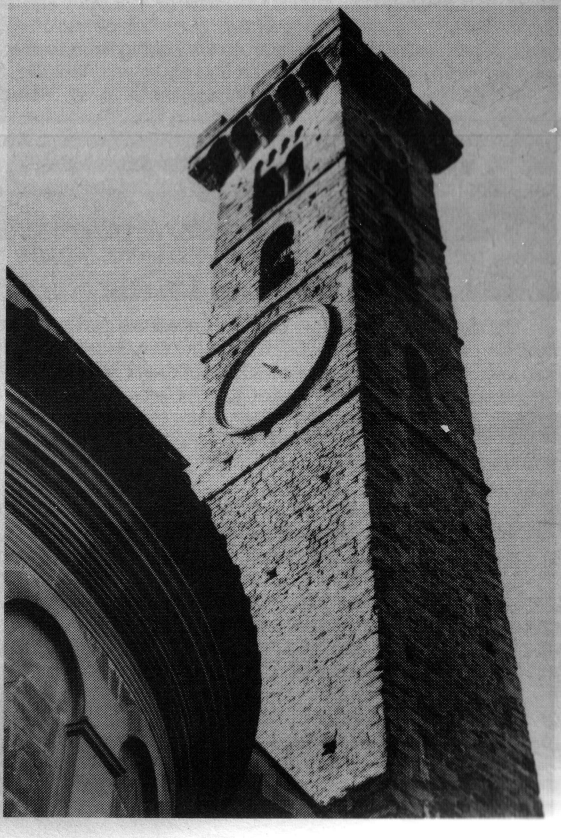

Fiesole (Firenze)

algemene informatie

De ENIT - Ente Nazionale Italiano per il Turismo - is de door de Italiaanse staat ingestelde organisatie ter bevordering van het vreemdelingenverkeer, die in praktisch alle delen van de wereld een informatieve, representatieve en propagandistische taak vervult. ENIT verstrekt aan belangstellenden op ruime schaal folders en brochures over Italië, maar belast zich niet met het organiseren van reizen en met reserveringen.

paspoorten – visa

Nederlandse toeristen kunnen de Italiaanse grens passeren voor een verblijf van maximaal zes maanden in Italië – gerekend vanaf de datum van grensoverschrijding – op vertoon van een geldige toeristenkaart, (bewijs van Nederlands staatsburgerschap) of op vertoon van een Nederlands paspoort, dat echter niet langer dan 5 jaar verlopen mag zijn.

reisdeviezen

De invoer in Italië van Italiaanse Lires en van buitenlandse bankbiljetten, welke in de landen van uitgifte in omloop zijn, is vrij. Onder deze vrije import vallen eveneens cheques, kredietbrieven en reischeques in buitenlandse munt, afgegeven door post-giro, banken of toeristenorganisaties in het buitenland. Voor het innen hiervan is een geldig paspoort verplicht.

Volgens de Nederlandse deviezenbepaling mag voor elke reis per persoon (ongeacht de leeftijd en tijdsduur van de reis), een onbeperkt bedrag worden meegenomen aan reischeques en buitenlands bankpapier en munten.

Uitvoer uit Italië van valuta is vrij tot één bedrag van 1.000.000 Lires (± ƒ 1.600,-) en tot een bedrag van 5.000.000 Lires (± ƒ 8.000) aan buitenlandse valuta. Als U denkt dat U hogere bedragen zult gaan uitvoeren uit Italië, dan dient U bij binnenkomst in Italië bij de douane een V2-aangifte-formulier in te vullen, zodat bij het verlaten van Italië de herkomst van de valuta te controleren is.

Het wisselen van buitenlands bankpapier is vrij. Reischeques en kredietbrieven kunnen worden ingewisseld bij banken en wisselkantoren. Postcheques en girobetaalkaarten kunnen bij het postkantoor verzilverd worden. Aangeraden wordt uw geldzaken 's morgens voor 12.00 uur af te handelen. Meestal kunt u voor het verzilveren van girobetaalkaarten ook zaterdags op het postkantoor terecht. Loket voor uitbetaling "Pagamenti Internazionali" of "Vaglia".

In Italië zijn munten in omloop van 5, 10, 20, 50, 100, 200 en 500 Lire, bankbiljetten van 1000, 2000, 5000, 10.000, 50.000 en 100.000 Lire.

douaneverkeer Nederland–Italië

De douaneformaliteiten aan de Italiaanse grens worden soepel toegepast. Gewoonlijk nemen de douanebeambten genoegen met een simpele mondelinge verklaring van de reiziger. Het eventueel openen en visiteren van de bagage moet in tegenwoordigheid van de reiziger geschieden.

invoer

Nederlandse toeristen en in Nederland verblijfhoudende Italianen kunnen naar Italië meenemen:

a) nieuwe of gebruikte voorwerpen, bestemd voor persoonlijk gebruik (kleding, toiletartikelen, linnengoed, boeken enz.);
b) persoonlijke juwelen. De toerist kan, om bij het verlaten van het Italiaanse grondgebied moeilijkheden te vermijden, bij het binnenkomen een douanevisum op het bewijsje van de juwelen laten aanbrengen;
c) een kleine filmcamera 8 mm met 10 films;
d) twee fototoestellen met 24 platen of 10 filmrolletjes per toestel;
e) een platenspeler met 10 platen;
f) een draagbaar muziekinstrument;
g) een bandrecorder of dictafoon;
h) een draagbaar radiotoestel (voor radio's moet men per 3 maanden 200 Lire belasting betalen), een draagbaar TV-toestel;
i) een portable-schrijfmachine;

j) een tent met de kampeerbenodigdheden;
k) visgerei (visvergunningen worden voor ca. 6000 Lire door de prefektuur van de provinciehoofdstad verstrekt),
l) een jachtgeweer met 200 patronen (invoervergunningen worden voor toeristen, die niet langer dan 30 dagen in Italië verblijven, bij het Italiaanse consulaat in Nederland verstrekt en bij de grensoverschrijding door de Italiaanse politie afgestempeld; de kosten zijn ca. 6000 Lire);
m) een boot tot een lengte van ca. 5,5 m, een paar ski's, twee tennisrackets, een surfplank;
n) een fiets of een bromfiets met een motor van niet meer dan 50 cc;
o) benodigdheden ter uitoefening van het eigen beroep.

Ontvang- en zendapparatuur is men verplicht bij de douane en de politie aan te geven.

De totale waarde van de in te voeren artikelen vrij van invoerrechten mag voor toeristen uit de E.E.G.-landen *ƒ* 875,- en *ƒ* 190,- voor toeristen uit andere landen niet overschrijden. De faciliteiten gelden ook voor het toeristische transitverkeer.

Bovendien is de invoer van de volgende verbruiksartikelen p.p. toegestaan:

- 300 sigaretten of 150 cigarillos of 75 sigaren of 400 gram tabak;
- 1½ liter gedistilleerd;
- 3 liter aperitief of mousserende wijn;
- 75 gram parfum, ⅜ liter Eau de Cologne;
- 1 kg. koffie of 400 gram poederkoffie;
- 200 gram thee.

uitvoer

- De uitvoer van reissouvenirs met de handbagage van de toerist kan zonder vergoeding van uitvoerrechten geschieden, mits de waarde van de betreffende souvenirs een bedrag van 400.000 Lire niet overschrijdt.
- De uitvoer van souvenirs en kunstnijverheidsprodukten – als postpakket of per spoor – kan zonder vergoeding van uitvoerrechten geschieden, mits de waarde van iedere zending afzonderlijk het bedrag van *ƒ* 125,- niet overschrijdt. Voor voorwerpen van hogere waarde dan hierboven aangegeven is een douane-exportverklaring noodzakelijk.

diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen

In Nederland:
Italiaanse Ambassade, Alexanderstraat 8, 2514 JL Den Haag, Tel. 070-3469249.
Italiaans Consulaat Generaal: Herengracht 609, 1017 CE Amsterdam, Tel. 020-6240043
Eendrachtsweg 24, 3012 LB Rotterdam, Tel. 010-4139361.
Vice-consulaat Maastricht, Heerstraat z10, 6171 XG Stein, Tel. 04490-31855.
Italiaans Cultureel Instituut, Keizersgracht 564, 1017 EM Amsterdam, Tel. 020-6265314.
Italiaans Instituut voor Buitenlandse Handel (ICE), Amsteldijk 166, 1079 LH Amsterdam, Tel. 020-6442351.

In Italië:
Nederlandse Ambassade, Via M. Mercati 8, 00197 Roma, Tel. (06)-3221141.
Consulaten: in Ancona, Bari, Brindisi, Cagliari, Catania, Firenze (Florence), Genova (Genua), La Spezia, Livorno, Messina, Milano, Napoli, Palermo, Roma, Savona, Siracusa, Taranto, Torino (Turijn), Triëste, Venezia. Correspondentie gericht aan de consulaten is voldoende geadres-seerd door vermelding van de naam (Consolato d'Olanda) en stads-naam met postcode, zonder verdere precisering van het adres.

registratie bij de politie

Inschrijving in het politieregister binnen drie dagen na overschrijding van de Italiaanse grens is een vereiste. Bij verblijf in een toeristische accommodatie zal de directie voor deze formaliteit zorgen, maar de toerist is verantwoordelijk voor het

inachtnemen van dit voorschrift binnen de voornoemde periode.

klachten

Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau (ENIT-delegatie voor Nederland), Stadhouderskade 6, 1054 ES Amsterdam, en de ENIT-delegatie voor België, Avenue Louise 176, 1050 Brussel, alsmede alle provinciale en plaatselijke VVV-kantoren in Italië beschouwen het als één van hun belangrijkste taken, erop te letten dat Italië's gasten overal tevreden gesteld worden. De Nederlandse toerist doet er goed aan zich met de in Italië geldende gebruiken en gewoontes enigszins vertrouwd te maken, ook wat de horeca betreft. Vergissingen zijn nl. altijd mogelijk.

Wanneer de reiziger echter meent niet correct te zijn behandeld of tekort gedaan te zijn, dan raden wij hem of haar dringend aan zijn/haar klachten schriftelijk in te dienen bij het kantoor van de Azienda Promozione Turistica. Eventueel kan als laatste mogelijkheid uw correspondentie gezonden worden aan het Italiaans Verkeersbureau in Nederland of België. De toerist kan ervan verzekerd zijn dat al deze instanties zijn klacht nauwkeurig zullen onderzoeken.

Eén ding is dan echter van het grootste belang: de toerist dient zich ter plaatse van een nota, kwitantie of ander schriftelijk stuk te laten voorzien en dit, vergezeld van zijn schriftelijke klacht, in te dienen. Zonder deze gegevens zal in de meeste gevallen de ENIT machteloos zijn om in het belang van de gast iets te ondernemen met kans op succes.

kaarten en reisroutes

Daar het Nationaal Italiaans Verkeersbureau in Amsterdam uitsluitend **gratis** foldermateriaal verstrekt beschikt het niet over auto-, route- en wandelkaarten en belast zich ook niet met de samenstelling van reisroutes. Voornoemde kaarten zijn in ruime sortering verkrijgbaar bij de boekhandel, bij sommige grote sportzaken en bij de A.N.W.B. en K.N.A.C. De laatste twee instanties zullen u tevens gaarne behulpzaam zijn met informatie over uw reisroute.

Safari- en kinderpretparken

Er zijn in Italië diverse complexen, type 'de Efteling of Beekse Bergen', die interessant zijn voor groot en klein om tijdens de vakantie te bezoeken.

Zondermeer zullen er meer parken zijn dan wij hier onderstaand aangeven, in ieder geval raden wij U aan om tijdens Uw verblijf in Italië bij het Ufficio Turismo nadere informatie in te winnen.

Parken zijn er in:

Piemonte	Zoo Safari sul Lago Maggiore, Varallo Pombia prov. Novara.
Lombardia	Minitalia, Capriate S. Gervasio prov. Bergamo.
	Parco della Preistoria, Rivolta d'Adda prov. Cremona.
Veneto	Parco dei Dinosauri, Bussolengo-Pastrengo prov. Verona.
	Parco Zoo Autosafari del Garda, Bussolengo-Pastrengo prov. Verona.
	Gardaland, Castelnuovo del Garda prov. Verona.
Friuli - Venezia Giulia	Parco Zoo, Punta Verde, Lignano prov. Udine.
Emilia - Romagna	Italia in Miniatura, Rimini prov. Forli.
Toscana	Parco Pinocchio, Collodi-Pescia prov. Pistoia
Umbria	Zoo parco Città della domenica, Perugia.
Marche	Parco Zoo Paese di Bimbi, Falconara Marittima prov. Ancona.
Lazio	Safari Park, Fiumicino prov. Roma.
Abruzzo	Zoo parco La Rupe, Civitella Casanova prov. Pescara.
Puglia	Zoosafari, Fasano prov. Brindisi.
Basilicata	Parco Zoo Giada, Lagonegro prov. Potenza.

dieren

Voor de invoer van honden en katten in Italië heeft men een verklaring nodig, die door iedere dierenarts kan worden afgegeven en aan de volgende eisen moet voldoen:

Gegevens betreffende de eigenaar en het dier;

Verklaring dat het dier gezond was op de dag van het onderzoek; verklaring, dat de inenting tegen hondsdolheid niet langer dan 11 maanden geleden heeft plaats gevonden.

Het certificaat is na afgifte 30 dagen geldig. Honden moeten in Italië voorzien zijn van halsband en muilkorf. Voor vogels is een verklaring nodig, dat zij niet aan vogelpest lijden.

ziektekostenverzekering

De Nederlandse toerist die Italië bezoekt wordt aangeraden voor de eventuele medische assistentie die ziekenfondskaart mee te nemen. Indien men onverhoopt medische behandeling moet ondergaan waarvoor U moet worden opgenomen in een ziekenhuis, dan bent U verplicht dit telefonisch te melden aan Eurocross, tel. vanuit Italië 09-39-1719-46200.

fooien

Fooien zijn niet verplicht. Het is echter van oudsher in Italië de gewoonte voor verrichte diensten een fooi te geven; aan kelners, bar-men, kruiers, hotelportiers, voor het dragen van koffers, aan taxichauffeurs, aan theater- en bioscooppersoneel, aan kappers, enz. Gebruikelijk is van 5 tot 10% extra te geven.

voltage in Italië

In het algemeen is in Italië de stroomsterkte 220 volt. In enkele afgelegen (berg-)dorpen komt soms nog 110 volt voor.

Er bestaan in Italië verschillende maten stekkers en stopcontacten. Indien nodig zijn verloopstekkers in Italië te verkrijgen.

tabak

In Italië is tabak, evenals lucifers een monopolieartikel en wordt alleen verkocht door z.g. Tabacchi, herkenbaar door het embleem [T], aan de buitengevel.

correspondentie

Wanneer u in Italië geen of nog geen vaste verblijfplaats heeft, kunt u uw correspondentie als volgt poste-restante laten adresseren:

Voorbeeld:

> H. Jansen
> c/o Ufficio Postale
> 'Fermo Posta'
>
> 00100 Roma

Poste-restante zendingen worden alleen op de hoofdpostkantoren uitgereikt op vertoon van uw paspoort (als legitimatie).

posttarieven Italië-Nederland

Brieven tot 20 gr.	800 Lire
Briefkaarten	650 Lire
Ansichtkaarten	650 Lire
Toeslag voor Expresse	2900 Lire
Toeslag voor Aantekenen	2800 Lire

Postzegels heten 'francobolli' en worden behalve op de postkantoren in de tabakswinkels 'tabacchi' verkocht. Vergeet niet voor de Nederlandse postcode de aanduiding NL te vermelden.

telefoon

Telefoonautomaten functioneren soms met pasmunt (200+500 lire), maar vaak alléén met speciale telefoonmunten (gettoni), die men in tabakswinkels, aan krantenkiosken en in bars met telefoon voor 200 Lire kan kopen.

Er bestaan tegenwoordig ook telefoonkaarten (van 5.000 en 10.000 Lire), de Carta Magnetica, met een magneetstrip, die in speciale telefoonautomaten gebruikt kunnen worden. Voor telefoneren naar het buitenland is dat vaak handiger dan gettoni of munten.

De tarieven van de interlokale verbindingen zijn gereduceerd tussen 22 uur en 8 uur, en gedurende de zondag.

telefoneren naar, in en uit Italië

Om vanuit Nederland automatisch naar Italië te bellen moet men: het internationale toegangsnummer - 09 - kiezen (wachten op hoge kiestoon), vervolgens **zonder onderbreking** het landnummer - 39 - kiezen, het netnummer (zonder 0) en het abonneenummer.

Om vanuit Italië naar Nederland te bellen, moet men zonder onderbreking draaien: 0031, gevolgd door het netnummer zonder nul en abonneenummer.

Automatisch interlokaal telefoneren in Italië:

netnummer voorafgegaan door 0 kiezen en zonder onderbreking ook het abonneenummer.

zend-vergunning

Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau ENIT van Amsterdam heeft een voorbeeldbrief voor de aanvraag van de vergunning in het Nederlands/Italiaans op aanvraag beschikbaar. Deze vergunning wordt niet verstrekt aan vakantiegangers.

N.B.

Het is in Italië ten strengste verboden vanuit rijdende auto's te zenden. U mag uw zendapparatuur alléén gebruiken, indien uw auto geparkeerd staat.

zomertijd

De zomertijd valt in Italië gelijk met die in Nederland

nuttige adressen voor Italië-reizigers

In Nederland:

Alitalia Amsterdam, Leidsestraat 15, 1017 NT Amsterdam, Tel. 020-65576333
Alitalia Rotterdam, Coolsingel 75, 3012 AD Rotterdam, Tel. 010-4132465
K.N.A.C., Westvlietweg 118, 2267 AK Leidschendam, Tel. 070-3997451
A.N.W.B., Wassenaarseweg 220, 2596 EC Den Haag, Tel. 070-3147147
Alg. Ned. Verbond van Reisondernemingen (ANVR), Jupiterstraat 234-236, 2132 Hoofddorp, tel. 02503-73822.
Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR), Admiraliteitskade 60, 3063 ED Rotterdam. Tel. 010-4146377.
Geschillencommissie Reizen, Parnassusweg 101, 1077 DE Amsterdam. Tel. 020-6640131.

In België:

Italiaanse Spoorwegen (Ferrovie dello Stato), Boulevard de l'Impératrice 70-72, 1000 Brussel, tel. 09-32 2 2190942.

In Italië:

ENIT (Ente Nazionale Italiano per il Turismo), Via Marghera 2, 00185 Roma, Tel. (06)49711, Telex 043/621314* fax 4463379/4469907
Touring Club Italiano (TCI), Corso Italia 10, 20122 Milano, Tel. (02)8526231
Via Ovidio 7/a, 00193 Roma, Tel. (06) 6874432-6874603
Piazza Solferino 3bis, 10211 Torino, Tel. (011)540177
Via Melo 259, 70121 Bari, Tel. (080) 5242448
Automobile Club d'Italia (ACI), Via Marsala 8, 00185 Roma, Tel. (06) 49981 afd. Toerisme 4998375-4998222
(Tevens bijkantoren in vele grote steden: zie onder 'Benzinebonnen')
Club Alpino Italiano (CAI), Via Ugo Foscolo 3, 20121 Milano, Tel. (02) 72023085
(Tevens bijkantoren in vele grote steden)
Centro Turistico Studentesco e Giovanile (CTS), Via Nazionale 66, 00184 Roma, Tel. (06)46791
Associazione Italiana Alberghi per la Gioventù (AIG), Via Cavour 44, 00184 Roma, Tel. (06) 4882342 - 4741256 - 4746755.
Federazione Italiana del Campeggio e del Caravanning-Federcampeggio, Via Vittorio Emanuele 11, 50041 Calenzano (FI), Tel. (055)882391, fax 8825918.
Federazione Italiana Motonautica, Via Piranesi 44-B, 20137 Milano, Tel. (02)7610502.

casino's in Italië

Saint Vincent (AO); Venetië; Campione (CO) (aan het meer van Lugano); Sanremo (IM) (Italiaanse Riviera).

winkelen

Italië is een van de beste landen om inkopen te doen. De prijzen zijn redelijk en de kwaliteit van de artikelen is erg goed.

Enige suggesties zijn:
modeartikelen: japonnen, hoeden, lingerie, schoenen, handschoenen, zijden dassen, overhemden; gebreide kleding; Boutique artikelen
lederwaren: tassen, beauty-cases, koffers
stoffen: zijde, linnen, wol katoen, kant, tafelkleden
aardewerk en keramiek, albasten en marmeren voorwerpen, houtwerk, stro- en raffia-produkten, glas en kristal
sieraden: goud en zilver
wijnen: De wereldberoemde Chianti maar ook de Bianco di Montecarlo en rosso delle Colline Luchesi uit Toscana; Lambrusco uit Romagna; Barolo, Barbera, Gattinara uit Piemonte, Vernaccia en Cannonau uit Sardinië; Corvo en Marsala uit Sicilië; Orvieto uit Umbria; Soave, Valpolicella en Bardolino uit Veneto; Kalterer See, Terlaner, S. Giustiana, S. Maddalena uit Alto Adige. Pinot Tocai uit Friuli - Venezia/Giulia. Mousserende wijnen (o.a. Spumante). Likeuren, aperitieven, gedistilleerd (o.a. Grappa, Strega, Campari, Cinzano, Martini, Sambuca).
kunstboeken en reprodukties, lokale handarbeid.

Winkels zijn geopend van 8.30/9.00 tot 13.00 en van 15.30/16.00 tot 19.30/20.00 uur, met enige afwijking hiervan in Noord-Italië (Milaan, Turijn, Venetië) waar de lunchtijd soms korter is en de winkels vroeger dichtgaan. Warenhuizen zijn vaak gesloten op zaterdagmiddag en soms ook op maandagochtend.

De bekendste warenhuizen zijn La Rinascente, Upim en Standa; men vindt ze in bijna iedere stad. In steden en toeristenplaatsen worden in de meeste winkels wel vreemde talen gesproken.

Openlucht markten worden in praktisch elke plaats een of twee keer per week gehouden. Supermarkten vindt men in alle steden en in de meeste dorpen.

feestdagen in Italië

Alle zondagen
1 januari - Nieuwjaarsdag
6 januari - Driekoningen
1e en 2e Paasdag
25 april - Bevrijdingsdag
1 mei - Dag van de Arbeid
1e zondag in juni - Feest van de Republiek
15 augustus - Maria Hemelvaart
1 november - Allerheiligen
1e zondag in november - wapenstilstand-dag
8 december - Onbevlekte Ontvangenis
25 december - 1e kerstdag
26 december - 2e kerstdag, Santo Stefano

pauselijke audiënties

Er zijn twee soorten audiënties die door Zijne Heiligheid de Paus worden verleend: de gewone audiënties, die gewoonlijk iedere woensdag om 11.00 uur in de Basiliek van Sint Pieter, in de Salone Paolo VI ofwel Salone Nervi, worden gehouden en die 's zomers plaatsvinden (van half juli tot half september) op het plein voor de St. Pieter; en de speciale audiënties, bekend als 'Baciamano', die 2 of 3 maal per week plaatsvinden voor groepen van 20 tot 50 personen en waarbij de Paus zich tot ieder persoonlijk wendt. Inlichtingen betreffende deze audiënties: Prefetto della Casa Pontificia, 00120 Città del Vaticano. Tel. (06)6982. Een verzoek tot bijwoning van de Baciamano dient schriftelijk te worden ingediend.

Italiaanse stranden

In Italië is het van oudsher gewoonte grote gedeelten van het strand in beheer te geven aan eigenaren van strandpaviljoens. Deze belasten zich met het onderhoud van het paviljoen en het strand en verhuren strandstoelen, parasols, enz. Tevens heeft men vaak in het paviljoen bar- en/of restaurantvoorzieningen. Uiteraard moet voor deze accommodatie worden betaald. Er bestaan echter bij elke badplaats ook zones met vrij strand.

Overwinteren en het weer

	Gem. hoogste dagtemperatuur in °C						Gem. aantal uren zon per dag						Gem. aantal dagen met (tenminste enige) neerslag						Gem. temperatuur van het zeewater					
	oktober	november	december	januari	februari	maart	oktober	november	december	januari	februari	maart	oktober	november	december	januari	februari	maart	oktober	november	december	januari	februari	maart
Italiaanse Rivièra	20	16	15	14	14	16	7	5	4	5	5	6	8	8	9	7	8	8	19	16	14	13	12	13
Rome en omgeving	23	17	14	12	14	16	6	5	4	4	4	6	8	10	13	11	12	10	20	16	14	11	10	12
Sardinië	24	19	17	14	15	17	6	5	4	4	5	6	7	6	10	9	7	6	21	18	15	14	13	14
Zuid-Italië	23	18	15	13	14	16	6	5	4	4	5	6	8	10	10	10	9	6	20	17	15	14	13	14
Sicilië	25	20	17	15	16	17	6	5	5	6	6	6	7	10	9	10	8	7	22	19	16	15	14	14

Gemiddelde temperatuur van het zeewater in graden Celsius:

	MEREN																							
	Iseo (Iseo)	Bellagio (Como)	Stresa (Maggiore)	Gardone (Garda)	Bolsena	Viareggio	Venezia	Trieste	Taranto	Taormina	San Remo	Rimini	Pescara	Palermo	Lignano	La Spezia	Grado	Elba	Capri	Cagliari	Bibione	Bari	Anzio	Alghero	Alassio
april	16	11	11	13	13	17	15	13	18	18	16	16	18	17	13	14	13	19	14	15	13	20	16	18	15
mei	17	15	15	16	16	20	17	16	20	19	19	18	22	20	18	17	19	21	18	17	17	22	19	19	19
juni	19	18	19	21	20	21	26	21	23	23	22	26	25	23	20	20	22	25	20	20	20	25	22	23	22
juli	25	21	22	23	24	24	27	24	27	24	25	30	26	28	23	25	25	27	25	23	23	27	24	25	25
augustus	24	22	24	24	25	24	26	24	27	25	25	28	26	27	24	25	26	28	27	24	23	28	24	24	27
september	20	21	22	20	20	22	22	22	26	24	23	25	25	25	22	21	21	26	24	23	21	25	23	24	22
oktober	18	16	16	16	16	20	18	18	20	19	20	22	18	23	18	17	18	24	14	21	17	19	18	23	19

Temperatuur en neerslag

Overzicht van de gemiddelde dagtemperatuur en neerslag van de laatste 10 jaar van enige belangrijke Italiaanse plaatsen.

	januari		*februari*		*maart*		*april*		*mei*		*juni*	
	N	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*
Alassio	67	11,8	213	12,0	72	13,8	53	15,7	61	21,8	19	23,7
Alghero	57	17,0	54	18,0	57	20,0	56	22,0	41	31,0	13	31,0
Amalfi	135	18,0	213	18,0	30	20,0	193	26,0	12	28,0	10	34,0
Ancona	68	8,8	39	9,8	46	12,4	57	16,7	50	20,2	51	25,0
Aosta	22	5,1	159	7,2	145	11,0	61	16,9	51	19,4	174	22,9
Bari	39	12,1	39	13,5	50	15,4	35	18,8	38	22,6	32	27,0
Bologna	44	5,1	52	8,7	48	14,2	57	19,8	40	27,7	35	28,0
Bolzano	10	5,2	40	8,9	10	15,1	11	20,4	10	23,6	18	26,9
Cagliari	54	14,0	59	14,4	50	16,8	43	18,6	39	22,3	5	26,8
Capri	57	13,2	130	13,2	42	14,6	67	17,7	20	22,7	10	27,6
Catania	103	15,3	94	16,4	82	17,7	61	19,9	16	23,7	13	28,1
Como	74	6,6	218	8,7	91	13,7	47	17,6	105	22,6	88	25,5
Elba	74	16,0	87	17,0	79	18,0	62	22,0	57	25,0	38	31,0
Firenze	61	9,3	68	11,6	65	15,5	74	20,2	62	23,7	49	28,7
Genova	109	10,2	105	12,0	101	14,6	82	18,1	61	21,2	42	25,1
Imperia	67	12,2	56	12,3	61	13,0	56	17,1	46	20,9	22	23,5
Ischia	50	11,8	101	12,4	37	14,1	59	17,2	18	20,8	8	25,2
Livorno	98	11,2	96	12,3	87	14,1	90	16,9	86	20,3	32	23,7
Merano	10	2,8	40	5,1	10	8,3	11	11,6	10	17,3	18	19,7
Messina	74	13,8	76	14,8	56	16,5	52	18,8	26	22,8	13	27,5
Milano	62	4,2	54	8,2	72	13,6	82	19,0	70	22,4	68	26,7
Napoli	87	12,1	77	12,9	76	15,6	55	19,4	37	22,5	33	27,2
Ortisei	46	-1,8	42	4,3	80	7,7	132	12,4	128	17,8	124	20,6
Palermo	141	14,4	129	15,5	89	16,9	65	19,4	32	28,3	16	27,7
Perugia	71	4,1	78	4,6	75	11,5	84	16,8	72	20,8	59	24,5
Pescara	45	10,3	40	11,8	58	14,9	42	16,8	43	21,9	46	25,8
Reggio Cal.	74	13,5	76	14,6	56	17,1	52	19,1	26	22,8	13	26,8
Rimini	11	7,0	43	8,7	35	12,1	42	17,0	62	20,7	66	24,8
Roma	74	12,3	87	13,6	79	15,6	62	19,8	57	23,0	38	28,0
Salò	41	4,0	44	4,6	59	8,9	62	13,2	106	17,3	81	21,8
San Remo	67	11,8	56	12,4	61	14,2	56	18,2	46	20,2	22	24,0
Sondrio	51	5,8	47	9,5	82	14,6	138	19,3	132	22,2	128	25,3
Stresa	90	5,2	140	7,2	77	8,6	61	12,9	80	15,8	71	19,1
Taranto	78	12,1	80	13,2	60	16,6	58	20,0	30	22,2	18	26,9
Torino	11	4,0	39	8,2	51	13,9	74	18,6	107	20,8	48	26,7
Trento	20	4,3	50	8,4	20	14,1	21	19,8	20	22,9	28	27,1
Trieste	57	6,9	48	8,3	80	12,3	104	17,5	87	21,6	77	25,7
Venezia	58	6,2	39	7,7	74	12,3	77	17,3	72	21,5	73	25,3
Verona	55	5,9	36	8,9	71	14,0	74	19,3	70	22,9	70	27,5
Viareggio	96	12,0	87	11,1	90	10,1	86	16,6	86	19,1	32	22,9
Viterbo	74	8,3	87	11,6	79	14,5	62	19,2	57	22,7	38	27,7

De neerslag wordt gegeven in millimeters.
De temperaturen worden verstrekt op schaal van 100° Celsius.
N = neerslag
T = temperatuur

	juli		augustus		september		oktober		november		december	
	N	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*	*N*	*T*
Alassio	10	27,5	20	27,0	20	24,6	17	20,4	87	14,7	61	11,8
Alghero	4	35,0	4	34,0	46	32,0	63	30,0	91	21,0	100	18,0
Amalfi	10	35,0	40	34,0	27	30,0	194	29,0	160	24,0	99	20,0
Ancona	28	27,8	31	27,7	59	24,4	101	18,8	62	13,7	51	9,8
Aosta	6	24,9	64	24,6	40	21,0	310	15,2	200	9,9	30	5,9
Bari	19	29,6	24	29,4	40	26,8	111	21,5	110	17,1	67	14,0
Bologna	18	30,7	22	30,2	61	26,4	47	18,4	67	11,7	61	6,4
Bolzano	6	29,0	16	28,5	90	25,9	90	18,9	50	11,8	20	6,6
Cagliari	3	29,8	10	29,5	32	26,9	53	23,3	57	18,8	74	16,8
Capri	6	29,5	33	29,2	37	27,3	34	21,5	63	19,1	68	15,4
Catania	6	30,8	4	31,5	49	29,3	91	24,4	92	20,4	126	16,8
Como	12	29,5	117	28,0	35	24,4	20	17,9	79	11,3	70	7,7
Elba	6	30,0	23	32,0	66	28,0	123	28,0	121	22,0	92	18,0
Firenze	23	31,8	38	31,2	54	27,5	96	20,7	107	14,4	72	10,2
Genova	35	27,9	62	27,9	63	25,6	135	20,3	206	15,5	112	11,8
Imperia	14	27,6	27	25,0	47	24,6	88	20,6	93	14,9	101	13,1
Ischia	5	28,1	29	28,3	32	25,8	30	21,1	58	16,7	61	13,5
Livorno	20	26,4	28	26,6	70	24,5	84	20,3	125	15,9	92	12,5
Merano	6	29,2	16	28,3	90	25,4	90	18,9	50	11,8	20	6,3
Messina	6	30,0	9	30,2	46	27,7	53	23,1	70	20,0	97	15,5
Milano	47	29,0	57	28,0	66	24,7	75	17,7	90	10,7	71	5,4
Napoli	14	30,0	16	29,9	56	27,5	102	22,2	135	17,1	105	13,8
Ortisei	142	23,3	112	23,1	110	19,7	117	14,6	112	5,0	53	-1,2
Palermo	6	30,0	29	30,3	54	28,2	123	23,7	99	19,4	179	16,0
Perugia	33	28,5	48	26,9	64	23,8	106	17,6	117	15,5	82	7,5
Pescara	31	28,2	38	28,3	65	25,7	49	18,3	71	15,5	70	12,4
Reggio Cal.	6	30,3	9	30,3	36	26,4	53	22,2	70	20,7	97	17,5
Rimini	95	27,6	69	27,4	43	24,2	132	18,2	54	12,6	12	8,3
Roma	6	31,0	23	31,2	66	28,1	123	22,7	121	17,1	92	13,6
Salò	72	24,5	64	23,7	101	20,4	89	14,7	67	10,0	46	5,3
San Remo	14	27,1	27	26,8	47	24,8	88	20,5	93	16,0	101	13,1
Sondrio	148	28,7	117	27,1	115	24,1	119	18,0	116	12,0	59	6,6
Stresa	20	23,9	91	24,7	40	17,9	22	10,1	76	8,9	80	7,3
Taranto	8	29,3	12	30,0	40	27,5	59	22,3	74	18,0	100	13,2
Torino	65	29,2	67	27,9	69	24,6	59	18,0	56	11,1	44	5,1
Trento	16	29,9	26	28,8	100	24,9	100	18,0	60	10,3	30	5,0
Trieste	57	28,4	83	28,0	120	24,7	112	18,2	125	12,5	65	8,9
Venezia	37	27,9	48	27,8	71	25,5	66	18,3	75	12,3	54	7,7
Verona	35	29,7	45	28,8	68	25,5	63	18,7	70	11,9	50	6,8
Viareggio	20	25,6	28	26,4	70	23,9	84	20,1	125	14,0	92	10,6
Viterbo	6	30,8	23	30,2	66	26,5	123	19,7	121	13,4	92	9,2

Hotels

Categorieën

De hotels in Italië zijn op de volgende manier geklassificeerd:

★★★★★	– Luxe Hotel		
★★★★	– Eerste klas Hotel	★★	– Comfortabel Hotel
★★★	– Zeer comfortabel Hotel	★	– Eenvoudig doch gerieflijk Hotel

Informatie

Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. zal U graag behulpzaam zijn om Uw hotelkeuze mogelijk te maken. De informatie die wordt verstrekt beperkt zich echter tot het geven van algemene indicaties. Er worden door ons kantoor geen voorkeuren voor afzonderlijke bedrijven uitgesproken, terwijl er ook geen hotelfolders worden verspreid.

Men kan wel bij ons kantoor hotelgidsen en/of lijsten aanvragen, die U, indien voorradig, worden toegezonden. Deze hotelgidsen/lijsten behandelen het gewestelijke, provinciale of plaatselijke hotelbestand en worden in Italië door de daar opererende toeristische instellingen gedrukt.

Prijzen

Bij het beoordelen van de in de hotelgidsen en hotellijsten genoemde tarieven moet men met een aantal faktoren rekening houden.

- De minimum en maximum prijzen zijn sterk afhankelijk van het voor-, na- of hoogseizoen, deze seizoenen verschillen per landstreek en/of bestemming.
- De hoteltarieven in de grote steden en in de bekende toeristische bestemmingen liggen veelal hoger dan in de provincie of in de minder bekende toeristencentra.
- Na aankomst kan men de prijzen altijd controleren, deze moeten op de kamer zijn vermeld.

Reservering

Gedurende het hoogseizoen is het aan te raden vooraf te reserveren. Het Nat. Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. verleent geen bemiddeling op dit gebied. Wij raden de Nederlandse toeristen aan hiervoor gebruik te maken van de Nederlandse touroperators en reisbureaus. Indien men echter tot rechtstreekse reservering besluit, kunt U eventueel gebruik maken van de onderstaande voorbeeldbrief. Bij het totstandkomen van een hotelreservering wordt vaak een voorschot gevraagd, dit voorschot (caparra) kan men het snelst vanuit Nederland naar Italië per internationale postwissel overmaken.

Voorbeeld van een brief om een hotel te reserveren.

Spett.le Direzione Hotel .... *(naam van het hotel)*

Desidero passare le vacanze a .... in
Graag zou ik mijn vakantie doorbrengen in .... in

Italia con la mia famiglia e desidererei sapere, a stretto
Italië met mijn familie en ik zou graag vernemen, per omgaande

giro di posta, se avete disponibile la sequente sistemazione:
post, of U de volgende accommodatie ter beschikking heeft:

una camera singola con bagno (doccia)/una camera singola senza
een 1 pers. kamer met bad (douche)/ een 1 pers. kamer zonder

bagno/una camera doppia con bagno (doccia)/una camera doppia
bad/een twee pers. kamer met bad (douche)/een twee pers. kamer

senza bagno dal .... al ....
zonder bad van .... tot en met ....

In caso affermativo, Vi prego di
In het bevestigende geval verzoek ik U

comunicarmi il prezzo giornaliero a persona per la camera e
mij prijsopgave te doen per persoon per kamer met

colazione/mezza pensione/pensione completa ed anche se offrite
ontbijt/halfpension/volpension en tevens mede te delen of U ook

riduzioni per bambini.
reducties voor kinderen geeft.

In attesa di vostra conferma porgo cordiali saluti.
In afwachting van Uw antwoord verblijf ik met vriendelijke groeten.
(Handtekening)

Villa's en appartementen

In vele Italiaanse vakantieplaatsen kan men ook een privékamer, woning of appartement huren. Informatie over deze vorm van toerisme kunt U via het toeristische informatiebureau (A.P.T. of Ufficio Turismo) van de plaats van Uw keuze inwinnen. Deze bureaus bemiddelen echter niet bij reservering en afsluiten van contracten, maar laten deze aktiviteiten over aan ter plaatse gevestigde bemiddelingskantoren (agenzia immobiliare of agenzia d'affari) en/of reisbureaus (agenzia di viaggio). In Nederland zijn er ook talloze reisorganisaties en touroperators die een ruim aanbod hebben van villa's en appartementen in hun programma. (Zie onder 'Georganiseerd toerisme).

Voorbeeld van een brief om een villa of een privé-appartement te reser-veren.
Spett .... *(naam van de villa of het appartement of het bemiddelingskantoor)*

Avendo l'intenzione di trascorrere le mie vacanze in Italia, con la mia
Daar ik van plan ben om – met mijn familie bestaande uit

famiglia, composta di .... persone
.... personen mijn vakantie in Italië door te brengen,

desiderei sapere se è possibile prendere in affitto un appartamento/una
zou ik gaarne van u vernemen of het mogelijk is een appartement/villa te

villa, dal giorno .... al giorno .... a ....
huren vanaf .... t/m .... in ....

In caso affermativo, Vi prego di volermi far pervenire ogni dato
In het bevestigende geval verzoek ik U mij te doen toekomen alle gegevens
sul prezzo dell'affitto, il numero delle camere e dei letti,
omtrent de prijs, de ligging, het aantal kamers en bedden,
la posizione e ogni altro dato che possa essere d'interesse.
kortom alles wat voor mij van belang kan zijn.

Desiderei inoltre una piantina e qualche eventuale foto.
Zo mogelijk, ook gaarne toezending van een plattegrond en een foto.

In attesa di cortese riscontro, Vi invio distinti saluti.
In afwachting van uw berichten, teken ik inmiddels met beleefde groeten.
(Handtekening)

daghotels

De daghotels (Alberghi Diurni) zijn etablissementen voorzien van badkamers, kappers, chemische reiniging, rust- en leeskamers en andere gemakken, maar beschikken niet over logeeraccommodatie. Men vindt ze in vele Italiaanse steden en ze zijn gewoonlijk in of vlak bij het Centraal Station ondergebracht.

campings

Kamperen is bij de Nederlanders één van de meest geliefde wijzen van het doorbrengen van hun vakantie. Speciaal een land als Italië is dan ook zeer geschikt om een kampeervakantie te maken. Een zonnig klimaat, mooie stranden en meren, prachtige berglandschappen, kleine oude stadjes vormen een ideaal decor voor deze vorm van toerisme.

Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. geeft juist voor deze toeristen een campinggids uit, waarin o.a. alle in Italië bij de Federazione Italiana Campeggio aangesloten campings zijn opgenomen. In deze gids is tevens opgenomen de informatie betreffende:

- Caravan en camper verhuur
- Campingtarieven
- Voorbeeld van een brief voor campingreservering.

Voorts zijn er in Nederland in de boekhandel diverse campinggidsen in de han-del, waarin meer staat over situatie, accommodatie en kwaliteit van de kampeerterreinen. In deze gidsen is vaak een belangrijk gedeelte aan de Italiaanse campings gewijd.

Bungalowparken (Villaggi Turistici)

Bij het Nat. Italiaans Verkeersbureau ENIT is een lijst van de bungalowparken in Italië, ingedeeld per gewest en per provincie verkrijgbaar. In deze lijst komen **niet** voor de campings waar ook bungalows worden verhuurd. Deze laatste worden vermeld in de Campinggids van Italië die het Nationaal Italiaans Verkeersbureau uitgeeft en die op verzoek verkrijgbaar is (editie 1989) (zie ook onder “Campings”).

jeugdherbergen

De Italiaanse Vereniging voor Jeugdherbergen (Associazione Italiana Alberghi per la Gioventù (A.I.G.), Via Cavour 44, 00184 Roma, Tel. (06)4882342, Telex 622404 heeft ongeveer 50 jeugdherbergen, verdeeld over het hele land. Om van deze slaapfaciliteiten gebruik te kunnen maken, dient men lid te zijn van de Internationale Jeugdherbergcentrale. Voor meerdere gegevens omtrent jeugdherbergen en lidmaatschap gelieve men zich te wenden tot de Nederlandse Jeugdherbergcentrale, Prof. Tulpplein 4, 1018 GX Amsterdam, Tel. 020-5513133.

De A.I.G. kan ook zorgen voor de centrale boeking voor groepen en kan eventueel ook informatie verstrekken over andere manieren van goedkoop overnachten in eenvoudige goedkope hotels of pensions.

Prijzen

Onderstaand een lijst van de Italiaanse jeugdherbergen. De prijzen worden per jeugdherberg verschillend berekend. Sommige hebben één prijs voor logies/ontbijt/verwarming en/of warm water, andere geven daarvoor losse prijzen op. In de lijst worden alle prijzen genoemd; de verklaring van de gebruikte tekens en letters gaat vooraf aan de lijst.

De prijs voor diners is in alle jeugdherbergen voorzien van maaltijdservice 11.000 lire. De prijs voor het gebruik van de keuken, daar waar dat kan, is 1.000 lire. Meeneemlunches kosten 11.000 lire.

Wij hebben getracht zoveel mogelijk de prijzen voor het jaar 1991 te vermelden. Wij kunnen echter niet instaan voor tussentijdse prijsverhogingen, die in ieder geval nooit extreem hoog zullen zijn.

Verklaring tekens:

	Eenvoudig jeugdhotel
	Middenklasse jeugdhotel
	1e Categorie jeugdhotel
	De periode dat het jeugdhotel geopend is
☎	Het telefoonnummer van het jeugdhotel
	Aantal bedden voor jongens
	Aantal bedden voor meisjes
	Eigen kookgelegenheid
	Maaltijden in het jeugdhotel
	Kampeerfaciliteiten
UT	Inschrijvingskantoor
	Aan te raden voor individuelen of voor kleine groepen om te reserveren
	Dichtstbijzijnde treinstation
	Dichstbijzijnde haven
	Busverbinding tussen het jeugdhotel en het dichstbijzijnde station
	Bootdienst tussen het jeugdhotel en het dichtstbijzijnde station
	Jeugdhotel gelegen bij een wintersportgebied
	Jeugdhotel bij vaarwater geschikt voor de kanosport
✉ X	Postadres gedurende de periode dat de jeugdherberg gesloten is
☎ X	Telefoonnummer gedurende de periode dat de jeugdherberg gesloten is
	Jeugdherberg die beschikt over familiekamers
	Jeugdherberg met voorzieningen voor rolstoelgebruikers
P	Prijs voor alleen overnachting
R	Prijs voor verwarming en/of warm water
C	Prijs voor ontbijt
PR	Prijs voor overnachting inclusief verwarming en/of warm water
PRC	Prijs voor logies/ontbijt inclusief verwarming en/of warm water

— ABETONE (Pistoia) - ( ) - Ost. Renzo Bizzarri - 15/12-30/4, 1/6-30/9 - Strada Statale dell'Abetone (La Consuma), 51021 Abetone (Pistoia) - ☎X (0573) 60.117 - ⊠ X U.I.S.P. Via Montebello 6 50123 Firenze - ☎X (055) 215018 - 60 - 40 - - - Pistoia km. 49 ( ) - **UT - PRC** = L. 14.500.

— AGEROLA-SAN LAZZARO (Napoli) - - Ost. Beata Solitudo - Piazza Generale Avitabile, 80051 Agerola-San Lazzaro (Napoli) - 12 - 6 - - - Gragnano km. 16 ( ) - Salerno km. 40 ( ), Sorrento km. 42 ( ), Napoli km. 45 ( ) - **P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = L. 2.000

— ALGHERO-FIRTILIA (Sassari) - - Ost. dei Giuliani - 15/4 - 30/9 - Via Zara 1, 07040 Alghero-Fertialia (Sassari) - ☎ (079) 930.353 - ⊠ X Signor Indelicato, Via Parenzo, Palazzina B, 07040 Alghero-Fertilia - ☎X (079) 930.015, 975.472 - 30 - 20 - - 1/7-31-8 - Alghero km. 6 ( ) - Porto Torres km. 35 ( ) - **UT - P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = L. 2.000

— ASCOLI-PICENO - - Ost. de' Longobardi - Via Soderini 26, Palazzetto Longobardo, 63100 Ascoli Piceno - ☎ (0736) 25.9007 25 - 15 - - 1/7-31/8 - Ascoli Piceno km. 1 (3) - Pescara km. 85 ( ), **UT - P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000

— ASIAGO (Vicenza) - ( ) - Ost. Ekar - 1/12-31/3, 20/6-10/9 - Costalunga (Ekar), 36012 Asiago (Vicenza) - ☎ (0424) 463.195 - ☎X (0424) 67.439 - 65 - 65 - - - Bassano del Grappa km. 25 ( ) - **UT - PCR** = L. 14.000.

— ASSISI (Perugia) - - Ost. della Paco dal=from 24/3/91 - Via Valecchi, 06081 Assisi (Perugia) - ☎ (075) 816.767 - 30 - 30 - 1/4-31/10 - Assisi-Santa Maria degli Angeli km. 3 ( ) - **UT - PRC** = L. 16.500.

— BARI-PALESE - - Ost. del Levante - 15/1-20/12 - Via Nicola Massaro 33 (Lungomare), 70057 Bari-Pales - ☎ (080) 320.282 - 100 - 34 - - - 15/6-30/9 - Bari km. 8 (1) - Bari km. 8 (1) - **UT - PCR** = L. 10.000

— BERGAMO - - Ost. A.P.T. Bergamo - 16/2-14/11, 15/11-15/2 (soltanto per gruppi prenotati = for booked groups only) - Via Galileo Ferraris 1 (Monterosso), 24100 Bergamo - ☎ (035) 342.349 - 50 - 50 - - Bergamo km. 4 (14) - **UT - PRC** = L. 11.500.

— BOLOGNA - - Ost San Sisto - 20/1-19/12 - Via Viadagola 14, 40127 Bologna - ☎ (051) 519.202 - 50 - 25 - - 1/7-31/8 - Bologna-Centro km. 6 (19 Salgari, 93, 301) - **UT - PCR** = L. 12.000.

— COMO - - Ost. Villa Olmo - 1/3-30/11 - Via Bellinzona 2, 22100 Como - ☎ (031) 573.800 - 40 - 40 - - 1/3-15/3, 15/11-30/11 - Como km. 1 (1, 2) - **UT - PCR** = L. 11.500.

— CORTONA (Arezzo) - - Ost. San Marco - 1/3-15/10 - Via Maffei 57, 52044 Cortona (Arezzo) - ☎ (0575) 601.392 - ⊠ X Signor Cherubini, Case Sparse 79, 52044 Cortona - ☎X (0575) 601.765 - 40 - 40 - - 1/4-30/6 - Cortona-Camucia km. 5 ( ) - **UT - PCR** = L. 11.000.

— DOMASO (Como) - - Ost. Domaso - 1/3-31/10 - Via Case Sparse 4, 22100 Domaso (Como) - ☎ (0344) 96.094 - 20 - 10 - - - 1/7-31/8 - Colico km. 16 ( ) - **UT - PCR** = L. 12.000

— FINALE-MARINA (Savona) - - Ost. Wuillermin - 15/3-15/11 - Via Generale Caviglia 46, 17024 Finale-Marina (Savona) - ☎ (019) 690.515 - ⊠ X Sig. Sanna, Via Novella 8, 16157 Genova - ☎X (010) 691.224 - 36 - 36 - - - 1/7-31/8 - Finale-Marina km. 1 - Savona km. 25 ( ) - **UT** - **PCR** = L. 12.000.

— FIRENZE - - Ost. Europa-Villa-Camerata - Viale Augusto Righi 2-4, 50137 Firenze - ☎ (055) 601.451 - 220 - 180 - - 1/4-31/10 - Firenze km. 3 (17/B) - **UT** - **PCR** = L. 16.000

— FOLIGNO (Perugia) - - Ost. Fulginium - 1/3-31/10 - Piazza San Giacomo 11, 06034 Foligno (Perugia) - ☎ (0742) 52.882, 60.459 - 60 - 20 - - - 1/3-31/8 - Foligno m. 600 (1) - **UT** - **P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = 2.000

— GUASTALLA (Reggio Emilia) - - Ost. Guastalla sul Po - 1/3-30/9 - Via Casa Pontieri 12, 42016 Guastalla (Reggio Emilia) - ☎ (0522) 654.153 - Signor Bartoli Via Cantoni 58, 42017 Novalara - ☎X (0522) 824.915 16 - 16 - - Guastalla km. 3 - **UT** - **PCR** = L. 10.000. - **P** = L. 7.000 - **C** = L. 2.000

— LIPARI (Messina, Isola Lipari) - - Ost. Lipari - 1/3-31/10 - Via Castello 17, 98055 Lipari (Messina) - ☎ (090) 98.11.540 - ⊠ X Signor Giardina, Via Torrente Aurora 16, 98052 Lipari-Canneto - ☎X (090) 98.12.527 - 70 - 50 - - - Milazzo km. 40 ( ) - Lipari km. 1, Milazzo km. 40 ( ) - **UT** - **P** = L. 8.500 - **R** = L. 1.000.

— LUCCA - - Ost. Il Serchio - 1/3-15/10 - 16/10-15/12 en 15/1-1/3 (soltanto per gruppi prenotati = for booked groups only) - Via del Brennero (Salicchi), 55100 Lucca - ☎ (0583) 341.811 - ⊠ X Signor Stasi, Via del Fagiano 7, 57100 Livorno - ☎X (0586) 862.517 - 50 - 40 - - 15/3-30/9 - Lucca km. 1,5 ( ) - Livorno km. 38 ( ) - **UT** - **PCR** = L. 12.000.

— MANTOVA - - Ost. Sparafucile - 1/4-15/10 - Strada Legnaghese (Lunetta di San Giorgio), 46100 Mantova - ☎ (0376) 372.465 - ⊠ X SERAM c/o Ristorante «Il Punto», Via Solferino 36, 46100 Mantova - ☎X (0376) 327.552 - 48 - 18 - - 15/4-15/6 1/9-30/9 - Mantova km.3 (2, 9, T) - **UT** - **PCR** = L. 11.500.

— MARINA DI MASSA E CARRARA-PARTACCIA (Massa e Carrara) - - Ost. Apuano - 16/3-30/9 - Viale delle Pinete 89 (Partaccia), 54037 Marina di Massa e Carrara-Partaccia (Massa e Carrara) - ☎ (0585) 780.034 - 120 - 80 - - - 1/7-31/8 - Carrara-Avenza km. 3 ( ) - La Spezia km. 33 ( ), Livorno km. 63 ( ) - **UT** - **PCR** = L. 12.000.

— MENAGGIO (Como) - ( ) - Ost. La Primula - 1/3-30/11 - Via Quattro Novembre 38 (Casate), 22017 Menaggio (Como) - ☎ (0344) 32.356 - 30 - 26 - - - 1/3-15/3, 15/11-30/11 - Varenna km. 4 ( ), Como km. 34 ( ), Colico km. 35 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 11.500.

— MILANO - ( ) - Ost. Piero Rotta - - 12/1-21/12 - Salmoizaghi 2 (QT8-San Siro), 20100 Milano - ☎ (02) 367.095 - 214 - 170 - - Milano-Centrale (90, 91, Metrò = U-ground 2 + 1) - **UT** — **PRC** = L. 16.500 - 20.000.

— MONTAGNANA (Padova) - - Ost. Rocca degli Alberi - 1/4-15/10 - Castello degli Alberi (Porta Legnago), 35044 Montagnana (Padova) - ☎ (0429) 81.076 - ⊠ X A.I.G. c/o Pro-Loco, Piazza Maggiore 7, 35044 Montagnana - ☎ X (0429) 81.320 - 35 - 35 - Montagnana m. 500 - **UT** - **P** = L. 10.000 - **R** = L. 1.500.

— NAPOLI - ( ) - Ost. Mergellina - Salita della Grotta a Piedigrotta 23, 80122 Napoli - ☎ (081) 76.12.346 - 130 - 70 - - 1/7-31/8 - Napoli-Mergellina m. 300, Napoli-Centrale km. 6 (150, 152; tram 1, 2; Metrò = U-ground) - Napoli km. 3 (152; tram 1, 2, 4) - **UT** - **PRC** = L. 15.000.

— PARMA - - Ost. Cittadella - 1/4-31/10 - Parco Cittadella 5, 43100 Parma - ☎ (0521) 581.546 - 25 - 25 - Parma km. 1,5 (9) - **P** = L. 9.000 - **R** = L. 1.000.

— PESARO - - Ost. Ardizio - 15/5-10/9 - Strada Panoramica dell'Ardizio (Fosso Sejore), 61100 Pesaro - ☎ (0721) 55.798 - 66 - 22 - - 10/7-20/8 - Pesaro km. 6 ( ), Fano km. 6 ( ) - Ancona km. 60 ( ) - **PRC** = L. 11.000.

— PESCOCOSTANZO (L'Aquila) - ( ) . ( ) - Ost. Le Torri - 15/12-30/4, 1/7-15/9 - Via Roma 23, 67033 Pescocostanzo (L'Aquila) - ☎ (0864) 641.247 - 40 - 30 - - 25/12-31/1, 1/8-31/8 - Pescocostanzo km. 2 ( ), Roccaraso km. 5 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 15.000.

— RAVENNA - ( ) - Ost. Dante - 1/4-31/10 - Via Aurelio Nicolodi 12 (quartiere Trieste), 48100 Ravenna - ☎ (0544) 970.442, fax 972.913 - ☎ X (0544) 973.698 - 86 - 86 - - Ravenna km. 1,2 (1) - Venezia km. 151 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 12.000.

— RIETI-TERMINILLO - ( ) ( ) - Ost. della Neve - 1/12-15/5, 15/6-31/8 - Anello Panoramico (Campoforogna), 02017 Rieti-Terminillo - ☎ (0746) 261.169 - 45 - 45 - - - Rieti km. 22 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 15.000.

— RIMINI-MIRAMARE (Forlì) - ( ) - Ost. Urland - 25/4-30/9 - Via Flaminia 300 (Strada Statale Adriatica km. 208), 47045 Rimini-Miramare (Forlì) - ☎ (0541) 373.216 - 30 - 45 - - - Rimini-Miramare m. 500 (9 terminal Via Stoccolma, 10, 11) - Ancona km. 89 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 11.000.

— RIVA DEL GARDA (Trento) - - Ost. Benacus - 1/3-31/10 - Piazza Cavour 9, 38066 Riva del Garda (Trento) - ☎ (0464) 554.911 - 26 - 26 - 20/3-31/3, 1/7-31/8 - Rovereto km. 21 ( ) - **UT** - **PR** = L. 11.000 - C 2.500.

— ROMA (A) - - Ost. «Foro Italico - A.F. Pessina» - Viale delle Olimpiadi 61 (Foro Italico), 00194 Roma - ☎ (06) 39.64.709 - 170 - 160 - - 15/5-31/8 - km. 6 Roma-Termini (Metrò = U-ground A + 32) - Civitavecchia km. 71 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 16.500.

— ROMA (B) - - Ost. C.I.V.I.S. - 20/7-20/9 - Via del Ministero degli Affari Esteri 6, 00194 Roma (**UR** c/o Ost. Foro Italico) - ⊠ X A.I.G., Via Carlo Poma 2, 00195 Roma - ☎ (06) 385.943, 37.29.295 - 110 - 110 - c/o Ost. Foro Italico - Roma-Termini km. 6,4 (Metrò = U-ground A + 32) - **UT** c/o Ost. Foro Italico - **PRC** = L. 16.500.

— ROMA (C) - - Ost. De Lollis - 20/7-20/9 - Via Cesare De Lollis 20, 00185 Roma - X A.I.G., Via Carlo Poma 2, 00195 Roma - ☎ (06) 385.943, 37.29.295 - 150 - 150 - - Roma-Termini km. 1,5 (492) - **UT** - **PRC** = L. 16.500.

— ROMA (D) - - Ost. De Dominicis - 20/7-20/9 - Via Domenico De Dominicis 13, 00176 Roma - X A.I.G., Via Carlo Poma 2, 00195 Roma - ☎ (06) 385.943, 37.29.295 - 200 - 170 - c/o Ost. De Lollis - Roma-Termini km. 3,5 (415 + 409) - **UT** - **PRC** = L. 16.500.

— SALERNO - - Ost. Irno - 1/4-31/10 - Via L. Guercia 112, (zijstraat Angelo Napolitano (Torrione), 84100 Salerno - ☎ (089) 790.251 - 28 - 20 - - 1/8-20/8 - Salerno m. 400 (4, 6, 8, 11, 12) - Salerno km. 3 (4, 6, 8) - **UT** - **P** + L. 9.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = L. 2.000.

— SAVONA - ( ) ( ) Ost. Villa De Franceschini - 1/3-31/10 - Via alla Stra 29 (Conca Verde), 17100 Savona - ☎ (019) 861.980 - 863.222 - 100 - 50 - - 1/7-31/8 - Savona km. 3 - Vado Ligure km. 6 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 12.000 - 15.000.

— SAVONA (B) - ( ) ( ) Ost. Prlamar - 1/1/91 Corso Giuseppe Mazzini, Fortezza Priamar, 17100 Savona - ☎ (019) 812.653 - 30 - 30 - - 1/6-31/8 - Savona km. 1 -) - **UT** - **PRC** = L. 15.000 (PRC = 18.000).

— SCILLA (Reggio Calabria) - - Ost. Principessa Paola del Belgio - 1/4-30/9 - Via Nazionale, Castello di Scilla, 89058 Scilla (Reggio Calabria) - ☎ (0965) 754.033 - 44 - 44 - - - Scilla km. 1 ( ) - Villa San Giovanni km. 9 ( ), Messina km. 15 (+) - **P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = L. 2.000.

— SORRENTO (Napoli) - - Ost. Surriento - 1/3-15/11 - Via Capasso 5, 80067 Sorrento (Napoli) - ☎ (081) 87.81.783 - 65 - 65 - - 15/7-15/9 - Sorrento m. 200 - Sorrento km. 2 ( ) - **UT** - **P** = L. 8.000 - **R** = L. 1.000 - **C** = L. 2.000.

— TAVARNELLE VAL DI PESA (Firenze) - - Ost. del Chianti - 1/3-31/10 - Via Cassia, 50028 Tavarnelle Val di Pesa (Firenze) - ☎ (055) 80.77.009 - 30 - 24 - - - Poggibonsi km. 11 ( ) - **UT** - **PRC** = L. 11.000.

— TORINO - - Ost. Torino - 16/2-31/12, 1/1-15/2 - Via Alby 1, 10131 Torino - ☎ (011) 66.02.939 - 48 - 49 - - Torino-Porta Nuova km. 1,5 (52) - **UT** - **PRC** = L. 14.000.

— TRENTO - ( ) - Ost. Giovane Europa - dal = from 1/3- Via Manzoni 17, 38100 Trento - ☎ (0461) 234.567 - 40 - 40 - Trento km. 1 - **UT** - **PRC** = L. 16.000.

— TRIESTE-GRIGNANO - - Ost. Tergeste - 1/3-31/10 - Viale Miramare 331, 34014 Trieste-Grignano - ☎ (040) 224.102 - 35 - 40 - - - Trieste km. 7,5 (6, 36) - Trieste km. 8 (6, 36) - **UT** - **PRC** = l. 16.500.

— VENEZIA - - Ost. Venezia - Fondamenta Zitelle 86, Isola della Giudecca 86, 30123 Venezia - ☎ (041) 52.38.211 - 160 - 160 - - 1/1-31/12 - Venezia-Santa Lucia km. 2 (C5, C8) - Venezia-Zattere km. 1 (C5, C8) - **PRC** = L. 16.500.

— VERONA - (soltanto per singoli = only for individuals) - Ost. Villa Francescatti - Salita Fontana del Ferro 15 (Veronetta), 37129 Verona - ☎ (045) 590.360 - 50 - 50 - - Verona Porta Nuova km. 3 (2) - **UT** - **PRC** = L. 14.000.

Er zijn in Italië ook jeugdherbergen, die niet zijn aangesloten bij de Italiaanse Jeugdherbergcentrale de A.I.G. Over het algemeen zijn deze jeugdherbergen in beheer bij gemeentelijke instanties of bij verenigingen. De hieronder vermelde adressen zijn afkomstig van de diverse Italiaanse toeristische informatiekantoren, die het bestaan van een jeugdherberg op hun grondgebied hebben gesignaleerd.

Piemonte	- Ostello Lo Yoti, località Frais, 10050 Chiomonte, prov. Torino, tel. 0122-54492.
	- Ostello Par. della Gioventù, Castello Callori, Via Callori 5, 15049 Vignale Monferrato prov. Alessandria, tel. 0142-923453 of parochiehuis 923025.
Lombardia	- Ostello della Gioventù c/o Centro Sociale di Voghera, Viale Repubblica 25, 27058 Voghera prov. Pavia, tel. 0383-644129-212410.
Veneto	- Ostello Città di Padova, Via A. Aleardi 30, 35100 Padova, tel. 040-8752219 prijs overnachting + ontbijt 13.500 lrs.
Emilia-Romagna	- Ostello della Gioventù, località Coli, 29100 Piacenza, tel. 0523-931117, overnachting 10.000 lrs.
Toscana	- Ostello Santa Monaca, Via Santa Monaca 6, 50124 Firenze, tel. 055-268338, overnachting 15.000 lrs.
	- Ostello della Gioventù, Via F. Redi 13, 52100 Arezzo, tel. 0575-29047-55851.
	- Ostello della Gioventù, 52022 Cavriglia prov. Arezzo, tel. 055-967418.
	- Ostello della Gioventù, Via dei Porcari 4, 56018 Tirrenia-Calambrone, prov. Pisa, tel. 050-37442-23354.
	- Ostello della Gioventù, Via Don Minzoni, 56048 Volterra, prov. Pisa, tel. 0588-85577.
	- Ostello Guidoriccio, Via Fiorentina - loc. Stellino, 53100 Siena, tel. 0577-52212 overnachting + ontbijt 14.000 lrs.
	- Ostello della Gioventù, Via delle Fonti 1, 53037 S. Gimignano prov. Siena, tel. 0577-941991-941980, overnachting + ontbijt 15.000 lrs.
Umbria	- Centro Intern. di Accoglienza per la gioventù, Via Bontempi 13, 06100 Perugia, tel. 075-22880 prijs overnachting 10.000 lrs.
	- Albergo per giovanni Fontemaggio, strada per l'Eremo delle Carceri, 06082 Assisi, prov., Perugia, tel. 075-813636 overnachting + ontbijt 12.000 lrs.
	- Ostello Villa Scirca, località Villa Scirca, 06028 Sigillo prov. Perugia, tel. 075-9170307.
	- Casa per ferie Casa S. Martino, Viale Ciuffelli 4, 06039 Trevi prov. Perugia, tel. 0742-78297.
	- Centro Turistico Giovanile, località Monte Peglia (S.S. 317) 05010 San Venanzo prov. Terni, tel. 075-8709124.
Lazio	- Ostello La colonia, Viale A. Diaz 10, 01023 Bolsena prov. Viterbo, tel. 0761-799001.
Abruzzo	- Ostello La Torre, Via la Torre, 67030 Civitella Alfedena prov. Aquila, tel. 0864-89166.
	- Ostello della Gioventù di Rosello-Pedaizzo, 66040 Rosello prov. Chieti, tel. 0872-948193.
	- Ostello Antoniano, 66054 Vasto prov. Chieti, tel. 0873-71952.
Sicilia	- Ostello della Gioventù, Sferracavallo, 90148 Palermo.
	- Ostello della Gioventù, 90148 Baia del Corallo prov. Palermo
	- Ostello St. Agata, Piazza Spirito Santo, 98021 Ali' prov. Messina.
	- Ostello della Gioventù Lipari, Zona Castello, 98055, Lipari - Isole Eolie, tel. 090-9811540
	- Ostello della gioventu C. Amodeo c/o Coop Erice Touring, strada provinciale per Erice, 91016 Erice prov. Trapani, tel. 0923-552964.
Sardegna	- Ostello comunale per la gioventù Malaspina, Via G. Deleddà 1, 08013 Bosa Marina prov. Nuoro.
	- Ostello Comunale per la gioventù, 08039 Tonara prov. Nuoro.
	- Ostello comunale per la gioventù, 08040 S. Maria Navarrese-Baunei prov. Nuoro.

agrarisch toerisme (logeren bij de boer)

De Associazione Nazionale Agriturist, Corso Vittorio Emanuele 101, 00186 Roma, tel. (06)6512342, leidt en stimuleert deze manier van vakantie in Italië. Deze organisatie heeft in elk gewest een regionale onderafdeling, genaamd Associazione Regionale Agriturist. Hieronder volgen de adressen van deze regionale kantoren.

Abruzzo: Via Catullo 39, 65100 Pescara, tel. (085) 61544
Alto Adige: Via Crispi 15/1, 39100 Bolzano, tel. (0471) 999434
Basilicata: Via XX Settembre 39, 75100 Matera, tel. (0835) 214565
Calabria: Via XX Settembre 42, 88100 Catanzaro, tel. (0961) 45084
Campania: Via Santa Lucia 90, 80132 Napoli, tel. (081) 425238
Emilia-Romagna: Via delle Lame 15, 40123 Bologna, tel. (051) 233321
Friuli-Venezia Giulia: Via Savorniana 26, 33100 Udine, tel. (0432) 507013
Lazio: Corso Vittorio Emanuele 101, 00186 Roma, tel. (06) 6512342
Liguria: Via T. Invrea 10/11, 16129 Genova, tel. (010) 5531878
Lombardia: Viale Isonzo 27, 20135 Milano, tel. (02) 5463122
Marche: Corso Mazzini 64, 60100 Ancona, tel. (071) 201751
Molise: Via Cavour 18, 86100 Campobasso, tel. (0874) 92912
Piemonte: Corso Vittorio Emanuele 58, 10121 Torino, tel. (011) 513297
Puglia: Via Giulio Petroni 23, 70124 Bari, tel. (080) 365025
Sardegna: Viale Trieste 6, 09123 Cagliari, tel. (070) 668330
Sicilia: Via Alessio di Giovanni 14, 90144 Palermo, tel. (091) 296666
Toscana: Piazza S. Firenze 3, 50122 Firenze, tel. (055) 287838
Trentino: Via Brennero 23, 38100 Trento, tel. (0461) 824211
Umbria: Via Savonarola 38, 06100 Perugia, tel. (075) 32028-30923 fax 32028
Valle d'Aosta: Assessorato Regionale Agricoltura-Ufficio Agriturist, Piazza Deffeyes, 11100 Aosta, tel. (0165) 553392
Veneto: Via Monteverdi 15, 30170 Mestre-(VE), tel. (041) 987400

Van een 4-tal gewestelijke kantoren van de Associazione Agriturismo ontvingen wij de door hen uitgegeven brochures, die wij als balie-exemplaar op ons kantoor ter inzage hebben. Deze en andere brochures zijn natuurlijk ook te verkrijgen bij de adressen van de Associazione Agriturismo van de gewesten waarvoor U belangstelling heeft.

De bij ons kantoor ter inzage liggende brochures zijn van:

- Alto Adige/Zuid Tirol. Deze regio ook bekend onder de naam provincie Bolzano/Bozen ligt in het hart van het Dolomietengebied. De aangesloten leden van de vereniging aldaar, hebben op de eerste plaats de bedoeling om de bezoekers de schoonheid van de bergen en natuur te laten meebeleven. Zij nodigen U daarom uit een keuze te maken uit de verblijven, die in een goed verzorgde uitgave onder Uw aandacht worden gebracht. Natuurlijk hopen zij, dat door het houden van een vakantie in een natuurlijke omgeving een groter begrip en respect zal ontstaan voor flora en fauna van de bergwereld.
- Trentino. Ook deze regio is voor het grootste gedeelte in de Dolomieten gelegen. De vereniging van het agritoerisme geeft een kaart uit waarin de adressen staan vermeld van de verschillende instellingen, bedrijven en particulieren, die de toerist gastvrijheid verlenen. In de kaart is tevens opgenomen een beschrijving van de diverse plaatsen in Trentino, die belangrijk zijn, dit ook met het oog op de waarde van het milieu.
- Umbria. Dit gewest, het land van Sint Franciscus, wordt ook wel het groene hart van Italië genoemd. Het is dus logisch dat hier een sterke hang naar de natuur en het leven op het platteland is en dat wordt dan ook door iedere inwoner sterk beleefd. Een goed georganiseerde vereniging van het agritoerisme kan U helpen aan een 30-tal adressen waar U kunt genieten van 'het goede leven op het platteland'. Vanuit Uw verblijfplaats zijn interessante dagtochten te maken naar Firenze (Florence), Siena, Perugia, Assisi en U bezoekt het Chiantigebied.
- Sardegna. Een vakantie op het eiland Sardinië is een belevenis op zich zelf. Al de reis er naar toe door het prachtige Italiaanse landschap maakt Uw vakantie tot een rijke ervaring. Vanuit de havenstad Civitavecchia of vanaf Genova kunt U de overtocht maken om 's morgens op Sardinië aan te komen. Al praten wij over een eilandbestemming, Sardinië is toch zo groot, dat men niet het idee heeft op een eiland te zijn. Als U Uw vakantie doorbrengt op één van de bedrijven, die vermeld

staan in de brochure van de vereniging van het agritoerisme bent U al gauw een eind het binnenland in. Hier zult U ontdekken dat bewoners en hun leefomgeving nog oude waarden aan de moderne toerist te bieden hebben.

restaurants

In Italië zijn de "Ristoranti" en "Trattorie" in diverse klassen verdeeld – van een luxueus restaurant tot een simpele "Osteria" (herberg) en derhalve in hun prijsberekening verschillend. De aanduiding van de klasse dient in het lokaal te zijn aangegeven.

Vele trattorie en restaurants attenderen de toeristen op de toeristische menu's, die verkrijgbaar zijn. In deze menu's zijn veelal specialiteiten verwerkt, die karakteristiek zijn voor de plaatselijke keuken.

bars

De bars zijn in verschillende klassen ingedeeld en derhalve is hun prijsberekening verschillend – volgens een lijst, die in iedere openbare bar aanwezig moet zijn. Er is tevens verschil in prijs tussen consumpties, die aan de bar genuttigd worden en die welke aan een tafeltje worden geserveerd.

Dat er een prijsverschil bestaat tussen de consumptie aan de bar of aan tafel komt, omdat de Italiaan de traditie heeft, even een bar in te gaan, staande zijn consumptie te gebruiken, een praatje te maken en niet zoals hij dat voelt "gekluisterd aan de stoel" iets te drinken. Het aloude gezegde "Een goede dronk is een zit waard" kent men in Italië niet. De bediening in een bar is dus extra service, die doorberekend wordt.

busvervoer

Stadstours

Verschillende busmaatschappijen organiseren sightseeing tours in de belangrijkste steden.

Ochtendtours starten gewoonlijk om 9.00 uur en eindigen om 12.30 uur, de middagtours starten om 14.30 uur en eindigen om 18.30 uur. Informatie hierover alleen ter plaatse verkrijgbaar. Een sightseeing voor de stad Rome wordt georganiseerd door "Rome Transport", 's winters elke zaterdag, vertrek om 14.30 uur van Piazza del Cinquecento. 's Zomers dagelijks vertrek 15.30 uur. Prijs 6.000 lires. Speciale groepstarieven nader over een te komen.

stadsbussen

De gemiddelde prijs voor een kaartje in de stadsbussen komt op 700 lire. Er zijn alleen maand-abonnementen verkrijgbaar. Rome en Milaan hebben ook een Metro (Metropolitana): de prijs voor een enkele rit in Rome bedraagt 700 lire. In de grote steden zijn buskaartjes te koop per gewenste hoeveelheid, bij tabakswinkels herkenbaar aan het uithangbord met een T) en kiosken.

In Rome is een abonnement voor zeven dagen te koop, geldig op alle openbaar vervoer te Rome behalve de metro. Dit abonnement kost 10.000 lire. Er is een dagkaart te koop voor alle openbaar vervoer inclusief de metro voor 2.800 Lire. Deze kaarten zijn te koop bij tabakswinkels, bars en kiosken.

De abonnementen zijn te koop bij het ATAC-informatiekantoor, Piazza del Cinquecento (tegenover Stazione Termini).

Italiaanse bustours

Lange afstanden per bus worden verzorgd door "Europabus" en andere maatschappijen.

Ze worden begeleid door een gids en onderweg worden dan de belangrijkste plaatsen aangedaan.
De belangrijkste routes zijn:
Venezia-Padova-Firenze (255 km, 1 dag, dagelijks van mei tot oktober)
Firenze-Siena-Perugia-Spoleto-Roma (380 km, 1 dag, dagelijks van mei tot oktober)
Roma-Napoli-Pompei-Sorrento-Positano-Amalfi (309 km, 1 dag, dagelijks van juni tot september)
Napoli-Pompei-Amalfi-Positano-Sorrento-Napoli (162 km, 1 dag, dagelijks behalve maandag, van april tot oktober)

Package Tours Italië (transport en accommodatie inbegrepen)
Italian Caprice Tour Roma-Napoli-Sorrento-Roma (4 dagen)
Tri-City tour Venezia-Firenze-Roma (3 dagen)
Highlight Tour Milano-Venezia-Firenze-Roma (6 dagen)

busverbindingen in Italië

Er zijn in Italië voorts talloze mogelijkheden om het land per bus te bereizen en/of in de steden sight-seeings te maken. Voor informatie over dienstregelingen en verbindingen kunt U in Italië terecht bij de plaatselijke of provinciale toeristische informatiekantoren.

Siciliaanse bustours

Gran Tour 1 **Palermo** – Agrigento – Siracusa – Taormina – **Palermo** (8 dagen)
Tour 2 **Palermo** – Agrigento – Siracusa – Taormina – Etna – **Taormina** (7 dagen)
Tour 3 **Palermo** – Agrigento – Siracusa – Taormina – Etna – Taormina – **Palermo** (7 dagen)
Tour 4 **Palermo** – Agrigento – Siracusa – Taormina – Etna – Taormina – **Palermo** (5 dagen)
Tour 5 **Palermo** – Agrigento – Siracusa – Taormina – Etna – **Taormina** (5 dagen)
Tour 7 **Taormina** - Palermo - Agrigento - Siracusa - **Taormina** (6 dagen)
Tour 9 **Catania** – Taormina – Etna – Taormina – Palermo – Agrigento – Siracusa – **Catania** (8 dagen)

Vertrektijden	Tijdvak Januari Februari November December	Tijdvak Maart Oktober	Tijdvak April tot en met September
Tour 1-2-3	Zaterdag	Za., Di.	Ma., Woe., Za.
Tour 4-5	Maandag	Ma., Do.	Ma., Woe., Vrij.
Tour 7	Vrijdag	Ma., Vrij.	Di., Vrij., Zo.
Tour 9	Woensdag	Woe., Za.	Woe., Vrij., Zo.

Voor informatie en Reservering
Tour 1-2-3-4-5 CIT Palermo, Via Roma 457, tel. (091) 586333
Tour 7 CIT Taormina, Corso Umberto 101, tel. (0942) 23303
Tour 9 CIT Catania, Via di S. Giuliano 206, tel. (095) 327240.

natuurreservaten

Van oudsher heeft de Italiaanse Overheid belangstelling getoond voor het milieu en het natuurbehoud. Al in 1922 werden de eerste nationale natuurreservaten ingesteld n.l. het Gran Paradiso en het nationale natuurreservaat van de Abruzzen.

Van de vijf nationale natuurreservaten geven wij U onderstaand de gegevens. Naast deze bij veel Nederlanders bekende natuurreservaten zijn er talloze kleine en grote natuurreservaten met een gezamenlijke oppervlakte van 200.000 ha. onder beheer van het Italiaanse Staatsbosbeheer en van provinciale, gemeentelijke en particuliere instanties en stichtingen.

Gran Paradiso (70.000 ha)

Toegangswegen: vanuit de Valle di Cogne, vanuit de Valle dell'Orco en vanuit de Valle Soana. **Fauna:** Steenbok, gems, mormeldier, hermelijn, vos, koningsadelaar, witte haas, enz. **Beperkende bepalingen:** Verboden voor honden; tevens is het verboden bloemen te plukken. Binnen de grenzen van dit reservaat zijn verschillende hutten en onderkomens van de Club Alpino Italiano. Nadere inlichtingen verstrekt de Ente Parco Gran Paradiso. Via della Rocca 47, 10123 Torino. Tel. 011-871187.

natuurreservaat van de Abruzzen (40.000 ha)

Toegangswegen: Autostrada Roma – L'Aquila (afslag Pescina); of SS Marsicana; of Autostrada del Sole (afslag Frosinone); of SS Sora – Forca d'Arcero. **Fauna:** Bruine beer, gems, wolf, vos, marter, steenmarter, wezel, otter, das, wilde kat, haas, eekhoorntje, egel, koningsadelaar, enz. Voor nadere inlichtingen gelieve men zich te wenden tot de Ente Parco d'Abruzzo, Vicolo del Curato 6, 00186 Roma, tel. 06-6543584.

Circeo (8.400 ha)

Toegangswegen: Litoranea Ostia-Anzio, de provinciale weg, welke van de Via Appia naar S. Felice Circeo leidt, Staatsweg N. 148 Rome-Latina. **Fauna:**Haas, wild konijn, everzwijn, damhert, kwartel, lijster, meerkoet, enz. De toegang tot het reservaat is vrij, met uitzondering van de gebieden, welke privébezit zijn. Voor de jacht is een speciale vergunning nodig. Voor nadere inlichtingen gelieve men zich te wenden tot Parco Nazionale del Circeo, Via Carlo Alberto 107, 04016 Sabaudia, tel. 0773-57251/2.

Stelvio (134.620 ha)

Toegangswegen vanuit de Provincie Trento: Staatsweg N.42 van Tonale en van de Mendola; vanuit de Provincie Bolzano: Staatsweg van de Stelvio; vanuit de Provincie Sondrio, van Bormio. **Fauna:** Hert, gems, reebok, marmot, hazelhoen, auerhaan, patrijs, fazant, enz. Voor nadere inlichtingen gelieve men zich te wenden tot Parco Nazionale Stelvio, Via Monte Braulio 56, 23032 Bormio, tel. 0342-901582.

Natuurreservaat van Calabria (17.000 ha)

Toegangswegen: Autostrada del Sole via Cosenza, Spezzano della Sila en Camigliatello; of via Bagnara Calabra, Sant' Eufemia d'Aspromonte en Gambarie; De kustweg langs de Jonische Zee via Catanzaro, Taverna en Villaggio Mancuso.

Een groot deel van de fauna van de Apennijnen is hier te vinden, zoals wolf, reebok, zwarte specht enz. Voor nadere inlichtingen: Parco Nazionale della Calabria, Viale della Repubblica 126, 87100 Cosenza, tel. 0984-26544.

Wandelen in de natuurparken van Zuid-Tirol

De zes natuurparken van Zuid-Tirol laten goed zien wat het gewest te bieden heeft aan berglandschappen, van hooggebergte tot middelgebergte, met uitgestekte bossen en alpenweiden. Het zijn geen echte reservaten, waar bijzondere diersoorten en planten te zien zijn, en ook geen recreatieparken. Ze zijn ingesteld om de bestaande natuurlijke omgeving te beschermen.

Om de toerist en natuurliefhebber wegwijs te maken in de wandelmogelijkheden en hem/haar te laten genieten van het berggebied van Zuid-Tirol, worden er in de zomermaanden juli, augustus en september geleide wandelingen georganiseerd. Deze wandelingen starten tussen 7 en 9 uur 's ochtends en nemen 4 tot 7 uur in beslag.

Onderstaand vindt U een korte beschrijving van de specifieke kenmerken van ieder van de zes natuurparken en een opsomming van de geleide wandelingen die er gemaakt kunnen worden. Bij de toeristische informatiekantoren (Ufficio Turismo (U.T.)) van de genoemde vertrekplaatsen kan meer gedetailleerde informatie verkregen worden. De wandelingen zijn natuurlijk ook op eigen gelegenheid te maken. Uiteraard dient men zich te houden aan de voorschriften die bij betreding van de natuurparken gelden om de natuur te beschermen (verboden planten, bloemen en paddestoelen te plukken, verboden te kamperen, geen vuur stoken, op de paden blijven enz.)

Informatie over de natuurparken en gedetailleerde folders zijn te verkrijgen bij: Ufficio Provinciale per il Turismo dell'Alto Adige, Piazza Parrocchia 11, 39100 Bolzano, tel. (0471)993808.

Natuurpark Gruppo di Tessa (Texelgruppe)

Dit natuurpark strekt zich uit in het hooggebergte dat loopt van Val Senales (Schnalstal) tot aan het Val Passiria (Passeiertal) en bevat de gehele Texelgruppe en een gedeelte van het Ötztal-Alpen. De onlangs aangelegde Meraner Höhenweg

maakt de rondtocht om de gehele Texelgruppe mogelijk en biedt de mogelijkhed om op verschillende punten de wandeltocht te beginnen. Een van de belangrijkste attracties zijn de meren en meertjes van het hooggebergte.

De geleide excursies te voet:
- Naar het Val Senales (Schnalstal) (Ufficio Turismo tel. 0473-89148) richting de Maso Gelato (Eishof) in het Val di Fosse (Pfossental) en naar de Dickhof aan de Meraner Höhenweg.
- vanuit Lagundo (Algund) (U.T. tel. 0473-48600) naar Velloi en de Cima Muta (Mutspitze) en naar de meren van Sopranes (Spronser-seen).
- vanuit Rifiano (Riffian) (U.T. tel. 0473-41076) naar Vernur en het meer van Obisell.
- vanuit Naturno (Naturns) (U.T. tel. 0473-87287) naar de Monte di Mezzo (Sonnenberg) over de Meraner Höhenweg.
- vanuit Parcines (Partschins) (U.T. tel. 0473-97157) naar de Monte di Mezzo (Sonnenberg), naar de Capanna Nasssereith en de berghutten Cima Fiammante (Lodner Hütte) en del Valico (Hochgang-haus)
- vanuit Tirolo (Dorf Tirol) (U.T. tel. 0473-93314) naar de meren van Sopranes, de Cima Muta en Velloi.
- vanuit San Martino in Passiria (S. Martin in Passeier) (U.T. tel. 0473-85810) naar Ulfas en Plan in Passiria.
- vanuit Moso (Moos) (U.T. tel. 0473-643558) naar Passo di Rombo (Timmelsjoch) en het Seebermeer.

Natuurpark Monte Corno (Trudner Horn)

Het park bevindt zich in het lage gedeelte van Zuid-Tirol en strekt zich uit van het einde van het Valle d'Adige (Etschtal) op 220 m. hoogte tot aan de strook bergen rondom de Monte Corno (Hornspitz) op 1817 m. Het heeft de rijkste flora en fauna van alle natuurparken in Zuid-Tirol, omdat er ook typisch mediterrane vegetatie voorkomt. Het westelijke gedeelte bestaat uit calciet en dolomiet, het centrale en oostelijke uit roodbruin quartsporfier, met talloze vochtrijke gebieden.

De georganiseerde tochten:
- vanuit Salorno (Salurn) (U.T. tel. 0471-884279) naar de berghut Sauch (over het Europese pad E 5.)
- vanuit Egna (Neumarkt) (U.T. tel. 0471-82373) via Mazzon naar Cauria (Gfrill) en de Prato del Re (Königswiese).
- vanuit Montagna (Montan) (U.T. tel. 0471-89747) en Anterivo (Altrei) (U.T. tel. 0462-82022) naar de Malga Krabes (Krabesalm) en de Passo Cisa (Zis Sattel).
- vanuit Trodena (Truden) (U.T. tel. 0462-87136) naar de Malga Cislon (Cislonalm) of de Palù Lunga.

Natuurpark dello Sciliar (Schlern)

Het park omvat de drie gemeenten Fié (Völs), Castelrotto (Kastelruth) en Tires (Tiers) en is een waar eldorado voor de geoloog: er zijn maar weinig streken in de Dolomieten waar de geologische geschiedenis zó duidelijk en rijk is. Het wit en rose van de dolomiet vormen een sterk contrast met de ondergrond van de uitgestrekte groene weiden en de donkergroene bossen. In het gebied zijn ook veel prehistorische vondsten gedaan. Dankzij de verscheidenheid van de bodem en de ligging midden in de Dolomieten, bestaat er in het gebied van de Sciliar en de Alpe di Siusi (Seiser Alpe) meer verschillende vegetatie dan in de rest van de Dolomieten.

De excursies:
- vanuit Tires (Tiers) (U.T. tel. 0471-642127) naar het Valle Ciamin (Tschamintal) en de Monte Ciafon (Tschafon)
- vanuit Fié allo Sciliar (Völs am Schlern) (U.T. tel. 0471-725047) naar het meertje van Fié (Völser Weiher) en de Malga Tuff (Tuff-alm)
- vanuit Castelrotto (Kastelruth) (U.T. tel. 0471-706333) naar de Rifugio (Hütte) Schlernboden, Malga Saltner (Saltner hütte), Malga Prossliner (Prossliner Schwaige) of richting Castelvecchio (Hauenstein) en het meer van Fié (Völser Weiher).
- vanuit Alpe di Siusi (Seiser Alpe) de toer rond de Bullaccia (Puflatsch).

Natuurpark Puez-Odle (Puez-Geisler)

Dit park bevat een gedeelte van het grondgebied van de Ladinische gemeenten in het Val Badia (Abteital) en het Val Gardena (Grödnertal) en van Funes (Villnöss). Het landschap wordt gekenmerkt door een verscheidenheid van tegengestelde geologische karkakteristieken.

De wandeltochten:
- vanuit het Valle di Funes (Villnösstal) (U.T. tel. 0472-40180) richting de Malga Zannes (Zanser Alm) en de Passo delle Erbe (Würzjoch) naar de Col di Poma (Zendieser Kofel) en de rifugio Genova (Schlüterhütte). Zeer mooi is ook de tocht rondom de Putia (Peitler Kofel) of het sentiero A. Munkel (Munkelweg) aan de voet van de Odle.
- vanuit Colfosco (Kolfuschg) (U.T. tel. 0471-836145/836176) in de richting van de Rifugio Puez (Puezhütte) naar de hoogvlakte Gardenaccia of naar de Col Pradat (Pradat Kofel) en het Valle delle Stelle Alpine (Edelweisstal).
- vanuit La Villa (Stern) (U.T. tel. 0471-847037) naar de Alpen van Fanes of Sennes.
- vanuit Selva Valgardena (Wolkenstein) (U.T. tel. 0471-795122) via het Vallunga (Langental) naar de rifugio Puez (Puezhütte) of naar de Monte Stevia of door het Val Chedul.

Natuurpark Fanes-Sennes-Braies (Fanes-Sennes-Prags)

De grondgebieden van Fanes en Sennes vormen het hart van dit natuurpark, dat verder wordt omgeven door de evenzeer bekende Dolomiti di Braies (Pragser Dolomiten) en het indrukwekkende massief van de Croda Rossa (Hohe Gaisl).

De georganiseerde wandeltochten zijn:
- vanuit San Vigilio do Marebbe (S. Vigil Enneberg) (U.T. tel. 0474-51037) richting Lec d'la Creda (Kreidesee) naar de Rifugio Pederü (Pederühütte), en de Rifugio Fodera Vedla. Of richting Lago di Braies (Pragser Wildsee) of over de Piz da Peres.
- vanuit La Valle (Wengen) (U.T. tel. 0471-843139) richting Fanes-Pedrü.
- vanuit Dobbiaco (Toblach) (U.T. tel. 0474-72132) richting Fanes en Sennes of naar het Lago di Braies (Pragser Wildsee), Prato Piazza (Platzwiese) en de Picco di Vallandro (Dürrenstein).

Natuurpark Dolomiti di Sesto (Sextner Dolomiten)

Dit park in de gemeenten Dobbiaco (Toblach), Sesto (Sexten) en San Candido (Innichen) bevat de noordoostelijke Dolomietengroep met de beroemde Tre Cime di Lavaredo (Drei Zinnen), de Croda Rossa (Hohe Gaisl) en de Punta Tre Scaperi (Drei Schuster Spitz). Al deze bergen onderscheiden zich door hun compacte structuur en door de schikking van de toppen in het landschap. De hoogvlakte van de Drei Zinnen vormt de waterscheiding naar de Adriatische Zee en de Zwarte Zee.

De geleide wandelingen:
- vanuit Sesto Pusteria (Sexten) (U.T. tel. 0474-70310) naar de Passo Monte Croce Comelico (Kreuzbergpass) of het Val Fiscalina (Fischleintal) om dan te stijgen naar de Rifugio Comici (Zsigmondyhütte) en de Rifugio Locatelli (Drei Zinnenhütte) naar de Rifugio Tre Scaperi (Drei Schuster hütte) in het Valle di Dentro (Innerfeldtal) om dan af te zakken naar het Lago di Landro (Dürrensee).
- vanuit Dobbiaco (Toblach) (U.T. tel. 0474-72132) naar de hoogvlakte Cime de Lavaredo (Drei Zinnen) (Rifugio Auronzo) of naar de Grava Longa (Lange Alpe) en het Lago di Landro (Dürrensee).

vulkanen – grotten – watervallen

Italië is zeer rijk aan merkwaardige geologische verschijnselen en is het enige Europese land, waar nog werkende vulkanen zijn, zoals de Etna en Stromboli. De Vesuvius, die in de oudheid Pompeï en Herculanum onder een lavastroom bedolf, is nu in rust; men kan de krater beklimmen over een weg. De Etna biedt voorts uitstekende skihellingen.

Andere belangwekkende geologische fenomenen zijn: de meren van vulkanische oorsprong, vanaf het meest noordelijk gelegen meer van Bolsena tot het meer

van Monticchio; de Solfatara (zwavelbronnen) van Pozzuoli en – in de nabijheid – het meer Averno met soortgelijke natuurverschijnselen, waardoor de oude volkeren het voor de deur naar de onderwereld hielden. Ook zijn er talrijke thermaalbronnen van vulkanische oorsprong, zoals bij Napels (Ischia, Castellammare di Stabia, Pozzuoli, enz.), en de bronnen van Colli Euganei (Abano, Montegrotto, Battaglia, enz.). Een ander interessant fenomeen kan men waarnemen bij Pisa, de "rode steenkool"-mijnen van Larderello.

De aanwezigheid van talrijke kalkzones in het Italiaanse territorium maken Italië tot een land, dat rijk is aan speleologische complexen. Een veertigtal hiervan is reeds geheel ingesteld op het toerisme, met trappen, liften en verlichting.

De gebieden in Italië, waar men de meeste van deze complexen vindt, zijn Puglia, waar zich de beroemde grotten van Castellana bevinden, en Sardinië, waar het meest uitgestrekte Italiaanse speleologische complex gelegen is, dat tot op heden ontdekt werd (de grot van Nettuno te Alghero).

Onderstaand een overzicht van de belangrijkste grotten:
Cuneo – Frabosa Soprana: Grotta di Bossea; **Bergamo – Zogno** (Valle Brembana): Grotte delle Meraviglie; **San Pellegrino Vetta:** Grotta del Sogno; **Como – Erba:** Grotta del Buco del Piombo; **Osteno:** Grotte di Rescia; **Trento – Castello Tesino:** Grotta di Castello Tesino; **Vicenza Valstagna:** Grotta Oliero; **Udine – Tarcento Villanova delle Grotte:** Grotta Nuova; **Trieste – Opicina:** Grotta Gigante; **Imperia – Ventimiglia:** Grotta del Balzi Rossi; **Savona – Finale Ligure:** Caverna Arena Candide; **Toirano:** Grotta di Toirano e Grotta di S. Lucia; **Piacenza – Vigoleno:** Grotte di Vigoleno; **Ascoli Piceno – Acquasanta:** Grotta Termale di Acquasanta; **Pistoia – Montecatini Terme:** Grotta Maona; **Monsummano Terme:** Grotta Giusti; **Latina – S. Felice Circeo:** Grotta Guatteri; **Fornovolasco:** Grotta del Vento; **Frosinone – Pastena:** Grotte di Pastena; **Ancona:** Grotte di Frasassi; **Chieti Lama dei Peligni:** Grotta del Cavalonne; **Napels – Capri:** Blauwe Grot; **Salerno – Pertosa:** Grotte di Pertosa; **Amalfi:** Grotta dello Smeraldo; **Castelcivita:** Grotta di Castelcivita; **Bari – Castellana:** Grotte di Castellana; **Putignano:** Grotte di Putignano; **Polignano a Mare:** Grotta Palazzese di Polignano; **Lecce – S. Cesarea Terme:** Grotte di S. Cesarea; **Potenza – Maratea:** Grotta di Marina; **Cosenza – Praia a Mare:** Grotte di Praia a Mare of della Madonna; **Cagliari – Domusnovas:** Grotta di S. Giovanni; **Iglesias:** Grotta della Miniera di S. Giovanni; **Nuoro – Dorgali:** Grotta del Blue Marino; Grotta di Ispinigoli; **Sassari – Alghero:** Grotta di Nettuno.

Zeer belangwekkend voor de toerist zijn ook de watervallen waaronder de fameuze van **Aniene te Tivoli,** de **Marmore waterval bij Terni** en die van **Torce bij Domodossola.**

dierentuinen – aquaria – botanische tuinen

Van bijzonder toeristisch belang zijn de **dierentuinen** in Milaan, Turijn, Rome en Napels. Zoölogische Musea bevinden zich in Rome, Turijn en Parma.

De belangrijkste **aquaria** zijn in Napels, Trieste en Livorno.

Botanische tuinen treft men aan bij de voornaamste Italiaanse universiteiten. Wij vermelden hier de befaamde Hortus Botanicus van Padua, Turijn, Pavia, Genua, Bologna, Florence, Pisa, Urbino, Siena, Messina en Palermo. De botanische tuin Villa Hanbury in La Mortola di Ventimiglia is het grootste park voor akklimatisatie van tropische planten in Italië en vermaard in heel de wereld.

Voorts vermelden wij nog de botanische tuinen van Villa Taranto in Verbania-Pallanza aan het Lago Maggiore; de beide tuinen (Giardino Borromeo) op Isola Bella en Isola Madre, ook in het Lago Maggiore; de botanische tuin en de dierentuin van Villa Pallavicino bij Stresa; de Giardino Hruska in Gardone aan het Gardameer; en de botanische tuin van Villa Carlotta in Tremezzo aan het Comomeer.

gezondheid

kuurplaatsen

(Tekenverklaringen: D – drinkkuren; B – baden; M – modderbaden; I – inhalatiekuren)

Italië heeft een groot aantal mineraalwateren, die door hun verscheidenheid onbegrensde therapeutische mogelijkheden bieden; over het gehele land verspreid vindt men bronnen en thermaalbronnen van velerlei samenstelling, welke de kuurinrichtingen – die overigens over een uitstekende accommodatie voor kuren en verblijf beschikken – voorzien.

De kuurplaatsen zijn:

Valle d'Aosta: S. Vincent (D).

Piemonte: Acqui Terme (B-M-I), Agliano (D), Bagni di Vinadio (D-B-M-I), Bognanco Fonti (D-I), Castagneto Po (D), Castelletto d'Orba (D), Castelnuovo Don Bosco (D), Crodo (D), Fonte Salera (D), Garessio (D), Montegioco (D), Monte Valenza (D-I), Motta (D), Terme di Lurisia (D-B-M-I), Terme di Valdieri (D-B-M-I), Valmadonna (D-I).

Liguria: Acquasanta (D-B-I), Pigna (B)

Lombardia: Angolo Terme (D-B-M-I), Bagni del Masino (D-B-I), Bagni di Bormio (D-B-M-I), Boario Terme (D-B-M-I), Bormio (B-M-I), Gaverina Terme (D-B-I), Recoaro di Broni (D), Rivanazzano (B-M-I), Salice Terme (D-B-M-I), S. Colombano al Lambro (D), San Pellegrino (D-B-I), Sant 'Omobono Imagna (D-B-I), Sirmione (B-M-I), Tartavalle (D), Terme di Miradolo (D-B-M-I), Trescore Balneario (B-M-I), Vallio Terme (D)

Trentino: Bagni di Rabbi (D), Comano Terme (D-B-I), Garniga, Levico Terme (D-B-M-I), Pejo (D), Sant'Orsola (D-M), Sopramonte, Vetriolo Terme (D-B-M-I), Vigolo Baselga.

Alto Adige: Bressanone (Brixen) D-B-I-M.
Fié allo Sciliar (Völs am Schlern bagni di fieno (Heubäder)
Merano (Meran) D-B.M.I.
Sesto Puseria Moso (Moos) - Sesto (Sexten) D-B.

Veneto: Abano Terme (B-M-I), Battaglia Terme (B-M-I), Galzignano Terme (B-M-I), Lido di Jesolo (B-I), Lido di Venezia (B), Montegrotto Terme (B-M-I), Recoaro Terme (D-B-M-I).

Friuli-Venezia Giulia: Arta Terme (D-B-M-I), Grado (B-I), Lignano Sabbiadoro (B-I)

Emilia-Romagna: Bagno di Romagna (B-M-I), Bobbio (D-B-I), Brisighella (D-B-I), Castel S. Pietro (D-B-M-I), Castrocaro (D-B-M-I), Cervarezza (D-B-I), Cervia (B-M-I), Fratta Terme (D-B-I), Monticelli Terme (B-M-I), Porretta Terme (D-B-M-I), Punta Marina (B-I), Riccione (D-B-M-I), Rimini (D-B-I), Riolo Terme (D-B-M-I), Salsomaggiore Terme (B-M-I), Sant'Andrea Bagni (D-B-M-I), Tabiano Bagni (D-B-I), Terme della Salvarola (B-M-I), Terme di Bacedasco (D-B-M-I)

Toscana: Bagni di Lucca (D-B-M-I), Bagni S. Filippo (B-M-I), Bagni Vignoni (B-M-I), Bagnore (D), Casciana Terme (D-B-M-I), Chianciano (D-B-M), Gambassi Terme (D), Monsummano (D-B-M-I), Montecatini Terme (D-B-M-I), Rapolano Terme (B-M-I), S. Carlo Terme (D), S. Casciano dei Bagni (D-B-M-I), S. Giuliano Terme (D-B-M-I), Terme di Bagnolo (B-M-I), Terme di Caldana (B-M-I), Terme di Firenze (D-B-M-I), Terme di Montepulciano (B-I), Terme di Petriolo (D-B-M-I), Terme di Saturnia (D-B-M-I), Terme S. Giovanni (B-M-I), Uliveto Terme (D).

Marche: Acquasanta Terme (B-M-I), Aspio Terme (D-I), Auditore (D), Carignano (D-B-I), Montegrimano (D-B-I), Penna S. Giovanni (D), San Vittore (B-M-I), Sarnano (D-I), Tolentino (D-B-M-I), Torre di Palme (D).

Umbria:	Acquasparta (D), Assisi (D), Nocera Umbra (D), San Gemini (D), Terme di Fontecchio (D-B-M-I), Terme San Faustino (D).
Lazio:	Bagni di Stigliano (B-M-I), Bagni di Tivoli (D-B-M-I), Bagni di Viterbo (B-M-I), Ferentino (B-I), Fiuggi (D), Fonte Cottorella (D), Terme di Cotilia (D-B-M-I), Terme di Suio (D-B-M-I).
Abruzzo:	Caramanico Terme (B-M-I)
Campania:	Agnano Terme (B-M-I), Barano d'Ischia (D-B-M-I), Casamicciola Terme (B-M-I), Castellammare Stabia (D-B-M-I), Contursi Terme (D-B-M-I), Forio (B-M-I), Ischia Porto (B-M-I), Lacco Ameno (B-M-I). Mondragone (B-I), Montesano sulla Marcellana (D-B-M-I), Pozzuoli (B-M-I), S. Angelo (Ischia) (B-M-I), Telese (D-B-I), Torre Annunziata (D-B-M-I), Vico Equense (B-I).
Puglia:	Margherita di Savoia (B-M-I), S. Cesarea Terme (B-M-I), Torre Canne (D-B-M-I).
Basilicata:	Rapolla (D-B-M-I)
Calabria:	Antonimina Terme (B-M-I), Cassano allo Ionio (D-B-M-I), Cerchiara di Calabria (B), Crotone (B-I), Galatro, Spezzano Albanese (D-B-I), Terme Caronte (B-M-I), Terme Luigiane (Guardia Piemontese) (B-M-I).
Sicilia:	Acireala (D-B-M-I), Alì Terme (B-M-I), Calatafimi (B-M-I), Castroreale Terme (D-B-M-I), Sciacca (B-M-I), Terme Segestane (B-M-I).
Sardegna:	Tempio Pausania (D), Terme Aurora (B-M-I), Terme di Casteldoria (B-M-I), Terme di Sardara (D-B-M-I), Terme di San Saturnino (B-M-I).

cultuur en evenementen

Italiaanse culturele organisaties in Nederland

Het Italiaans Cultureel Instituut (Keizersgracht 564, 1017 EM Amsterdam, Tel. 020-6265314), de comité's van de Società Dante Alighieri in 17 Nederlandse steden en het genootschap "Nederland – Italië", Parkweg 25, 2585 JH Den Haag (tel. 070-3550583) zijn in Nederland de centra van Italiaanse cultuur.

Er worden lezingen gehouden en taalcursussen gegeven; tevens staat een uitgebreide bibliotheek ter beschikking van de leden.

Wat betreft de Società Dante Alighieri, iedere Nederlander die geïnteresseerd is in de cultuur en taal van Italië kan van deze vereniging lid worden. Informatie: Incontri – Infocentrum, Bilderdijkstraat 68, 3532 VJ Utrecht. Tel. 030-936955.

taal- en cultuurcursussen voor buitenlanders

In verschillende Italiaanse plaatsen worden cursussen georganiseerd, niet alleen betreffende Italiaanse taal en literatuur, maar ook over onderwerpen als Italiaan-se geschiedenis, aardrijkskunde en kunstgeschiedenis. Gewoonlijk wordt zorg ge-dragen voor afzonderlijke cursussen op verschillende niveaus: beginners, gevorderden en vergevorderden. Het secretariaat van de diverse instituten zal vaak de nodige assistentie verlenen voor het verkrijgen van onderdak in jeugdherbergen, studenten-huizen of bij families. De studenten zullen zeker de vele excursies die voor hen ge-organiseerd worden en de mogelijkheden die hun geboden worden voor sport en spel, weten te waarderen.

Voor gedetailleerde brochures, adressen en inlichtingen kunt U zich wenden tot het Italiaans Cultureel Instituut, Keizersgracht 564, 1017 EM Amsterdam. Tel. 020-265314.

Hieronder volgt een lijst van de plaatsen en instituten:

Bagno di Romagna	Scuola Palazzo Malvisi
Bergamo	Istituto Universitario di Bergamo (Corsi estivi)
Bologna	Comitato della Dante Alighieri
Bressanone	Università di Padova (Corsi estivi)
Cerfalù	Accademia di Lingua e Turismo Italiana Luigi Pirandello
Cesenatico	Istituto Studium

Civezzano (TN)	Italian Language Holidays
Como	Corsi Cazzulani di Lingua Italiana per Stranieri
Cortona	Centro Koinè
Desenzano	Centro Internazionale di Studi Italiani (C.I.S.I.)
Elba	Fiorenza, Centro di Lingua e di Cultura per Stranieri
Erice	Centro Studi Internazionali Accademia Mediterranea
Gargnano	Università di Milano - corsi internazionali di Lingua e Cultura italiana per stranieri
Genova	Centro Internazionale di Studi Italiani (Università degli Studi)
Jesi	Politecnico Internazionale per lo Sviluppo Industriale ed Economico (P.I.S.I.E)
	Centro Lingua Italiana Calvino (CLIC)
Livorno	Istituto Linguistico Mediterraneo, Scuola di Lingua e Cultura Italiana per Stranieri
Lucca	Centro Koinè
Macerata	Università di Macerata (Corsi Internazionali)
Manfredonia	Istituto Orfeo
Milano	Comitato della Dante Alighieri
	Oxford Institutes Italiani
Montepulciano	Cooperativa Il Sasso
Napoli	Centro di Lingua e Cultura Italiana
Orbetello	Centro Koinè
Padova	Ist. Dante Allighieri
Palermo	Comitato della Dante Alighieri
Perugia	Università Italiana per Stranieri Corsi di lingua e culura Italiana
	Accademia di Belle Arti, Pietro Vannucci, corsi estivi internazionale, keramiek, schilderen en beeldhouwen (juli)
Pisa	Istituto Linguistico Mediterraneo, Scuola Linguistica Italiana per Stranieri
Poppi	Centro di Cultura Italiana Casentino "Piero della Francesca"
Ravenna	Scuola Palazzo Malvisi, Centro di Lingua e Cultura Italiana per Stranieri
Reggio-Calabria	Università per Stranieri "Dante Alighieri"
Rimini	Università di Bologna, Scuola Studi Turistici/Istituto A. Marvelli
Roma	Comitato della Dante Alighieri
	Italiaidea, Associazione Culturale
	La Bottega dell'Italiano
	T.I.N.A.
	DI.LI.T., International House
	Mondo Italiano, Language and Culture Center Rome
	Torre di Babele, Centro di Lingua e Cultura Italiana
	Istituto Italiano, Centro di Lingua e Cultura
	Accademia di Musica e Canto
	Centro Liguistico Italiano "Dante Alighieri"
San Teodoro	Italian Courses in Sardinia
Siena	Scuola di Lingua e Cultura Italiana
	Centro Linguistico Italiano "Dante Alighieri"
Torino	Centro Estero Piemonte
Trento	Istituto Trentino di Cultura
Udine	Laboratorio Internazionale della comunicazione
Urbania	Comitato della Dante Alighieri, Montefeltro e Massa Trabaria
Urbino	Università degli Studi (Corsi di Lingua e di Cultura Italiana per Stranieri)
Varana	La Scuola di Varana, Centro Europeo di Italiano per Stranieri
Venezia	Comitato della Dante Alighieri
	Fondazione Giorgio Cini
	Società Internazionale delle Scuole Benedict
	Interlingua, Italian Courses
Verona	Verona Trade Point S.A.S. Centro Servizi
Viareggio	Corsi di Lingua e di Cultura Italiana per Stranieri a Viareggio (Università di Pisa)
Volterra	Sole Rosso

In jaarlijks wisselende plaatsen organiseert de organisatie ALCI (Amici della Lingua e Cultura Italiana) uit Utrecht cursussen in Italië.

muziekcursussen

In Italië worden in talrijke plaatsen muziekcursussen georganiseerd, waarvan wij U onderstaand een aantal opgeven. Voor nadere informatie betreffende dit onderwerp kunt U terecht bij het reeds eerder genoemde Italiaans Cultureel Instituut te Amsterdam.

Barga	"Opera Barga", Via della Fornacetta, Il Barga (Lucca) (internationale Zomercursus voor Opera Zangers)

Citta della Pieve	"Civitas Misucae" cursussen voor perfectionering van theorie en techniek van de Middeleeuwse muziek. Periode augustus/september.
Cremona	Corsi di canto Gregoriano, Associazione Internazionale Studi Canto Gregoriano, Via Battaglione 58, 26100 Cremona, tel. (0372) 432324
Lanciano	Cenacolo "F. Fenaroli" zomercursus voor musici en dirigenten.
Norcia	Corso Internazionale di interpretazione musicale
Pamparato (CN)	Zomercursus voor barokmuziek in de maanden juli en augustus in het Istituto di Musica "Stanislao Cordero di Pamparato"
Perugia	"Umbria Jazz Clinics - Berkley Summer School, seminairs voor jazz-muziek. Inf. Comune di Perugia attivita culturali, via Podiani, 06100 Perugia, tel. (075) 5771. "Perugia Festival" Intern. seminair voor muziekleer, via dei Priori 24, 06100 Perugia tel. 075-24332 (juli t/m oktober).
Siena	Accademia Musicale Chigiana, Siena.
Venezia	The Secretary "Musical Vacations" Conservatorio Benedetto Marcello, Campo Santo Stefano, Venezia

Firenze - Florence

Het behoeft geen betoog, dat Firenze (Florence) de cultuurstad bij uitstek is. Het is mede daarom, dat wij de taal- en cultuurcursussen onderstaand afzonderlijk vermelden. Aangezien de deelnemers aan deze cursussen over het algemeen enige basiskennis van de Italiaanse taal moeten hebben, is de informatie in de oorspronkelijk versie weergegeven.

– "Accademia del Diletto"
Via della Scala 117 - 50123 Firenze - Tel. 218994.
Disegno Accademico, Affresco, Restauro Ceramica
Collage, Decorazione, Ambienti e Mobili.

– "Accademia Luigi Cappiello
Via della Fornace 33 - 50121 Firenze - Tel. 6813211.
Arredamento, Grafica, Disegno e Pittura.

– "Art and Business School"
Villa Montalto, via del Salviatino 6 - 50137 Firenze - Tel. 613634.
Museografia, Scultura e Paesaggio, Antiquariato, Collezionismo, Architettura del Giardino e del Paesaggio.

– "Art E..."
Borgo Allegri 51/r - 50122 Firenze - Tel. 2478510.
Disegno, Pittura, Restauro Dipinti, Illustrazione Libri, Mosaico Moderno, Disegno Industriale, Disegne del Gioiello, Grafica Pubblicitaria, Fotografia, Olografia.

– "Arte e Maniera"
Via Alloro 15/r - 50123 Firenze - Tel. 2313046.
Disegno, Pittura, Scultura, Tecniche Grafiche, Storia dell'Arte.

– "Centro Lorenzo de' Medici"
Via Faenza 43 - 50123 Firenze - Tel. 287360.
Pittura, Incisione, Batik, Oreficeria, Fotografia, Disegno, Tessitura, Scultura, Restauro Dipinti, Storia dell'Arte, Serigrafia.

– "Firenze Arti"
Via dell'Agnolo 76 - 50122 Firenze - Tel. 241382.
Restauro Mobili, Restauro Dipinti, Antiquariato, Oreficeria, Sbalzo e Cesello, Bigiotteria, Lavorazione Artistica del Legno, Ceramica, Mosaico.

– "Il Bisonte"
Via S. Niccolò 24/r - 50125 Firenze - Tel. 2342585.
Grafica Editoriale, Illustrazione del Libro.

– "Instituto per l'arte ed il restauro 'Palazzo Spinelli'".
Borgo S. Croce 10 - 50122 Firenze - Tel. 244808.

Restauro: Dipinti, Legni Antichi, Ceramichi, Materiali Lapidei, Carta, Tessuti; Antiquariato, Disegno e Pittura, Grafica Pubblicitaria, Arredamento.

– "Le Arti Orafe"
Via de' Serragli 124 - 50124 Firenze - Tel. 215096
Gioielleria, Cesello, Disegno del Gioiello, Mosaico Fiorentino, Gemmologia, Taglio e Sfaccettatura Pietre Preziose.

– "Laboratoria D'Arte 'Nibe'"
Via Frà Paolo Sarpi 15/r - 50136 Firenze - Tel. 677612.
Acquarello, Disegno, Nudo, Incisione.

– "Opificio Delle Pietre Dure e Laboratori di Restauro"
Via degli Alfani 78 - 50121 Firenze - Tel. 210102.
Conservazione e Restauro di: Pietra, Marmo, Mosaico, Pietre Dure, Terrecotte, Metalli, Legno, Tele, Affreschi, Carta etc.

– "Scuolo Internazionale d'Arte Ceramica"
Via di Monterinaldi 45 - 50139 Firenze - Tel. 400233.
Ceramica, Scultura, Pittura, Restauro Ceramica.

– "Scuola Internazionale d'Arte 'La Bottega dell'Acquaforte'".
Via Chiantigiana 3/r - 50126 Firenze - Tel. 6820668.
Disegno, Pittura, Grafica, Incisione.

– "Studio Art Centers International"
Via S. Gallo 30 - 50129 Firenze - Tel. 486164.
Disegni, Pittura, Restauro, Oreficeria, Ceramica, Scultura, Incisione, Fotografia, Storia dell'Arte, Etruscologia, Batik, Tessitura, Storia e Critica d'Arte, Design, Museologia, Conservazione e Teoria del Restauro.

– "Studio Giambo"
Via G. Della Bella 22 - 50124 Firenze - Tel. 224447.
Ceramica, Terracotta, Scultura, Disegno, Pittura, Nudo, Incisione.

– "Studio Prof. M. Bazzini"
Borgo S. Frediano 6 - 50124 Firenze - Tel. 212623.
Restauro Conservativo e Pittorico, Pittura, Incisione.

– "Università' Internazionale dell'Arte"
Via delle Forbici 24 50133 Firenze - Tel. 570216.
Design, Museologia, Storia e Critica d'Arte, Teoria del Restauro, Archeologia, Conservazione e Restauro, Laboratorio Sperimentale Analisi Arti Visive.

– Centro di Cultura per Stranieri dell 'Università di Firenze
Via V. Emanuele 64 - 50134 Firenze - Tel. 472139

– Centro di Formazione Linguistica e Incontri Culturali "Koiné"
Via dei Pandolfini 27 - 50122 Firenze - Tel. 213881

– Centro di Lingua e Cultura Italiana "ABC"
Borgo Pinti 38 - 50121 Firenze - Tel. 2479220.

– Centro di Lingua e Cultura Italiana "Nicolò Machiavelli"
Piazza S. Spirito 4 - 50125 Firenze - Tel. 296966

– Centro di Lingua e Cultura Italiana per Stranieri "Fiorenza"
Via S. Spirito 14 - 50125 Firenze - Tel. 298274.

– Centro Linguistico "Firenze"
Borgo S. Frediano 43 - 50124 Firenze - Tel. 287374.

– Centro Linguistico Italiano "Dante Alighieri"
Via dei Bardi 12 - 50125 Firenze - Tel. 2342984.

– Centro Linguistico Sperimentale "Cesil".
Via del Corso 1 - 50122 Firenze - Tel. 210592.

– Centro "Lorenzo de 'Medici"
Via Ricasoli 9 - 50122 Firenze - Tel. 283142.

– Centro "Pontevecchio"
Piazza Mercato Nuovo 1 - 50124 Firenze - Tel. 294511.

– Eurocentro
Piazza S. Spirito 9 - 50125 Firenze - Tel. 294605

– Instituto di Lingua e Cultura Italiana "Michelangelo"
Via Ghibellina 88 - 50122 Firenze - Tel. 294247.

– Instituto di Lingua Italiana "Vittorio Alfieri"
Via dell'Oriuolo 20 - 50122 Firenze - Tel. 2340669.

– Instituto Europeo
Piazza delle Pallottole 1 - 50122 Firenze - Tel. 670369.

– Instituto Fiorentino di Lingua e Cultura Italiana "Leonarda da Vinci"
Via Brunelleschi 4 - 50121 Firenze - Tel. 294247.

– Instituto "Il David"
Borgo Pinti 20 - 50121 Firenze - Tel. 243793.

– Instituto Parini
P.za I del Lungo 1 - 50121 Firenze - Tel. 588760.

– La Parola
Via Garibaldi 15 - 50123 Firenze - Tel. 217430.

– London School
Viale dei Mille 98 - 50123 Firenze - Tel. 570029.

– Scuola d'Italiano per Stranieri "Lingua Viva"
Via Fiume 17 - 50123 Firenze - Tel. 294359.

– Scuola D.M. Toscana
Via dè Benci 23 - 50122 Firenze - Tel. 244583.

– Società Dante Alighieri
Via Gino Capponi 4 - 50121 Firenze - Tel. 2478981.

– The British Institute of Florence
Lungarno Guicciardini 9 - 50125 Firenze - Tel. 284031.

Fiesole
– "Centro Studi sulle Arti Minori Decorative e Industriali"
Via di Vincigliata 4 - 50014 Fiesole - Tel. 59174.
Corsi Vari.

Greve in Chianti
– "Scuola di Restauro 'La Cantoria'"
Via Citille, Località Greti - 50022 Greve in Chianti - Tel. 854300 oppure c/o
Comune - Tel 853035. Restauro di: Ceramica, Materiali Lapidei, Metalli.

traditionele feesten

Traditionele feesten worden in de meeste steden en dorpen gevierd ter herdenking van een historische of religieuze gebeurtenis. Wij hebben onderstaand een opgave willen doen van een aantal van deze traditionele gebeurtenissen, zonder dat wij over dit onderwerp compleet kunnen zijn.

Attentie Wij hebben getracht om zo nauwkeurig mogelijk te werk te gaan, toch moeten wij U aanraden, altijd te informeren of de opgegeven data wat juist zijn en of er zich geen wijzigingen hebben voorgedaan.

Alba (Cuneo)	Fiera Nazionale del Tartufo, een culinair feest rondom de bekende truffels, in oktober. Palio Asini, eerste zondag in oktober.
Amelia (Perugia)	Riecovazioni storiche degli statuti Amerini del 1346 e Palio dei colombi, een viering van de stadsrechten van Amelia, augustus.
Andalo (Trento)	Regata Solidarieta, wedstrijd tussen de kampioenen van de Regata van Venezia, race tegen de klok, juli. Regata di barche storiche, langs de oevers van de Brenta, een wedstrijd van historische boten, september.
Aosta	Fiera di S. Orso, markt voor ambachtelijke kunst, handgemaakte voorwerpen, meestal van hout. (30-31 januari).
Arco (Trento)	Carneval in 18de eeuwse stijl van het Habsburgs Hof met optocht van allergorische wagens, februari.
Ascoli Piceno	"Torneo della Quintana" toernooi van de Quintana, historisch schouwspel met meer dan 1000 deelnemers (1e zondag in augustus).
Arezzo	"Giostra del Saracino" het feest van de Saraceen – ringrijden in harnas, 25 augustus en 1 september.
Assisi (Perugia)	"Calendimaggio": viering van de lente volgens de middeleeuwse rite, muziek- en zangwedstrijden. 1e donderdag van Mei (indien geen feestdag) plus vrijdag en zaterdag.
Bari	"Sagra di San Nicola" historische processie in klederdracht (4-5 mei).
Belvedere Langhe (Cuneo)	Passione di Gesù, de lijdensweg van Christus, Palmzondag, vrijdag en zaterdag voor Pasen.
Bergamo	Fiera di S. Antonio, feest van de H. Antonius, 7 januari. Fiera di S. Lucia, feest van Santa Lucia, 11 en 12 december.
Bormio (Sondrio)	I Pasquali, Paasfeesten, tijdens de Paasdagen optocht van praalwagens met religieuse motieven, gemaakt door verschillende buurtschappen.
Brindisi	Kerkelijke en wereldsefeesten ter gelegenheid van de herdenking van de schutspatronen Teodoro en Lorenzo, artistieke verlichting in het historisch centrum van de stad, uitvoeringen en concerten, 1-9-1991.
Cagliari	"Festa di Sant' Efisio (het feest van de heilige Efisio) 1 mei, een van de meest pittoreske processies van de wereld door haar rijkdom aan traditionele klederdrachten.
Caltagirone (Catania)	Festa di S. Giacomo "La Luminara". Een illuminatie van 4.000 vetpotten, die op de Scala di S. Maria del Monte antieke bloemmotieven weergeven (24-25 juli).
Campolongo di Cadore (Belluno)	Festa della Madonna della Saluta, tijdens dit feest wordt het beeld van de H. Maagd door de met bloemen versierde straten in processie getoond, 18 augustus.
Cantello (Varese)	Sagra Asparago, aspergefeest in Mei.
Caorle (Venezia)	Regate, roeiwedstrijd tussen de verschillende vissersvloten van dit gedeelte van de Adriatische Zee. De "batee", typische lokale vissersboten worden hierbij gebruikt, 3de zondag van september.
Carru (Cuneo)	Fiera del bue grosso, tentoonstelling en premie voor de "vette koe", 2de donderdag voorafgaande aan de Kerst.
Catania	Festa di S. Agata, tijdens de processie, die ter ere van deze Heilige wordt gehouden, worden wagens door het in het wit geklede gelovigen getrokken, februari.
Cocullo (L'Aquila)	"Processie van de slangen", oude heidense rite, het beeld van San Domenico, bedekt met levende slangen, wordt vergezeld door dorpelingen, die zich eveneens met levende slangen hebben omhangen 6 mei).
Cortemilia (Cuneo)	Sagra Nocciola, notenfeest in augustus.
Faenza (Forli)	Palio del Niballo, om 16.00 uur wordt op het Piazza del Popolo een optocht geformeerd van 350 in costuum gestoken deelnemers. Om 18.00 uur komt men in het stadion B. Neri waar de wedstrijd om de trofee begint. Dit middeleeuwse feest wordt op 23 juni gehouden.

Florence	"Scoppio del Carro" (het aansteken van de versierde kar) op paaszondag – waar door een piramide van vuurwerk op het plein voor de kathedraal door een mechanische duif boven het altaar gedurende de Hoogmis wordt ontstoken. "Gioco del Calcio" (voetbalwedstrijd) 3x in juni – herleving van een zestiende-eeuws spel in middeleeuwse kostuums.
Foligno (Perugia)	"Giostra della Quintana" heropvoering van een 17de eeuws toernooi met 600 ridders in kostuum (ieder jaar 2de en 3de zondag van september). Een historische processie vindt de avond vóór het steekspel plaats.
Frabosa Soprana (Cuneo)	Sagra del maschera e del brus e dei formaggi, culinair folkloristisch festival, 15 augustus.
Galatina (Lecce)	San Pietro e Paolo, religieus- en wereldsfeest ter ere van deze Heiligen, 29 juni 1991.
Gallarate (Varese)	Festa tradizionale "Cuntrada dal Broeud", juli.
Garda (Verona)	Palio della contrada, wedstrijd met vissersboten, juli.
Genzano (Roma)	"Infiorata" (bloemenfestival) op Sacramentsdag (juni) een religieuze processie langs de straten, die met prachtige bloempatronen zijn bezaaid.
Gualdo Tadino (Perugia)	Giochi delle Porte, laatste weekend van september.
Gubbio (Perugia)	"Festa dei Ceri" (kandelaarsfeest) 15 mei – een processie in plaatselijke kostuums, waarbij lange, kandelaarvormige schrijnen naar de kerk op de top van de Monte Ingino worden gebracht.
Gubbio (Perugia)	Palio della Balestra, 26 mei.
Ivrea (Novara)	"Historisch Carnaval" het enige carnaval waarin volgens een precies uitgevoerd script een verhaal wordt vertoond door meer dan 1.500 mensen, 9-12 februari.
La Spezia	"Palio del Golfo" roeiwedstrijden in de baai 4 augustus.
Lavagna (Genova)	"Torta dei Fieschi" folkloristisch feest 14 augustus.
Lecce	Festa di S. Loronzo, 24-26 augustus.
Lecco (Como)	Giugno Lecchese, de Junifeesten van Lecco.
Lenno (Trento)	Mercati, tijdens de periode 21/6 t/m 21/9'91 zijn er marktdagen waarbij de verkopers in middeleeuwse costuums gestoken hun waren aanbieden.
Lodi (Milano)	Il Palio dei Rioni, een sportief feest en wedstrijd tussen de verschillende buurtschappen om de trofee "Baston San Basàn" te veroveren. Deelnemers zijn gekleed in middeleeuws costuum. Piazza della Vittoria, september. Antica festa di S. Lucia, tijdens dit feest zijn er marktkraampjes opgesteld en worden er spelletjes voor de kinderen georganiseerd.
Lucca	"Palio della Balestra" folkloristisch kruisboogschutters-feest in de nacht van 12 op 13 juli ter viering van San Paolino bisschop-martelaar van Lucca. "Luminara di Santa Croce" processie Il volta Santo van Lucca 14 september 's avonds.
Marostica (Vicenza)	"Schaakspel op het stadsplein" met mensen in kostuums als de schaakfiguren (vindt elke twee jaar plaats, de volgende wedstrijd in 1992.
Massa Marittima (Grosseto)	Balestra del Girifalco, dit folkloristische schuttersfeest wordt tweemaal per jaar gehouden. Eenmaal ter ere van S. Bernardino van Siena en eenmaal ter ere van Massa Marittima als vrijstad. Het doel waarop door de deelnemers uit de Cittavecchia, de Cittanova en Borgo geschoten wordt is de Girifalco, tweede of derde zondag van mei en 12 augustus.
Merano	"Boeren Paarden Races" de ruiters in traditionele klederdrachten (elk jaar op Paasmaandag).
Montà (Cuneo)	Sagra Asparago, aspergefeest in mei.
Nola (Napoli)	"Festa dei Gigli" het leliefestival 23 juni – een processie met allegorische symbolen.
Nuoro (Sardinië)	"Feest van de Verlosser", kleurrijke processie in Sardijnse klederdracht (augustus).
Norica (Perugia)	Celebrazioni Benadettine, 20-21 maart.
Omegna (Novara)	Grandi festiggiamenti di San Vito, feestdagen ter ere van San Vito 17/9 t/m 20/9'91.
Oristano (Sardinië)	"Sa Sartiglia", middeleeuwse processie en toernooi van gemaskerde ridders, gekleed in Sardijnse en Spaanse kostuums (laatste zondag en dinsdag van carnaval) 10-12 februari.
Orta (Brindisi)	Corteo storico di Frederico II, historische optocht en toernooi met de ridders van de buurtschappen, 3 en 4 augustus.

Orta (Novara)	Muziekfestival waarbij de deelnemers concerteren gekleed in middeleeuws costuum, 15 tot 23 juni.
Ostuni (Brindisi)	Cavalcata di S. Oronzo, stoet van ridders, die het beeld van de Heilige tijdens de processie begeleiden, 25 augustus.
Otranto (Brindisi)	Beati Martiri, feest en herdenking van de zalige martelaren, 13 en 14 augustus.
Padova	Celebrazioni di S. Antonio, feestelijkheden ter ere van de H. Antonius, herdenkingen in de basiliek, processie in de stad en een nachtelijke regata in het "Canale scaricatore", 13 juni.
Passignano sul Trasimeno (Perugia)	Palio delle Barche, wedstrijd met boten op het meer met vervolgens wedstrijden in de stad, laatste week van juli.
Piazza Armerina (Enna)	Palio dei Normanni, wedstrijd van de Noormannen, 13 en 14 augustus.
Pisa	"Gioco del Ponte" (bruggevecht) – middeleeuwse parade en gevecht om de verovering van een brug 23 juni. Regata della antiche Repubbliche Marinare, een jaarlijkse roeiwedstrijd in middeleeuwse stijl, die elk jaar in één van de oude zeerepublieken; Genova, Venezia, Amalfi en Pisa, wordt gehouden. In 1991 is Pisa aan de beurt, eerste zondag van juni.
Pontida (Bergamo)	Giuramento di Pontida, historische herdenking van deze gebeurtenis, waarbij men de middeleeuwse sfeer weer doet herleven, 1ste en 2de zondag van april.
Portoferraio (Livorno)	Festa del St. Cristoforo, het feest van de zee, 25 juli.
Pragelato (Torino)	Festa della Ghironde, september.
Querceta (Lucca)	"Palio dei Micci" (ezelraces)-middeleeuwse parade en wedstrijd tussen de verschillende wijken van de landstreek, laatste zondag in mei (26ste mei).
Rapallo	Festa della Madonna di Montallegro "Incendio dell'antico Castello sul mare" (1-2-3 juli)
Recoaro Terme (Vicenza)	Chiamata di Marzo, feestelijke voorjaargebeurtenis, letterlijk het aankondigen van maart, laatste zondag van februari.
Rosolina (Rovigo)	Madonna delle Valli, een processie ter ere van de H. Maagd per boot door de Po di Levante naar zee, laatste donderdag van juli.
Ruffano (Lecce)	Festa di S. Rocco.
San Bassiano (Milano)	Festa di S. Bassiano, beschermheilige van de stad, religieuse feestelijkheden in de kathedraal, op het Piazza Broletto wordt het typisch gerecht van de Lodigiana "buseca" (trippa) geserveerd samen met de Brûle wijn, 19 januari.
Santarcangelo di Romagna (Forli)	La festa di S. Martino, het feest van St. Martinus, een week van zang, folklore en tentoonstelling in de stad, tijdens het feest trekken groepen zangers door de straten van de stad, het grootste folkloristische feest van het gewest Emilia-Romagna, november.
Sant Elpidio a Mare	"Contesa del Secchio" historisch spel om de waterput 2e zondag van augustus.
Sassari	"Cavalcata Sarda" (Sardijnse cavalcade) in mei – traditionele processie van duizenden mensen, velen te paard, in Sardijnse kostuums 19 mei. 'Processione dei Candelieri" een processie t.g.v. de verlossing van de pest 400 jaar geleden (14 augustus).
Siena	"Il Palio" (paardenraces) 2 juli en 16 augustus – parades en een wedstrijd voor leden van de oude stadsgilden in kleurige middeleeuwse kostuums met als prijs de Banier (Palio).
Spello (Perugia)	Bloemencorso op het feest van Corpus Domini, 1 en 2 juni.
Tarvisio	"Sfilata des Krampus" een optocht van duivels en de komst van Sint Nicolaas (5 december)
Teolo (Padova)	Sagra dei Marroni, 2de zondag in oktober.
Torino	Festa di S. Giovanni het feest ter ere van de beschermheilige van Turijn (24 juni)
Trento	"Feste Vigiliane" Folcloristisch feest in klederdracht ter herdenking van de strijd in de 15e eeuw tussen Trento en omliggende steden.
Treviso	Mostra Radicchio, december.
Udine	Festa di S. Catarina op het Piazza 1°Maggio, dit feest begint op 25 november en duurt 3 dagen.

Urgano (Bergamo)	Festa in Rocca, groot feest op het kasteel in middeleeuws costuum, juli.
Valli Chisone, Germansca en Val Pellice (Torino)	Festa comunità Valdesi, feestelijkheden van de gemeenschap van de Waldenzers, februari.
Varenna (Como)	Festa del Lago, feest van het meer 1ste zondag juli.
Venetië	"Il Redentore" (het feest van de Verlosser) de 3de zondag in juli – processie van gondels en andere boten ter herdenking van de epidemie van 1575 (14 juli). "Historische Regatta" 1ste zondag in september – processie van vaartuigen van de Venetiaanse republiek (1 september).
Verbania (Novara)	Festa della Madonna di Monte Berico, 8 september.
Verona	Bacanal del Gnoco, met optocht van allegorische wagens door de stad, 8 februari.
Verres (Aosta)	Carneval (historisch)
Viareggio	"Carnevale" (carnaval) in de week voor de vasten.
Villafranca P. te (Torino)	Sagra dei Pescatori, feest voor de goede visvangst, september.
Viterbo	'Macchina di S. Rosa" Religieus feest waarbij een enorme toren van 30 m. hoog en 5 ton zwaar door de straten van Viterbo wordt geloosd 3 en 4 september.

Wij raden U aan om, als U op Uw vakantiebestemming bent aangekomen, even langs te gaan bij het toeristisch informatiekantoor (A.P.T. of Ufficio Turismo) en te informeren naar een lijst van de traditionele feesten en manifestaties die in de omgeving gehouden worden in de tijd dat U er bent.

filmfestivals

Dit zijn de meest belangrijke filmfestivals die in Italië plaatsvinden:

Bellaria/ Igea Marina	Premières van de onafhankelijke italiaanse filmindustrie (augustus)
Bologna	Internationaal Filmfestival van het boek
Cattolica	Mystfest Internationaal Filmfestival van de misteries en detectives (juni)
Florence	Internationaal Festival van Sociale Documentaire Films (december).
Montecatini	Internationaal Filmfestival over toerisme (oktober)
Orvieto	Internationaal Filmfestival over Kunstnijverheid (oktober).
Pesaro	Internationale Nieuwe Film Voorstelling (september).
Pordenone	Le giornate del cinema Muto (oktober)
Rimini	Rimini cinema (september)
Roma	Internationaal Festival van Science-Fictionfilms (juni)
Salerno	Internationaal Film Festival (oktober).
Sanremo	La Mostra Internazionale del film d'Autore (herfst)
Sorrento	Internationale Bioscoop Conventie (oktober).
Taormina	Filmfestival in het kader van de manifestatie "Taormina Arte"
Torino	Internationaal filmfestival voor jongeren
Trento -	Internationaal filmfestival van de bergwereld (april-juni)
Venetië	Internationaal Filmfestival van de Venetiaanse Biennale (laatste week in augustus en eerste in september)

internationale jaarbeurzen

Ieder jaar worden er in Italië vele belangrijke jaarbeurzen gehouden. Vooral Milano, Torino en Bologna zijn belangrijke beurzencentra, maar ook in veel andere grote steden zijn jaarlijks terugkerende beurzen. Informatie: Italiaans Instituut voor Buitenlandse Handel (ICE), Amsteldijk 166, 1079 LH Amsterdam, tel. 020-6442351 telex 13678 fax 6448066.

Onderstaand geven wij U een kort overzicht van een aantal belangrijke beurzen, die op de eerste plaats handelsbeurzen zijn, hoewel ook enkele van deze tot slot een aantal publieksdagen hebben.

10 - 13 januari	PITTI OLTRE Mode voor jongeren	Firenze PITTI IMM.
	PITTI UOMO Klaar om te dragen voor mannen	
12 - 17 januari 8 - 13 juni	RIVA SCHUH Schoenen	Riva EXPO RIVA
13 - 20 januari 1 - 6 juni	VICENZAORO Juwelen Goud/Zilver	Vicenza FIERVI
17 - 21 januari	CHIBI & CART Geschenkartikelen, Parfumerie, Bijoux, Lederwaren, Rookwarenaccessoires Papierwaren	Milano
22 - 27 januari	SALONE INTERNAZIONALE DEL GIOCATTOLO Speelgoed	Milano SIG
25 - 27 januari	PITTI CASA Linnengoed, Dekens e.d.	Firenze PITTI IMMAGINE
	PITTI LINGERIE PITTI LINGERIE & MARE	
25 - 28 januari	OGGETTI DI CASA Geschenkartikelen, Huishoudelijke art.	Bologna BOLOGNAFIERE
3 - 5 februari 7 - 9 juli	MIAS Camping/Sportartikelen	Milano EG MIAS
	MIAS Winter MIAS Summer Sport kleding en accessoires	
7 - 11 februari 13 - 17 september	MILANOVENDEMODA STUDIO Klaar om te dragen voor vrouwen	Milano EXPOCT
8 - 11 februari 6 - 9 september	MACEF Geschenkartikelen, Huishoudelijke Artikelen, Goud en Zilver, IJzerwaren	Milano MACEF
14 - 18 februari	SACA Schilderij- en fotolijsten	Bologna BOLOGNAFIERE
15 - 18 februari 13 - 16 september	FLORENCE GIFT MART Geschenkartikelen, Verlichting, Goud en Zilver, Interieur	Firenze FLORENCE MART
9 - 13 maart 5 - 9 oktober	VALENZA GIOIELLI Juwelen/Goud en Sieraden	Valenza Ass. Orafa
15 - 18 maart 18 - 21 oktober	MIPEL Leder Accessoires en kleding	Milano SVIP

23 - 25 maart	MICAM	Bologna
20 - 23 september	Schoenen Lente/Winter 90/91 Schoenen Herfst/Zomer 1991	Milano ANCI
12 - 17 april	SALONE DEL MOBILE Meubels	Milano COSMIT
16 - 19 mei	STAR - '91 Interieurstoffen	Milano STAR
31 mei - 3 juni	CHIBIDUE Geschenkartikelen, Parfumerie, bijoux, Lederwaren, Rookwarenaccessoires	Milano CHIBICAR
5 - 10 juni	SAMP Meubels	Pesaro PESARO PROMOZIONE
13 - 15 september	FLORMART Tuinartikelen	Padova PADOVA FIERE
1 - 6 oktober	CERSAIE Keramische Bouwmaterialen	Bologna BOLOGNAFIERE
25 - 28 oktober	ABITARE IL TEMPO Klassiek Interieur	Verona FIERVR
9 - 13 november	TECHOTEL/ARREDOCONTRACT Horeca-/contact- meubilair	Fiera di GENOVA

opera en muziekfeesten

Het grote operaseizoen in Italië begint gewoonlijk in december en loopt tot april of mei. De voornaamste operagebouwen in Italië zijn: de Scala in Milaan, Teatro dell'Opera te Rome, San Carlo in Napels en het theater Fenice in Venetië. Ook in vele andere Italiaanse steden vinden gedurende bovengenoemde periode operavoorstellingen plaats, zoals in Florence in het Teatro Comunale, in Genua in het Teatro Comunale dell'Opera, in Parma in het Teatro Regio en in het Teatro Massimo te Palermo, om maar enkele te noemen. In de zomer zijn er operavoorstellingen in de open lucht; de voornaamste zijn die in de Arena van Verona (zie programma), in de Terme di Caracalla in Rome (juli – augustus), in de Arena Flegrea in Napels (juli – augustus), te Torre del Lago Puccini "Festival Pucciniano" te Pesaro, Rossini Opera Festival (augustus-september) en in de Arena Sferisterio in Macerata (juli-augustus).

De twee belangrijkste muziekfestivals vinden plaats in Florence (Maggio Musicale Fiorentino) gedurende mei en juni en het Internationale Muziekfestival in Venetië. Andere muziekfestivals vinden o.m. plaats in Siena in september, in Perugia het "Sagra Musicale Umbria" en in Spoleto het "Festival dei Due Mondi" (juni – juli).

Inlichtingen over programma's, plaatsbesprekingen enz. zijn verkrijgbaar bij de betreffende theaters:

Arena Sferisterio di Macerata, Casella Postale 92, 62100 MACERATA, tel. 0733-230735/49508, telex 560413, fax 47203.
Teatro alla Scala, Via dei Filodrammatici 2, 20121 MILANO, tel. 02-8879211
Teatro dell'Opera, Piazza B. Gigli 1, 00184 ROMA, tel. 06-461755/463641
Teatro La Fenice, Campo S. Fantin, 30124 VENEZIA, tel. 041-5210161/5210336, telex 215647, telefax 041-5221768
Teatro Comunale, Corso Italia 16, 50123 FIRENZE, tel. 055-2779236
Teatro San Carlo, Via Vittorio Emanuele, 80100 NAPOLI, tel. 081-7972412/7972370
Teatro Regio, Piazza Castello 215, 10124 TORINO, tel. 011-548000/62931

Teatro Comunale, Largo Respighi 1, 40126 BOLOGNA, tel. 051-529999
Teatro Donizetti, Piazza Matteotti 13, 24100 Bergamo, tel. 035-249631.
Grand Teatro all'aperto di Torre del lago Pucini, Belvedere Pucini 4, 55048 TORRE DEL LAGO PUCCINI, tel. (0584) 359322
Rossini Opera Festival, c/o Comune, Via Rossini 37, 61100 PESARO, tel. (0721) 30161, telex 560215, fax 30979.
Arena di Verona, Piazza Bra 28, 37121 VERONA, tel. 045-590109/590966/590726, telex 480869, telefax 045-590201. Kassa: Arcovolo 6 dell'Arena, tel. 045-596517/8005151
Festival dei Due Mondi Spoleto, Via Margutta 17, 00187 ROMA, tel. 06-3614041.

ARENA DI VERONA
69ste FESTIVAL - OPERA/BALLET-CONCERTEN
3 juli - 1 september 1991

RIGOLETTO van GIUSEPPE VERDI
3, 7, 13, 18, 21, 24, 27 juli - 3, 14, 17, 22, 30 augustus
NABUCCO van GIUSEPPE VERDI
6, 12, 16, 19, 25, 28 juli - 4, 11, 15, 23, 28, 31 augustus
TURANDOT van GIACOMO PUCCINI
14, 17, 20, 23, 26 juli - 2, 10, 13, 16, 21,25, 27 augustus
ROMEO EN GIULIETTA van SERGEJ PROKOFIEV
9, 18, 20, 24, 29 augustus
CONCERTO SINFONICO
29 juli
CONCERTO SINFONICO CORALE
1 september - Orkest en koor van de Arena van Verona

JULI - aanvang 21.15 uur

woensdag	03	Rigoletto
zaterdag	06	Nabucco
zondag	07	Rigoletto
vrijdag	12	Nabucco
zaterdag	13	Rigoletto
zondag	14	Turandot
dinsdag	16	Nabucco
woensdag	17	Turandot
donderdag	18	Rigoletto
vrijdag	19	Nabucco
zaterdag	20	Turandot
zondag	21	Rigoletto
dinsdag	23	Turandot
woensdag	24	Rigoletto
donderdag	25	Nabucco
vrijdag	26	Turandot
zaterdag	27	Rigoletto
zondag	28	Nabucco
maandag	29	Concerto Sinfonico

SEPTEMBER - aanvang 21 uur

zondag	01	Concerto Sinfonico Corale

AUGUSTUS - aanvang 21 uur

vrijdag	02	Turandot
zaterdag	03	Rigoletto
zondag	04	Nabucco
vrijdag	09	Romeo e Giulietta
zaterdag	10	Turandot
zondag	11	Nabucco
dinsdag	13	Turandot
woensdag	14	Rigoletto
donderdag	15	Nabucco
vrijdag	16	Turandot
zaterdag	17	Rigoletto
zondag	18	Romeo e Guilietta
dinsdag	20	Romeo e Guilietta
woensdag	21	Turandot
donderdag	22	Rigoletto
vrijdag	23	Nabucco
zaterdag	24	Romeo e Guilietta
zondag	25	Turandot
dinsdag	27	Turandot
woensdag	28	Nabucco
donderdag	29	Romeo e Guilietta
vrijdag	30	Rigoletto
zaterdag	31	Nabucco

Prijs (in Lire)	Premières (3-6-14/7-9/8)	Volgende uitvoeringen
Front stalles	180.000	155.000
1e Parket	140.000	125.000
2e Parket	110.000	100.000
1e ring (genummerd)	80.000	75.000
1e ring	45.000	40.000
2e ring	20.000	20.000

Reserveren schriftelijk met bijsluiten van cheque met vermelding van datum-voorstellingen en te bestellen plaatsen. (adres zie vorige pagina)

musea openingstijden

De openingstijden van de musea zijn van plaats tot plaats verschillend en tevens afhankelijk van het seizoen. Over het algemeen zijn de openingstijden: van 9 tot 14 uur en, voor enkele musea, van 17 tot 20 uur, van dinsdag tot en met zondag. 's Maandags zijn de meeste Italiaanse musea gesloten. Als er een feestdag valt op maandag, zijn die musea geopend maar de opvolgende dinsdag gesloten. Overige dagen waarop de musea gesloten zijn: 1 januari, Pasen, 25 april, 1 mei, 1e zondag in juni, 15 augustus en 25 december. De prijzen variëren van 3000 tot 10000 Lire. In Italië is voor personen onder de 18 en boven de 60 jaar gratis toegang in Staatsmusea. Attentie niet in particuliere musea zoals die van het Vaticaan enz .

vatikaan-musea

Winter, van 9.00 tot 14.00 (na 13.00 geen toegang). In de Paasweek en van 1 juli tot 30 september van 9.00 tot 16.00 (na 15.00 geen toegang). Gesloten op zon- en feestdagen, met uitzondering van de laatste zondag v/d maand en dan is de toegang gratis.

Verder gesloten op 6 januari, 11 februari, Paasmaandag, 1 mei, 29 juni, 15 augustus, 1 november, 8 en 25 december en op alle religieuze feestdagen.

Toegangsprijs 10000 Lire (voor de traditionele musea, m.i.v. de Sixtijnse Kapel en de ethnologische missie- en historische musea).

Er is een speciaal tarief p.p. voor groepen in schoolverband, verkrijgbaar op aanvraag op postpapier v/d school te adresseren aan: Direzione Generale Musei e Gallerie Pontifice, 00120 Città del Vaticano – Roma.

Entree-biljetten zijn uitsluitend geldig op de dag van aangifte. Ongebruikte entreebiljetten worden niet vergoed.

vatikaan-tuinen

Groeps-bezichtiging in minibus van de tuinen van het Vatikaan heeft elke dag exclusief woensdag en zondag plaats van maart tot oktober; voor de periode november tot februari alleen op dinsdag, donderdag en zaterdag om 10.00 uur. Het is dan nodig enkele dagen van te voren te reserveren bij het: Information Office of the Vatican City, Piazza San Pietro. Tel. (06) 6 984 466.

Markten in Italië

Door heel Italië worden er dag- of weekmarkten georganiseerd, die voorzien in de dagelijkse behoefte van het publiek. Op deze markten zijn vooral groente, fruit en andere levensmiddelen verkrijgbaar. Voorts bestaat er veelal ook een behoorlijk aanbod in kleding, schoeisel en andere artikelen voor het dagelijkse levensonderhoud. Afgezien van het feit dat U op deze markten leuke zaken kunt inkopen, die ook als souvenir meegenomen kunnen worden, is het ook een ontmoetingsplaats om met het dagelijkse Italiaanse leven in aanraking te komen.

Informatie over marktdagen kunt U tijdens Uw verblijf krijgen bij het plaatselijke Ufficio Turismo.

Naast deze markten zijn er in Italië een veelheid van Rommel- en Antiekmarkten, van deze markten hebben wij onderstaand een overzicht per gewest gemaakt. Ondanks dat wij getracht hebben volledig te zijn, zullen er waarschijnlijk veel meer van dit soort markten bestaan. Wij verzoeken U ook hierover zich nader te laten informeren door het plaatselijke Ufficio Turismo.

PIEMONTE

Torino	Mercato dell'Antiquariato "Gran Balon", 2de zondag van de maand.
Pinerolo (Torino)	Mercato delle Pulci, laatste zaterdag en zondag van april en september.
Alessandria	Mostra mercato mensile dell'Antiquariato, 3de zaterdag en zondag van de maand.
Casale Monferrato	Antique Market, 2de zaterdag en zondag van de maand.
Nizza Monferrato (Asti)	Mercatino dell'Antiquariato, 3de zondag van de maand, Piazza Garibaldi
Cuneo	Dituttounpo, (van alles wat) 4de zondag in juni.
Fossano (Cuneo)	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, 1ste zondag van december.
Mondovi' (Cuneo)	Mercato dell'Antiquariato, april, juli en september.
Racconigi (Cuneo)	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, 3de zondag in mei.
Saluzzo (Cuneo)	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, 1ste zondag van mei en oktober.
Arona (Novara)	Antiquariato in Piazza, 3de zondag van de maand.
Orta S. Giulio (Novara)	Mercatino dell'Antiquariato, van maart tot oktober 1ste zaterdag van de maand.
Verbania (Novara)	Antiquariato in Piazza, 1ste zaterdag van de maand, Portici Municipali.

VALLE D'AOSTA

Verres (Aosta)	Mercatino dell'Antiquariato, 3 juni, 1 juli, 5 augustus, 2 september

LOMBARDIA

Milano	Senigallia, Via Calatafimi, zaterdag van 8.00 tot 19.00 uur. Mercatone dell'Antiquariato, langs de Naviglio Grande, laatste zondag van de maand. Mercato Antiquariato di Brera, Via Fiori Chiari, 3de zaterdag van de maand.
Bollate (Milano)	Mercato dell'Antiquariato, Piazza del Popolo, iedere zondag.
Bergamo	Mercatino del piccolo oggetto di antiquariato, Piazza Vecchia en Piazza Angelini, 3de zondag van de maand. Mercatino di artigianato e antiquariato Fiera di Piazza Pontida, 4de zondag van de maand.
Brescia	Mercato dell'Antiquariato, 2de zondag van de maand en de zaterdag daarvoor.
Desenzano del Garda (Brescia)	Mercato dell'Antiquariato, 1ste zondag van de maand, niet in januari en autustus.
Castiglione Olona (Varese)	Fiera del Cardinale, Antiekmarkt, 1ste zondag van de maand.
Sesto Calendre (Varese)	Sextum Mercatum, Piazza de Cristoforio, rommelmarkt en antiekmarkt, 3de zaterag van de maand.

TRENTINO ALTO ADIGE

Trento	Mercato dell'Artigianato Artistico, Piazza d'Arogno, iedere vrijdag en zaterdag.

VENETO

Padova	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, Prato delle Valle, 3de zondag van de maand.
Montegrotto Terme (Padova)	Mercatino dell'usate, markt van tweedehands goederen, 2de zondag van de maand.
Verona	Mercato "3A", Artigianto, Arte, Antiquariato, Piazza San Zeno, 3de zaterdag van de maand.
Gallio (Vicenza)	Mercatino dell'Antiquariato, Giardini pubblici (stadspark), van 12 tot 15 augustus.

LIGURIA

Rapallo (Genova)	Mercato dell'Antiquariato, 2de zaterdag en zondag van de maand.
Savona	Mercato dell'Antiquariato, Via Santa Maria Maggiore, iedere laatste zaterdag van de maand.
Albenga (Savona)	Mercato dell'Antiquariato, zaterdag en zondag in de maanden juni, juli en augustus.
Finale Ligure (Savona)	Mercato dell'Antiquariato, 3de zaterdag van de maand.

EMILIA-ROGAGNA

Ferrara	Mercato dell'Antiquariato, Piazza Municipale, 1ste zaterdag en zondag van de maand.
Modena	Mercato dell'Antiquariato, 4de zaterdag en zondag van de maand, niet in juli en december.

TOSCANA

Firenze	Mercato centrale di S. Lorenzo, Via dell'Ariento, Piazza del Mercato Centrale, kleding, schoenen, lederwaren enz. Geopend van 9.00 uur tot 19.00 uur, gesloten op maandag en zon- en feestdagen. (Deze markt hebben wij wel genoemd ondanks dat dit geen echte antiek- of vlooienmarkt is, maar omdat hier veel toeristen komen bij hun bezoek aan Florence). Mercato del Porcellino, Piazza del Mercato Nuovo, rietwerk, borduurwerk, kleine voorwerpen van kunstnijverheid en souvenirs, geopend van 9.00 uur tot 19.00 uur, alleen op werkdagen. (toelichting zie boven). Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, Piazza de' Ciompi, laatste zondag van de maand en tijdens de opening winkels. Mercatino del Piccolo Antiquariato, Piazza S. Croce en omliggende straten, laatste zondag van de maand.
Carmignano (Firenze)	Mercatino degli oggetti usati, 1ste zondag van de maand.
Fiesole (Firenze)	Mercatino Antiquario, 2de zondag van de maand.
Greve in Chianti (Firenze)	Mercatino delle cose del passato, markt van de dingen uit het verleden, 2de Paasdag.
Lastra a Signa (firenze)	Mercato dell'Antiquariato, 25 april, 3de zondag van juni, 4de zondag van augustus, 8 december.
Montelupo F. No (Firenze)	Mercato dell'Antiquariato e del Piccolo Antiquariato, de zondag voorafgaande aan 25 april en de 3de zondag van oktober.
Lucca	Mercato dell'Antiquariato, Piazza Antelminelli, Piazza S. Giusto en omliggende straten, 3de zaterdag en zondag van de maand.
Pietrasanta (Lucca)	Mercato dell'Antiquariato, 1ste zondag van de maand.
Viareggio (Lucca)	Mercato Antiquariato, 4de zaterdag en zondag van de maand.
Pisa	Mercato dell'Antiquariato, 2de zondag van de maand plus de voorafgaande zaterdag.
Pistoia	Mercato antiquario, 2de zaterdag en zondag van de maand met uitzondering van juli en augustus.

UMBRIA

Perugia	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, Piazza Piccinino, iedere laatste zaterdag en zondag van de maand.
Bastia Umbra (Perugia)	I Mercati delle 4 Stagioni, de markten van de 4 seizoenen, 17 maart, 16 juni, 22 september en 15 december.
Città di Castello (Perugia)	Fiera del Rigattiere, tweedehands goederen markt, laatste weekend van de maand.

MARCHE **Fano** (Pesaro-Urbino)	Mercato dell'Antiquariato, op de plek waar voorheen de Chiesa S.Domenico stond, iedere 2de zaterdag en zondag van de maand.
LAZIO **Roma**	Mercato Porta Portese, grote markt waar van allerhande zaken worden verkocht, zondag van 8.00 uur tot 14.00 uur. Mercato Via Sannio, dagmarkt niet typisch een antiek of vlooienmarkt, maar wel heel interessant voor de toeristen.
CAMPANIA **Napoli**	Mercato Corso Malta, voor toeristen interessante markt, iedere maandag en vrijdag. Mercato Corso Novara, voor toeristen interessante markt, vlakbij het Centraal Station. Over beide markten hebben wij geen nadere informatie, bij Uw bezoek aan Napels kunt U bij het A.P.T. kantoor info krijgen.
Benevento	Piazza Risorgimento en Piazza Santa Maria, iedere woensdag en zaterdag van 8.00 uur tot 13.00 uur markt. Geen antiek- of vlooienmarkt.
CALABRIA **Cosenza**	Mercato di Via Lungo Crati de Seta, dagmarkt, geen antiek- of vlooienmarkt.
SICILIA **Palermo**	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, Piazza Peranni, dagelijks van 9.00 uur tot zonsondergang en op zon- en feestdagen tot 13.00 uur.
Catania	Mercato delle Pulci, vlooienmarkt, Piazza Mazzini, iedere zondagmorgen. La Pescheria e La Fiera, dag- en vismarkt, iedere ochtend behalve op zon- en feestdagen op Piazza Carlo Alberto.
Mascalucia (Catania)	Fiera Antiquaria, 2de zaterdag en zondag van de maand.
Messina	Mercato Via La Farina, dagmarkt, geen uitgesproken antiek- of vlooienmarkt, maar toch interessant voor de toerist.

Kunst in Italië

Italië is werkelijk het land van de klassieke oudheid bij uitstek. De oudste bewoners, die het bevolkten – van de Etrusken tot de Grieken – moesten wel bijdragen tot de vorming van het Romeinse wereldbeeld. De oudste sporen van de Etruskische beschaving gaan terug tot de XIIde eeuw voor Christus. Dit geheimzinnige volk van Oosterse oorsprong, wiens schrift nog niet ontcijferd is, heeft beroemde monumenten nagelaten in Tarquinia, Volterra, Cerveteri en Veio. Een groot aantal Etruskische kunstwerken is ondergebracht in het Archeologisch Museum van Florence, het Etruskisch Museum in Roma en in het Museo Civico in Bologna en Volterra.

Van de Hellenistische kunst kan men, behalve in Griekenland, alleen in Italië duidelijke sporen vinden. De belangrijkste Griekse kolonies, nog heden ten dage befaamd om hun beroemde monumenten waren Siracusa, Agrigento, Selinunte, Segesta, Taormina, Paestum en Cuma. Voortreffelijke Griekse kunstwerken bevinden zich in het Museo Nazionale van Napels, Palermo, Siracusa, Reggio di Calabria, Paestum en Taranto. Meesterwerken van de Griekse kunst kan men echter ook in vele andere Italiaanse musea bewonderen, speciaal in Rome (Museo delle Terme, Vaticaan- en Capitool-museum).

Wat de Romeinse kunst betreft, kan men met stelligheid zeggen, dat er geen landstreek in Italië is, die geen sporen van dit keizerrijk bewaart: overal vindt men wegen, bruggen, aquadukten, triomfbogen en theaters. Noemen wij vooral Turijn, Susa, Aosta, Milaan, Perugia, Rimini, Brescia, Verona, Ravenna, Spoleto, Assisi, Napels, Benevento, Capua, Capri, Campi Flegrei. Maar de belangrijkste centra zijn natuurlijk – vanwege de aldaar verrichte opgravingen – Rome, Pompeï, Heraculaneum en Ostia. Het Museo Nazionale in Napels is het belangrijkste ter wereld wat betreft de kennis van het leven en de gewoonten van de Romeinen en inzake de Italiaanse schilderkunst der oudheid. Andere Romeinse kunstmusea zijn in Rome: Het Museo delle Terme, alsmede het Vaticaan- en Capitoolmuseum. Niet te onderschatten zijn ook de archeologische kollekties in de musea van Venetië, Turijn, Arezzo, Perugia en Aquileia.

Rome is van fundamenteel belang wat de eerste Christelijke kunst aangaat: de Catacomben, de eerste basilieken, de doopkapellen en het Museo Laterano zijn als het ware bewijsstukken, die een levendig beeld vormen van de morele crisis van het Romeinse Keizerrijk en de triomf van het Christendom.

Maar toen Ravenna de hoofdstad van het Westelijk Keizerrijk werd, stond deze stad, meer dan Rome, open voor de opkomende nieuwe geest van de Byzantijnse kunst, welke later, in Venetiê en op Sicilië, leidde tot een nieuwe weergave van de natuur, die het fundament van de middeleeuwse kultuur in zijn twee essentiële richtingen zou vormen: de romaanse en gotische kunst.

Het zwaarmoedige en diep mystieke element van de vroege Middeleeuwen komt in Italië ook duidelijk tot uiting in de Romaanse kerken van Milaan, Pavia, Verona, Modena, Parma, Pisa, Lucca, Arezzo, Spoleto, Bari en Salerno.

Gedurende de gotische periode vernieuwden de uit Frankrijk afkomstige architectonische ontwerpen de structuur van de kerken volgens het spitsboogprincipe, zonder afbreuk te doen aan de Italiaanse voorliefde voor ruime spaties. Tot de belangrijkste gotische kerken behoren de kathedralen van Siena, Orvieto en de kerken Santa Maria del Fiore en Santa Croce in Florence, de kathedraal van San Petronio in Bologna, de kerk van Santa Maria sopra Minerva in Rome, de kerken van Santa Chiara en San Lorenzo in Napels en ten slotte de Dom van Milaan. Uit hetzelfde tijdperk stammen ook de statige, voor het publiek toegankelijke paleizen zoals het Palazzo della Signoria en het Palazzo del Bargello in Florence, het Palazzo Pubblico in Siena en in Piacenza, het Palazzo Ducale in Venetië en het Castello Maschio Angioino in Napels.

De beeldhouwwerken, schilderijen en produkten van de edelsmeedkunst uit de Midddeleeuwen kan men niet alleen in de in die tijd gebouwde kerken en paleizen bewonderen, doch ook in verschillende kunstgalerijen, waarvan de belangrijkste zijn: de Galleria degli Uffizi en de Galleria van Oude en Moderne Kunst in Florence, de Pinakotheek van het Vaticaan, het Museo Civico in Siena, het Museo Civico in Perugia en het Museum van het Castello Sforzesco in Milaan.

Men kan wel zeggen, dat de twee eeuwen Renaissance op iedere stad in Italië

hun stempel hebben gedrukt. De grootste kunst- en kultuurcentra zijn wel: Florence, Rome, Venetië, Milaan en Napels; echter ook kleinere plaatsen zoals Urbino, Mantua, Ferrara en Rimini – door het feit, dat schitterende hoven als Maecenas optraden – bewaren zorgvuldig in hun kerken en paleizen de kunstwerken van voortreffelijke artiesten. Het is het tijdperk, waarin de koepels van Brunelleschi en Michelangelo in Florence en Rome ontstonden; het Palazzo Ducale in Urbino en de Tempio Malatestiano in Rimini. Masaccio, Botticelli, Ghirlandaio, Mantegna, Pier della Francesca, Sangallo, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raphael, Correggio, Giambellino, Giorgione, Titiaan, Veronese en Tintoretto hebben, ieder volgens aard en aanleg, de Italiaanse kunst onsterfelijk gemaakt.

De belangrijkste musea voor Renaissance-kunst zijn: De Galleria degli Uffizi en Palazzo Pitti in Florence, de Pinakotheek van het Vaticaan, de Galleria Borghese in Rome, de Galleria dell'Accademia in Venetië en de Galleria di Brera in Milaan, het Museo di Capodimonte in Napels, de Pinakotheek in Turijn en in Bologna.

Na deze creatieve bloeiperiode van de Italiaanse kunst volgde echter geen inzinking, want ook de Barokstijl met de sensuele, levendige fantasie van Gian Lorenzo Bernini, de bizarre kunstuitingen van Borromini en de dramatische lichteffecten van Caravaggio, speelde een toonaangevende rol in de Europese kultuur en bereikte in de kunstwerken van Tiepolo zijn grootste vrijheid van vorm.

In het begin van de negentiende eeuw was het Italië, dat – met het werk van Antonio Canova – de excessen van de Romantiek door een nog steeds levende klassieke traditie beteugelde.

Tenslotte, wanneer wij de hedendaagse kunst in ogenschouw nemen, ook hier ontbreekt Italië niet; men denke slechts aan Macchiaioli, Giacinto Gigante en het impressio-nisme van Mancini en Gemito, aan Severini, Modigliani, De Chirico, Marino Marini.

De voornaamste musea voor moderne kunst zijn: het Museum Canoviano in Possagno en de Moderne Kunstgalerijen in Rome, Florence, Venetië, Turijn, Milaan, Napels en Genua.

Een speciale vermelding verdienen de villa's en kastelen, erfenis van koningen en voorname burgers. Wij noemen hier het Castello del Monte in Puglia, het Castello Ursino in Catania, het Castello Sforzesco in Milaan, het Castello di Palazzo Madama in Turijn, het Castello Estense in Ferrara, het Castel Nuovo in Napels en de kastelen in Val d'Aosta. Prachtige koninklijke residenties zijn de kastelen van Caserta, Capodimonte en de Villa Reale van Stupinigi in Turijn.

Van de villa's noemen wij nog speciaal de villa van de Medici van Boboli in Florence, de Villa Borghese in Rome, de Villa d'Este in Tivoli, de Villa Favorita in Palermo, de "Floridiana" in Napels, de Villa Miramare in Trieste, de villa's aan de meren van Lombardia en de verrukkelijke Palladio-villa's in Veneto; een boottocht met de "Burchiello" (Venetië-Stra-Padua) doet denken aan een tocht langs de buitenplaatsen aan de Vecht).

kunstnijverheid

Italië is van oudsher het land van de kunstnijverheid, niet alleen op praktisch en industrieel gebied, maar ook nauw verbonden met alle beeldende kunsten en hun historische ontwikkelingsgang. Het is daarom geen toeval, dat juist uit de beroepen van goudsmid, meubelmaker en marmerbewerker artiesten van formaat naar voren zijn gekomen. Heden ten dage, niettegenstaande het feit dat standaardartikelen en massaproduktie een steeds grotere plaats in de wereld gaan innemen, kan de Italiaanse kunstnijverheid nog altijd voorwerpen produceren, die door hun originele en kunstzinnige uitvoering de meest verfijnde smaak bevredigen.

De eerste keramieken stammen uit het land der oudheid: terracotta's van Griekse, Etruskische en naderhand van Renaissance origine, alsmede porselein uit Capodimonte, behoren tegenwoordig tot de meest kostbare kollektiestukken.

In Italië zijn zeer vele keramiekcentra: de voornaamste zijn: Florence, Perugia, Assisi, Arezzo, Pesaro, Vietri, Lavena, Castelli, Albissola en Caltagirone.

De albast- en marmerbewerking heeft haar centra in Trento, Venetië, Milaan, Florence, Carrara en Volterra.

Houtsnij- en inlegwerk wordt beoefend in Piacenza, Venetië, Cortina d'Ampezzo, Palermo, Messina, Catania en Sorrento.

Borduurwerk wordt in bijna iedere landstreek van Italië vervaardigd, maar de

befaamdste centra zijn zeker Orvieto, Sorrento, verschillende plaatsen op Sicilië, in Liguria, Piemonte en de Marche. Wereldberoemd om zijn kantwerk is Burano bij Venetië.

Glasbewerking is dé bloeiende industrie van Venetië (Murano) met haar beroemde spiegels, kristalkronen, enz. en men kan deze ook vinden in Empoli, Pisa, Arezzo en Rome.

Italië is ook befaamd om zijn prachtige in goud en zilver uitgevoerde sieraden en kostbare edelstenen. Gespecialiseerde handwerkslieden vindt men vooral in Marche en Toscana, op Sicilië en Sardinië. In Florence wordt filigraanwerk gemaakt en Torre del Greco is befaamd om zijn cameeën en koralen.

Het centrum van de leerbewerking is Florence, maar eveneens prachtig van uitvoering zijn de soortgelijke artikelen in Venetië, Milaan, Rome, Napels, Matera, Palermo en de diverse centra in Emilia-Romagna en de Marche.

Mozaïek wordt nog heden ten dage in Italië zeer veel toegepast in de dekoratie van moderne gebouwen en kerken. De belangrijkste centra zijn: Venetië, Ravenna, Florence, Modena, Rome en sommige plaatsen op Sicilië.

Vermaard over de gehele wereld zijn de Italiaanse vioolbouwers. Cremona, dank zij de verdiensten van Amati en Stradivarius, handhaaft ook heden ten dage haar naam als producent van de beste instrumenten van dit type.

musea en bezienswaardigheden

Ancona	Museo Archeologico	Perugia	Palazzo dei Priori
	Naz delle Marche		Archeolog. Museum
Bergamo	Academia Carrara	Pisa	Museo Nazionale
	Museo Donizetti		Camposanto
Bologna	Pinacoteca Nazionale	Pompei	Opgravingen
Bressanone/	Palazzo Vescovile/	Ravenna	Museo Nazionale
Brixen	Fürstbischöfliche Hofburg		Graftombe van Dante
Ferrara	Palazzo Schifanoia		Graftombe van Koning
	Palazzo dei Diamanti		Theodorik
Florence	Galleria degli Uffizi	Rome	Museum van het Vatikaan
	Museo Nazionale		Museo Nazionale
	Palazzo Bargello		Romano
Genova	Palazzo Bianco		Galleria Borghese
	Palazzo Rosso		Galleria Nazionale
	Museo Navale		Galleria d'Arte Moderna
Lucca	Pinacoteca Nazionale	Savona	Pinacoteca Civica
	e Museo di Palazzo Mansi	Siena	Pinacoteca Nazionale
	Museo Nazionale di Villa	Turijn	Palazzo Madama
	Guinigi		Museo Civico
Milaan	Pinacoteca di Brera	Venetië	Galleria d'Arte Moderna
	Pinacoteca Ambrosiana		Archeolog. Museum
	Galleria d'Arte Moderna		Palazzo Ducale
	Avondmaal		Basilica di San Marco
	(Leonardo da Vinci)		Museo Correr
Mantova	Palazzo Ducale	Verona	Museo Archeologico al
Modena	Galleria Estense		Teatro Romano
Napels	Museo Nazionale		Museo di Castelvecchio
	Galleria Capodimonte		Galleria d'Arte Moderna
	Museo di San Martino	Vicenza	Teatro Olimpica
Padova	Capella degli Scrovegni		Museo Civico
Palermo	Galleria Nazionale Sicilia	Viterbo	Museo Civico
	Capella Palatina		Museo Nazionale
Parma	Galleria Nazionale		

Culinair Italië

Veel landen zijn soms meer bekend door hun gerechten dan door datgene wat men inderdaad gezien heeft. Dit gaat in veel gevallen ook op voor Italië als vakantieland. Immers talloos zijn in Nederland de Italiaanse restaurantjes, die aan hun uitgebreide klantenkring de diverse specialiteiten van de Italiaanse keuken serveren, terwijl misschien een te groot deel van deze fijnpoevers Italië als bestemming voor hun vakantie nog niet ontdekt hebben. Jammer want de verscheidenheid van de Italiaanse keuken is mede geïnspireerd door de grote verscheidenheid van het Italiaanse landschap, een landschappelijke en geografische menukaart die net zoveel aandacht verdient als de menukaart van dat intieme Italiaanse restaurantje of pizzeria.

Reizen stimuleert de eetlust en het is alsof de toekomstige Italië-reiziger door Italië is uitgenodigd om als het ware reizend te eten of etend te reizen. Een ontdekkingsreis door culinair en toeristisch Italië.

Iedere landstreek heeft in haar keuken een typisch gerecht, dat het eigene van streek of gewest in zich draagt. Heeft de Risotto alla Milanese niet dat iets sombere van de winteravonden in de Povlakte. Of de Tortellini alla Bolognese niet de vrolijkheid en blijheid van Emilia-Romagna. Of de Pizza alla Napolitana de kruidigheid en uitbundigheid van de Napolitaanse bevolking. Is het verwonderlijk, dat juist op het warme Sicilië voor het eerst de smakelijkste ijsgerechten in Europa werden opgediend. Nee, want de ervaren Italië-reiziger weet, dat de Italiaanse menukaart meer is dan alléén maar eten en drinken, want reizend ontdekt men het land en zijn keuken.

Voor diegenen, die al erg vertrouwd zijn met de Italiaanse keuken maar hun kennis nog verder willen verrijken bestaan er een aantal gidsjes en boeken, die op verschillende culinaire specialiteiten ingaan (zie in deze uitgave onder "boekenlijst").

Eetgewoonte

Alvorens iets over diverse gerechten te vertellen, willen wij eerst ingaan op het Italiaanse eetgedrag. De Italiaanse bevolking is zoals ook de Nederlandse van oorsprong een agrarische gemeenschap, zodat ook hier eveneens de hoofdmaaltijd 's middags gegeten werd. Deze traditie is in Nederland grootdeels verdwenen en komt veelal alléén nog voor buiten de grote steden. In Italië is ook bij de stadsbevolking de traditie van het middagmaal als hoofdmaaltijd nog volop aanwezig, daarom moet U er rekening meehouden, dat de meeste restaurants 's middags het uitgebreide menu's serveren. Wilt U dus echte specialiteiten eten houdt er dan rekening mee Uw dag culinair goed in te delen.

De Italiaanse maaltijd

De Italiaanse maaltijd is over het algemeen uitgebreider dan de Nederlandsee en kent een iets andere samenstelling.

Antipasta (voorgerecht):	hamschotels, gemengde vleeswaren, vis- of garnalenschotel, enz.
Primo piatto (eerste gerecht):	maccheroni, lasagne, tortellini, spaghetti, enz.
Secondo piatto (tweede gerecht):	vlees- of visschotel (hoofdgerecht), waarbij de verschillende groenten "contorni" afzonderlijk moeten worden besteld.
Dessert:	gebak of kaassoorten, koffie (espresso).

De Italianen gebruiken bij iedere maaltijd, dus ook bij de warme maaltijd altijd brood (pane).

P.S.

Op uw rekening zult U altijd pane e coperto aantreffen. Dit staat voor het gebruik van serviesgoed en brood, een oude gewoonte in het Italiaanse restaurantbedrijf uit de periode waarbij de mensen gingen picknicken en zelf hun etenswaren meenamen. Deze gewoonte van de doorberekening van deze service is nog altijd blijven bestaan. Vreemd? Land's Wijs – Land's Eer.

Zoals wij vorig jaar de restaurants in Trastevere en bij de Tiber in Rome hadden vermeld, geven wij U dit jaar een aantal adressen van trattorie en ristoranti van Noord tot Zuid in ons land, waar men de typische locale gerechten kan bestellen. Wij hebben niet altijd kunnen signaleren c.q. nagaan wat het prijsniveau is. U doet er dus verstandig aan na te gaan of het restaurant de door U gewenste klasse heeft. De genoemde prijzen zijn altijd richtprijzen en kunnen oplopen naar gelang het door U bestelde menu en extra's.

PIEMONTE

San Germano Chisone (Torino)	**Malan,** Via Ponte Palestro 11, tel. 0121-58822, specialiteit: gnocchi en zuppa barbetta, menu 35.000/45.000 lrs.
Torre Pellice (Torino)	**Flipot,** Via Gramsci 17, tel. 0121-91236, specialiteit Waldenzer keuken, menu 35.000/45.000 lrs.
Borgo S. Dalmazzo (Cuneo)	**La Pernice,** fraz Aradolo la Bruna, tel. 0171-261750, specialiteit lumache (slakken).
Bernezzo (Cuneo)	**Da Arturo,** fraz. S. Anna, tel. 0171-82064, specialiteit funghi (paddestoelen)
Bòves (Cuneo)	**Ristorante Al Rododendro,** fraz. San Giacomo, tel. 0171-680372.

LOMBARDIA

Lodi (Milano)	**Barbina,** loc. Cascina Barbina, tel. 0371-426162, woensdag gesloten. **Isola Caprera,** Via Isola Caprera 14, tel. 0371-421316, dinsdag gesloten. **La Quinta,** Piazza delle Vittoria, tel. 0371-420966, maandag gesloten. **Trattoria I Due Agnelli,** Via Castelfidardo 12, tel. 0371-426777, zondagavond en maandag gesloten. **Trattoria Sobacchi,** Viale Pavia 76, tel. 0371-35041, maandagavond en dinsdag gesloten. (Deze genoemde restaurants in Lodi hebben in samenwerking met het A.P.T. specialiteiten van deze streek op het menu staan en berekenen geen pane e coperto en bediensgeld).
Bergamo	**Trattoria da Ornella,** Via Gombito 15, tel. 035-232736, keuken bergamasca, menu turistico 25.000 lrs. **Trattoria del Teatro,** Piazza Mascheroni 3, tel. 035-238862, keuken bergamasca, menu turistico 40.000 lrs.
Cremona	**Trattoria da Cerri,** Piazza Giovanni XXIII, tel. 0372-22796, specialiteit stinco di maiale al forno, gem. prijs 25.000 lrs. **Trattoria Il Cigno,** Vicolo del Cigno 7, tel. 0372-21361, specialiteit brasato d'oca con polenta, gem. prijs 35.000 lrs.
Mantova	**Due Cavallini,** Vicolo Salnitro 5, tel. 0376-322084, dinsdag gesloten. **Centro Rampni,** Piazza Erbe 11, tel. 0376-366349, maandag gesloten. Specialiteit van beide restaurants: tortelli di zucca, stracotto d'asino, risotto, luccio in salsa en andere specialiteiten. Primo piatto 20.000/25.000 lrs, secondo piatto 30.000/35.000 lrs.
Pavia	**Del Previ,** Via Milazzo 65, tel. 0382-26203. **Il Maneggio,** Gascina Vittoria Strada Lido, tel. 0382-26008.

Chiavenna (Sondrio)	**Al Cenacolo,** Pizzoccheri o sciatt, bresaula menu circa 38.000 lrs.
Livigno (Sondrio)	**Ristorante Camana Veglia,** Via Ostaria, tel. 0342-996310.
Ponte in Valtellina (Sondrio)	**Ristorante La Piöda,** Via Saroch, tel. 0342-997506, Cerer, pizzoccheri o sciatt, bresaula.
Arcumeggia (Varese)	**Locanda del Pittore,** tel. 0332-650116
Cuasso al Monte (Varese)	**Alpino,** loc. Cavagnano, tel. 0332-939083.
Cunardo (Varese)	**Grotta Vignazza,** Via Leopardi 23, tel. 0332-716192

TRENTINO - ALTO ADIGE

Centa San Nicolo (Trento)	**Agritur Martinelli Guido,** Località Dos 4, tel. 0461-722125, specialiteit Canederli, gnocchi verdi, spezzatino, coniglio o agnello con polenta.
Folgaria (Trento)	**Ristoranto Sanscrivere,** Via Salvo D'Aquisto 14, tel. 0464-70333.
Pergine Valsugna (Trento)	**Ristorante Al Ponte,** Località Maso Grillo 4, tel. 0461-531317, specialità strangolapreti, ruffioi, brasato al vino Teroldego, stinco di maiale.
Predazzo-Bellamonte (Trento)	**Al Zirmo,** specialiteit polenta, funghi e selvaggina, gem. prijs 15.000 lrs.
Varena (Trento)	**Alla Chiusa,** specialiteit als boven, gem. prijs 14.000 lrs.

VENETO

Venezia	**Ristorante Do Forni,** S. Marco 457, tel. 041-52321.
Caorle (Venezia)	**Trattoria da Nico,** San Gaetano di Caorle, tel. 0421-88089, Cacciagione al forno, prijs 20.000 lrs. **Trattoria da Nappa,** Piazza Pio X, tel. 0421-81854, specialità pesce alla griglia, prijs 35.000 lrs.
Mira (Venezia)	**Ristorante Trattoria de Nalin,** Via Nuovissimo 29, tel. 041-420083, visrestaurant.
Pedavena (Belluno)	**Albergo Ristorante "Croco d'Aune",** a passo Croco d'Aune (bergpas), tel. 0439-977000, cacciagione met polenta, compleet menu 25.000 lrs.
Ponte Tegorzo (Belluno)	**Albergo Ristorante Tegorzo,** tel. 0439-779457, primi con sughi di cacciagione, lepre in salami, capriolo con polenta, 25.000/30.000 lrs.
Padova	**Da Placido,** Via S. Lucia 59, tel. 049-8752252, zaterdagavond en zondag gesloten, specialteiten gnocchi di patate, pasta e fagioli fatta in casa, seppie alla veneziana. **Osteria Speroni da Gilberto e Tiziano,** Via Sperone Sperone 32/36, tel. 049-8753370, zondag gesloten, specialiteit cappelli alle noci, fazzoletti agli asparagi.

Montegrotto Terme (Padova)	**Trattoria da Mario,** Corso Terme 4, tel. 049-794090, **Trattoria del Biondo,** Via Cogolo 18, tel. 049-793330. (Cusine Casalinga).
Rosolina (Rovigo)	**Ristorante Sottovento,** Via Fenilone, tel. 0426-665026-664035, visrestaurant, prijzen 55.000/75.000 lrs. **Ristorante Rosapineta,** P. le Europa, tel. 0426-68079, visrestaurant, prijzen 35.000/55.000 lrs.
Treviso	**Ristorante Beccherie,** Piazza Ancillotto 10, tel. 0422-540871, specialiteit "Sopa Coada" faraona con salsa, "Pevarda" pasta e fagiolo, prijs 45.000 lrs. **Trattoria All'Oca Bianca,** Vicolo della Torre 7, tel. 0422-541850, specialiteit baccalà alla Trevisana, oca rosta con sedano.
Verona	**Bottega del Vino,** Via Scudo di Francia, tel. 045-8004535, dinsdag gesloten. **Dodici Apostoli,** Vic. S. Marco, tel. 045-596999-8004827, zondagavond en maandag gesloten.
Asiago (Vicenza)	**Aurora,** via Ebene, tel. 0424-462469. **Ristorante Casa Rossa,** Località Kaberlaba, tel. 0424-462017.
FRIULI-VENEZIA GIULIA	
Udine	**Alla Vedova,** Via Tavagnacco 9, 0432-470291, Friulaanse keuken, bediening in klederdracht, gesloten op zondag-avond en in augustus.
Gradiscutta di Varmo (Udine)	**Da Toni,** tel. 0432-778003, specialiteiten uit de Friulaanse keuken, maandag gesloten.
LIGURIA	
Genova (Genua)	**Antica Hostaria,** Via Borgo Incrociati, tel. 010-892848, typische Genovese keuken op basis van vis, maandag gesloten. **Cichetti,** Via Gianelli 4/R, tel. 010-331641, typische Genovese keuken op basis van vis, dinsdag gesloten.
La Spezia	**Da Caran,** Via Genova 1, tel. 0187-701564. **Dal Moccia,** Via Damiano Chiesta 30, tel. 0187-707029. **Negrao,** Via Genova 428, tel. 0187-705673. (Alle drie gespecialiseerd in visschotels).
EMILIA-ROMAGNA	
Bologna	**Ristorante Diana,** Via Indipendenza 24, tel. 051-231302. Typische Bolognese keuken, menu 40.000 lrs.
Ferrara	**Ristorante La Provvidenza,** Via Ercole 1° d'Este 92, tel. 0532-205187, tradizionale Ferrarese keuken.
Porto Garibaldi (Ferrara)	**Ristorante Europa,** Via 5 Maggio, tel. 0533-327362, typische keuken van Comacchio op basis van vis.
Bellaria (Forli)	**Fontana del Fuoco,** Via Parenzo 12, specialiteiten van de keuken van Romagna.
Montebello (Forli)	**Da Pacini,** specialiteiten van de keuken van Romagna, prijzen 25.000 lrs.

Piacenza	**Osteria La Pireina,** Via Borghetto 137, tel. 0523-28378. **Trattoria Noce,** località Noce - S. Nicolò a Trebbia, tel. 0523-39138. **Trattoria dei Panzerotti,** Via Emilia Pavese 216, tel. 0523-40134.
Bagno (Reggio Emilia)	**Ristorante Toschi,** Via Bagnoli 4, tel. 0522-343324, specialiteit tortelli di zucca e di ricotta.
Casteldardo di Carpineti (Reggio Emilia)	**Da Libero,** tel. 0522-893122, specialiteit bomba di riso
TOSCANA	
Lucca	**Da Giulio,** specialiteiten, minestra di farro, farinata di farina di mais con cavoli, gnocchi al pomodoro, baccalà con porri, seppie con bietola, carne di vitello al pomodoro (cioncia) menu 25.000 lrs.
Castelnuovo di Garfagnana (Lucca)	**Da Carlini,** minestrone di farro, pasta strappata pasta con 1 funghi, polenta di farina gialla con funghi, menu 25.000 lrs.
San Leonardo in Treponzio (Lucca)	**Aquilona,** Pappardella alla lepra, coniglio alla cacciatore, menu 25.000 lrs.
UMBRIA	
Perugia	**Ristorante Dal Mi'Cocco,** Corso Garibaldi 12, tel. 075-62511, menu 16.000 lrs. Specialiteiten uit de keuken van Umbria.
Cascia (Perugia)	**La Tavernetta,** specialiteit Tartufo, menu 40.000 lrs.
Foligno (Perugia)	**La Mura,** Via Mentana 25, tel. 0742-80648, specialiteit strangozzi, pasta al carciofo, pagliata.
Gubbio (Perugia)	**Grotto dell'Angelo,** lasagna tartugfate 8.000 lrs, penne al fumo 7.000 lrs, carne alla griglia 9.000/11.000 lrs. **San Martino,** garganelli alla crema di carciofi 6.000 lrs, gnocchi bianche-rossi-verdi ai 4 formaggi 6.000 lrs, daino e cinchiale in salami 14.000 lrs.
Nocera Umbra (Perugiia)	**La Cantina della Villa,** Colle di Nocera Umbra, tel. 0742-810329, specialtiteit cicerchie, bigoli, daino all'auoro.
Norcia (Perugia)	**Dal Francese,** specialiteit Tartufo, menu 40.000 lrs.
Terni	**Lu Somaru,** V. le C. Battisti 106, tel. 0744-300486, antipasti bruschetta, primi piatti al tartufo, arrosti di carne.
Amelia (Terni)	**Anita,** tel. 0744-982146, cacciagione, 20.000/30.000 lrs.
Guaerdea (Terni)	**I Gelse,** loc. Madonna del Porto, tel. 0744-903424, piatti tipici del'antica tradizione - typische landelijke schotels.
Lago di Piediluco (Terni)	**Giosefatta,** tel. 0744-368162, visschotels van vissoorten uit het meer.
LAZIO	
Roma	**Meo Patacca,** Piazza dei Mercanti 30, tel. 06-5816198, specialiteiten bucatini all'amatriciana, coda alla vaccinara, abbacchio e maialino al girarrosto, faglioli con le cotiche, menu 40.000/50.000 lrs.

	Da Giggetto al Portico d'Ottavia, Via Portico d'Ottavia 21, tel. 06-6861105, specialiteit carciofi, alla giudia, filetti di baccalà spinati, coda alla vaccinara, menu 40.000/50.000 lrs.
PUGLIA Brindisi	**Trattoria Acropolis,** Via S. Francesco 1, tel. 0831-529173, specialiteit vis. **Taverna del Cacciatore,** S. Vito dei Normanni, tel. 0831-966984.
BASILICATA Potenza	**De Mimi,** Via Rosica 20, specialiteit zuppe di Legumi, baccalà alla potentina, menu 30.000 lrs.
Rionero in Vulture (Potenza)	**Trattoria La Pergola,** Via L. la Vista 33, tel. 0972-721179, specialiteit cavatelli con zucchino, maiale alla zinca, menu 23.000 lrs.
SICILIA Catania	**Ristorante Conti,** Via G. Oberdan 43, 095-312929. **Mannino,** Via Biondi 19, tel. 095-311319, typische Siciliaanse keuken.
Enna	**Ristorante La Rupe,** C. da Rupe di Cerere, plaatselijke specialiteiten, menu 20.000 lrs. **Ristorante Ariston,** Via Roma 365, plaatselijke specialiteiten, menu 25.000 lrs.
Trapani	**I Trabinis,** Largo Porta Galli, plaatselijke specialteiten.
Favignana (Trapani)	**Ristorante Egadi,** plaatselijke en zeespecialiteiten.
S. Vito lo Capo (Trapani)	**Santareddu,** Piazza Marinella, visgerechten.
SARDEGNA Nuoro	**Ristorante Canne al Vento,** Viale Repubblica, menu 35.000 lrs.
Oliena (Nuoro)	**Ristorante Su Cologone,** località Su Cologone, typische plaatselijke gerechten, menu 40.000 lrs.

Verona

sport in Italië

De populairste sport in Italië is de voetbalsport en men kan wel zeggen, dat er geen stad of dorpje is, dat geen elftal of sportveld heeft. Zeer populair is ook de wielersport met als belangrijkste wedstrijd de Ronde van Italië en de auto- en motorsport, waarin Italië uitmunt zowel door de kapaciteiten van de bestuurders als van het produkt. De sportwedstrijden op het autocircuit van Monza, de "Targa Florio" enz. trekken ieder jaar miljoenen enthousiaste toeschouwers.

paardensport

De concours hippiques worden door een verfijnd en elegant publiek bezocht; de traditie wil, dat de dames bij het bijwonen van het Internationale Concours Hippique op Piazza di Siena te Rome hun elegantste toiletten dragen. Vermaarde renbanen vindt men in Merano, Milaan, Turijn, Bologna, Florence, Rome en Napels. In Rome vindt ieder jaar een internationaal Polotoernooi plaats.

Voor verdere informaties: Federazione Italiana Sport Equestri, Viale Tiziano 70, 00196 Roma, tel. (06) 3960626. Informaties over Rijscholen: Associazione Nazionale Turismo Equestri, Largo Messina 13, 00198 Roma, tel. (06) 864053/856638.

vakantie te paard

De ANTE (Associazione Nazionale per il Turismo Equestre, landelijke organisatie voor Vakantie te paard), beschikt over 40 centra en clubs, die "Vakantie te paard" bieden. Ze zijn op het land en in de bergen gelegen.

De routes van de tochten en uitstapjes lopen dan ook door de bossen en langs beken en rivieren. Desgewenst staan rijbanen en hindernis-velden ter beschikking voor de training voor ruitertoernooien.

"Méér rijden in de vrije natuur en minder psychoanalyse!" Onder dit motto neemt het aantal ruiters, dat een vakantie te paard prefereert, gestadig toe. Er zijn in Italië honderden ruiterclubs, die deze tak van sport propageren. Iedereen kan op die manier nieuwe landstreken ontdekken. Een en ander wordt bevorderd door voornoemde ANTE, die ook aantrekkelijke tochten te paard door de mooiste zones van Italië organiseert.

Inlichtingen: ANTE, Largo Messico 13, 00198 Roma, tel. (06) 864063/856638.

jacht

Een eveneens in Italië veel beoefende sport is de jacht. Het Alpengebied, de Apennijnen, Sardinië, Calabrië en Sicilië zijn rijk aan allerlei soorten wild; in de Romeinse Campagna worden vossenjachten georganiseerd, in de Toscaanse Maremma, in de provincie van Viterbo, in Basilicata, Calabrië en op Sicilië jaagt men op evenzwijnen, terwijl men zo ongeveer overal op gevogelte (houtsnippen, enz.), hazen en wilde konijnen kan jagen. In het Alpen- en Apennijnen-gebied treft men fazanten, patrijzen en kwartels aan. De tijden, waarop de jacht geopend is, variëren van landstreek tot landstreek.De Nederlandse jager, die niet langer dan 30 dagen in Italië op jacht wil gaan, moet in Nederland bij het Italiaanse consulaat een vergunning aanvragen tot het invoeren van een jachtgeweer en maximaal 200 patronen. Deze vergunning moet aan de grens door de Italiaanse politie worden afgestempeld. Een jachtvergunning wordt door de plaatselijke autoriteiten afgegeven. Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de Federazione Italiana della Caccia, Viale Tiziano 70, 00196 Roma, tel. (06) 399054/3962758.

tennis

Alom in Italië wordt de tennissport beoefend en vrijwel elke recreatieplaats bezit een of meer tennisbanen. Talrijke toernooien worden gehouden, waarvan enkele grote faam hebben verworven. Informatie: Federazione Italiana Tennis (F.I.T.), Viale Tiziano 70, 00196 Roma, tel. (06) 3962300.

De Associazione Sportiva "Luigi Orsini" organiseert namens de F.I.T. gedurende de zomermaanden (tijdens de Italiaanse schoolvakanties) tenniscursussen voor kinderen van 8 tot 14 jaar, in Pievepelago (MO), Passo del Brallo (PV), Sestola (MO), Serramazzone (MO), Tecnico di Palagano (MO), Lizzano Belvedere (BO) en Castel di Sangro (AQ). Inlichtingen en aanvragen tot deelname: Associazione Sportiva "Luigi Orsini", Via Flaminia 362. 00196 Roma, tel. (06) 390064/392614.

vissen en onderwatersport

De visvangst wordt in alle gebieden van Italië beoefend, over het algemeen worden alle stromende wateren en bergmeren boven de 600 m bevolkt door zalmsoorten (forel, vlagzalm, e.d.). In de andere wateren vindt men karpers, zeelt, snoek, baars, barbeel en aal.

De grote meren, zoals het Lago Maggiore, het Como- en Gardameer, worden bevolkt door meerforel, baars, aal, alver, enz.

Het visverbod voor de binnenwateren valt in de navolgende tijdvakken: Meerforel van 15 oktober tot 15 januari; karper van 1 december tot 31 januari en van 1 tot 31 juli; beekforel van 15 oktober tot 15 januari; coregone van 15 december tot 15 januari; vlagzalm van 1 maart tot 31 mei; baars van 1 tot 31 mei; zeelt van 1 tot 30 juni karpersoort (cyprinus carpio), van 1 tot 30 juni; agione (haringsoort), alosa (elftensoort), elft en blei van 15 mei tot 15 juni, kreeft van 1 april tot 30 juni. Visvangst is beperkt tot max. 5 kg. per dag.

Visgerei kan voor een beperkte tijdsduur vrij worden ingevoerd. Een visvergunning kan worden aangevraagd bij de Prefettura ter plaatse, zij is 3 maanden geldig en kost ca. 6000 Lire.

Een sport van naar verhouding vrij recente datum, die reeds duizenden liefhebbers telt, is de onderwatervisserij. De mogelijkheid om de wereld onder de zeespiegel in al zijn mysterieuze schoonheid te bewonderen, schept enthousiaste beoefenaars van deze sport. In Italië vindt men de onderwatervisserij vooral bij de eilanden en langs de rotskusten van de Tyrrheense, Ionische en Adriatische Zee.

Bijzonder bekend om hun rijke visgronden zijn het Isola del Giglio en de andere eilanden van de Toscaanse Archipel, de Parthenope Eilanden, de Eolische Eilanden, de Pelagische- en Tremiti-eilanden. Bij het onderwater-vissen is het gebruik van zuurstofflessen ten strengste verboden, evenals het gebruik van netten voor de sportvisserij in de Italiaanse wateren.

Alle gewenste inlichtingen verstrekt U: F.I.P.S. Federazione Italiana Pesca Sportiva, Viale Tiziano 70, 00196 Rome, tel. (06) 394754.

berghutten

Er zijn circa 600 berghutten (voor het grootste deel beheerd door de Club Alpino Italiano) en deze bieden gedurende het zomerseizoen (maar vele ook gedurende de winter) niet alleen onderdak, maar ook maaltijden. Er zijn ook nog enkele niet bewoonde hutten, die op verzoek worden geopend.

Voor de leden van C.A.I. en de Nederlandse, Oostenrijkse, Duitse, Belgische, Spaanse, Franse en Zwitserse Alpenverenigingen wordt een gereduceerd tarief berekend. Gidsen en dragers van de C.A.I. staan ter beschikking van de toeristen volgens tarieven al naar gelang de duur en moeilijkheid. Voor inlichtingen gelieve men zich te wenden tot de Club Alpino Italiano, Via Ugo Foscolo 3, 20121 Milaan. Tel. 02-802554.

Berggidsen en scholen voor bergbeklimmen

Trentino: Comitato Trentino Guide Alpine, Trento, tel. 0461-987090
Madonna di Campiglio: Gruppo Guide "Campiglio", tel. 0465-42634
Pinzolo: Gruppo Guide "Pinzolo", tel. 0465-51089
Malè: Gruppo Guide "Val di Sole-Pejo-Rabbi", tel. 0463-92119
Molveno: Gruppo Guide "Molveno", c/o Franco Nicolini, Via Dolomiti 23, 38018 Molveno, tel. 0461-586120
Predazzo: Gruppo Guide "Val di Fiemme", tel. 0462-51573
Campitello: Casa delle Guide, Val di Fassa, tel. 0462-61459
San Martino di Castrozzo: Ufficio Guide Alpine, tel. 0439-68795; Gruppo Guide "San Martino di Castrozzo e Primiero", tel. 0439-68620
Brentonico: "Montrekking", tel. 0464-438430

Alto Adige (Zuid-Tirol): Verband der Südtiroler Berg- und Skiführer, Weintraubgasse 9/I, 39100 Bolzano/Bozen, tel. 0471-976357 (woensdag en vrijdag 9-12 uur)
Bolzano/Bozen: Alpinschule Messner-Südtirol, tel. 0474-68820
Siusi allo Sciliar/Seis am Schlern: Alpin-Kletterschule Schlern, tel. 0471-706285
Ortisei/St.Ulrich: Alpinschule Catores Gröden, tel. 0471-798037/796627

Selva/Wolkenstein: Grödner Bergführervereinigung, tel. 0471-794133
Nova Levante/Welschnofen: Alpinschule Rosengarten, tel. 0471-613365
Campo Tures/Sand in Taufers: Alpinschule Tauferer Ahrntal, tel. 0474-68514
Merano: Bergsteigerschule Meran, tel. 0473-33022
Solda/Sulden: Bergsteigerschule Sulden am Ortler, tel. 0473-75404

Valle d'Aosta: Unione Guide Alpine, Via Monte Emilius 13, 11100 Aosta, tel. 0165-34983
Società Cooperativa Interguide, Via Monte Emilius 13, 11100 Aosta, tel. 0165-40939/34983
Courmayeur: Società delle Guide, Piazza A. Henry, tel. 0165-842064

Piemonte:
Bardonecchia: Guide Alpine Valsusa, tel. 0122-901373/999347
Cuneo: Guide Alpine Marittime, Via Mondovi 13, 12100 Cuneo, tel. (0171) 65955
Biella: Organizzazione Guide Alpine - Gruppo del Biellese, Str. San Giovanni 56, 13060 Cossila S. Giovanni Biella tel. (015) 571310.

Lombardia:
Bormio: Guide Alpine Bormio, Casa delle Guide, Via Stelvio 10, 23032 Bormio, tel. 0342-903300
Lecco: Ass. Guide Alpine, Via Roma 51, 22053 Lecco, tel. C.A.I. (Italiaanse Alpenver.), tel. 0341-363588 of Sig. Ciampitti, tel. 0341-493408.
Gruppo Guide Livigno c/o L. Cusini, Via Plan 31, 23030 Livigno, tel. (0342) 996107.
Pavia: Club Alpino Italiano, Piazza Castello 28, 27100 Pavia, tel. (0382) 33739.
Comunita Montena Oltrepo, Via P. Mazzi, 27057 Varzi (PV), tel. (0383) 53041.

Veneto:
Gruppo Guide Val. Comelico c/o, Marini Barzolai Beppino, Via F. Festini 2, 32045 Casamazzagno di Comelico Superiore.
Cortina d'Ampezzo: Scuola delle Guide Alpine, Piazza S. Francesco 5, tel. 0436-4740; Le Settimane, Via dello Stadio 23, tel. 0436-861594
Padova: CAI, Galleria S. Bernardino 5 tel. 049-8750842

Umbria:
Perugia - Club Alpino Italiano, Via della Gabbia 9, 06100 Perugia, tel. (075) 730334.
Gruppo Speleogico, Via Fabretti 6, 06100 Perugia, tel. (075) 28613.

Lazio: Rieti: Club Alpino Italiano, Via Pernina 28, 02100 Rieti.

Gidsen

Van praktisch alle belangrijke steden in Italië hebben wij de adressen van de gidskantoren en/of lijsten waarop de namen en adressen van de gidsen vermeld staan.
De informatie betreffende tarieven en prijzen zijn niet bij ons verkrijgbaar en zult U rechtstreeks bij de genoemde kantoren moeten aanvragen. Dit geldt ook voor de berggidsen en klimscholen.

roei- en kanoclubs (canottaggio)

Er zijn in Italië ca. 200 roei- en kanoclubs. Buitenlandse toeristen, die lid zijn van een soortgelijke club, worden wanneer zij een lidmaatschaps-kaart of een recommandatie-schrijven van hun vereniging tonen, als periodiek lid tegen voordelige condities in een Italiaanse club opgenomen.
Informatie: Federazione Italiana Canoa Kayak, Viale Tiziano 70, 00196 Roma, tel. (06) 390954 en Federazione Italiana Canottaggio, idem, tel. (06) 3966620.

carting

In Italië zijn ca. 80 carting-pistes en ca. 220 carting-clubs.

grotten-onderzoek (speleologia)

Er bestaan in Italië 80 groepen, die zich belasten met het onderzoek van grotten. Informaties: Club Alpino Italiano CAI, Via Foscolo 3, 20121 Milaan, tel. 80 25 54.

yachting-zeilen

De Italiaanse kust, die zoveel natuurlijke havens heeft, is ideaal voor motor- en zeiljachten. Een vergunning om een haven aan te doen moet worden aangevraagd bij de desbetreffende havenmeester: Capitaneria di Porto.

Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij: Federazione Italiana Motonautica, Via Piranesi 44-B, 20137 Milano, tel. (02) 717924.

Yacht Club Italiano, Porticciolo Duca degli Abruzzi, 16126 Genova, tel. (010) 293865.

hydrografische kaarten

Kaarten (schaal 1:230.000 en 1:100.000) en uitvoerige gegevens omtrent de Italiaanse kusten en havens zijn verkrijgbaar bij het Istituto Idrografico della Marina, Ufficio Vendita Nautica Ponte Mille, 16126 Genova, tel. (010) 257129.

jachthavens

Van Noord-West Italië naar Zuid en van Zuid naar Noord-Oost Italië:

Liguria: Bordighera, Porto di Capo Pino, Sanremo, S. Lorenzo al Mare, Imperia (Porto Maurizio en Oneglia), Diano Marina, Marina di Andora, Alassio, Isola Gallinara, Loano, Finale Ligure, Savona, Varazze, Arenzano, Genova, Camogli, Portofino, S. Margherita Ligure, Rapallo, Chiavari, Lavagna, Sestri Levante, Monterosso, Portovenere, Le Grazie, La Spezia, Lerici, Bocca di Magra.

Toscana: Marina di Carrara, Cinquale, Viareggio, Livorno, Ardenza, Antignano, Castel Sonnino, Quercianella, Porto Chioma, Rossana, San Vincenzo, Porto Baratti, Piombino (Porto Vecchio), Punta Ala, Castiglione della Pescaia, Talamone, Porto S. Stefano, Porto Ercole, Cala Galera.
Toscaanse eilanden: Isola Gorgona (Cala dello Scalo), Isola di Capraia (Capraia), Isola di Pianosa (Pianosa), Isola d'Elba (Marciana Marina, Portoferraio, Cavo, Rio Marina, Porto Azzurro, Marina di Campo), Isola del Giglio (Giglio Marina)

Lazio: Civitavecchia, S. Marinella, Fiumicino, Anzio, Nettuno, Porto Badino, S. Felice Circeo, Terracina, Sperlonga, Gaeta, S. Marina, Caposele, Formia, Isola di Ponza (Ponza, Cala di Feola), Isola Ventotene (Ventotene).

Campania: Acquamorta, Porto Miseno, Baia, Pozzuoli (Marina di Maglietta), Nisida, Posillipo, Sannazzaro, S. Lucia, Molosiglio, Napoli, Portici, Torre del Greco, Torre Annunziata, Castellammare di Stabia, Marina di Cassano, Sorrento, Amalfi, Salerno, S. Marco di Castellabate, Sapri.
De eilanden van Campania: Isola di Procida (Procida, Chiaiolella), Isola d'Ischia (Porto d'Ischia, Casamicciola, Lacco Ameno, Forio d'Ischia), Isola di Capri (Capri).

Calabria: Maratea, Cetraro, Pizzo Calabro, Vibo Valentia, Tropea, Gioia Tauro, Palmi, Vialla S. Giovanni, Reggio Calabria, Catanzaro Marittima, Crotone.

Puglia: Taranto, Campo Marino di Maruggio, Porto Cesareo, Gallipoli, Leuca, Porto di Tricase, Castro, Otranto, S. Foca, Brindisi, Savelletri, Monopoli, Mola di Bari, Torre a Mare, Bari, S. Spirito, Giovinazzo, Molfetta,

Bisceglie, Trani, Barletta, Margherita di Savoia, Manfredonia, Vieste, Peschici, Rodi Garganico, Isola San Nicola.

Molise: Termoli.

Abruzzo: Vasto (Punta Penna), Ortona, Pescara, Giulianova.

Marche: S. Benedetto del Tronto, Porto S. Giorgio, Porto Civitanova Marche, Porto Recanati, Numana, Ancona, Senigallia, Fano, Pesaro.

Emilia-Romagna: Cattolica, Riccione, Rimini, Cesenatico, Cervia, Ravenna, Porto Corsini, Porto Garibaldi.

Veneto: Albarella, Chioggia, Malamocco, Porto di Lido, Venezia, S. Elena, Piave Vecchia, Cortellazzo, Ereclea Mare, Caorle, Porto Falconera, Bibione, Porto Baseleghe.

Friuli-Venezia Giulia: Lignano Sabbiadoro, Porto Buso, Grado, Monfalcone (Hannibal), Duino, Sistiana, S. Croce, Grignano, Miramare, Cedas, Barcola, Trieste, Muggia, S. Bartolomeo.

Sardegna: Stintino, Porto Torres, Castelsardo,Palau, La Maddalena, Porto Cervo-Arzachena, Porto Rotondo, Punta Marana, Olbia-darsena, La Caletta-Siniscola, Cala Gonone-Dorgali, Arbatax, Villasimius (Fortezza Vecchia), Porto di Teulada, Calasetta (S. Antioco), Porto Scuso, Carloforte (S. Pietro), Bosa Marina, Alghero, Cagliari-Marina Piccola-Poetto, Cagliari-Su Sicco, Cala Verde-S.Margherita di Pula, Buggerru, Oristano, Oristano-Torre Grande-Le Baracche-Sa Mardini, S.Teresa di Gallura, Porto Massimo, Portisco.

Sicilia: Messina, Giardini, Naxos,Riposto, Puzzillo, Stazzo, Ognina, S. Giovanni Licuti, Catania, Brucoli, Porto Megarese, Porto Xifonio, Augusta, Siracusa, Marzamemi, Pozzallo, Scoglitti, Gela, Porto Empedocle, Sciacca, Palo di Menfi, Mazara di Vallo, Marsala, Trapani, S. Vito lo Capo, Castellammare del Golfo, Sferracavallo, Mondello, Punta Celesi, Colonia Marina, Arenella, Palermo, Porticello S. Flavia, S. Nicolò l'Arena, Termini Imerese, Cefalù, Milazzo
De eilanden rond Sicilia: Pantelleria, Lampedusa, Favignana, Porto di Levanza, Marettimo, Lipari (Pignataro), Vulcano (Porto di Levante), Ustica.

zeilscholen

Informatie over zeilscholen in Italië: Federazione Italiana Vela, Viale Brigata Bisagno 2, 16129 Genova, tel. (010)565723.

verhuur van yachten en plezierboten

Voor het huren van (zeil)jachten, met of zonder bemanning kunt U terecht bij de onderstaande adressen, waar U ook alle informatie kunt inwinnen over prijzen, trajecten enz.:

Palermo: Pietro Cuccia Yacht Broker, Via Mariano Stabile 124, 90139 PALERMO, tel. 091-587070, telex 910479 (vele vertrekpunten in geheel Italië).

Genova: Yacht Broker, Piazza Cavour 16, 16100 GENOVA, tel. 010-281044.

Viareggio: Rag. Alfredo Bertacca, Via Michele Coppino 277/279, 55049 VIAREGGIO, tel. 0584-394444.

Milano: Loop Yacht Brokers, Via Giotto 17, 20100 MILANO, tel. 02-4696919/4987455.
Moncada Yachts Italia, Via Visc. di Modrone 32, 20122 MILANO, tel. 02-790213/791889.

Roma: Nautitalia Yacht Ship Brokers, Via Romagnosi 3, 00196 ROMA, tel. 06-3611340.

Cagliari: Sardinian Yacht Brokers, Viale Merello 29, 09100 CAGLIARI, tel. 070-650300.

Meren geschikt voor de moterboot

Lago d'Orta, Lago Maggiore, Lago di Varese, Lago di Lugano, Lago di Como, Lago di Garda (met uitsluiting van de provincie Trentino), Lago Trasimeno, Lago di Piediluco, Lago di Scanno. Lago d'Iseo en Lago d'Idro (geen waterskiën), boten boven de 10 pk zijn niet toegestaan.

Watersportbelasting

In Italië dient in alle wateren voor alle motorboten watersportbelasting te worden betaald vanaf het moment van de tewaterlating tot het moment dat de boot weer uit het water genomen wordt. De belasting bedraagt van 200 Lire tot 1000 Lire per dag, afhankelijk van het aantal PK. Het bedrag kan vooraf voldaan worden op het postkantoor en het betaalbewijsje dient in de boot aanwezig te zijn.

Snelle moterboten en waterskiën

In het bijzonder zal de Italiaanse waterpolitie letten op de snelle moorboten. Zij heeft daarbij de instruktie gekregen om niet alleen procesverbaal op te maken, maar ook om de boot in beslag te nemen indien:

- de pleziervaarder niet in het bezit is van een vaarbewijs, hetgeen slechts geldt met name voor snelle motorboten.
- dit vaarbewijs niet aan boord is
- de boot niet W.A.-verzekerd is of de W.A. verzekeringspapieren niet aan boord zijn of niet in de Italiaanse of Engelse taal gesteld zijn (zie onder "W.A. verzekering voor boten verplicht")
- een pleziervaarder gevaarlijk vaargedrag vertoont of op gevaarlijke wijze de waterskisport beoefent (denk aan de veilige minimum afstand van 300 m tot de kust of oever, het in een loodrechte lijn op de oever wegvaren en daarbij te voeren maximum snelheid van 10 km. per uur)
- de boot niet voldoet aan de in Italië gestelde veiligheidseisen
- de kwitantie voor het betalen van de watersportbelasting niet aan boord is.
- Met name geldt voor een snelle motorboot een reddingsvest- of reddingsboei per persoon, de benodigde brandblusapparatuur en een handlantaarn met rood licht of vuurpijlen. Als men gaat waterskiën dient men ook nog de volgende maatregelen te nemen (dit kan verschillen per meer en per gemeente):
- naast de bestuurder moet een goede zwemmer aan boord zijn
- er moet een grote bolle achteruitkijkspiegel bevestigd zijn
- de boot moet over een zgn. dodemansknop beschikken
- de waterskiër moet een reddingsvest dragen
- de afstand tussen boot en skiër mag niet minder bedragen dan 12 m
- de trekboot moet voorzien zijn van een sleepbeting voorzien van een loskoppelsysteem
- speciale waterskibanen mogen alleen voor dat doel worden bevaren
- afstand van 200 m tot de 1.60 m dieptelijn (uit de oever gemeten betekent dit meestal 300 m)
- afstand van 400 m tot badinrichting
- verder wordt aanbevolen om snelle motorboten in Nederland te laten registreren (hetgeen voor praktisch alle wateren in Nederland al verplicht is) door de Rijksdienst voor het wegverkeer via de postkantoren en dat registratiebewijs aan boord te hebben (kopie) en de registratie uiteraard aangebracht op beide zijden van de boot.

W.A.-verzekering voor boten verplicht

In Italië geldt een verplichte W.A.-verzekering voor alle categorieën boten.

Uitzonderingen: boten met een motor van minder dan 3 pk, zeilboten zonder motor, korter dan 6 meter (lengte over alles) en minder dan 3 ton gewicht/waterverplaatsing (LxHxBx0,22). Dus daar vallen ook de windsurfplanken onder.

Minimaal verzekerd bedrag per gebeurtenis Lire 400 miljoen (ca. ƒ 650.000) en Lire 200 miljoen per persoon (ca. ƒ 320.000,–).

Als men in Italië een onverzekerd of te laag verzekerd vaartuig gebruikt, kan men worden gestraft met een hoge boete en een hechtenis tot 3 maanden. Wanneer men wel verzekerd is, maar geen voorgeschreven certificaat daarvan kan tonen, kan men een fikse boete verwachten.

Belangrijk: Bezitters van een motorboot moeten zich bij het aandoen van een Italiaanse haven onmiddellijk melden bij de havenpolitie. De Italiaanse meren mogen met motorboten worden bevaren. Sedert 13 juni 1971 is in Italië de W.A. verzekering ingevoerd voor zeil- en motorboten van meer dan 3 P.K.

Buitenlandse bootbezitters, die geen internationale W.A. bootverzekering hebben, moeten aan de grens zo'n verzekering afsluiten voor minstens 15 en op zijn hoogst 45 dagen.

De douanedocumenten zijn voor boten van buitenlandse toeristen volgens het verdrag van Geneve van 18.5.1956 afgeschaft. Buitenlandse toeristen hebben derhalve geen grenspapieren meer nodig voor hun boot met of zonder motor. Voor motorboten met een benzinemotor van meer dan 500 cc en motorboten met een dieselmotor van meer dan 11 P.K. is een vaarbewijs vereist.

informatie-bulletin over vaarbewijzen

De **vaarbewijzen** zijn voor diegene verplicht, die in het bezit zijn van:
a) een zeilboot boven 3 ton
b) een motorboot boven 3 ton
c) een motorboot boven 20 pk.

(Als in Nederland voor Uw boot geen vaarbewijs verplicht is, dan kunt U volstaan met een z.g. I.C.C.-document: Internationaal Certificaat voor Competentie. Dit document is voor ANWB-leden gratis verkrijgbaar bij alle kantoren).

Een **verzekeringscertificaat** is voldoende voor:
a) een zeilboot onder 3 ton
b) een motorboot onder 3 ton
c) een motorboot onder 20 pk.

De vaarbewijzen kunnen verkregen worden bij de Nederlandse Waterski Bond te Haarlem – Tel. 023-32 79 51.

motorbootclubs (Club Motonautici)

Alassio (Savona) – Ancona – Arenzano (Genova) – Bardolino (Verona) – Bari – Bolsena (Viterbo) – Boretto Po (Reggio Emilia) – Bracciano (Roma) – Brescia – Castiglione del Lago (Perugia) – Catania – Cervia (Ravenna) – Colorno (Parma) – Como – Cosenza – Cremona – Crotone (Catanzaro) – Desenzano (Brescia) – Ferrara – Gardone Riviera (Brescia) – Gargnano (Brescia) – Genova – Giulianova (Teramo) – Grado – Lecco (Como) – Lido degli Estensi (Ferrara) – Lignano (Udine) – Luino (Varese) – Milano – Marina di Massa (Massa-Carrara) – Marina di Ravenna (Ravenna) – Marina Romea (Ravenna) – Messina – Milazzo (Messina) – Napoli – Pallanza (Novara) – Passignano sul Trasimeno (Perugia) – Pavia – Pescara – Peschiera (Verona) – Pordenone – Riccione (Forlì) – Rimini (Forlì) – Roma – Roseto degli Abruzzi (Teramo) – Rosolina Mare (Rovigo) – Sabaudia (Latina) – Salò (Brescia) – Sanremo (Imperia) – S. Margherita Ligure (Genova) – Savona – Senigallia (Ancona) – Sesto Calende (Varese) – Sirmione (Brescia) – Siracusa – Stresa (Novara) – Taranto – Toscolano (Brescia) – Trieste – Torino – Venezia – Viareggio (Lucca) – Vigevano (Pavia) – Viverone (Vercelli) – Vulcano (Eolische eilanden, Messina).

Informaties: Federazione Italiana Motonautica, Via Piranesi 44-B, 20137 Milano, tel. (02)717924.

Aan de kusten en meren van Italië zijn talloze Service-stations voor zeil-en motorboten. Zoals b.v.:
Alassio (Savona) Nautica di Alassio, Porticciolo – Tel. 42695
Bardolino (Verona): Riva Boats – Service di Luigi Casarola – Tel. 624118

Castelleto (Novara): Cantiere G. Barberis – Tel. 91242
Castiglioncello (Livorno): Barzoletti Marcello, Porticciolo del Chioma – Tel. 72189
Cervia (Ravenna): Cantiere de Oesarin, Sinistra del Porto, 7 – Tel. 71214
Fiumicino (Roma): Motor – Nautica di E. Capotondi, Viale Traiano 19 – Tel. 6440707
Gallipoli (Lecce): Jonica Boat-Service, Haven – Tel. 6543
Gardone Riviera (Brescia): Riva Boat-Service – Tel. 21918
Jesolo-Lido (Venezia): Boscolo, Riccardo, Vuurtoren Cavallino – Tel. 968045
Lignano-Riviera (Udine): Marina Uno – Tel. 72311
Menaggio (Como): Riva Boat-Service – Tel. 2176
Napoli: Nautica Maglietta, S. Lucia al Borgo Marinaro – Tel. 394980
Palermo: Sicilauto S.p.A., Via Ammiraglio Rizzo – Tel. 296063
Riccione (Forlì): Papina, Via G. d'Annunzio, 1 – Tel. 41303
S. Margherita Ligure (Genova): O.T.A.M., Via S. Siro, 1 – Tel. 86198
Sanremo (Imperia): Tamagno Giuseppe, Via Martiri Libertà, 61/16 – Tel. 80183
Venezia: Cantiere Dimar, Giudecca, 348/b – Tel. 5207363.

windsurfen

Windsurfen kan men in principe daar, waar ook kan worden gezeild. Het Gardameer wordt beschouwd als één van de beste windsurfmeren van Italië, met 's morgens een stevige wind uit het Noorden en 's middags uit het Zuiden. Men moet daar echter wel rekening houden met een buitengewoon grote drukte.

Het is verstandig om ter plaatse te informeren of er aan het surfen nog bepaalde regels zijn verbonden. Zo geldt op het Gardameer bijvoorbeeld dat men niet verder dan 500 m. uit de oever mag surfen, maar ook niet minder dan 200 m. Op zeer veel plaatsen is ook het dragen van een zwemvest verplicht.

Vaak bieden kampeerterreinen de mogelijkheid om Uw plank op te bergen. Langs de Italiaanse kusten en aan de meren zijn zo'n 600 windsurfscholen gevestigd; sommige kunnen ook lessen in het duits verzorgen. Inlichtingen bij de Italiaanse Zeilfederatie: Federazione Italiana Vela, Viale Brigata Bisagno 2, 16129 Genove, tel. (010)565723.

Vaak zullen ook de provinciale toeristische informatie-kantoren (APT) inlichtingen kunnen verschaffen.

zweefvliegen (vola a vela)

Zweefvliegscholen zijn er is Asiago (Vicenza), Bologna, Belluno, Bolzano, Calcinate del Pesce (Varese), Ferrara, Foligno (Perugia), Forlì, Grado, Milano, Modena, Padova, Parma, Pavullo (Modena), Ravenna, Rieti, Ronchi dei Legionari (Grado), Saint-Christophe, Siena, Trento, Triëste, Torino, Val Bremo (Bergamo) Varese, Vicenza.

`Informaties: Aero Club d'Italia, Viale M. Pilsudski 124, 00197 Roma, tel. (06)879641.

wintersport

Er zijn meer dan 450 goed uitgeruste wintersport-plaatsen, die hoofdzakelijk in Noord-Italië liggen. Vele hiervan zijn internationaal bekend, zoals Cortina d'Ampezzo en Sestriere. Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau heeft van de belangrijkste plaatsen en gebieden informatiefolders beschikbaar vanaf half oktober.

Spijkerbanden

Deze mag u in de periode van 15 november tot 15 maart gebruiken. Op gewone wegen is een snelheidsbeperking tot 90 km/h, op snelwegen tot 120 km/h.

Sneeuwkettingen

Op sommige wegen staan borden met het opschrift: "Transito con catene". Op die trajecten zijn sneeuwkettingen verplicht en bestaat er dus geen keuze tussen kettingen en winterbanden.

Winterbanden

In Italië accepteert men radiaalbanden als winterbanden, Op bergtrajecten die voorzien zijn van een geel rechthoekig bord met de tekst: "Transito con catene o pneumatici da neve dal km..." (het berijden van deze wegen vanaf km-paal... is alleen

toegestaan met sneeuwkettingen of winterbanden) hebt u de keus tussen sneeuwkettingen of winterbanden, maar één van deze mogelijkheden is wèl verplicht.

Diepzeeduiken

Onderstaande lijst geeft de belangrijkste duikplaatsen in Italië voor interessante verkenning en fotografie en voor archeologisch onderzoek: verscheidene wrakken, zowel oud als nieuw, liggen nog op de zeebodem begraven. De tussen haakjes geplaatste namen duiden de provincies aan.

Ligurische kust
- Gebied tussen Bordighera en Porto San Luigi (Imperia)
- Capo Mele (Savona)
- Gebied tussen Finale Ligure en Varigotti (Savona)
- Capo Noli (Savona)
- Albenga (Savona)
- Eiland Bergeggi (Savona)
- Nervi en Bogliasco (Genua)
- Camogli en Punta Chiappa (Genua)
- Portofino en Cala dell'Oro (Genua)
- San Fruttuoso (Genua)
- De riffen tussen Paraggi en Santa Margherita Ligure (Genua)
- Sestri Levante (Genua)
- Kust tussen Sestri Levante en Riva Trigoso (Genua)
- Cinque Terre (La Spezia)
- Portovenere
- Eiland Palmaria (La Spezia)

Toscaanse kust
- Livorno en de kust ten zuiden van de stad
- Meloria (Livorno)
- Eiland Gorgona (Livorno)
- Eiland Capraia (Livorno)
- Elba (Livorno)
- Eiland Pianosa (Livorno)
- Punta Ala (Grosseto)
- Eiland Giglio (Grosseto)
- Eiland Giannutri (Grosseto)

Kust van Lazio
- Capo Circeo (Latina)
- De eilande Ponza, Palmarola, Zannone en Ventotene (Latina)
- Gaeta (Latina)

Kust van Campania
- De eilanden Ischia, Procida en Capri (Napoli)
- Het schiereiland van Sorrento (Napoli)
- Amalfi (Salerno)
- Positano en Maiori (Salerno)
- Castellabate (Salerno)
- Acciaroli (Salerno)
- Capo Palinuro (Salerno)

Kust van Calabria
- Vibo Valentia Marina (Catanzaro)
- Tropea (Catanzaro)
- Capo Vaticano (Catanzaro)
- Melito di Porto Salvo (Reggio di Calabria)
- Capo Colonna (Catanzaro)
- Capo Rizzuto (Catanzaro)
- Punta Alice (Catanzaro)

AOSTA
TORINO
MILANO
TRENTO
VENEZIA
TRIESTE
BOLOGNA
FIRENZE
ANCONA
PERUGIA
L'AQUILA
ROMA
CAMPOBASSO
NAPOLI
BARI
POTENZA
CAGLIARI
PALERMO
GENOVA
PALAU

Kust van Puglia
- Capo San Vito (Taranto)
- Santa Maria di Leuca (Lecce)
- Brindisi
- Vieste en Testa del Gargano (Foggia)
- Tremiti eilanden (Foggia)

Kust van Friuli Venezia Giulia
- Golf van Trieste

Siciliaanse kust
- Milazzo (Messina)
- Capo Spartà (Messina)
- Capo d'Orlando (Messina)
- Eolische eilanden: Panarea, Vulcano, Lipari, Salina (Messina)
- Cefalú (Palermo)
- Mondello (Palermo)
- Punta Raisi (Palermo)
- Baai van Castellammare (Trapani)
- San Vito Lo Capo (Trapani)
- Trapani
- Stagni di Mozia (Trapani)
- Egadische eilanden: Favignana, Levanzo, Marettimo (Trapani)
- Mazara del Vallo (Trapani)
- Pantelleria (Trapani)
- Pelagische eilanden: Lampedusa, Linosa, Lampione (Agrigento)
- Siracusa
- Acireale (Catania)

Kust van Sardinië
- Golf van Cagliari
- Capo Carbonara (Cagliari)
- Villasimius (Cagliari)
- Capo Ferrato (Cagliari)
- Capo Corallo (Cagliari)
- Arbatax (Nuoro)
- Cala Gonone (Nuoro)
- San Teodoro (Nuoro)
- De eilanden Molara en Tavolara (Sassari)
- Costa Smeralda (Sassari)
- Palau (Sassari)
- De archipel van Maddalena (Sassari)
- Santa Teresa di Gallura (Sassari)
- Isola Rossa (Sassari)
- Castelsardo (Sassari)
- Porto Torres (Sassari)
- Punta Falcone (Sassari)
- Capo dell'Argentaria (Sassari)
- Capo Caccia (Sassari)
- Porto Conte (Sassari)
- Bosa Marina (Nuoro)
- San Giovanni di Sinis (Oristano)
- Capo San Marco (Oristano)
- Capo Pecora (Cagliari)
- Carloforte (Cagliari)
- De eilanden San Pietro en Sant'Antioco (Cagliari)
- Capo Teulada (Cagliari)
- Capo Spartivento (Cagliari)
- Pula (Cagliari)

Golfbanen in Italië

Het Nat. Italiaans Verkeersbureau ENIT heeft een lijst van de Italiaanse golfclubs, ingedeeld per gewest. Naast naam, adres, telefoonnummer wordt tevens vermeld de periode waarin de club open is, de dag waarop de club wekelijks gesloten is, het aantal holes, de lengte van het parcours in meters, de mogelijkheid van materiaalhuur en lessen. Behalve waar anders vermeld zijn de clubs alle toegankelijk voor niet-leden en voor leden van buitenlandse golfclubs. Genoemde lijst is op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Boeken en reisgidsen

Er zijn in Nederland in de boekhandel allerlei boeken en gidsen verkrijgbaar op het gebied van toerisme, taal en culinaire gebruiken van Italië. Met onderstaande opgave hopen wij U een inzicht te geven over datgene wat op dit gebied in de Nederlandse taal voorhanden is.

Toerisme

– Lannoo' Autoboek	Uitgev. Unieboek,
– Italië de leukste hotelletjes	Uitgev. Mingus,
– Italië junior	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Adriatische Kust van Trieste tot Ancona	Uitgev. Berlitz,
– Bologna en de regio Emilia-Romagna	Uitgev. Kosmos,
– Florence kunstreisgids	Uitgev. Cantecleer,
– Gran Paradiso	Uitgev. Elmar,
– Italiaanse eilanden	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Italiaanse Riviera	Uitgev. Berlitz,
– Italiaanse Riviera	Uitgev. Kosmos,
– Noord Italiaanse meren & Dolomieten	Uitgev. Kosmos,
– Noord Italië kunstreisgids	Uitgev. Cantecleer,
– Noordoost Italië (Dolomieten, Venetië, Adriatische Kust)	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Noordwest Italië (Italiaanse meren, Riviera, Povlakte)	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Ontdek landelijk Italië	Uitgev. Mingus,
– Rome	Uitgev. Kosmos,
– Rome kunstreisgids	Uitgev. Cantecleer,
– Rome stedengids	Uitgev. Cantecleer,
– Rome	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Rome Amex-Reiswijzer	Uitgev. Het Spectrum,
– Rome: Neem Nou Rome	Uitgev. Bruna,
– Rome: Zeven dagen Rome	Uitgev. Martinus Nijhoff,
– Rome en Vaticaanstad	Uitgev. Berlitz,
– Rome – Napels	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Sardinië	Uitgev. Kosmos,
– Sicilië	Uitgev. Kosmos,
– Sicilië	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Sicilië	Uitgev. Berlitz
– Toscane kunstreisgids	Uitgev. Cantecleer,
– Toscane: Amex-Reiswijzer Florence en Toscane	Uitgev. Het Spectrum,
– Toscane: Florence en Toscane	Uitgev. Berlitz,
– Toscane – Umbrië	Uitgev. Kosmos,
– Toscane – Umbrië	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Venetië kunstreisgids	Uitgev. Cantecleer,
– Venetië	Uitgev. Berlitz,
– Venetië	Uitgev. Gottmer/Becht,
– Venetië Amex-Reiswijzer	Uitgev. Het Spectrum,
– Venetië: Golf van Venetië	Uitgev. Kosmos.
– Wandeltochten in Italië	Uitgev. Mingus,
– Wolters Mini-woordenboek Italiaans	uitgev. Wolters-Noordhoff.

Taal:

– Italiaans op reis	Uitgev. Berlitz,
– Italiaans op reis	Uitgev. Elsevier,
– Minipocket Italiaans	Uitgev. van Goor,
– Wat en Hoe Italiaans	Uitgev. Kosmos.

Culinair:

– De boerenkeuken van Toscane	Uitgev. Kosmos,
– De Italiaanse keuken	Uitgev. BZZTôH – Bever serie,
– De Italiaanse keuken	Uitgev. Unieboek,
– De Italiaanse keuken	Uitgev. Combo,
– De lekkerste pasta's	Uitgev. Bigot & v. Rossum,
– Italiaans kookboek	Uitgev. Kosmos,
– Lekker Toscane	Uitgev. Combo,
– Pasta	Uitgev. Kosmos,
– Pasta gerechten uit de Italiaanse keuken	Uitgev. Het Spectrum,
– Weet wat je eet in Italië	Uitgev. Elsevier,
– Italiaanse wijnen	Uitgev. Unieboek.

Keramiek uit Pesaro

scheepvaartdiensten

Als een volk van zeevaarders hebben de Italianen een traditie hoog te houden. Italië beschikt over vele, bijzonder gunstig gelegen havens, die van grote betekenis zijn voor de internationale scheepvaart, voor de verbindingen in de Middellandse Zee en voor de kustvaart rondom het schiereiland.

Cruises zijn momenteel echt "in"!

Heel veel auto-toeristen hebben een ideale combinatie ontdekt en gaan met hun auto over de veilig aangelegde Italiaanse autowegen naar de plaats van inscheping. De autowegen brengen hen tot vlakbij de boot of veerpont, of zij nu naar Joegoslavië, Griekenland of het Middenoosten willen, of naar Noord-Afrika. Voor de meeste toeristen is dit transitverkeer nog een extra prettige ontdekkingsreis.

Italië's moderne schepen, veerponten en draagvleugelboten hebben zeer frequente vaardienstregelingen, passend in elk reisplan of -schema.

belangrijke mededelingen

Het Nationaal Italiaans Verkeersbureau heeft geen aparte passage-afdeling en kan derhalve niet bemiddelen en geen reserveringen doen voor de scheepvaartverbindingen naar, in of vanaf Italië.

Informatie over de internationale bootverbindingen is te krijgen bij de Nederlandse agenten van de bootmaatschappijen (zie hieronder: Reserveringsadressen).

Van de verschillende binnenlandse bootverbindingen krijgt het Italiaans Verkeersbureau meestal wel een dienstregeling binnen, die echter praktisch altijd in het Italiaans gesteld is. Wij kunnen U dus in sommige gevallen wel helpen met informatie over afvaartplaatsen, tijden en de prijzen (in Lires), maar voor informatiebrochures en reserveringen kunnen wij U uitsluitend doorverwijzen naar de Italiaanse kantoren van de scheepvaartmaatschappijen en/of hun agenten in Nederland. (zie hieronder: reserveringsadressen)

internationale bootverbindingen

Vanuit Italië bestaan er bootverbindingen met verschillende Europese en niet-Europese landen. De havens van waaruit deze verbindingen vertrekken zijn Ancona, Bari, Brindisi, Genova, Livorno, Napoli, Otranto, Palermo, Siracusa, Trieste en Venezia.

Hierna volgt een lijst met de landen die per boot (carferry) vanuit Italië te bereiken zijn en de maatschappijen die de bootdiensten uitvoeren.

Egypte	Adriatica Line
Griekenland	Adriatica Line; Agapitos Lines; Anek Lines; British Ferries Orient Express; European Seaways; Fragline; Jadrolinija; Karageorgis Line; Marlines; Mediterranean Lines; Med Sun Lines Ferry Ltd; Minoan Lines; R-Line; Stability Line; Strintzis Line; Ventouris Ferries.
Joegoslavië	Adriatica Line; Jadrolinija; Losinjska Plovidba; Prekookeanska Plovidba; Strintzis Line.
Tunesië	Compagnie Tunesienne de Navigation; Tirrenia.
Turkije	British Ferries Orient Express; Marlines; Minoan Lines; Turkish Maritime Lines.
Frankrijk (Corsica)	Navarma; Corsica Ferries;SNCM; S.C.M.; Linee Lauro

binnenlandse bootverbindingen

Hieronder volgt een lijst van de Italiaanse eilanden en eilandjes en de maatschappijen die deze per boot verbinden met het vasteland en/of met elkaar:

Capraia	Toremar S.p.A.
Capri	Aliscafi SNAV; Caremar; Campania - Regionale Marittima SpA; Navigazione Libera del Golfo; Alilaur S.p.A., Medmar S.v.l.
Egadische eilanden (Favignana, Levanzo, Marettimo)	Siremar; Alitrinacria.
Elba	Toremar S.p.A.; Navarma S.p.A.
Eolische of Liparische eilanden (Stromboli, Salina, Lipari, Panarea, Vulcano)	Aliscafi SNAV; Siremar
Giglio	Società di Navigazione S.r.i. Maregiglio
Ischia	Aliscafi SNAV; Caremar; Campania Regionale Marittima S.p.A.; Navigazione Libera del Golfo; Linee Lauro; Alilauro S.p.A., Medmar S.r.l.
Pantelleria	Siremar
Pelagische eilanden (Lampedusa, Linosa)	Siremar; Alitrinacria.
Ponza	Libera Navigazione Mazzella S.R.L.; Aliscafi SNAV; Caremar; Campania Regionale Marrittima S.p.A. Med-Mar S.r.l.; L.S.N. Basso Lazio.
Procida	Caremar; Campania Regionale Marrittima S.p.A.; Linee Lauro.
Sardegna	Tirrenia; Sardinia Ferries; Ferrovie dello Stato (Italiaanse Spoorwegen); Grandi Traghetti, Navarma, C.M.T. (Toulon-Porte Torres); Linee Lauro.
Sicilia	Ferrovie dello Stato (Italiaanse Spoorwegen); Caronte Shipping S.p.A.; Tourist Ferry-Boat S.p.A.; Grandi Traghetti; Tirrenia.
Tremiti eilanden	Adriatica Line; Navigazione Libera del Golfo.
Ustica	Siremar.
Ventotene	Aliscafi SNAV; Caremar; Campania Regionale Marittima S.p.A.; Medmar S.r.l..

Naar de twee niet bij Italië horende eilanden Corsica en Malta worden vanuit Italië ook bootdiensten onderhouden:

Corsica	Corsica Ferries; Navarma S.p.A.
Malta	Tirrenia; General National Maritime Transport Company.

reserveringsadressen voor de bootdiensten

Onderstaand de adressen in Nederland en Italië waar U een bootreis kunt boeken en waar U informatie kunt inwinnen over afvaarttijden, prijzen, voorwaarden, enz.

Adriatica Line
Reis- en Passagebureau Anthony Veder, De Ruyterkade 125, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6241677

Alilauro S.p.A.
Via Caracciola 11, 80122 Napoli, tel. 081-7611004, telefax 081-7614250, telex 720354.

Aliscafi S.N.A.V.
Via S. Raineri 22, 98122 Messina, tel.090-7765/7775, telefax 090-717358, telex 980030

Alitrinacria S.r.l.
Via Caracciola 11, 80122 Napoli, tel 081-7611004, telefax 081-7614250, telex 720354.

Caremar - Campania Regionale Marittima S.p.A.
Molo Beverello, 80133 Napoli, tel. 081-5515384/5513882, telefax 081-5514551, telex 720054

Caronte Shipping S.p.A. - Tourist Ferry Boat S.p.A.
Via Marina 30, 89018 Villa S. Giovanni (RC), tel. 0965-756725, telefax 0965-751651, telex 890132

C.M.T. Sanara B.V.
V. Vollenhovenstr. 50, 3016 BJ Rotterdam, tel. 010-4117152, telex 22223

Compagnie Tunesienne de Navigation
Reis- en Passagebureau Anthony Veder, De Ruyterkade 125, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6241677

Corsica Ferries
Reis- en Passagebureau Anthony Veder, De Ruyterkade 125, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6241677

European Seaways
Travel Lines, Kapelstraat 22-24, 1404 HX Bussum, tel. 02159-15590/12759

Ferrovie dello Stato (Italiaanse Spoorwegen)
Reservering op alle grote stations in Italië in Nederland Cit-Reizen, Vijzelstraat 77, 1017 HG Amsterdam tel. 020-6382199

Fragline
World Wide Reis- en Pass. bur, Meent 62-64, postbus 21486 3001 AL Rotterdam, tel. 010-4139293 fax. 010-4049366

Grandi Traghetti
Via Fieschi 17, 16121 Genova, tel. 010-55091, telex 271132

Jadrolinija
Adriatic Agenturen, Strickledeweg 100, 3044 EL Rotterdam, tel. 010-4623055

Karageorgis Line
Burger Nigoco Reisbur. B.V., Willemskade 16, 3016 DL Rotterdam, tel. 010-4114707

Linee Lauro
Molo Beverello, 80133 Napoli, tel. 081-5513236/5522838, telefax 081-991990, telex 720015

Libera Navigazione Mazzella
Anxur Tours, Viale della Vittoria 40, 04019 Terracina, tel. 0773-724840/723979, telex 680594

Losinjska Plovidba
In Joegoslavië: P.O. Box 135, 51001 Rijeka, tel. 30380

Marlines
VKC-Zeereizen, De Ruyterkade 139, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6262216

Mediterranean Lines
Travel Lines, Kapelstraat 22-24, 1404 HX Bussum, tel. 02159-15590/12759

Medmar S.r.l.
Via Caracciola 11, 80122 Napoli, tel. 081-7611004, telefax 081-7614250, telex 720354.

Med Sun Lines Ferry LTD
Reisburo Oppenheim, Minervalaan 26, 1077 NZ Amsterdam, tel. 020-6762067

Minoan Lines
World Wide Reis- en Pass. bur., Meent 62-64, postbus 21486 3001 AL Rotterdam, tel. 010-4139293 fax 010-4049366

Navarma
Comfort Holidays, Weegbreestraat 50, 3765 XW Soest, tel. 02155-22185

Navigazione Libera del Golfo
Molo Beverello, 80133 Napoli, tel. 081-5520763/5525589, telex 722661

Prekookeanska Plovidba
In Italië: Morfimare, Via Melo 168, 70100 Bari, tel. (080) 213508

R-Line
Reisburo Oppenheim, Minervalaan 26, 1077 NZ Amsterdam, tel. 020-6762067

Sardinia Ferries
Reis- en Passagebureau Anthony Veder, De Ruyterkade 125, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6241677

Siremar
Via dei Mille 57, 98057 Milazzo, tel. 090-9286381, telex 980108, fax 9286020

SCM en SNCM
Reis- en Pass. bur., World Wide Meent 62-64, postbus 21486 3001 AL Rotterdam tel. 010-4136077 fax 010-4049366

Società di Navigazione Maregiglio
Casella Postale 54, 58019 Porto S. Stefano (GR), tel. 0564-812920

Stability Line
Reisbureau Near East Tours, Rokin 9-15, 1012 KK Amsterdam, tel. 020-6243350

Strintzis Line
VCK-Zeereizen, De Ruijterkade 139, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6262216

Tirrenia
Reis- en Passagebureau Anthony Veder, De Ruyterkade 125, 1011 AC Amsterdam, tel. 020-6241677

Ventouris Ferries
Burger Nigoco Reisbur. B.V., Willemskade 16, 3016 DL Rotterdam, tel. 010-4114707

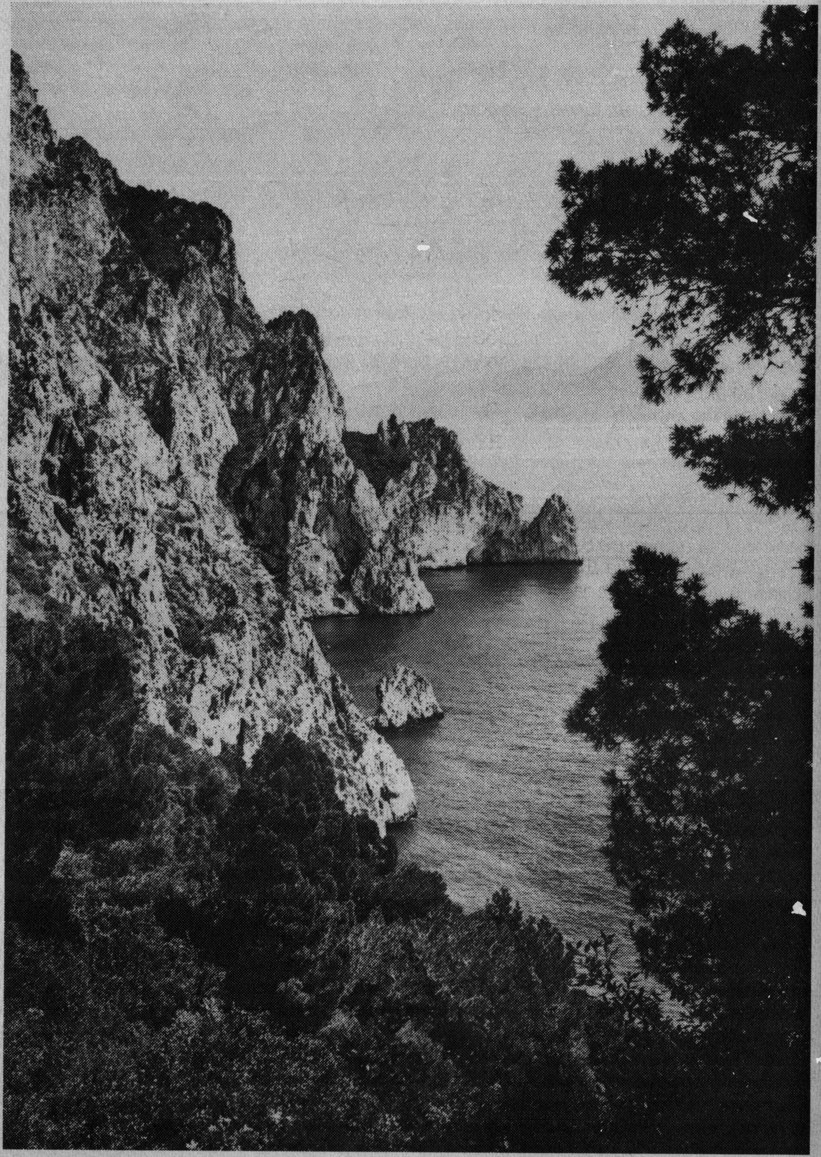

Capri (Napoli)

bootdiensten op de Italiaanse meren

Het hele jaar door worden dagelijks vele diensten onderhouden tussen de plaatsen aan de Italiaanse meren. Het is onmogelijk gedetailleerde opgave te doen omtrent al deze diensten, maar ter plaatse kunt U hiernaar informeren.

Hier zijn enkele voorbeelden:

Lago Maggiore

De meeste diensten worden uitgevoerd door de Navigazione Lago Maggiore, Viale F. Baracca 1, 28041 Arona, tel. (0322) 46651/52/53/54. Uur-diensten verbinden Brissago, Cannobio, Luino, etc.

Draagvleugelboten tussen Arona, Stresa en Locarno.

Autoveerdiensten tussen Verbania, Intra en Laveno.

Comomeer

De Navigazione Lago di Como, Via Rubini 22, 22100 Como, tel. (031)273324-260234, voert diensten uit tussen plaatsen aan het meer.

Veelvuldige bootdiensten verbinden Como, Cernobbio, Carate, Argegno, etc.

Draagvleugelboot-diensten.

Autoveerdiensten tussen Cadenabbia, Bellagio en Varenna.

Gardameer

Diensten worden uitgevoerd door de Navigazione Lago Garda, Piazza Matteotti 2, 25015 Desenzano s/G, tel. (030)9141321-9141323. Uur-diensten tussen Riva, Limone, Gargnano, Bogliaco, Gardone, Salò.

Draagvleugelboot-diensten.

Autoveerdiensten tussen Maderno en Torri del Benaco.

Nederland-Italië per auto

Italië biedt de automobilist een uitgebreid netwerk van moderne autosnelwegen, waarvan de "autostrada del sole" de meest bekende is. Ook de andere wegen zijn echter uitstekend aan het moderne wegverkeer aangepast, of zij nu langs de soms steile kusten of over de bergen lopen, of dat zij de eeuwenoude routes volgen, zoals de Via Aurelia, de Via Emilia, de Via Appia en andere, vrijwel altijd zijn ze voor de automobilist zéér de moeite waard.

Door de Italiaanse Automobiel Club A.C.I. worden vele diensten voor buitenlandse automobilisten kosteloos verricht.

De Nederlandse toeristen en de in Nederland woonachtige Italianen, die als privé-wagenbestuurder de Italiaanse grens passeren, moeten voorzien zijn van kentekenbewijs en rijbewijs.

Benzinebonnen

Als U met Uw auto naar Italië reist, kunt U in Nederland of aan de Italiaanse grens boekjes kopen met voordeelbonnen voor benzine, de zogenaamde benzinebonnen, met deze bonnen betaalt U in Italië de benzine. De bonnen zijn alleen geldig voor benzine (super, normaal, loodvrij), **niet** voor diesel en LPG. Er zijn 4 soorten boekjes te krijgen: voor reizigers naar Noord-Italië, naar Midden-Italië en naar Zuid-Italië en een speciaal boekje voor Zuid-Italië.

Hoe werkt het systeem?

Het kopen van Italiaanse benzinebonnen betekent in feite dat U in Nederland bonnen koopt die uitgedrukt zijn in Italiaanse Lires, waarmee U in Italië aan de pomp Uw benzine betaalt. Door de gehanteerde korting betaalt U op deze manier ongeveer 20% tot 31% minder voor de benzine.

De aankoop van benzinebonnen is gecombineerd met de aankoop van een betaalpas voor betaling van tolgeld op de Italiaanse autostrada's.

Tevens verschaft het benzinebonnenboekje U het recht op gratis en onbeperkte Wegenwachthulp op het totale wegennet van Italië, en in geval van schade aan Uw auto die niet binnen 12 uur te repareren is, gratis vervanging van de auto voor maximaal 10 dagen.

Er zijn vier verschillende boekjes voordeelbonnen te koop:

1. **Boekje voor reizigers naar Noord-Italië**
Dit boekje kost 172.800 lrs en bevat:
- Carta Carburante Turistica, die bij aankoop van het boekje voor U wordt ingevuld en die U bij gebruik van de bonnen in Italië moet (kunnen) tonen. Deze Carta Carburante geeft tevens recht op gratis Wegenwachthulp op het totale wegennet van Italië en zonodig op een vervangende auto.
- 12 benzinebonnen van 15.000 lire (totaal 180.000 lire, goed voor ongeveer 130 liter super)
- 1 betaalpas voor betaling van tolgeld van 30.000 lrs

2. **Boekje voor reizigers naar Midden-Italië**
Dit boekje kost 255.600 lrs en bevat:
- Carta Carburante Turistica (zie bij 1.)
- 12 benzinebonnen van 15.000 lire (totaal 180.000 lire, goed voor ongeveer 130 liter super)
- 1 superbon van 120.000 lire (Het is door de Italiaanse overheid zo geregeld dat de Superbon eerst door U in Italië moet worden omgewisseld in bonnen van 20.000 lire, alvorens U ermee kunt betalen bij de pomp. De Superbon wordt in zijn geheel niet door de benzinestations geaccepteerd. Deze omwisseling kan geschieden bij speciale kantoren waarvan onderstaand een lijst met adressen. De Superbon uit dit boekje voor Midden-Italië kan bij alle genoemde kantoren worden omgewisseld. De 6 benzinebonnen van 20.000 lire die U dan krijgt zijn nog eens goed voor ongeveer 88 liter super)
- 1 betaalpasvoor betaling van tolgeld van 30.000 lrs.

3. **Boekje voor reizigers naar Zuid-Italië**
Dit boekje kost 419.800 lrs en bevat:
- Carta Carburante Turistica (zie bij 1.)
- 12 benzinebonnen van 15.000 lire (totaal 180.000 lire, goed voor ongeveer 130 liter super)
- 1 superbon van 300.000 lire (Zie bij 2.)
(De Superbon uit dit boekje voor Zuid-Italië kan worden omgewisseld bij de kantoren 2, 3 en 5 en 23 t/m 103 van onderstaande lijst. De 15 benzinebonnen van 20.000 lire die U dan krijgt zijn nog eens goed voor ongeveer 218 liter super)
- 1 betaalpas voor betaling van tolgeld van 30.000 lrs.
- 1 betaalpas die U krijgt bij de omwisseling van de Superbon voor betaling van tolgelden van 40.000 lrs

4. **Speciaal boekje voor reizigers naar Zuid-Italië**
Dit boekje kost 488.800 lrs en bevat:
- Carta Carburante Turistica (zie bij 1.)
- 12 benzinebonnen van 15.000 lire (totaal 180.000 lire, goed voor ongeveer 130 liter super)
- 1 superbon van 400.000 lire (Zie bij 2.)
(De Superbon uit dit boekje voor Zuid-Italië kan worden omgewisseld bij de kantoren 3 en 55 t/m 103 van onderstaande lijst. De 20 benzinebonnen van 20.000 lire die U dan krijgt zijn nog eens goed voor ongeveer 295 liter super)
- 1 betaalpas voor betaling van tolgeld van 30.000 lrs.
- 1 betaalpas die U krijgt bij de omwisseling van de Superbon voor betaling van tolgeld van 40.000 lrs

N.B. Alle benzinebonnen, zowel die van 15.000 lire als die van 20.000 lire, en de betaalpassen zijn te gebruiken in heel Italië, inclusief de eilanden.

ACI (Automobile Club Italiano) - Kantoren voor het omwisselen van de Superbonnen.

Langs de autosnelwegen:
(Dagelijks geopend van 15 maart tot 15 september van 8.00 tot 20.00 uur)
1. Autosnelweg A1 - Wegrestaurant "Tevere Ovest" (14 km. voorbij afslag Orvieto)
2. Autosnelweg A2 - Wegrestaurant "S. Nicola Ovest" (13 km. voorbij afslag Caserta Nord).
3. Autosnelweg A3 - Wegrestaurant "Galdo Ovest" (1 km. voorbij afslag Lauria Sud)
4. Autosnelweg A14 - Wegrestaurant Agip "Vomano Ovest" (6 km. voorbij afslag Teramo)
5. Autosnelweg A14 - Wegrestaurant "Riovivo Ovest" (19 km. voorbij afslag Vasto Sud)

Omwisselkantoren in de steden:
(Geopend maandag t/m zaterdag van 8.30 tot 12.30)

Gewest Lazio
6. Automobile Club Roma, Viale Cristoforo Colombo 261. Bijkantoren, ook in Rome: Via Marsala 8; Via Flaminia 318/1; Via dei Gracchi 142; Via Pinerolo 5; Via Sebino 39; Via Salaria 721 (bij Autoimport).
7. In Civitavecchia: Piazzale degli Eroi 6.
8. Automobile Club Frosinone, Via Firenze 49.
9. Automobile Club Latina, Via A. Saffi 23.
10. In Terracina: Piazzale Lido.
11. Automobile Club Rieti, Via Lucandri 26.
12. Automobile Club Viterbo, Via A. Marini 16/A

Gewest Abruzzo
13. Automobile Club L'Aquila, Via Bone Novelle.
14. In Avezzano: Via Nazario Sauro 64.
15. In Sulmona: Via Papa Giovanni XXIII.
16. Automobile Club Pescara, Via del Circuito 49.
17. Automobile Club Teramo, Corso Cerulli 81.
18. In Giulianova Lido: Viale Matteotti.
19. In Roseto degli Abruzzi: Viale Mezzopreti.
20. In Alba Adriatica: Viale della Vittoria 35
21. Automobile Club Chieti, Piazza Garibaldi 3.
22. In Vasto: Corso Mazzini 81.

Gewest Molise
23. Automobile Club Campobasso, Via Cavour 10.
24. Automobile Club Isernia, Strada Statale no. 17, 38 (Palazzo Valerio).

Gewest Campania
25. Automobile Club Napoli, Piazzale Tecchio 49/D. Bijkantoor in Napels: Piazza Municipio (Ingang haven).
26. Automobile Club Avellino, Piazza della Liberta 40.
27. Automobile Club Benevento, Via S. Rosa 24/26
28. Automobile Club Caserta, Via Nazario Sauro 10.
29. Automobile Club Salerno, Via G. Vicinanza 11.
30. In Amalfi: bij het toeristische informatiekantoor (Ufficio turismo)
31. In Battipaglia: Via Carbone 15.
32. In Maiori: Via S. Tecla 5.
33. In Mercato S. Severino: Via Feraldo 25.
34. In Nocera Inferiore: Via Barbarulo 79.
35. In Palinuro: Via S.S. 562.
36. In Positano: Via C. Colombo 135.
37. In Sapri: Corso Italia.
38. In Vallo della Lucania: Via Nuova Provinciale 3.

Gewest Puglia

39. Automobile Club Bari, Via O. Serena 26.
    Bijkantoor in Bari Nord: Via Crispi 192/H.
40. In Barletta: Via G. Di Scanno 137.
41. Automobile Club Brindisi, Viale Aldo Moro 61.
42. In Ostuni: Viale Pola.
43. Automobile Club Foggia, Via Mastelloni (Wijk: Rione Pio X).
44. Automobile Club Lecce, Via G. Candido 2.
45. In Galantina: Via Siciliani.
46. In Maglie: Via Addolorata.
47. In Matino: Corso Roma.
48. In Nardo: Via Vetusto 10.
49. Automobile Club Taranto, Viale Magna Grecia 108. Bijkantoren in Taranto: Via Anfiteatro 67; Via F. Crispi 72/A.
50. In Grottaglie: Via Orsini 30.
51. In Manduria: Via Matteo Bianchi 112.
52. In Martina Franca: Vico II S. Rosa 15.
53. In Castellaneta: Piazza Umberto I 16.
54. In Talsano: Corso Vittorio Emanuele 126.

Gewest Basilicata

55. Automobile Club Potenza, Zona Industriale: Viale del Basento. Bijkantoor in Potenza: Piazza Pignatari 1.
56. In Lavello: Via Roma 25.
57. Automobile Club Matera, Viale delle Nazioni Unite 47.

Gewest Calabria

58. Automobile Club Reggio Calabria, Via De Nava 43.
59. In Siderno: Via Trieste.
60. Automobile Club Cosenza, Via Tocci 2.
61. Automobile Club Catanzaro, Viale dei Normanni 99.
62. In Crotone: Via Interna Marina 8.
63. In Lamezia Terme: Viale Stazione.
64. In Soverato: Via S. Giovanni Bosco.
65. In Tropea: Corso Vittorio Emanuele.
66. In Vibo Valentia: Via Lacquari.

Gewest Sicilia

67. Automobile Club Palermo, Via Alpi 6.
68. In Cefalù: Via Principe Umberto 78.
69. Automobile Club Agrigento, Via S. Vito 23.
70. Automobile Club Caltanissetta, Via Malta 57.
71. In Gela: Corso Vittorio Emanuele 115; en Via Palazzi.
72. In Mazzarino: Via Spagliarisi 59.
73. In Mussone: Via Calatafimi 7/9.
74. In Niscemi: Via Roma.
75. In San Cataldo: Via Cavour 6.
76. Automobile Club Catania, Via P. Mascagni 73/A.
77. Automobile Club Enna, Via Roma 200.
78. In Nicosia: Via Fratelli Testa.
79. In Piazza Armerina: Piazza Boris Giuliano.
80. Automobile Club Messina, Via L. Manara isolato 125.
81. In Barcellona P.G.: Piazza Duomo 31.
82. Automobile Club Ragusa, Via Ercolano 22.
83. In Modica: Via Medaglie d'Oro 28.
84. In Pozzalo: Via Solferino 14.
85. In Vittoria: Piazza del Popolo 36.
86. Automobile Club Siracusa, Via Foro Siracusano 27.
87. Automobile Club Trapani, Via Virgilio 71.
88. In Marsala: Lungomare Mediterraneo.
89. In Mazara del Vallo: Lungomare Mazzini.

90. Automobile Club Acireale, Via Mancini 1.

Gewest Sardegna (Sardinië)

91. Automobile Club Cagliari, Via Carboni Boi 2.
92. In Carbonia: Via Arsia 2.
93. In Iglesias: Piazza Gorizia 3/4.
94. Automobile Club Nuoro, Via Sicilia 39.
95. In Bosa: Via Gioberti 18.
96. In Lanusei: Via Marconi.
97. In Macomer: Corso Umberto 144.
98. In Siniscola: Via De Gasperi.
99. In Tortoli: Via Monsignor Virgilio 120.
100. Automobile Club Oristano, Via Cagliari 50.
101. Automobile Club Sassari: Viale Adua 32.
102. In Alghero: Via Mazzini 54.
103. In Olbia: Via Catello Piro 9.

Aankoop van benzinebonnen

De benzinebonnen zijn in Nederland te koop bij de Grenswisselkantoren, die te vinden zijn op alle grote stations en aan de grens en waar U ook in de avonduren en in het weekend terecht kunt, of bij de ANWB-kantoren. Ze zijn tevens te koop bij de ACI-grenskantoren aan de grote Italiaanse grensovergangen en voor huurauto's met een Italiaans kenteken alléén op de intercontinentale luchthavens in Italië (Milano en Roma). Maar als U eenmaal in Italië bent, zijn ze daar nergens meer te koop.

Bij aankoop dient U Uw paspoort of toeristenkaart te tonen en Uw kentekenbewijs. Uit beide documenten worden enkele gegevens overgenomen op de Carta Carburante Turistica. Op het kentekenbewijs wordt aangetekend dat U in het betreffende jaar benzinebonnen gekocht hebt, want per jaar mag er maar één boekje per auto gekocht worden. U hoeft niet zelf de bezitter van de auto te zijn om toch benzinebonnen te kunnen kopen: de bonnen worden uitgeschreven voor de **auto** en niet op Uw naam. In Nederland wordt er *ƒ* 6,50 administratiekosten gerekend bij aankoop van benzine-bonnen.

Gebruik van de benzinebonnen en de tolwegbonnen

- Bij het tanken kunt U het beste het lirebedrag op de pomp in de gaten houden en vergelijken met het bedrag op Uw bonnen. Tank zoveel mogelijk in veelvouden van de bedragen op de bonnen, dus in veelvouden van 15.000 of 20.000 lire, want er wordt van de bonnen geen geld teruggegeven.
- Indien U voor een bedrag hebt getankt dat minder is dan de waarde van 2, 3 of 4 bonnen, betaal dan met 1, 2 of 3 bonnen en betaal het restant met geld.
- Het is toegestaan om bij dezelfde pomp met meerdere bonnen te betalen.
- Op de achterzijde van de benzinebonnen moet U het kenteken van Uw auto invullen.

  Let op: U bent in overtreding als U met benzinebonnen betaalt waarvan het kenteken niet overeenstemt met het kenteken van Uw auto of het kenteken dat op de Carta Carburate Turistica staat vermeld.
- Niet gebruikte betaalpassen voor de tolwegen kunnen noch in Italië, noch in Nederland worden teruggewisseld. Ze kunnen alleen gebruikt worden voor het betalen van tolgeld en als ze niet gebruikt zijn, zijn ze verder waardeloos.

Overgehouden benzinebonnen

Als U na Uw vakantie benzinebonnen hebt overgehouden, kunt U ze eventueel bewaren voor als U volgend jaar weer naar Italië gaat. De bonnen blijven twee jaar na de datum van aankoop volledig geldig.

U kunt de overgehouden benzinebonnen in Nederland ook weer terugverkopen. Dat kan alleen bij de instelling waar U ze ook gekocht hebt. De prijs die U terug ontvangt is lager dan de prijs die U hebt betaald.

Overgehouden benzinebonnen worden alleen terug gekocht wanneer U de Carta Carburante Turistica kunt overleggen, en alleen binnen twee jaar na de aankoopdatum die vermeld staat op de Carta Carburante.

Wanneer de overgehouden benzinebonnen beschadigd zijn of wanneer de Carta Carburante Turistica ontbreekt, kunt U de bonnen uitsluitend bij het Nationaal Italiaans Verkeersbureau in Amsterdam ter verzilvering aanbieden. Daar zal worden nagegaan of er toch nog een mogelijkheid voor vergoeding is.

Tenslotte

De prijs voor een liter diesel is 1120 lire, voor een liter LPG 820 lire. Zonder benzinebonnen betaalt U voor een liter super 1535 lire, voor normaal 1485 lire en voor een liter loodvrije benzine 1485 lire. Uiteraard worden, net als in Nederland, deze prijzen regelmatig bijgesteld. (Prijzen per 17-1-1991)

Voor het tanken van LPG dient U in het bezit te zijn van een verloopnippel. De benzinestations die niet langs de snelweg liggen zijn doorgaans gesloten van 12.00 tot 15.00 uur.

alpenpassen (behalve de grensovergangen)

Campolongo	1875 m, 12% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Corvara en Arabba; af te raden voor caravans.
Carlo Magno	1682 m, 11% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Dimaro en Tione.
Falzarego	2105 m, 11% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Arabba en Cortina d'Ampezzo.
Gardena	2121 m, 12% stijging, van mei tot oktober berijdbaar, tussen Selva en Corvara; af te raden voor caravans.
Gavia	2621 m, 26% stijging, van juni tot september berijdbaar, tussen Bormio en Ponte di Legno, niet voor caravans.
Jaufen/Monte Giove	2094 m, 12% stijging, van mei tot oktober berijdbaar, tussen Sterzing en Merano.
Karer/ Costalunga	1753 m, 13% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Bolzano en Canazei; verboden voor caravans.
Mendel/ Mendola	1363 m, 10% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Bolzano en Dimaro; af te raden voor caravans.
Gampen/delle Palade	1518 m, 12% stijging, van mei tot oktober berijdbaar, tussen Merano en Dimaro.
Penser Joch	2214 m, 12% stijging, van april tot november berijdbaar, tussen Sterzing en Sarntal; verboden voor caravans.
Fugazze	1159 m, 12% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Rovereto en Vicenza.
Pordoi	2239 m, 8% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Canazei en Arabba.
Rolle-pas	1970 m, 11% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Predazzo en S. Martino di Castrozza; af te raden voor caravans.
Sella	2214 m, 11% stijging, van mei tot oktober berijdbaar, tussen Selva en Canazei; af te raden voor caravans.
Stelvio-pas	2757 m, 15% stijging, van juni tot november berijdbaar, tussen Spondinig en Bormio, af te raden voor caravans.
Aprica	1162 m, 9% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Edolo en Sondrio.
Tonale	1883 m, 10% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Ponte di Legno en Dimaro.
Tre Croci	1809 m, 12% stijging, gehele jaar berijdbaar, tussen Cortina d'Ampezzo en Misurina; af te raden voor caravans.

Apennijnenpassen

provincie	*wegpas*	*hoogte*	*gesloten*	*weg naar:*
L'Aquila	Scanno	1030 m	nov.-maart	Roccaraso
L'Aquila-Frosinone	Forca D'Acero	1535 m	nov.-maart	
Cosenza	Bocca di Piazza	1267 m	dec.-febr.	
	Spezzano della Sila	800 m	nov.-april	Lorica-Poverella
	Camigliatello	1280 m	nov.-april	Camigliatello

Alpentunnels

grote Sint-Bernard-tunnel	**enkele rit** Zw. Fr.	**retour** (maand) Zw. Fr.
Cat. 1 – Motorfietsen met of zonder zijspan	6,–	8,–
Cat. 2 – Voertuigen t/m 2.08 m.	16,–	22,–
Cat. 3 – Voertuigen 2.085 m. t/m 3.20 m. Stationcars t/m 6 plaatsen Stationcars t/m 12 m^3	23,–	32,–
Cat. 4 – Voertuigen langer dan 3.20 m. Voertuigen met oplegger of caravan Stationcarbus van 6 t/m 12 plaatsen	32,–	45,–

Mont Blanc tunnel	**enkele rit** Fr. Francs	**retour** (3 dagen) Fr. Francs
Cat. 1 - Voertuigen minder dan 2.30m.	80	95
Cat. 2 - Voertuigen van 2.30m. t/m 2.63m.	115	145
Cat. 3 - Voertuigen van 2.64m. t/m 3.30m. en aanhangers/Caravans	155	195
		retour (15 dagen)
Cat. 4 - Voertuigen boven 3.30m.	390	625

Frejus tunnel	**enkele rit** Fr. Francs	**retour** (3 dagen) Fr. Francs
Cat. 1 - Voertuigen minder dan 2.30m.	78	100
Cat. 2 - Voertuigen van 2.30 t/m 2.63m.	118	148
Cat. 3 - Voertuigen van 2.64m. t/m 3.30m. en aanhangers/Caravans	155	194
		retour (15 dagen)
Cat. 4 - Voertuigen boven 3.30m.	385	628

	Simplon (Kandersteg-Iselle)	**Simplon** (Brig-Iselle)	**Europabrug** (tussen Innsbruck en Brennerpas)
	Zw. Fr.	Zw. Fr.	O.Sh.
Auto, Caravan (met trekker)	49,– (enkel)	25,–	130 enkel
Bagagewagentje (max. 750 kg)	25,– (enkel)	13,–	

Omdat door Zwitserland van de autosnelwegen gebruik te kunnen maken betaald U Zw. Fr. 30,– voor het Autobahn-Vignet, om snel en comfortabel in Italië te komen.

autoroutes en grensovergangen naar Italië

Route:	Weg nr.:	Pas, hoogte e.a. gegevens:	Geopend:
via Frankrijk			
Nice–Genova	A8/A10		jan.–dec.
Nice–Genova	1		jan.–dec.
Nice-Ventimiglia–Torino	20	Tunnel van Tende (3 km lang) via Frans trajekt (N204)	jan.–dec.
Marseille–Cuneo–Torino	21/20	Colle della Maddalena (1996 m)	apr.–nov.
Grenoble–Torino	24	Colle del Monginevro (1854 m), 12%	jan.–dec.
Chambéry–Torino	25/24	Colle del Moncenisio (2084 m), 11%	juli–okt.
Chambéry–Aosta–Torino	26/A5	Colle d.Picc.S.Bernardo (2188 m), 10%	juni–okt.
Chamonix–Aosta	26	Montblanc-tunnel (11,5 km lang)	jan.–dec.
via Zwitserland			
Lausanne–Aosta	27	Gran S. Bernardo-tunnel (5,8 km lang)	jan.–dec.
Lausanne–Aosta	27	Passo d. Gran S. Bernardo (2469 m) af te raden voor caravans; 10%	juni–okt.
Brig–Domodossola	33	Passo Sempione (Simplon) (2005 m)	jan.–dec.
Kandersteg–Domodossola	33	Simplon-tunnel (spoorverbinding)	nov.–mrt.
Brig–Iselle	33	Simplon-tunnel (spoorverbinding)	jan.–dec.
Locarno–Domodossola	337	via Centovalli; verboden voor caravans; 18%	jan.–dec.
Locarno–Stresa	34	westel. oever Lago Magiore	jan.–dec.
Bellinzona–Luino	394	oostel. oever Lago Magiore	jan.–dec.
Lugano–Ponte Tresa–Varese–Milano	233	–	jan.–dec.
Lugano–Como–Milano	35	–	jan.–dec.
Lugano–Autostrada–Como–Milano	A9	autosnelweg	jan.–dec.
Lugano–Menaggio	340	verb. met h. midden v.h.Comomeer, langs Porlezza	jan.–dec.
Chur–Milano	36	Passo della Spluga (2113 m), af te raden voor caravans; 13%	juni–okt.
St. Moritz–Milano	37/36	Passo d. Malóia (1815 m)	jan.–dec.
St. Moritz–Sondrio	38bis	Passo Bernina (2330 m)	jan.–dec.
Zernez–Sondrio	38	(Ofenpas)–Passo Umbrail (2503 m) af te raden voor caravans; 12%	juni–okt.
Davos–Merano	41/38	Ofenpas (2149 m)	jan.–dec.
via Oostenrijk			
Landeck–Merano–Bolzano	40/38	Passo di Resia (1508 m)	jan.–dec.
Ötztal–Merano	44bis	Passo del Rombo (2474 m), verboden voor caravans; 15%	juni–okt.
Innsbruck–Bolzano	12	Passo del Brennero (1372 m)	jan.–dec.
Lienz–Dobbiaco	49	via Oost-Tirol	jan.–dec.
Lienz–Tolmezzo–Udine	52bis	Passo di M. Croce Carnico (1360 m)	apr.–nov.
Hermagor–Pontebba	–	Passo Pramollo (1552 m), af te raden voor caravans; 15%	juni–nov.
Villach–Udine	13	Sella di Camporosso (812 m)	jan.–dec.

Buitenlands douanekantoor:	Italiaans douanekantoor:	Geopend:
Mentone	Ventimgilia (autosnelweg)	permanent
Garavan–Mentone	Ponte San Ludovico (kustweg)	permanent
	Ponte San Luigi (bergweg)	permanent
Breglio	Fanghetto	permanent
Tenda	Limone Piemonte	permanent
Larche	Argentera	permanent
Briançon	Claviere	permanent
Lanslebourg	Molaretto–Cenisio	permanent
Séez	La Thuile	permanent
Tunnelingang Noord	Tunnelingang Zuid	permanent
Bourg St. Pierre	St. Rhémy	permanent
Cantine	St. Rhémy	permanent
Brig	Paglino	permanent
Brig	Iselle	autotransport p. spoor
Camedo	Ponte Ribellasca	zom. 6–24 wint. 6–22
Madonna di Ponte	Piaggio Valmare	permanent
Dirinella	Zenna	werkd. 6–23 zond. 6–24
Ponte Tresa	Lavena	permanent
Chiasso	Ponte Chiasso	permanent
Chiasso	Brogeda	permanent
Gandria	Oria Valsolda	zom. 5–22 wint. 5–1
Splügen	Montespluga	5–24
Castasegna	Villa di Chiavenna	permanent
Campocologno	Piattamala	zom. 5–2 wint. 5–1
Umbrail	S. Maria dello Stelvio	
Müstair	Tubre/Taufers	mei/okt. 4–14 nov./apr. 5–24
Nauders	Passo di Resia	permanent
Hochgurgl	Passo del Rombo	zomer 6–19
Brenner–Gries	Brennero	permanent
Silian	Prato alla Drava	permanent
Mauthen	Timau	permanent
Tröpolach	Pontebba	permanent
Arnoldstein	Tarvisio	permanent

(kaart ENIT, Düsseldorf)

door 15 alpentunnels naar het zuiden

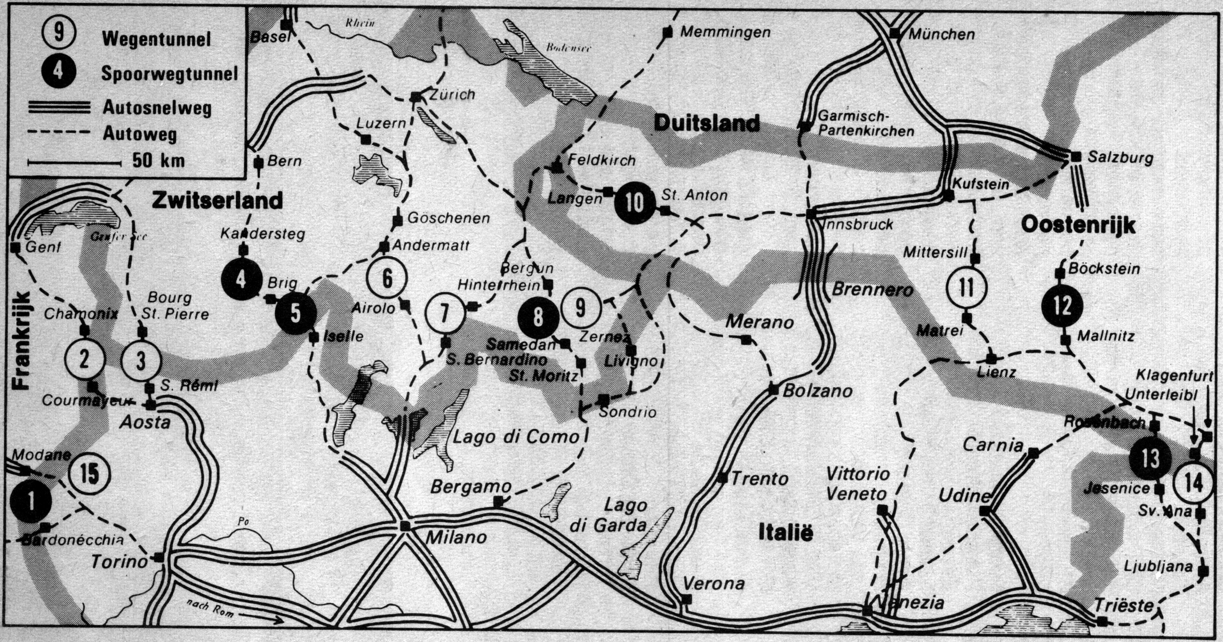

1 **Fréjus** – Van Modana tot Bardonecchia, het hele jaar geopend.
2 **Montblanc** – Van Chamonix tot Courmayeur, het hele jaar geopend.
3 **St. Bernhard** – Van Bourg St. Pierre tot S. Rémi, het hele jaar geopend.
4 **Lötschberg** – Van Kandersteg tot Brig-Iselle, het hele jaar in bedrijf.
5 **Simplon** – Van Brig tot Iselle, het hele jaar geopend.
6 **St. Gotthard** – Van Göschenen tot Airolo, het gehele jaar geopend.
7 **San Bernardino** – Van Hinterhein tot San Bernardino (Bellinzona) tolvrij.
8 **Albula** – Van Bergün tot Samedan, het hele jaar geopend.
9 **Zernez-Livigno** – De tunnel verbindt Zernez met Livigno, het hele jaar geopend.
10 **Arlberg** – Van Langen tot St. Anton, het hele jaar geopend.
11 **Felbertauern** – Van Mittersil tot Matrei, het hele jaar geopend.
12 **Tauern** – Van Böckstein tot Malinitz, het hele jaar geopend.
13 **Karawanken** – Van Rosenbach tot Jesenice, het hele jaar geopend.
14 **Loibl** – Van Unterloibl tot St. Ana het hele jaar geopend. Tolvrij.

autosnelwegen

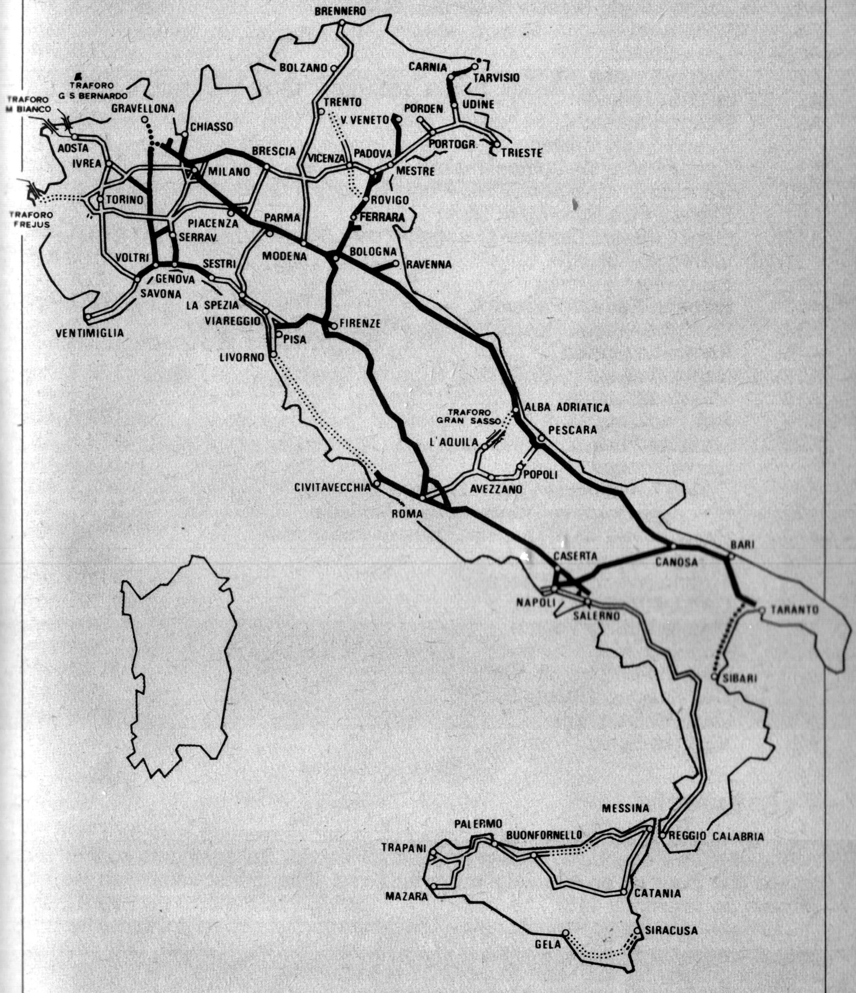

Wegennet Società "Autostrade"
- in gebruik
- in uitvoering
- in planning

Wegennet
- in gebruik
- in uitvoering
- in planning

Autosnelwegen

weg nr.:	routes en trajekten:	afstanden:
A1	Milano-Bologna-Firenze-Roma	554,1 km
A2	Roma-Napoli	201,2 km
A3	Napoli-Salerno	51,5 km
	Salerno-Reggio Calabria (tolvrij)	443,5 km
A4	Torino-Milano-Brescia-Verona-Triëste	516,3 km
A5	Torino-Aosta	101 km
A4/5	Ivrea-Santhia	23,6 km
A6	Torino-Savona	125,7 km
A7	Milano-Genova	133,6 km
A8	Milano-Varese	42,6 km
	Milano-Sesto Calende	41,6 km
A9	Lainate (Milano)-Como-Chiasso	34,3 km
A10	Genova-Savona-San Remo-Ponte S. Luigi (Franse grens)	157,1 km
A11	Firenze-Pisa Nord-Mare (Zee)	81,7 km
A12	Genova-Sestri Levante-Viareggio-Pisa-Livorno	173,9 km
A11/12	Viareggio-Lucca	19,2 km
A12	Civitavecchia-Roma	65,4 km
A13	Bologna-Ferrara-Padova	116,7 km
A14	Bologna-Ancona-Pescara-Foggia-Canosa-Bari-Taranto	744,1 km
A15	Parma-La Spezia	108,3 km
A16	Napoli-Canosa	172,3 km
A18	Messina-Catania	75,6 km
A19	Palermo-Catania	199,6 km
A20	Messina-Palermo	177,5 km
	hiervan geopend	107,6 km
A21	Torino-Alessandria-Piacenza-Brescia	238,1 km
A22	Brennero-Bolzano-Trento-Verona-Modena	313 km
A23	Palmanova-Udine-Tarvisio (Oostenrijkse grens)	100 km
A24	Roma-L'Aquila	124,3 km
A25	Torano-Avezzano-Pescara	112,8 km
A26	Genova-Voltri-Santhia	133,1 km
A27	Mestre-Vittorio Veneto	59,1 km
A28	Portogruaro-Pordenone	21,1 km
A29	Palermo-Mazara del Vallo	115,7 km
A29	Diramazione Trapani-Birgi	43,7 km
A30	Caserta-Salerno	55,3 km
A31	Vicenza-Schio	36,5 km

Wegenwacht

Automobile Club d'Italia (ACI) verzorgt in samenwerking met de ENIT de sleepdienst en wegenhulp op een groot aantal wegen. Buitenlanders kunnen het gehele jaar door en op alle wegen om hulp van deze dienst verzoeken via het centrale pechnummer 116.

Om voor gratis wegenwacht hulp — geldend voor het gehele Italiaanse wegnet — in aanmerking te komen, vindt u in de boekjes Benzinebonnen (zie verkoop benzinebonnen pag. 130) een coupon "Carta carburante turistica", die U onbeperkt recht geeft op **gratis** wegenwacht assistentie.

Langs de Autostrada del Sole, de autosnelweg van Milaan via Florence naar Napels, vindt u om de 2 km speciale borden waarop zich drukknoppen bevinden met symbolen voor hulp bij pech en geneeskundige hulp. Zodra de centrale de oproep heeft ontvangen gaat een wit licht op het paneel branden; groen licht geeft daarna aan dat de aanvraag is doorgegeven. De kortste weg naar het dichtsbijzijnde bord wordt aangegeven door paaltjes met pijlen waaronder de woorden "avanti" (vooruit) en "indietro" (omkeren).

Op de trajecten Ceva-Savona, Napels-Salerno en Milaan-Serravalle treft u op regelmatige afstanden telefoonposten aan waarvan in geval van pech gebruik mag worden gemaakt.

Bij ongevallen kan, behalve van de telefoonposten en de borden met drukknoppen,gebruikt worden gemaakt van het centrale telefoonnummer 113. In Italië vindt u bovendien op de eerste bladzijde van de telefoonboeken onder "Servizi Speciali" of "Servizi di interesse Pubblico" de nummers van de eerste hulpdiensten.

Wegeninformatie

A.C.I. Rome — Tel. 06-4212 telefonisch hulpcentrum — alle inlichtingen dag en nacht — toestand van de wegen en verkeer, weerbericht, alle inlichtingen voor de automobilist.

Verbindingswegen van en naar de autosnelwegen

Trajecten:	**Verbinding:**
Milano (ringweg west (tangenziale ovest))	A8/9 - A1
Milano (ringweg oost (tangenziale est))	A4 - A1
Bologna, ten N-W	A14 (Borgo Panigale) - A1 (Casalecchio)
Ferrara - Porto Garibaldi	A13 - kust
Siena - Firenze	Siena - A1
Avellino - Salerno	A16 - A3
Roma (ringweg)	A1 - A2; A12 - A1/2/24

Tariefgroepen tolwegen

Er bestaan in Italië twee manieren van tolgeld berekening. Autostrada's waar het tarief berekend wordt op basis van motorvermogen en autostrada's met tariefberekening naar aanleiding van de wielbasis. Om u toch een indruk te geven van hetgeen de automobilist betalen moet kunt U bij de ANWB een folder krijgen met de richttarieven.

Afstandstabel	Arnhem	Emmen	Heerlen	Hengelo	Venlo
Bolzano	1023	1095	950	1041	973
Brindisi	2007	2079	1934	2025	1957
Firenze	1325	1397	1252	1343	1275
Genova	1166	1238	1093	1184	1116
Milano	1026	1098	953	1044	976
Napoli	1813	1885	1740	1831	1763
Pescara	1595	1667	1522	1613	1545
Pisa	1319	1391	1246	1337	1269
Ravenna	1311	1383	1238	1329	1261
Reggio di C.	2314	2386	2241	2332	2262
Roma	1594	1666	1521	1612	1544
San Remo	1281	1353	1208	1299	1231
Venezia	1287	1359	1214	1305	1237

Verkeersvoorschriften

De Italiaanse verkeersregels maken deel uit van de Conventie van Genève en Italië gebruikt de internationale verkeerstekens. De meest belangrijke punten vermelden wij onderstaand.

voorrang — Ook in Italië gaat rechts voor. De regeling wat de "stopkruisingen" betreft is net als bij ons.

snelheid — Bromfietsen mogen zowel binnen als buiten de bebouwde kom niet sneller dan 40 km per uur.

inhalen — Denkt u er in Italië om, dat u bij het inhalen verplicht bent om uw voornemen tot het wisselen van rijbaan kenbaar te maken met een geluidssignaal en door het inschakelen van uw richtingaanwijzer.

parkeren — Er zijn in Italië twee borden, die verband houden met het verbod om te parkeren. Het ene is gelijk aan ons bord "wachtverbod'. Het andere is ons oude bord met doorgestreepte "P". Dat betekent, dat parkeren niet principieel verboden is maar wel aan bepaalde beperkingen is gebonden. Die beperkingen

staan dan aangegeven op een onderbord.

stoppen — Evenals in Nederland bent u ook in Italië verplicht een reflekterende gevarendriehoek bij u in de auto te hebben en in geval van een noodstop op ca. 50 m afstand van uw stilstaande auto goed zichtbaar op de weg te plaatsen.

rijden op snelwegen (autostrada) — Op Autostrade (Snelwegen) is het voer-tuigen niet toegestaan:
achteruit te rijden of te keren;
naar de andere kant van de rijweg over te steken;
te parkeren of stoppen buiten de hiervoor gereserveerde plaatsen;
stoppen is alleen toegestaan op de vluchtstroken en de parkeerplaatsen.

Voetganger op v.o.p.'s (zebrapaden) hebben voorrang op voertuigen. In Italië dient men zich stipt te houden aan de voorgeschreven snelheid. Boetebepalingen: 50.000 à 200.000 Lire bij snelheidsoverschrijding van 10 km. bij meer dan 10 km, tot de som van 800.000 Lire.

Vertaling van Italiaanse wegtekens

Senso Vietato	veboden inrit
Vietato Ingresso Veicoli	Geen toegang voor voertuigen
Sosta Autorizzata	parkeren
Sosta Vietata	Parkeren verboden
Vietato Transiti Autocarri	Gesloten voor vrachtverkeer
Passaggio a livello	Spoorwegovergang
Rallentare	Vaart minderen
Svolta	Bocht
Incrocio	Wegkruising
Uscita	Uitrit
Lavori in corso	Werk in uitvoering

Automobile Club Italiano (A.C.I.)

De Italiaanse Automobiel Club staat gelijk met de K.N.A.C. en de A.N.W.B. hier in Nederland. De A.C.I. maakt deel uit van de Internationale Automobile Federation (F.I.A.).

Het tijdelijke lidmaatschap van de A.C.I. biedt de leden vele voordelen. Het kan worden verkregen bij de A.C.I.-kantoren aan de Italiaanse grens, of door te schrijven naar de Automobile Club d'Italia, Servizio Turismo, Via Marsala 8, 00185 Roma.

In alle 95 provincie-hoofdsteden heeft de A.C.I. bijkantoren (de telefoonnummers vindt u hier onder "A.C.I." in diverse telefoongidsen).

Bovendien beschikt de A.C.I. over enige bijkantoren in de belangrijkste toeristen-plaatsen, uitsluitend voor het verstrekken van toeristische informatie.

Aan de grens, bij 36 grensovergangen, houdt de A.C.I. zich bezig met het verstrekken van toeristische dokumentatie en route-beschrijvingen, met informatie in-zake de wegenwacht en met het afsluiten van verzekeringen.

Maximum snelheid

Gemotoriseerd verkeer in de bebouwde kom: 50 km/u., tenzij anders staat aange-geven. Voor de snelheden op de autostrada's (autosnelwegen en het overige Italiaanse wegennet zie volgende bladzijde.

	Autowegen	Autosnelwegen
tot 1099 cm^3	90	110
boven 1100 cm^3	90	130
auto + caravan	80	100
boven 8 ton	70	90
boven 8 ton	60	80
tot 149 cm^3	90	X
van 150 tot 349 cm^3	90	110
boven 350 cm^3	90	130

Enit grenskantoren

Informatiekantoren van de ENIT (het Italiaanse Nationale Bureau voor Toerisme) vindt U bij de onderstaande grensovergangen en luchthavens:

Frans-Italiaanse grens: Ponte S. Luigi-Grimaldi di Ventimiglia.
- Grenskantoor op de Autostrada dei Fiori (A10) (tel. 0184-357262). Geopend van maandag t/m zaterdag van 7.30 tot 19.40, op zon- en feestdagen van 7.30 tot 13.50. Gesloten op de beide Kerstdagen, 1 januari en Pasen.

- Grenskantoor in Ponte S. Ludovico (tel. 0184-38021), langs de weg N1. Geopend van maandag t/m zaterdag van 7.30 tot 19.40, op zon- en feestdagen van 7.30 tot 13.50. Gesloten op de beide Kerstdagen, 1 januari en Pasen.

- Grenskantoor in Ponte S. Luigi (tel. 0184-38051), langs secundaire weg. Geopend dagelijks van 7.30 tot 15.30.

Oostenrijks-Italiaanse grens: Brennero.
- Grenskantoor op de Autostrada (A22) (tel. 0472-61216). Geopend van maandag t/m zaterdag van 8.00 tot 20.00, op zon- en feestdagen van 8.00 tot 14.00. Gesloten op de beide Kerstdagen, 1 januari en Pasen.

- Grenskantoor op de weg N12 (tel. 0472-61162). Geopend van maandag t/m zaterdag van 8.00 tot 14.40. Zon- en feestdagen gesloten.

Zwitsers-Italiaanse grens: Ponte Chiasso-Brodega.
- Grenskantoor op de Autostrada (A9) (tel. 031-540460). Geopend van maandag t/m zaterdag van 8.00 tot 18.40. Zon- en feestdagen gesloten.

Luchthaven Milano-Linate: (tel. 02-733091). Geopend van maandag t/m zater-dag van 8.30 tot 14.50.

Luchthaven Roma-Fiumicino: (tel. 06-6011459). Geopend van maandag t/m zaterdag van 8.00 tot 20.00.

Luchthaven Napoli-Capodichino: (tel. 081-7803050). Geopend van maandag t/m zaterdag van 8.00 tot 20.00, zon- en feestdagen van 8.00 tot 14.00.

Motels

Onderstaand een lijst van de AGIP-motels en de ACI-motels in Italië, ingedeeld per regio:

Piemonte

Motel Agip Torino, bij de ingang van de Autostrada Torino-Milano (A4/5), 10036 Settimo Torinese (TO), tel. 011-8001855, telex 214546

Lombardia:

Ai Rochi Motor Motel, Viale Bornata 22 (Strada Statale S.S.11, bij km.236), 25100 Brescia, tel. 035-362061

Motel Agip Cremona, Autostrada A21 (Piacenza-Brescia), uitgang Cremona, loc. S. Felice, 26100 Cremona, tel. 0372-434101/434045, telex 340620

Motel Agip Milano-Assago, Ringweg West (Tangenziale Ovest), Area di Servizio Assago Sud, 20094 Assago (MI), tel. 02-4880441/4880751, telex 325191

Motel Agip Milano-S. Donato, langs de A1, bij de uitgang Milano S. Donato, 20097 S. Donato Milanese (MI), tel. 02-512941, telex 320132

Liguria:

Motel Agip Sarzana, langs de A12, uitgang Sarzana, Ringweg Aurelia 32, 19038 Sarzana (SP), tel. 0187-621491, telex 272350

Motel Agip Savona, langs de Via Aurelia, S.S.1, Via Nizza, loc. Zinola, 17100 Savona, tel. 019-861961

Veneto:

Motel Agip Cortina d'Ampezzo, langs de S.S.51 bij km.102, Via Roma 70, 32043 Cortina d'Ampezzo, tel. 0436-

861400/01/02

Motel Agip Venezia-Marghera, Ringweg van Marghera, 30175 Marghera (VE), tel. 041-936900, telex 223446

Motel Agip Verona, A4 afslag Verona Est, langs de S.S.11 bij km.307, Via Unità d'Italia 346, 37132 S. Michele Extra (VR), tel. 045-972033, telex 223833

Motel Agip Vicenza, A4 afslag Vicenza Ovest, langs de S.S.11, Zona Fiera, Via degli Scaligeri, 36100 Vicenza, tel. 0444-564711, telex 223102

Friuli-Venezia Giulia:

Motel Agip Trieste, A4 bij km.123, langs de S.S.14, 34013 Duino (TS), tel. 040-208273, telex 461098

Emilia-Romagna:

Motel Agip Bologna, langs de S.S.9 (Via Emilia), Via M.E.Lepido 203/14, 40132 Bologna, tel. 051-401130, telex 583187

Motel Agip Modena, bij de kruising van de A22 en de A1, langs de S.S.9 (Via Emilia), Via Tre Olmi, 41100 Modena, tel. 059-518221, telex 212826

Toscana:

Motel Agip Firenze (Florence), A1 afslag Firenze Nord, 50100 Firenze, tel. 055-4211881, telex 570263

Motel Agip Grosseto, langs de S.S.1 (Via Aurelia) bij km.179, 58100 Grosseto, tel. 0564-24100

Motel Agip Livorno, langs de S.S.1 (Via Aurelia) bij km.320, loc. Stagno, 57017 Stagno (LI), tel. 0586-943067, telex 502049

Umbria:

Motel Agip Spoleto, langs de S.S.3 bij km.127, 06049 Spoleto (PG), tel. 0743-49340

Marche:

Motel Agip Ancona, A14 afslag Ancona Nord, langs de S.S.16 (Via Adriatica) bij km.293, 60020 Palombina (AN), tel. 071-888241

Motel Agip Macerata, Via Roma 149/b, 62100 Macerata, tel. 0733-34248/34246

Motel Agip Matelica, langs de S.S.256 (Muccese) bij km.29, 62024 Matelica (MC), tel. 0737-84781/85981

Motel Agip Muccia,langs de S.S.77 (Bivio Maddelena) bij km.44, 62034 Muccia (MC), tel. 0737-43138

Lazio:

Motel Agip Montalto, langs de S.S.1 (Via Aurelia) bij km.108, 01014 Montalto di Castro (VT), tel. 0766-89090

Motel Agip Roma, langs de S.S.1 (Via Aurelia) bij km.8, 00163 Roma, tel. 06-6379001, telex 613699

ACI-Motel Roma, Via Cristoforo Colombo, bij km.13, tel 06-6070941

Abruzzo:

Motel Agip Pescara, A14 afslag Pescara Nord, langs de S.S.16 (Via Adriatica), 65013 Città S. Angelo (PE), tel. 085-95321

Motel Agip Roccaraso, langs de S.S.17 (Appennino Abruzzese) bij km.136, 67037 Roccaraso (AQ), tel. 0864-62443

Campania:

Motel Agip Napoli, langs de S.S.7bis bij km.24, loc. Secondigliano, 80144 Napoli, tel. 081-7540560, telex 720165

Basilicata:

Motel Agip Pisticci, langs de S.S.407 (Basentana) bij km.137, 75010 Pisticci Scalo (MT), tel. 0835-462007/462129

Motel Agip Potenza, langs de Superstrada 407 (Basentana-Potenza), 85100 Potenza, tel. 0971-69031, telex 812471

Calabria:

Motel Agip Catanzaro, langs de S.S.19 uitgang Strada Due Mari, 88044 Gagliano (CZ), tel. 0961-51791, telex 912543

Motel Agip Cosenza, A3 afslag Cosenza Nord, langs de S.S.19 bij de kruising met de S.S.107, 87030 Castiglione Cosentino (CS), tel. 0984-839101, telex 912553

ACI-Motel Diamante Cirella, kustweg Tirrenia Inferiore (S.S.18) bij km.282, 87023 Diamante-Cirella (CS), tel. 0985-86005

Puglia:

Motel Agip Bari, langs de S.S.16 bij km.816, 70045 Torre a Mare (BA), tel. 080-300001, telex 812288

Sicilia:

Motel Agip Catania, langs de S.S.114 bij km.92, loc. Ognina, 95126 Catania, tel. 095-494003/492233, telex 972379

Motel Agip Gela, langs de S.S.117bis bij km.92, loc. Giardinelli, 93012 Gela (CL), tel. 0933-911144

Motel Agip Marsala, langs de S.S.115, uitgang Mazara del Vallo bij km.31, 91025 Marsala (TP), tel. 0923-999166/999132

Motel Agip Palermo, Viale della Regione Siciliana 2620, 90145 Palermo, tel. 091-552033, telex 911196

Motel Agip Siracusa, Viale Teracati 30/32, 96100 Siracusa, tel. 0931-66944, telex 912480

Sardegna (Sardinië):

Motel Agip Cagliari, Circonvallazione Nuova (Ringweg), 09100 Cagliari, tel. 070-560671, telex 792104

Motel Agip Macomer, Corso Umberto 1, 08015 Macomer (NU), tel. 0785-71066

Motel Agip Nuoro, Via Trieste, 08100 Nuoro, tel. 0784-34071

Motel Agip Sassari, langs de S.S.131, loc. Serra Secca, 07100 Sassari, tel. 079-271440, telex 792095

Nederland-Italië per trein

De Italiaanse Staats-Spoorwegen ontvangen de buitenlandse treinreizigers op zeer goed geoutilleerde stations van een meestal voorbeeldige moderne architectuur.

Steeds meer treinen rijden thans zeer frequent over het langgerekte schiereiland met bijzonder hoge snelheden, dankzij een technisch geheel aangepast spoorwegnet, zodat juist gedurende de laatste jaren de rijtijden opmerkelijk konden worden bekort.

Maar ook de diverse reducties op de Italiaanse spoorweg-trajecten, zoals de familiebiljetten (carta famiglia), de rondreisbiljetten (Viaggi circolari ad itinerario combinabile), de vrije rondreisbiljetten (Biglietti Turistici di libera circolazione) genoemd "Italian Tourist Ticket" de kilometerbiljetten Italia Flexi Railcard, carta verde en argente maken de treinreizen in Italië tot de voordeligste in Europa.

algemeen

Het Italiaanse spoorwegnet stelt U in staat welk plaatsje U maar wilt te bereiken en gedurende de reis de talloze geijkte toeristische attrakties te bewonderen.

Vanuit Nederland zoudt U rechtstreeks Italië kunnen bereiken door van de internationale doorgaande treinen, welke u naar Rome en de beide Riviera's brengen, gebruik te maken, Uw reisbureau zal U gaarne alle inlichtingen verstrekken.

Italië is ook voorzien van moderne, elegante, ultrasneltreinen, die binnen Europa gebruikt worden voor lange afstandstrajekten van 400 tot 700 km, tussen de voornaamste steden van Europa: de Euro-City, ook bekend onder de letters EC.

Voor een reis per EC dient men voorzien te zijn van een biljet 1e klasse of 2e klasse op EC-treinen moet een supplement worden betaald.

Snelle doorgaande treinen – van noord tot zuid het gehele schiereiland doorkruisend – verbinden de voornaamste steden van Noord- en Zuid-Italië en Sicilië. Tot gemak van de reizigers worden aan de belangrijkste treinen restauratie-, lig- en/of slaaprijtuigen aangehaakt. De voornaamste treinen op de lange trajecten beschikken over een telegrammenservice voor alle plaatsen in Italië en in het buitenland.

Reisbiljetten, afgegeven door de Nederlandse Spoorwegen of door Nederlandse reisbureaus, hebben een geldingsduur van 60 dagen. Ook de 8-15-21 en 30-daagse vrije-rondreisbiljetten alsmede de kilometerbiljetten kunnen bij de Nederlandse reisbureaus worden gekocht, indien deze tijdig besteld worden.

belangrijke tarieven

		max. prijs	geldig biljet 10 dagen
Amsterdam-Milaan	retour 2e klasse	*f* 547,20	*f* 374,40
Amsterdam-Genua	retour 2e klasse	*f* 584,20	*f* 411,40
Amsterdam-Venetië	retour 2e klasse	*f* 614,–	*f* 441,20
Amsterdam-Rome	retour 2e klasse	*f* 705,40	*f* 532,60
Amsterdam-Chiasso (ital. grens)	retour 2e klasse	*f* 532,40	*f* 359,20

Informeer bij Uw reisbureau naar voordelige aanbiedingen, afhankelijk van de periode waarin U reist of de samenstelling van Uw reisgezelschap zijn er tarieven die lager kunnen liggen dan de hiergenoemde max. prijzen en de biljetten met een

geldigheidsduur van 10 dagen. De prijs tot aan de grens is opgegeven omdat daar de verschillende Italiaanse rondreis en andere biljetten ingaan. Het bureau van Cit-Reizen, Vijzelstraat 77, 1017 HG Amsterdam, tel. 020-6382199 heeft o.a. de officieële vertegenwoordiging van de Italiaanse Spoorwegen en kan U alle gewenste informatie verstrekken.

reisroutes naar Italië per trein

Via België-Frankrijk-Zwitserland:

- Amsterdam - Parijs-Gare du Nord (overstappen) - Parijs-Gare de Lyon - Dijon - Chambéry - Modane - Torino.
- Amsterdam - Parijs-Gare du Nord (overstappen) - Parijs-Gare de Lyon - Dijon - Lyon - Avignon - Marseille - Nice - Ventimiglia - Genova.
- Amsterdam - Parijs-Gare du Nord (overstappen) - Parijs-Gare de Lyon - Dijon - Lausanne - Brig - Domodossola - Milano.
- Amsterdam - Maastricht (overstappen) - Luxemburg - Metz - Mulhouse - Basel - Luzern - Chiasso - Como - Milano.
- Amsterdam - Brussel Zuid (overstappen) - Luxemburg - Metz - Mulhouse - Basel - Luzern - Chiasso - Como - Milano.

Via Duitsland-Zwitserland:

- Amsterdam - Keulen - Mannheim - Karlsruhe - Basel (overstappen) - Bern - Brig - Domodossola - Milano.
- Amsterdam - Oberhausen (of Venlo-Keulen (overstappen)) - Keulen - Basel - Chiasso - Milano - Bologna - Firenze - Roma.

Via Duitsland-Oostenrijk:

- Amsterdam - Keulen - München (soms overstappen) - Innsbruck - Brennero - Bolzano - Verona.

nachttreinen

In de wagons der Internationale Wagons Lits vanuit Nederland, alsmede in sommige Italiaanse expres-treinen zijn slaapplaatsen beschikbaar. Eerste klassepassagiers hebben de keuze tussen 1- of 2-persoons compartimenten; tweede klasse-passagiers reizen in toeristencompartimenten (3 slaapplaatsen). In de meeste Italiaanse nachttreinen zijn ook couchettes (4 in de 1ste klasse; 6 in de 2e klasse).

slaaprijtuigen/couchettes Nederland-Italië

Couchette	slaaprijtuig:	1e klasse	1e klasse	2e klasse
f 27,–		comp. 1 p.	comp. 2 p.	comp. 3 p.
		f 279,–	*f* 120,–	*f* 80,–

binnenlandse trajekten

Op 69 binnenlandse trajekten rijden treinen met slaaprijtuig-accommodatie.
Op 27 binnenlandse trajekten rijden in Italië treinen met couchette-accommodatie. De couchette toeslag is 16.800 Lire.

Voor reservering en uitvoerige informaties omtrent couchettes en slaaprijtuigen gelieve U zich te wenden tot de reisbureaus.

Restauratiewagens worden aan de meeste internationale en binnenlandse treinen aangehaakt. In elke wagen hangt, goed zichtbaar voor het publiek een prijslijst en een menu.

bagage-depôt

Koffers en fietsen kunnen worden afgegeven bij het bagage-depôt van alle belangrijke Italiaanse spoorwegstations tegen een vergoeding. (Men moet de openingstijden van sommige kleinere stations, die 's nachts sluiten, controleren.)

reducties op de Italiaanse spoorwegen

Individuele reizigers

kinderen

Kinderen onder de vier jaar (die niet van een zitplaats gebruik maken) hebben vrij reizen; tussen de leeftijd van vier en twaalf jaar reizen ze voor de halve prijs.

rondreisbiljetten

Rondreisbiljetten worden door de Italiaanse Spoorwegen verstrekt voor ieder door de reiziger gewenst traject, mits de totaal af te leggen afstand niet minder dan 1000 km is. De reductie bestaat uit een progressieve prijsreductie per km bij het toenemen van het aantal km. Deze biljetten kunnen ingaan op iedere grens (land, zee of lucht) en eindigen op dezelfde of een andere grens.

De geldingsduur van deze tickets is 60 dagen indien buiten Italië gekocht; het onderbreken van de reis op ieder station onderweg is toegestaan; de kaartjes moeten dan op het desbetreffende station worden afgestempeld.

vrije rondreisbiljetten "Italian Tourist Ticket"

zijn geldig op het gehele Italiaanse spoorwegnet

geldigheidsduur	1e klas	2e klas
8 dagen	*ƒ* 360,–	*ƒ* 240,–
15 dagen	*ƒ* 450,–	*ƒ* 300,–
21 dagen	*ƒ* 522,–	*ƒ* 346,–
30 dagen	*ƒ* 630,–	*ƒ* 418,–

Met deze biljetten kan men onbeperkt reizen gedurende de geldigheidsduur, zonder toeslagen ook in sneltreinen, niet geldig op de Pendolino ETR 450. Het tijdstip van geldigheid kan ieder moment beginnen binnen tien dagen na binnenkomst in Italië, maar het biljet moet op het station, waar de reis begonnen wordt, worden afgestempeld om de geldigheidsduur vanaf die datum te kunnen vaststellen.

De geldigheidsduur mag 1 of meerdere malen op ieder station worden verlengd, tot de oorspronkelijke geldigheidsduur is verdubbeld. Voor iedere verlengingsdag dient een supplement te worden betaald.

De 8 dagen geldende biljetten kunnen niet worden verlengd.

Deze biljetten kunnen in Nederland, bij de grote reisbureaus of aan de volgende stations in Italië worden gekocht:

Bologna
Bolzano/Bozen
Brennero
Brindisi Mar.
Cagliari
Chiasso
Domodossola
Firenze S.M.N.
Genova Br.
Genova P.P.
Luino
Messina C.
Milano C.
Milano P.G.
Napoli C.
Palermo C.
Pescara C.
Reggio Calebria C.
Rimini
Roma Termini
San Remo
Siracusa
Tarvisio C.
Torino P.N.
Trieste C.
Venezia S.L.
Ventimiglia
Verona P.N.

kilometerbiljet

Dit biljet van de Italiaanse Spoorwegen is bedoeld als faciliteit voor personen, die veel per trein reizen op data en trajecten die niet van te voren zijn vastgesteld en uitgestippeld. Deze kilometerbiljetten gelden voor de 1ste- en 2de-klasse en de prijs hiervan is respectievelijk *ƒ* 417,– en *ƒ* 245,– voor een totaal van 3000 kilometer, die in maximaal 20 reizen, binnen twee maanden dienen te worden afgelegd. Deze biljetten worden op naam uitgeschreven, met een maximun van 5 namen per biljet. Deze 5 personen kunnen ieder apart of in een groep reizen. Ook deze biljetten kunnen in Nederland worden gekocht.

Italy Flexi Railkaart

Dit biljet is door de Italiaanse Spoorwegen ontwikkeld als aanvulling op het systeem van de vrije rondreisbiljetten en andere kilometerbiljetten. Met dit biljet kunt

U binnen de geldigheidsduur een beperkt aantal dagen gebruik maken van het gehele Italiaanse spoorwegennet. Men hoeft geen toeslag te betalen, gratis plaatsreservering.

geldigheidsduur	geldig voor	1e klasse	2e klasse
9 dagen	4 reisdagen	ƒ 268,–	ƒ 182,–
21 dagen	8 reisdagen	ƒ 394,–	ƒ 260,–
30 dagen	12 reisdagen	ƒ 496,–	ƒ 332,–

Service voor gehandicapten

De Italiaanse Spoorwegen zijn voor deze service een project gestart om tegemoet te komen aan de wensen en verlangens van de rolstoelgebruikers en overige gehandicapten. Het gehele systeem van vervoer en assistentie verkeert nog in een experimenteel stadium en is op de eerste plaats bedoeld voor de binnenlandse treinreiziger. Deze voorzieningen zijn dus niet speciaal opgestart voor de toerist, die er echter natuurlijk wel gebruik kan maken. Voor de informatie omtrent deze service kunt U zich het beste laten informeren door de vestiging van de Italiaanse Spoorwegen voor de Benelux te Brussel. (adres zie pag. 69) of bij de C.I.T. vestiging te Amsterdam.

Op de volgende trajecten zijn treinen ingezet, die uitgerust zijn met speciale voorzieningen voor rolstoelvervoer.

traject		trein
Bologna	- Venezia S.L.	nr. 11480
Padova	- Venezia S.L.	nr. 2557 en nr. 10941
Padova	- Rovigo	nr. 11485
Portogruaro	- Venezia S.L.	nr. 11116
Rovigo	- Venezia S.L.	nr. 11486
Venezia S.L.	- Bologna	nr. 11497
Venezia S.L.	- Brescia	nr. 10934
Venezia S.L.	- Padova	nr. 10930
Venezia S.L.	- Portogruaro	nr. 11113
Venezia S.L.	- Vicenza	nr. 10958
Venezia S.L.	- Trieste	nr. 2685 en nr. 11117
Verona P.N.	- Venezia S.L.	nr. 10925
Vicenza	- Venezia S.L.	nr. 10953
Trieste	- Portogruaro	nr. 2694
Trieste	- Venezia S.L.	nr. 11104

Op de volgende trajecten zijn treinen ingezet, die uitgerust zijn met speciale voorzieningen voor gehandicapten. Hiervoor zijn compartimenten ingericht waarvan één per trein waarmee accommodatie wordt verschaft voor 2 gehandicapten + 2 begeleiders.

Traject Milano - Roma - Napoli

Trein 1527 Milano - Firenze	vertrek 09.05 - aankomst 11.56 (1)
Trein 533 Milano - Firenze	vertrek 11.55 - aankomst 14.46
Trein 527 Milano - Roma	vertrek 08.55 - aankomst 13.55
Trein 539 Milano - Roma	vertrek 16.55 - aankomst 21.55
Trein 525 Milano - Napoli	vertrek 07.55 - aankomst 15.05
Trein 524 Napoli - Milano	vertrek 08.10 - aankomst 15.10
Trein 536 Roma - Milano	vertrek 16.10 - aankomst 21.10
Trein 538 Roma - Milano	vertrek 17.00 - aankomst 22.30
Trein 520 Firenze - Milano	vertrek 06.58 - aankomst 09.50
Trein 1536 Firenze - Milano	vertrek 19.05 - aankomst 22.00 (1)

Traject Milano - Pescara - Lecce

Trein 577 Milano - Pescara	vertrek 05.30 - aankomst 11.00
Trein 571 Milano - Lecce	vertrek 11.00 - aankomst 21.45
Trein 568 Lecce - Milano	vertrek 05.31 - aankomst 15.55
Trein 566 Pescara - Milano	vertrek 05.30 - aankomst 11.00

Traject Venezia - Roma

Trein 551 Venezia - Roma	vertrek 18.10 - aankomst 23.20
Trein 542 Roma - Venezia	vertrek 11.50 - aankomst 16.58

Traject Roma - Reggio C.C.

Trein 565 Roma - Reggio C.C.	vertrek 13.10 - aankomst 22.00
Trein 561 Roma - Reggio C.C.	vertrek 16.10 - aankomst 22.50
Trein 542 Reggio C.C. - Roma	vertrek 07.32 - aankomst 14.10
Trein 542 Reggio C.C. - Roma	vertrek 15.00 - aankomst 21.50

Fietsvervoer per trein

De Italiaanse Spoorwegen zijn begonnen om het vervoer van fietsen per trein voor de reiziger aantrekkelijker te maken. Tot nu toe valt ook buiten deze experimentele trajecten het vervoer van fietsen nog steeds onder de normen van het bagagevervoer. Over het algemeen zijn de trajecten, die nu uitgezet zijn de veelal bergachtige gebieden ofde grotere afstanden, zodat de fietsers deze trajecten per trein kunnen overbruggen. Het vervoer vindt plaats indien er tenminste 10 fietsen zijn aangeboden voor het te rijden traject. Voor de trajecten die men in dit experimentele stadium van het project heeft geselecteerd worden z.g. fietsbagagewagens ingezet. De reiziger moet nadat alle formaliteiten zijn verricht zijn fiets zelf in de wagon plaatsen en weer afhalen. De timetable en condities voor dit vervoer kunt U aanvragen bij ons kantoor of bij de vestiging van de Italiaanse Spoorwegen voor de Benelux te Brussel (adres pag. 69) of bij de C.I.T. vestiging te Amsterdam (adres zie pag. 173).

plaatsbespreking

Aan de reserveringsloketten (Prenotazione posti) kan men in het algemeen van 7.00-22.00 uur boeken en wel vanaf 2 maanden tot 3 uur vóór vertrek van de trein, indien men op het station bespreekt. Bij een agentschap kan men tot 6 uur vóór vertrektijd laten reserveren. Uitzonderingen hierop zijn de stations Milano en Roma Termini, waar men uiterlijk 4 uur vóór vertrek en de stations Torino, Napoli en Palermo, waar men uiterlijk 3 uur vóór vertrek kan reserveren.

Reserveringen voor de EC zijn bij de It. Spoorwegen en bij de reisbureaus verplicht. Voor de EC treinen en Intercity (IC)-treinen is een toeslag verplicht in verhouding tot de af te leggen afstand.

inter-rail junoir

Voor alle jongeren – t/m 26 jaar – bestaat de mogelijkheid zich een treinkaart aan te schaffen met een geldigheidsduur van 30 dagen, voor een bedrag ad *f* 520,– (alléén tweede klasse). Deze kaart is geldig voor het gehele Europese spoorwegnet.

Gewone treinkaartjes
Enkele reis (corsa semplice of andata):

Tot 250 km. zijn ze 1 dag geldig. Boven de 250 km. zijn ze per 200 km. méér (of een deel daarvan) 1 dag extra geldig, maar met een maximum van 6 dagen. Op het af te leggen trajekt kan men onderweg zovaak men wil uitstappen.

Retour (andata e ritorno):

Retourbiljetten worden alleen uitgegeven voor een afstand van maximaal 250 km. Voor een afstand van maximaal 50 km. zijn de biljetten 1 dag geldig. Boven de 50 km. zijn ze 3 dagen geldig.

Voor afstanden boven de 250 km. is er ook een retourbiljet mogelijk, genaamd **biglietto di doppia corsa.** Tot een totale afstand voor beide reizen samen van 1000 km. is het biljet minimaal 3 dagen en maximaal 6 dagen geldig, afhankelijk van de afstand. Boven de totale afstand van 1000 km. is het biljet nog 2 dagen extra geldig.

Gezinsreducties

Gezinnen bestaande uit minstens 3 personen genieten een reductie van ± 30% op de tarieven van de Italiaanse spoorwegen. Om hiervoor in aanmerking te komen kan men in Italië een reductiekaart (carta di famiglia) kopen voor 10.000 Lire, op vertoon van een uittreksel uit het bevolkingsregister dat het gezinsverband van de

reizigers duidelijk maakt. Dit uittreksel mag niet ouder dan drie maanden zijn. De reductiekaart is uitsluitend geldig op het Italiaanse Spoorwegennet, voor een periode van drie jaar.

De Europese REF-kaart (Rail Europ Family) geldt ook in Italië en geeft voor elke tweede of meerdere volwassene van het gezin 50% reductie. Kinderen van 4 t/m 12 betalen 50% van het gereduceerde volwassenentarief.

groepsreducties

10 t/m 24 Personen 20%, 25 t/m 399 personen 30%, 400 personen en meer 40%. Kinderen tussen 4 en 12 jaar betalen de helft van de gereduceerde prijs; onder de vier jaar vrij reizen.

carta d'argento + RES

De carta d'argento of in het Nederlands zilverkaart is een dokument, dat de houder recht geeft op een reductie van 30% op elk treinbiljet 1e en/of 2e klas op het Italiaanse spoorwegnet onder de volgende voorwaarden:

- geldig voor vrouwen en mannen vanaf 60 jaar.
- Het pasje kost 10.000 Lrs. voor één, 18.000 Lrs. voor drie, 24.000 Lrs. voor onbeperkte duur per jaar en is verkrijgbaar bij de stations van de grote steden.

Een RES-kaart (Rail Europ Senior) is ook in Italië geldig en geeft daar 30% korting.

klassificering van treinen

De treinen in Italië zijn als volgt geklassificeerd:

Pendolino ETR 450: supersnelle trein met uitsluitend 1° klas en reservering verplicht. Deze trein rijdt op de lijnen: Roma - Milano - Torino; Roma - Genova; Roma - Venezia; Roma - Napoli - Reggio - Calabria; Roma - Bari. (In beide richtingen).

Eén prijs met alles inbegrepen:

Reisbiljet, plaatsreservering, dienstverlening aan boord, distributie van kranten en tijdschriften, maaltijd.

Eurocity: snelle internationale trein.

Intercity: snelle nationale trein die de verbinding garanderen tussen de voornaamste steden. Er wordt een speciale toeslag berekend die men in het station van vertrek moet betalen. In sommige IC-treinen moeten de zitplaatsen van tevoren worden geboekt en soms is er in deze treinen alleen een 1° klasse.

Expresso: lange afstand express-treinen met een 1°- en 2° klasse.

Diretto: express-treinen met een 1°- en 2° klasse.

Locale: boemeltrein die in alle stations stoppen: 1°- en 2° klasse.

Mediterraneo + Alpenexpres

Een gunstige en snelle verbinding met de Adriatische- en Middellandse Zee is de vakantie- en chartertrein "Mediterraneo", welke tijdens het zomerseizoen, elke vrijdag van Den Haag C.S. rijdt naar Rimini (Adriatische rivièra); naar Sestri Levante of Albenga (bloemenrivièra).

In de winter rijdt de alpenexpres elke vrijdagavond vanuit den Haag, Utrecht, Eindhoven en Venlo naar de wintersportgebieden van Zuid-Tirol. Deze chartertrein rijdt ook in de zomermaanden op vrijdagavond en stopt dan, behalve in Zuid-Tirol, ook nog in Trento en Verona. Een uitstekende manier om snel en goedkoop naar de Dolomieten en het Gardameer te gaan.

RETOUR PRIJZEN PER PERSOON IN GULDENS "STANDAARDKLASSE"

	bestemmingen	laagseizoen		hoogseizoen	
		volw.	kind 4/11	volw	kind 4/11
Italiaanse kusten	Alassio	252	142	303	167
	Albenga	252	142	303	167
	Bologna	245	139	296	164
	Cattolica	274	153	324	178
	Finale Ligure	248	140	298	165
	Milano C	200	116	250	141
	Rimini	274	153	324	178
	Ventimiglia	268	150	319	175
Noord Italië Dolomieten-Gardameer	Bolzano	196	114	246	139
	Chiusa	192	112	192	112
	Fortezza	187	110	238	135
	Rovereto	213	123	255	144
	Trento	209	121	260	146
	Verona	229	130	279	156

BINNENLANDSE AUTOTREINEN

Tijdens de winterperiode:
Torino P.N. - Catania C., Torino P.N. - Palermo C., Torino P.N. - Villa S. Giovanni, Torino P.N. - Lamezia T.C., Torino P.N. - Napoli C.F., Torino P.N. - Roma Tuscolana, Torino P.N. - Bari Parco Sud.

Milano P.V. - Catania C., Milano P.V. - Palermo C., Milano P.V. - Villa S. Giovanni, Milano P.V. - Lamezia T.C., Milano P.V. - Napoli C.F., Milano C. - Roma Termini.

Genova B.R. - Villa San Giovanni.

Bologna - Villa San Giovanni, Bologna - Catania C.

Bolzano - Roma Tuburtina.

Brunico - Roma Tuburtina

Calalzo P.C. - Roma Tuburtina

Roma Termini - Catania C., Roma Termini - Palermo C., Roma Termini - Villa S. Giovanni.

Al deze treinen rijden in beide richtingen.

TIJDENS DE WINTERPERIODE:

Bologna - Boulogne M. ME, Milano P.G. - Paris Bercy, Milano P.V. - 's Hertogenbosch, Milano P.V. - Neu Isenburg (Frankfurt), Milano P.V. - Köln-Deutz, Milano P.V. - Düsseldorf.

Napoli C.F. - Zürich Alt.

Roma Tuscolana - Neu Isenburg (Frankfurt), Roma Tusconana - München Ost.

Rimini - München Ost, Rimini - Kornwesthein (Stuttgart), Rimini - Neu Isenburg (Frankfurt).

Bolzano - Düsseldorf, Bolzano - Köln Deutz, Bolzano - Neu Isenburg, Bolzano - Hannover, Bolzano - Hamburg.

Al deze treinen rijden in beide richtingen.

autoslaaptreinen
Italiaans Merengebied/Italiaanse Rivièra

's-Hertogenbosch – Biasca (Zwitserland) of Milaan
Heenreis iedere zaterdag van 11 mei t/m 21 september.
Terugreis van Milaan of Biasca iedere zondag van 12 mei t/m 22 september (onder voorbehoud).

Italiaanse Adriatische Kust

's-Hertogenbosch – Salzburg HBf. of Villach (Oostenrijk)
Heenreis iedere donderdag van 6 juni t/m 12 september.
Terugreis van Salzburg of Villach iedere vrijdag van 7 juni t/m 13 september.
Informatie en tarieven zijn op te vragen bij de Nederlandse Spoorwegen en bij C.I.T.-Reizen Vijzelstraat 77, 1017 HG Amsterdam tel.020-6382199 (onder voorbehoud).

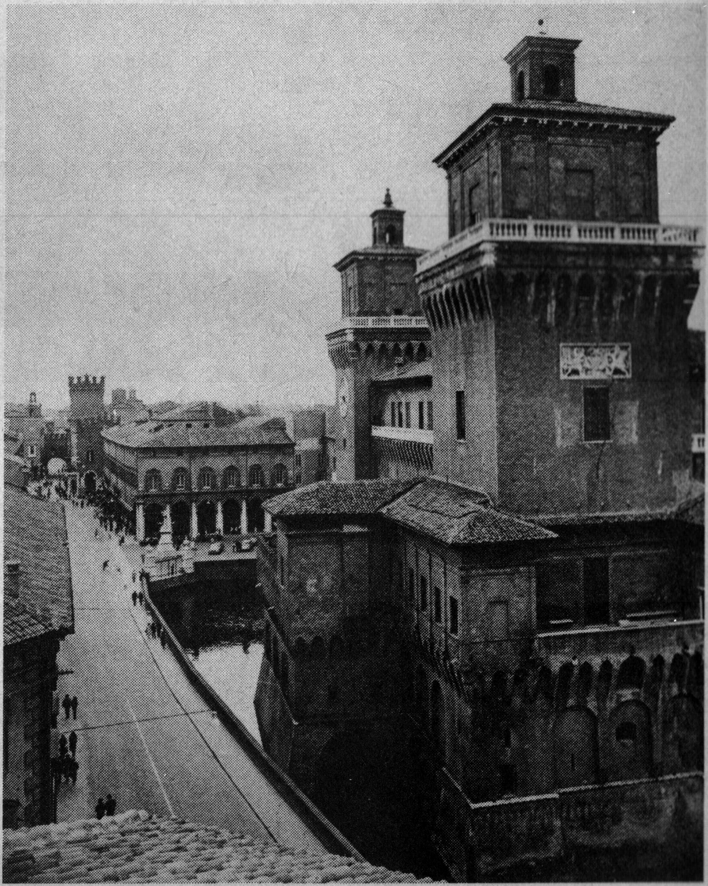

Ferrara - Castello Estense

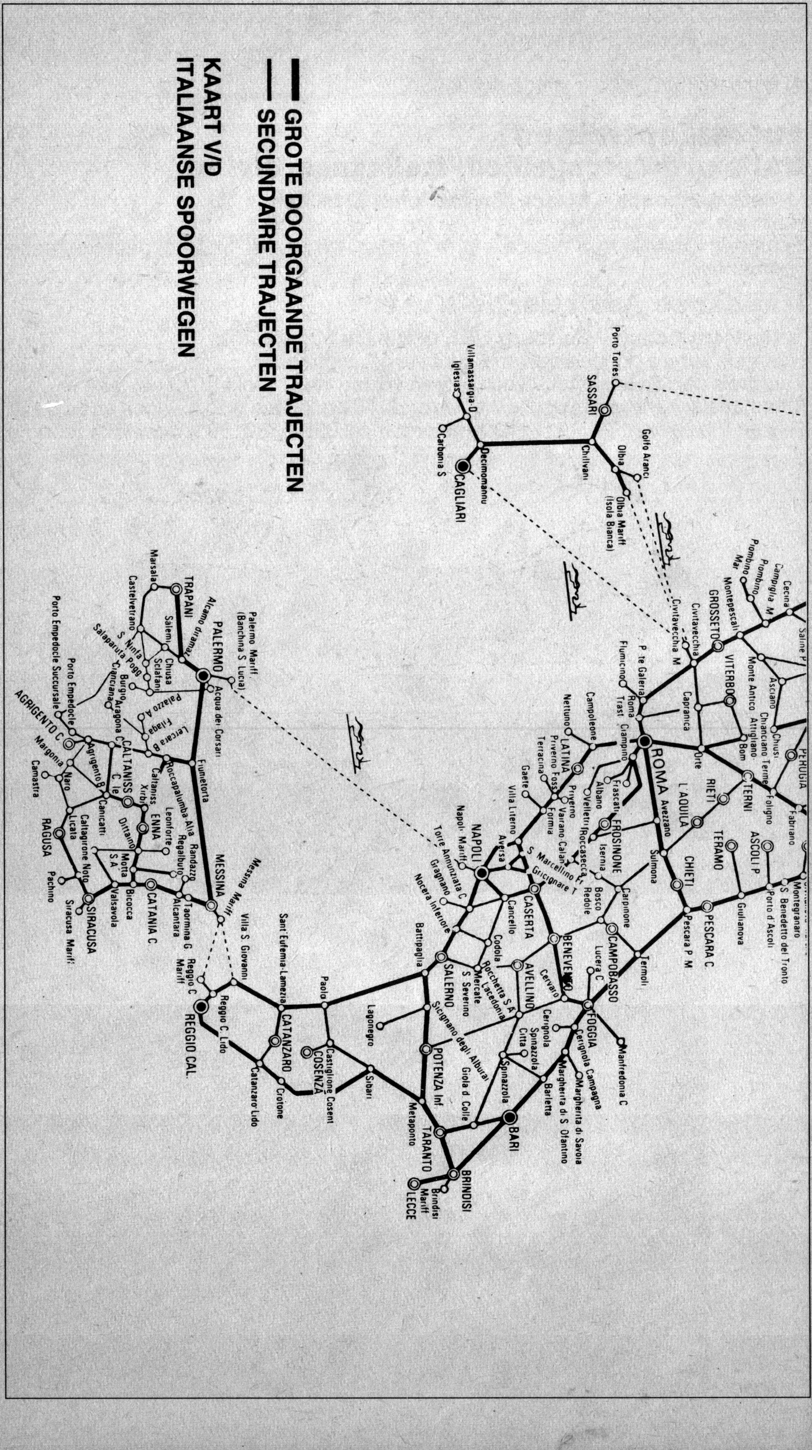
GROTE DOORGAANDE TRAJECTEN
SECUNDAIRE TRAJECTEN
KAART V/D
ITALIAANSE SPOORWEGEN
Porto Torres
SASSARI
Golfo Aranci
Olbia
Olbia Mariff (Isola Bianca)
Chilivani
Villamassargia D
Iglesias
Carbonia S
Decimomannu
CAGLIARI
Cecina
Campiglia M
Piombino
Piombino Mar
Montepescali
GROSSETO
Civitavecchia
Civitavecchia M
Saline P
Asciano
Chiusi
Chianciano Terme
Monte Antico
Attigliano
Bom
VITERBO
Capranica
Orte
P. te Galeria
Fiumicino
Roma Trast
Ciampino
ROMA
Campoleone
Nettuno
LATINA
Priverno Foss
Terracina
Gaeta
Frascati
Albano
Velletri
Roccasecca
FROSINONE
Formia
Villa Literno
Aversa
NAPOLI
Napoli Mariff
Torre Annunziata C
Gragnano
Nocera Inferiore
Cancello
CASERTA
S Marcellino Fr
Gricignano T
Isernia
Bosco Redole
Carpinone
Sulmona
Avezzano
L'AQUILA
RIETI
TERNI
Foligno
PERUGIA
Fabriano
TERAMO
ASCOLI P
CHIETI
PESCARA C
Pescara P M
Giulianova
Porto d'Ascoli
S Benedetto del Tronto
Montegranaro
Termoli
CAMPOBASSO
BENEVENTO
Lucera C
FOGGIA
Manfredonia C
Cervaro
AVELLINO
Codola
Rocchetta S A
Lacedonia
Mercato S. Severino
SALERNO
Battipaglia
Cerignola
Cerignola Campagna
Spinazzola Citta
Spinazzola
Margherita di Savoia
Margherita di S Ofantino
Barletta
BARI
Sicignano degli Alburni
POTENZA Inf
Gioia d Colle
Metaponto
TARANTO
BRINDISI
Brindisi Mariff
LECCE
Lagonegro
Paola
Sibari
Castiglione Cosent
COSENZA
Sant'Eufemia-Lamezia
CATANZARO
Catanzaro Lido
Crotone
Villa S. Giovanni
Reggio C Lido
REGGIO CAL.
Reggio C Mariff
Messina Mariff
MESSINA
Taormina G.
Alcantara
Randazzo
Regalbuto
Leonforte
CATANIA C
Bicocca
Motta S A
Valsavoia
SIRACUSA
Siracusa Mariff
Pachino
RAGUSA
Caltagirone
Noto
Licata
Canicattì
Naro
Camastra
Margonia
AGRIGENTO C
Agrigento B
Porto Empedocle
Porto Empedocle Succursale
CALTANISS C. le
Caltaniss Xirbi
ENNA
Dittaino
Roccapalumba Alia
Lercara B
Filaga
Palazzo A
Aragona C
Burgio
Cianciana
Salaparuta Pogg
S. Ninfa
Castelvetrano
Marsala
TRAPANI
Salemi
Chiusa Sclafani
Alcamo diramaz
PALERMO
Palermo Mariff (Banchina S Lucia)
Acqua dei Corsari
Fiumetorto

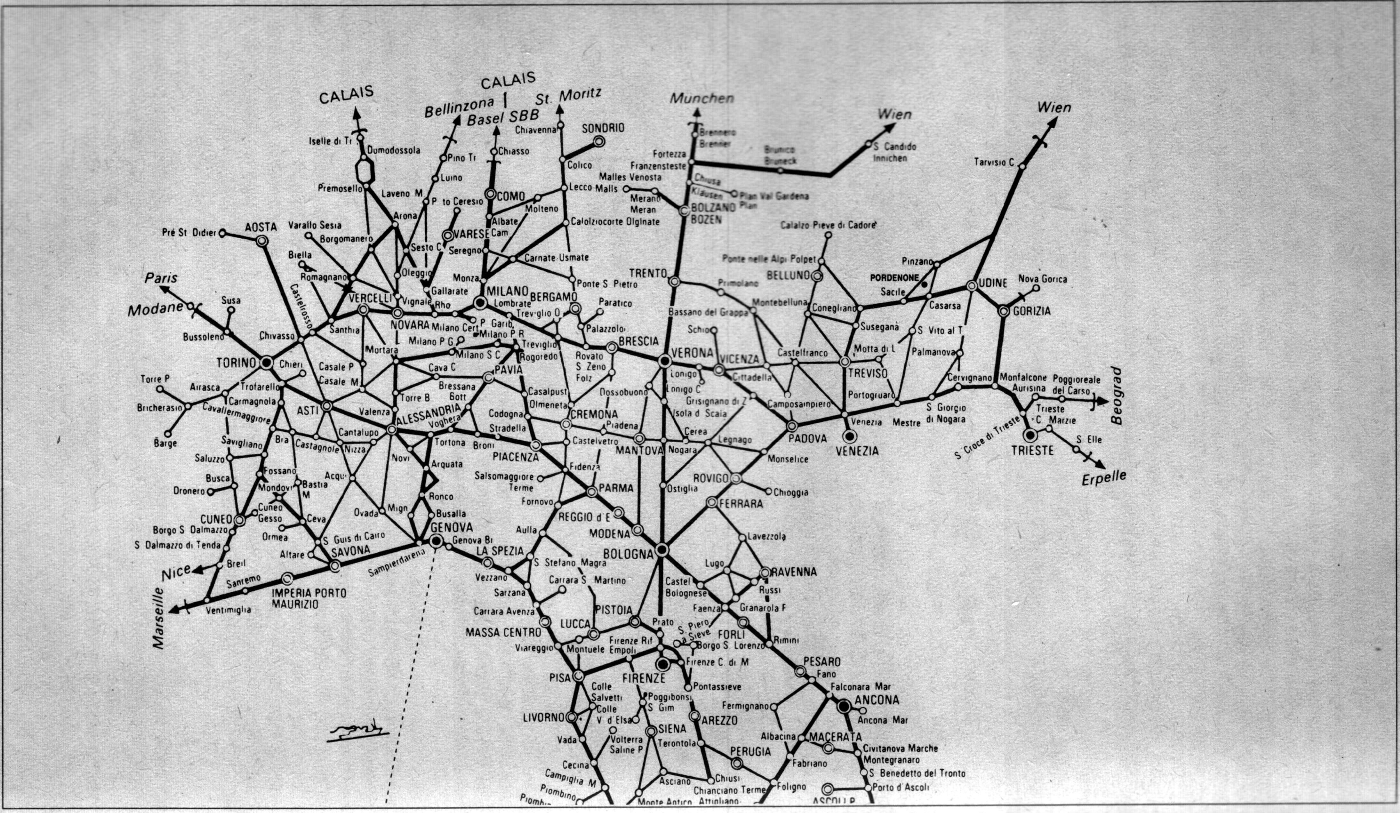
CALAIS
Bellinzona
Basel SBB
CALAIS
St. Moritz
München
Wien
Wien
Paris
Modane
Nice
Marseille
Beograd
Erpelle
Iselle di Tr
Domodossola
Premosello
Laveno M
Arona
Pino Tr
Luino
P. to Ceresio
Chiasso
COMO
Albate Cam
Molteno
Chiavenna
SONDRIO
Colico
Lecco Malls
Calolziocorte Olginate
Brennero Brenner
Fortezza Franzensfeste
Malles Venosta
Merano Meran
Chiusa Klausen
Plan Val Gardena
BOLZANO BOZEN
S. Candido Innichen
Tarvisio C
Pré St Didier
AOSTA
Varallo Sesia
Borgomanero
Biella
Romagnano
Sesto C
VARESE
Seregno
Oleggio
Gallarate
Monza
Carnate Usmate
Ponte S. Pietro
MILANO
Lombrate
BERGAMO
Paratico
Palazzolo
TRENTO
Primolano
Bassano del Grappa
Montebelluna
BELLUNO
Calalzo Pieve di Cadore
Ponte nelle Alpi Polpet
PORDENONE
Pinzano
Sacile
Casarsa
UDINE
Nova Gorica
GORIZIA
Conegliano
Susegana
S. Vito al T
Palmanova
Cervignano
Monfalcone
Aurisina
Poggioreale del Carso
Trieste C. Marzie
S. Croce di Trieste
TRIESTE
S. Elle
Paris
Susa
Bussoleno
Chivasso
Castelrosso
Santhia
VERCELLI
NOVARA
Vignale
Rho
Milano Cert
P. Garib
Milano P R
Milano P G
Milano S C
Rogoredo
Treviglio
Treviglio O
Rovato
S. Zeno
Folz
BRESCIA
VERONA
Schio
VICENZA
Cittadella
Castelfranco
TREVISO
Motta di L
Portogruaro
S. Giorgio di Nogara
Mestre
Venezia
VENEZIA
PADOVA
Camposampiero
Monselice
Chioggia
TORINO
Chieri
Torre P
Airasca
Trofarello
Bricherasio
Carmagnola
Cavallermaggiore
Barge
Savigliano
Saluzzo
Busca
Dronero
Fossano
Mondovi
Bastia M
CUNEO
Cuneo Gesso
Borgo S. Dalmazzo
S. Dalmazzo di Tenda
Ormea
Ceva
Altare
S. Guis di Cairo
SAVONA
Breil
Sanremo
Ventimiglia
IMPERIA PORTO MAURIZIO
Sampierdarena
GENOVA
Genova Br
Casale P
Casale M
Mortara
ASTI
Bra
Castagnole
Nizza
Cantalupo
Acqui
Valenza
ALESSANDRIA
Torre B
Cava C
Bressana Bott
PAVIA
Voghera
Tortona
Broni
Novi
Arquata
Ovada
Mign
Ronco
Busalla
Codogno
Stradella
Casalpust
Olmeneta
CREMONA
Piadena
Dossobuono
Lonigo
Lonigo C
Grisignano di Z
Isola d. Scala
Cerea
Legnago
MANTOVA
Nogara
Castelvetro
PIACENZA
Fidenza
Salsomaggiore Terme
Fornovo
PARMA
REGGIO d'E
MODENA
BOLOGNA
Ostiglia
ROVIGO
FERRARA
Lavezzola
Lugo
RAVENNA
Russi
Castel Bolognese
Faenza
Granarola F
FORLI
Rimini
PESARO
Fano
Falconara Mar
ANCONA
Ancona Mar
Fermignano
Albacina
MACERATA
Civitanova Marche
Montegranaro
S. Benedetto del Tronto
Porto d'Ascoli
Fabriano
Foligno
LA SPEZIA
Aulla
Vezzano
S. Stefano Magra
Sarzana
Carrara S. Martino
Carrara Avenza
MASSA CENTRO
Viareggio
LUCCA
Montuele
PISTOIA
Prato
Firenze Rif
Empoli
S. Piero a Sieve
Borgo S. Lorenzo
Firenze C. di M
FIRENZE
Pontassieve
PISA
Colle Salvetti
Colle V. d'Elsa
Poggibonsi
S. Gim
LIVORNO
Vada
Volterra Saline P
SIENA
Terontola
AREZZO
PERUGIA
Cecina
Campiglia M
Piombino
Asciano
Chiusi
Chianciano Terme
Monte Antico

Fietsen in Italië

Het fietstoerisme is in Italië nog niet zo ontwikkeld als in Nederland. De toerfietsers onder ons weten dat er praktisch geen land in Europa is waar zoveel aandacht aan deze sector van toerisme wordt besteed als in Nederland. Het aanleggen van fietspaden, de bewegwijzering en de informatieverschaffing is hier al jarenlang afgestemd op de fiets als vervoermiddel ook in de vrije tijd en voor de rekreatie.

In Italië is de fiets lange tijd volledig uit de mode geweest en leek het er veel op of de Italianen alléén maar gemotoriseerd door het leven konden gaan. Langzamerhand komt er echter verandering in deze houding ten opzichte van de fiets en ziet men overal om zich heen dat de fiets - al is het in bescheiden mate - weer zijn plaats als vervoermiddel inneemt. Ondanks deze toenemende belangstelling bestaat er nog maar weinig op het gebied van de infrastructuur waar de fietser in Italië gebruik van kan maken. De fiets is óók in Italië in het verkeer nog steeds in de positie van de medeweggebruiker op het normale wegennet en het hoeft natuurlijk geen betoog dat het fietsverkeer op de autosnelwegen niet is toegestaan.

Een aantal Italiaanse steden tracht de laatste tijd de binnenstad autoverkeer-vrij te maken, waarbij de stad Ravenna al goede resultaten heeft geboekt. Het is een verademing om te zien hoe daar de fiets in ere is hersteld en geeft daardoor tegelijkertijd de binnenstad van Ravenna weer een sfeer van rust, waardoor haar oude gebouwen en monumenten volledig tot hun recht komen.

De Italiaanse gewesten waarvoor vanuit Nederland de meeste belangstelling bestaat om een fietsvakantie door te brengen zijn o.a. Liguria (Italiaanse Rivièra), Emilia-Romagna (Adriatische Rivièra), Lombardia (Noord-Italiaanse Merengebied), Toscane en Umbria (Midden-Italië). Dit wil natuurlijk niet zeggen dat in de overige Italiaanse gewesten geen goede gelegenheid is tot het maken van fietsvakanties, maar afgezien van het mountain-biking in het Dolomietengebied, is hier minder vraag naar.

Informatiemateriaal

Het Nat. Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. heeft geen speciaal informatiemateriaal betreffende het fietstoerisme, er wordt op landelijk niveau nog geen brochure uitgegeven die dit onderwerp behandelt. De eerste aanzet om deze materie - al is het summier - te behandelen geven wij met dit hoofdstukje in deze uitgave "Tot ziens in Italië" om naar wij hopen in de toekomst uitgebreider op deze vorm van toerisme te kunnen terugkomen.

Er zijn in Italië twee provinciale VVV-instellingen, die op het gebied van het fietstoerisme actiever zijn dan ons kantoor en die voor de toeristen fietsroutes ontworpen hebben.

De eerste is de provinciale VVV van Imperia, één van de mooiste provincies van het gewest Liguria. Imperia aan de Italiaanse Rivièra met haar majestueus achterland is een eldorado voor iedereen, die op een sportieve manier tijdens zijn vakantie een nuttig gebruik van haar of zijn fiets wil maken. Door de provinciale VVV van Imperia wordt een brochure uitgegeven onder de titel "Percorsi per il cicloturismo in provincia di Imperia". Deze uitgave beschrijft 10 parcoursen, waarbij uitgegaan wordt van de startplaatsen: Imperia, Diano Marina, San Remo en Ventimiglia. Natuurlijk kan iedere toerist haar of zijn fietstocht op willekeurig iedere andere plaats langs de diverse parcoursen beginnen en die geheel of gedeeltelijk afleggen, de trajecten worden namelijk beschreven, maar het zijn geen georganiseerde tochten. Bij de beschrijving wordt naast de informatie over natuur en cultuur ook aandacht besteed aan de zwaarte van het parcours met zijn hoogteverschillen en afstanden.

De tweede provinciale VVV-instelling, die aan het onderwerp fietstoerisme aandacht besteed is de provincie Ferrara. Deze provincie ligt aan de Noordelijke Adriatische Rivièra en is één van de rijkste Lagune-gebieden van Europa. Men zou deze streek ook wel het land van de rivieren kunnen noemen en zij doet daarom enigszins "Hollands" aan. Hoewel er natuurlijk veel verschillen zijn in bebouwing,

inrichting van het landschap enz. Maar vast staat dat het een waterrijk gebied is met haar specifieke flora en fauna. In deze Podelta zijn een aantal fietsroutes te rijden, die zijn samengesteld onder auspiciën van de Azienda per la Promozione della provincia di Ferrara. Deze A.P.T. geeft twee folders uit: "In bicicletta nel Delta del Po e nelle valli di Comacchio" en "Sulle rotte del Delta". Genoemde folders besteden aandacht aan een aantal fietsroutes, waarbij natuurlijk niet voorbij wordt gegaan aan de Valle Bertuzzi, Volano, Valle di Cannevie', de Abdij van Pomposa en het Kasteel van Mesola.

De drie genoemde folders zijn indien voorradig verkrijgbaar bij ons kantoor: Nat. Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. of bij de E.P.T. Imperia resp. A.P.T. Ferrara (adres zie onder het hoofdstuk "Toeristische informatiekantoren").

In het gewest Umbria is er een touroperator die een aantal mogelijkheden van georganiseerde fietsvakanties in dit mooie gewest aanbiedt. Natuurlijk kunnen wij – zoals meer vermeld in deze brochure – geen verantwoording nemen voor het boeken bij particuliere ondernemingen en organisaties, maar wij hebben deze mogelijkheden voor het doorbrengen van een vakantie in dit gebied toch willen vermelden. Immers Umbria is toch wel bij uitstek geschikt voor een vakantie, waarbij de fiets als vervoermiddel centraal staat. Dit prachtige gewest herbergt zoveel schoons aan landschap en is zo uniek door zijn middeleeuwse stadjes en steden, dat hier de fiets wel het ideale vervoermiddel bij is. De Spoletour s.a.s., die kennelijk dit komende seizoen graag Nederlandse toeristen wil, zij geven namelijk voor het eerst een vouwblad uit in het Nederlands, kunt U bereiken op het volgende adres:

Spoletour s.a.s., Piazza della Libertà 14, 06409 SPOLETO,
tel. 09-39-743-44900, fax 09-39-743-221250.

Fietskaarten

Er bestaan geen speciale fietskaarten van Italië, veelal wordt er gebruik gemaakt van de kaarten welke worden uitgegeven door de Touring Club Italiano (TCI). Voor de aanschaf van deze en/of andere landkaarten kunt U eventueel terecht bij:

de A.N.W.B. kantoren.
Fietsvakantiewinkel, Jan de Bakkerstraat 14, 3441 EE Woerden,
tel. 03480-21844.
Boekhandel Jacob van Wijngaarden, Overtoom 136, 1054 NH Amsterdam.
Tel. 020-6121901.
Pied à Terre, Singel 393, 1016 AJ Amsterdam. Tel. 020-6274455.

Vervoer van de fiets

Er zijn diverse busondernemingen, die pendelreizen uitvoeren naar Italië, waarbij ook fietsvervoer mogelijk is. Voor nadere informatie zie onder "pendelreizen" en neem rechtstreeks kontakt op met de daarin genoemde touroperators. De organisaties die in Nederland gespecialiseerd zijn in het organiseren van fietsvakanties zijn:

Cycle Tours, Keizersgracht 181, 1016 DR Amsterdam, tel. 020-6274098.
Fietsvakantiewinkel, Jan de Bakkerstraat 14, 3441 EE Woerden,
tel. 03480-21844.

Voor fietsvervoer in Italië zie onder hoofdstuk Italië per trein in deze uitgave "Tot ziens in Italië".

Verhuur van fietsen

Fietsenverhuur is in Italië niet echt structureel aanwezig. Er worden natuurlijk in de grote steden wel fietsen verhuurd b.v. in Firenze en Roma, maar toch is het zo dat deze verhuur geen wezenlijk onderdeel uitmaakt van het toeristische aanbod. Het is daarom aan te bevelen, indien U in Uw verblijfplaats in Italië een fiets wilt huren, informatie aan te vragen bij de VVV-instelling ter plaatse. Het Nat. Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. is helaas niet in het bezit van prijsindicaties voor het verhuren van fietsen en heeft ook geen informatie over verzekering en andere bijkomende kosten.

Tenslotte voor de liefhebbers van de wielersport volgen onderstaand de gegevens van de "Giro d'Italia".

Deze wielerronde is één van de hoogtepunten op de internationale wielerkalender waaraan ook dit jaar weer een aantal Nederlandse formaties deelnemen.

Misschien is het een goed idee, wanneer ook hier de traditie zou ontstaan, zoals al jaren het geval is in Frankrijk om één van de etappe-plaatsen te bezoeken of één of meerdere etappes zelf te gaan rijden.

Rondeschema

26 Mei	-	Olbia	-	Criterium della Gallura	195 km.
27 Mei	-	Olbia	-	Sassari	125 km.
		Sassari (tijdrit)			10 km.
28 Mei	-	Sassari	-	Cagliari	220 km.
30 Mei	-	Sorrento	-	Criterium Sorrento	165 km.
31 Mei	-	Sorrento	-	Scanno	232 km.
1 Juni	-	Scanno	-	Rieti	205 km.
2 Juni	-	Rieti	-	Città di Castello	180 km.
3 Juni	-	Città di Castello	-	Prato	175 km.
4 Juni	-	Prato	-	Felino	218 km.
5 Juni	-	Langhirano (ind. tijdrit)			43 km.
6 Juni	-	Sala Baganza	-	Savona	215 km.
7 Juni	-	Savona	-	Monviso	180 km.
8 Juni	-	Savigliano	-	Sestriere	190 km.
9 Juni	-	Torino	-	Morbegno	235 km.
10 Juni	-	Morbegno	-	Aprica	140 km.
11 Juni	-	Tirano	-	Selva Valgardena	220 km.
12 Juni	-	Selva Valgardena	-	Passo Pordoi	198 km.
13 Juni	-	Pozza di Fassa	-	Castelfranco Veneto	150 km.
14 Juni	-	Castelfranco Veneto	-	Brescia	170 km.
15 Juni	-	Broni (ind. tijdrit)	-	Casteggio	64 km.
16 Juni	-	Pavia	-	Milano	160 km.

Spotorno (Savona)

per vliegtuig naar Italië

De nationale Italiaanse luchtvaartmaatschappij ALITALIA verzorgt in samenwerking met de KLM frequente vluchten vanaf Schiphol naar diverse bestemmingen in Italië.

Met Alitalia's dochtermaatschappij A.T.I. en maatschappijen zoals Aliblu en Alisarda bereikt u snel en comfortabel een groot aantal Italiaanse bestemmingen.

Alitalia biedt lage prijzen naar Sardinië, Rome en Sicilië, en talloze andere bestemmingen.

Voor nadere inlichtingen hierover dient men zich te wenden tot de Alitalia, Leidsestraat 15, 1017 NT Amsterdam, telefoon 020-65576333, (ma t/m vr. 09.00-17.30 u).

Door te vliegen wint juist de toerist met een beperkte vakantietijd twee hele dagen in de zuidelijke zon en de grote belangstelling voor chartervluchten bewijst, dat zéér vele vakantiegangers dit bijzonder op prijs stellen!

De KLM onderhoudt een regelmatige verbinding met Treviso een belangrijke aanvlieghaven voor het verkeer met noord-Oost-Italië (Venezia en Noord Adria).

In 1991 heeft de KLM tevens een regelmatige verbinding met Torino (Turijn) geopend. Deze aanvlieghaven is voor het Italiaanse toerisme van groot belang. Vanuit Torino zijn de Noord Italiaanse meren vooral het Lago Maggiore gemakkelijk berijkbaar, terwijl ook de rivièra binnen handbereik ligt.

Vluchten vanuit Nederland naar Italië

Vanaf Schiphol zijn er rechtstreekse lijnvluchten naar Milano (vliegduur 1 uur 35 min.), Roma (vliegduur 2 uur 15 min.),Torino (vliegduur 1.50 min.) en Treviso (vliegduur 1 uur 45 min.).

Voor alle overige vliegbestemmingen in Italië zijn er tussenstops in Milano of Roma, waar dan overgestapt moet worden.

In het zomerseizoen zijn er chartervluchten naar Alghero (Sardegna), Catania (Sicilia), Rimini en Napoli (zie ook onder "Georganiseerd toerisme").

Nationale luchtlijnen

Voor de volledige informaties omtrent dienstregelingen en tarieven voor Alitalia, A.T.I., Alisarda en andere Italiaanse luchtvaartmaatschappijen. Tel. 020-5576333 of 010-4132465 (ma-vrij 09.00-17.30 u).

tax-free winkels

Genua, Milaan, Turijn, Venetië, Rome, Napels, Pisa.

Bagageregeling

U mag kosteloos de volgende hoeveelheden bagage meenemen:

30 kg. als u in de Business Class reist en 20 kg. als u in de Tourist (Economy) Class reist.

Daarnaast is één stuk handbagage toegestaan (maximale afmetingen 45x35x 18 cm.) welke onder de stoel of in het bagagevak boven de stoel geplaatst moet worden.

Voor kinderen van 2 tot 12 jaar gelden dezelfde bepalingen.

Kinderen

Voor kinderen tot 2 jaar geldt altijd een tarief van 10% van het tarief voor volwassenen. Vanaf 2 tot 12 jaar meestal de halve prijs.

Kortingen voor studenten en jongeren (12 tot 25 jaar)

Passagiers tussen de 12 en 25 jaar, alsmede studenten, kunnen aanzienlijke kortingen krijgen. Voor nadere inlichtingen:

Alitalia: 020-65576322
KLM: 020-6747747

afstanden van Italiaans luchthavens en airterminals

Stad	*Luchthaven*	*Air Terminals en Airlines Adressen en telefoonnummers*	*Afstand in km*
Alghero	Fertilia	Corso V. Emanuele 11 (079-979 395)	13
Ancona	Falconara	Corso Stamira 80/82 Terminal ATI Piazza Roma 21 (071-58892)	18
Bari	Palese	Via Calefati 37/41 (080-216609)	12
Bologna	G. Marconi	Via Marconi 34 (051-522250)	6,4
Brindisi	Papola Casale	Corso Garibaldi 53 (0831-223495)	6
Cagliari	Elmas	Via Caprera 14 (070-60101)	6,5
Catania	Fontanarossa	Piazza Repubblica Terminal Alitalia en ATI (095-252111)	7
Crotone	S. Anna	Via Veneto 30 (21.459) Terminal ITAVIA	15
Florence	Peretola	Staz. Ferroviaria (055-27881)	4
Foggia	Gino Lisa	Viale XXIV Maggio 40/42 (29 090/29 160)	3
Forli	Luigi Ridolfi	Piazza Saffi (27 120)	3
Genua	Chr. Colombo	Piazza Acquaverde 2 (010-54938)	7
Lamezia T.	S. Eufemia	Pza. Matteotti (Catanzaro) (0968-51766)	40
Lampedusa	Lampedusa	(0922-970299)	1
Marsala	Birgi	Via Mazzini 111 (0923-951426)	14
Milaan	E. Forlanini (Linate)	Via Luigi Sturzo (Centr. Station) Terminal voor Europese lijnen (incl. ALITALIA en KLM) (02-62811) en binnenlandse lijnen. c/o Autostradale, Piazza Castello 1 Terminal ITAVIA	10
Milaan	Malpensa (intercontinentale lijnen en charters)	Via Luigi Sturzo 37 (02-868145)	46
Napels	Capodichino	Piazza Garibaldi (081-5425111) Terminal ALITALIA en ATI	7
Olbia	Costa Smeralda	Corso Umberto 195/c (22 495/22 700)	11
Palermo	Punta Raisi	Via Mazzini 59 (091-6019111) Terminal ALITALIA en ATI	32
Pantelleria	Pantelleria	Via Borgo (0923-911078)	4
Pescara	Liberi	Via Ravenna 3 (085-4213022)	6
Pisa	Galileo Galilei	Piazza Stazione (050-48028)	2
Reggio Calabria	Tito Minniti	Corso Garibaldi 521 (0965-331 444/5/6)	5
Rimini	Miramare	c/o SITA, Piazza Tripoli (0544-33156)	6,5
Rome	Leonardo da Vinci (Fiumicino)	Via Giolitti 36 (06-4750904) (rechterkant van Termini Station)	35,5
	Ciampino Ovest	(ITAVIA en charters)	15
Sassari	Fertilia	Via Cagliari 30 (079-23 4498)	35
Taranto	Pregola Casale	Corso Italia 42	15
Trapani	Birgi	Corso Italia 52 (0923-23819)	16
Treviso	San Giuseppe	Via Padova (0422-20393-430977)	2
Trieste	Ronchi dei Legionari	Piazza S. Antonio 1 (040-68 017)	31,5
Turijn	Città di Torino	Corso Inghilterra (011-442525)	18
Venetië	Marco Polo	Piazzale Roma (041-5205530)	13
Verona	Villafranca Veronese	Stazione Porta Nuova (045-591977)	12

Reisbureaus en touroperators

Voor de Nederlandse toeristen is het van groot belang, dat er in hun land zo'n goed georganiseerde reisindustrie bestaat. Er zijn talloze touroperators, reisbureaus, boekingskantoren en andere instellingen, die voor de toerist van nut kunnen zijn. Ook als men Italië als reisdoel heeft gekozen kan men er veel voordeel van hebben een beroep te doen op de vakbekwaamheid van deze organisaties. Onderstaand hebben wij getracht, zonder te pretenderen volledig te zijn, een inzicht te verschaffen in de verschillende vormen van georganiseerd reizen naar Italië. Vast staat echter dat naast deze vorm van reizen, het reisbureau de plaats bij uitstek is voor het reserveren van hotels, appartementen en andere vormen van verblijfsaccommodatie, waarbij natuurlijk ook eventueel de reis naar de bestemmingsplaats geboekt kan worden.

Georganiseerd toerisme

1. Chartervluchten

Vliegveld/touroperator:	**Standplaats:**
– Alghero (Sardegna) - Fertilia	
Holland International	Alghero
– Rent a Casa Vliegreizen	Alghero, Porto Conte, Fertilia, Platamona, Baja, Flydrive
– Catania (Sicilia - Fontanarossa	
Arke Reizen	Taormina, Giardini Naxos, Letojanni, Sicilia rondreis
Holland International	Taormina, Giardini Naxos, Tour della Sicilia
– Napoli-Capodichino	
– Holland International	Sorrento-Roma/Sorrento-Roma/Siena/ Perugia
– Rimini - Miramare	
Arke Reizen	Misano - Riccione - Rimini
Neckermann Reizen	Cattolica - Misano - Riccione - Rimini

2. Vliegreizen met Alitalia en KLM lijndiensten

Vliegveld/touroperator:	**Standplaats:**
– Alghero (Sardegna) - Fertilia	
Italiatour	Alghero
Raptim Reizen	Porto Conte
– Bari - Palese	
Club Med	Metaponto - Otranto
– Brindisi - Papola	
Fundadore Travels	Ostuni - Locorotondo - Cisternino
– Cagliari - Elmas (Sardegna)	
Italiatour	Baia di Chia
Raptim	S. Margherita di Pula
– Catania (Sicilia) - Fontanarossa	
Fundadore Travels	Taormina
Italiatour	Taormina
Nouvelles Frontieres	Catania
Raptim Reizen	Taormina
SNP Natuurreizen	Sicilie rondreis
– Firenze - Peretola	
Italiatour	Firenze
Trans BV	Firenze
– Lamezia Terme - St. Eufemia	
Fundadore Travels	Scalea - Tropea
– Milano - Linate	
Arke Reizen	Milano - Firenze
Astrea Reizen	Milano - Firenze - Firenze/Siena
Europa Exclusief	rondreis per auto naar keuze
Fundadore Travels	Valle di Concei - Santa Margherita Ligure
Holland International	Milano - Firenze - Siena

Italiatour	Milano
Nouvelles Frontieres	Firenze
Panta Reizen	Milano - Firenze
Raptim	Milano - Elba - Firenze
Senior Vakantie Plan	Montecatini - Torbole
Trans	Milano
Unitravel	Milano - Firenze
– Napoli - Capodichino	
Fundadore Travels	Capri - Ravello Eolische eilanden
– Olbia	
Fundadore Travels	Olbia - Pittulongu - Arzachena - Costa Smeralda
– Palermo - Punta Raisi	
Club Med	Cefalù - Kamarina
Fundadore Travels	Sicilia rondreis (met eigen auto) eventueel met de Eolische eilanden
Italiatour	Sicilia - rondreis
N.C.R.V. Reizen	Sicilia - rondreis
Nouvelles Frontieres	Palermo
Raptim Reizen	Mondello - Sicilia - rondreis
SNP Natuurreizen	Sicilia - rondreis
– Roma - Fiumicino	
Arke Reizen	Roma
Astrea Reizen	Roma
Europa Exclusief	rondreis per auto naar keuze
Fundadore Travels	Sperlonga - Numana - Principina a Mare - Tuoro sul Trasimeno - Fara S. Martino
Jan Hofstra Reizen	Sorrento
Holland International	Roma
Italiatour	Roma
NBBS Reizen	Roma
NCRV Reizen	Roma
Neckermann Reizen	Roma
Nouvelles Frontieres	Roma
OAD Reizen	rondreis Roma - Firenze - Venezia
Panta Reizen	Roma
Raptim	Roma - Sorrento
SRC - Speciale Reizen Centrale	Roma
Trans	Roma
Unitravel	Roma
– Treviso - San Giuseppe	
Arke Reizen	Venezia
Europa Exclusief	rondreis per auto naar keuze
Holland International	Venezia - Firenze
NBBS Reizen	Venezia
Nouvelles Frontieres	Venezia
Panta Reizen	Venezia
Raptim Reizen	Venezia
Trans	Venezia
Unitravel	Venezia
– Venezia - Marco Polo	
Astrea Reizen	Venezia - Verona
Italiatour	Venezia
Nouvelles Frontieres	Venezia

3. Busreizen met vaste standplaats

Reisorganisatie/touroperator	**Standplaats**
Amicitia Reizen	San Remo - Prato allo Stelvio - Lutago - Fiuggi - Rimini

Arke Reizen	Lido di Jesolo - Diano Marina - Riva del Garda - Levico
Bex Reizen	Diano Marina - Rimini - Cannobio - Ronzone San Felice del Benaco - Castel del Piano - Sorrento - Maiori - Elba
Boosten Reizen	Rimini
Club Escolette	Cattolica
Future Line	Cattolica
GRV Reizen	Diano Marina - Torbole - Cattolica
de Jong Intravakanties	Casciana Terme - Malè - Tenna - Bardolino Bellaria - Rimini - Roma - Sorrento - Tignale Lido di Jesolo
Kras/Stervakanties	Pietra Ligure - Cavallino - Ronta (Firenze) Rimini - Cattolica - Bellaria - Misano - Fiuggi Torricella di Magione
Maaskant Reizen	Rimini - Riva
My Way	Rimini - Lido di Jesolo
NBBS Reizen	Riccione - Cattolica - Porto Verde - Rimini
NCRV Reizen	Cavallino - Molveno - Fiuggi
NZH Travel	Cattolica - S. Felice del Benaco - Passignano sul Trasimeno
OAD Reizen	Bordighera - Lido di Jesolo - Ora - Rimini - Sorrento - Torbole - Roma - Firenze - Verbania/Intra
Senior Vakantie Plan	Torbole
Snelle Vliet Reizen	Bolsena - Diano Marina - Misano - Torbole - Cattolica - Levico - Marina di Massa
SNP Natuurreizen	Wengen
Speedwell	Arco - Merano - Montecatini Terme
S.R.C. Speciale Reizencentrale	Roma - Firenze
Talma Tours	Lido di Jesolo
55+ Reizen	Arco

4. Busreizen rondreizen of meerdere standplaatsen

Reisorganisatie/touroperator:	**standplaatsen:**
Arke Reizen	Roma/Sorrento - klassieke rondreis Toscana/Umbria
Bex Reizen	Rimini/Cavallino - Roma/Firenze
v.d. Biessen	Roma/Firenze - Sorrento/Capri (incl. Pompei en Gardameer)
Fietsvakantiewinkel	Toscana - Umbria - Sardegna
de Jong Intravakanties	Assisi/Lido di Jesolo - Bardineto/Marina di Montalto - Tignale/Bellaria
Kras/Stervakanties	Toscana/Umbria
NCRV Reizen	klassieke rondreis
NZH Travel	Venezia - Roma - Firenze
OAD Reizen	Roma/Sorrento - Roma/Firenze/Venezia - Passignano/Montecatini
Raptim Reizen	Midden Italië - Zuid Italië - Sicilia - Toscana/Umbria/Veneto/Emilia Romagna
Snelle Vliet Reizen	Firenze/Pisa/Roma/Assisi/San Marino/ Venezia
SNP Natuurreizen	Toscana - Abruzzo - Dolomiti
Speedwell	Padova/Ravenna/Assisi/Orvieto/Aquileia

5. Busreizen pendelreizen

Reisorganisatie/touroperator:	Uitstapplaatsen:
Aktief en Individueel	Lido di Jesolo/Venezia - Ravenna/Rimini/ Riccione - Cattolica - Desenzano/Peschiera/ Bardolino/Garda/Malcesine/Riva Milano/Bologna/Firenze
Arke Reizen	Rimini/Cattolica/Riccione Bibione/Lido di Jesolo
Budget Bus	Torino/Milano/Bologna/Firenze/Roma/ Brindisi
Bizz	Viareggio - Livorno - Firenze
Bustoers	Bardolino/Peschiera/Moniga del Garda/S. Felice Benaco
Cycle Tours	Bolzano/Affi/San Piero - Siena/Tuoro sul Trasimeno
Fietsvakantiewinkel	Bolzano/Affi/San Piero - Siena/Tuoro sul Trasimeno - Viareggio/Livorno/Firenze Firenze/Passignano
France Individuelle	Firenze - Passignano
de Jong Intravakanties	Cattolica/Bellaria/Rimini Garda/Torbole/Riva
Kras/Stervakanties	Rimini/Cattolica/Bellaria
NBBS Reizen	Como/Milano/Bologna - Garda/Malce sine/Peschiera/Riva - Venezia/Lido di Jesolo - Firenze/Siena - Cattolica/ Riccione/Rimini/Ravenna/Misano Adriatica - Genova/Savona/Alassio - Diano Marina
OAD Reizen	Malcesine - Rimini/Cattolica
Snelle Vliet Reizen	Cattolica/Misano/Riccione
Pendel Expres	Milano/Firenze/Bologna - Lido di Jesolo/Venezia - Gardameer - Ravenna/Rimini/Riccione/Cattolica
VINEA Vakanties	Firenze
Vrij Uit/Interbus	Bardolino/Peschiera/Moniga del Garda/ S. Felice Benaco

Op een aantal van deze genoemde trajecten zijn de bussen ook ingericht op het vervoer van fietsen en/of surfplanken e.d. Informatie hierover kunt U van de reisorganisatie/touroperator krijgen.

6. Treinreizen

Reisorganisatie/touroperator:	Standplaats:
Astrea Reizen	Milano - Firenze - Roma - Siena - Venezia - Verona
Bex Reizen	Rimini
Holland International	Milano
NBBS Reizen	Firenze - Roma - Venezia
Trans	Firenze - Milano - Roma - Venezia

Voorts worden er op individuele basis treinreizen aangeboden waarbij geboekt wordt voor de Alpen Expres of voor de Mediterraneo.

Met de Alpen Expres kunt U in Italië naar: Bolzano - Chiusa - Merano - Trento - Verona.

Met de Mediterranee kunt U in Italië naar Ancona - Diano Marina - Finale Ligure - Pietra Ligure - Riccione - Rimini - Ventimiglia. Zie pag. 157.

7. Autovakanties

De volgende reisorganisaties/touroperators en overige boekingskantoren geven een programma uit waarin autovakanties en/of andere boekingsmogelijkheden zijn opgenomen, Men biedt in deze programma's naast de gebruikelijke assistentie van de reisorganisatie de mogelijkheid om hotels, bungalows, campings en/of appartementen te boeken. Wij raden vooral de vakantieganger, die op zoek is naar goede bungalows en/of appartementen aan goede nota te nemen van de door deze organisaties op de markt gebrachte programma's

Arke Reizen - Astrea Reizen - Belvilla - Bustoers - Club Mediterranée - Eurocamp - Europa Exclusief - Fundadore Travels - van Ginkel Vakanties - Holland International - Hotelplan - Intergarda - Interhome - International Tourisme - de Jong Intra Vakanties - Kras/Stervakanties - Mobiplan - NBBS - Neckermann Reizen - Nouvelles Frontieres - OAD Reizen - Raptim Reizen - Rent a Casa - Sunair - Unitravel - Vacansoleil - Vakantie Valsugana - Vrij Uit.

8. Georganiseerd Toerisme met vertrek vanuit België

Reisorganisatie/touroperator:	Boekingsadres Nederland
CIT Reizen	CIT NV Vijzelstraat 77 1017 HG AMSTERDAM
Sunsnacks	Sunsnacks Nederland Ginnekenweg 91A 4818 JC BREDA
VTB-VAB/Special Tour	Special Tour Peperbos 21 4841 GZ Prinsenbeek

Attentie

De CIT (Compagnia Italiana Turismo) is het grootste Italiaanse reisbureau. Deze reisorganisatie - waarin de Italiaanse Staat een meerderheidsbelang heeft - treedt op als touroperator maar ook als boekingskantoor. In elke belangrijke plaats in Italië heeft men filialen, zodat men de toerist die in Italië reist van dienst kan zijn met het aanbieden van excursies, boekingen voor vliegtuig-, trein- en bootverbindingen en alle verder voorkomende reisbureau-aktiviteiten.

De CIT-vestiging in Nederland baseert haar aktiviteiten voornamelijk op het boeken uit het programma van de CIT-België, waarin alle bekende vakantiebestemmingen in Italië zijn opgenomen.

9. Diverse soorten reizen (Thema vakanties)

Reisorganisatie/touroperator:	Type vakantie
Agrarische Studiereizen	Roma - Como/Lido delle Nazioni/Verona
Aktief en Individueel	Fietsvakanties Toscana
Antieke Wereld	Kunstreizen Napoli - Puglia - Calabria
Astrea Reizen	Opera Verona
Bex Reizen	Opera Verona - Kunstreis Italië
Cav.Trailriding Holidays	Trektochten te paard in Toscana, Sicilia, Sardegna
Cultura reizen	Kunstreizen o.a. rondreis Sicilië
Cycletours	Fietsvakanties
Europa Speciaal Reizen	Besloten groepsreizen voor onderwijs-instellingen, verenigingen en bedrijven
Etruria Travels	Toscana
Fietsvakantiewinkel	Fietsvakanties
GRV Reizen	Klassiek Italië - trekking Dolomiti
Jan Hofstra Reizen	Cultuurreizen: Brescia/Lombardia - Mantova/ Ravenna - Firenze/Siena/Pisa - Umbria Lazio/ Etrusken - L'Aquila/Abruzzo - Foggia/ Giovinazzo/Lecce - Torino/Genova rondreizen Sardegna/Sicilia/Liparische eilanden

Italiatour	Vliegreizen classicotour Roma/Firenze/ Venezia - Roma/Sorrento/Roma - Siciliatour
de Jong Intra Vakanties	Giro d'Italia - klassiek Italië - Opera Verona
Maaskant Reizen	Klassiek Italië Firenze - Pisa - Siena - Roma - Assisi
Kras/Stervakanties	Roma/Etrusken
Kontakt International	Educatie reizen voor scholieren, studenten en jongerenorganisaties
My Way	Fietsvakanties Toscana
NBBS Reizen	Wandeltochten Dolomiti
N.C.R.V. Reizen	Roma/Etrusken
Neerital Reizen	Schoolreizen
OAD Reizen	Kunstreis Toscana/Firenze Klassiek Italië (o.a. Roma - Pisa - Venezia - Firenze)
Raptim Reizen	Kuurreizen Ischia/Abano - Montegrottto
Senior Vakantie Plan	Kunstreizen
Sindbad Tours	Fietstocht Toscana voettocht Liguria
SNP Natuurreizen	Wandeltochten Dolomiti - Abruzzo - Ortler - Toscana - Sicilia - Piemonte
Sundance	Fietsvakantie Toscana - bus-zwerftocht Italië
Talma Tours	Kunstreis - Pisa - Siena - Roma - Pompei - Assisi-Firenze - Venezia
Ticket en Travel	Opera Verona
Transalpino	Kampeer trektocht Toscana - Adria
Ucello Cultuur Reizen	Studiereizen - Michelangelo Tour - cultura Veneziana - Roma klassiek
	Cultuurreis Noord Italië - Tour Leonardo da Vinci
Vinea	Bergwandelen - fietsvakanties - trektochten - zeezeilen
Vlieg Educatieve Reizen	Culturele reizen
Wens Reizen	Studiereizen Roma - Firenze
Wolftrail	Kunstreis Roma - trekking Dolomiti - Sicilia
55+ Reizen	Dolomiti/Lago di Como alléén voor alleen gaanden

Adreslijst

Reisorganisaties/touroperators opgenomen onder georganiseerd toerisme

A-Reizen BV	Dorpsstraat 52	3641 ED Mijdrecht	tel. 02979-83952
Agrarische Studiereizen	Kleine Oord 179	6811 HZ Arnhem	tel. 085-512087
Aktief en Individueel	Rokin 38'	1012 KT Amsterdam	tel. 020-6262952
Amicitia Reizen	Burg. de Bruinelaan 68-70	3331 AG Zwijndrecht	tel. 078-125500
Antieke Wereld	G.v.Amstelstraat 392	1216 CC Hilversum	tel. 035-219445
Arke Reizen	Deurningerstraat 16	7514 BH Enschede	tel. 053-880880
Astrea Reizen	Oppert 17	3011 HT Rotterdam	tel. 010-4041230
Belvilla	Berenkoog 29	1822 BH Alkmaar	tel. 092-622544
Bex Reizen	H. Dunantweg 5-9	2402 NM Alphen a/d Rijn	tel. 01720-80808
Reisbur. v.d. Biessen BV	Hoofdstraat 69	6461 CN Kerkrade	tel. 045-452434
Bizz Travel	Folkingestraat 34	9711 JX Groningen	tel. 050-144255
Boostenreizen	Kouvenderstraat 34	6431 HG Hoensbroek	tel. 045-227777
Budgetbus	Rokin 10	1012 KR Amsterdam	tel. 020-6275151
Bustoers	Conradstraat 20	3013 AP Rotterdam	tel. 010-4124444
Cav. Trailriding Holidays	postbus 3040	5203 DA 's-Hertogenbosch	tel. 073-422227
CIT Reizen	Vijzelstraat 77	1017 HG Amsterdam	tel. 020-6382199
Club Med	Raadhuisstraat 53	2101 HD Heemstede	tel. 023-290355
Cultura	Waldeck Pyrmontlaan 9	1075 BT Amsterdam	tel. 020-6716861
Club Escolette	Verrijn Stuartlaan 25	2288 EK Rijswijk	tel. 070-3958310
Cycletours	Keizersgracht 181	1016 DR Amsterdam	tel. 020-6274098
Etruria Travels	Dopplerdomein 8, postb 68	6201 BK Maastricht	tel. 043-619351
Eurocamp	Zuidsingel 22	3811 HB Amersfoort	tel. 033-602727
Europa Exclusief	Sloterweg 22	1171 CR Badhoevdorp	tel. 020-6588600
Europa Speciaal Reizen	Soestdijkseweg Z 260	3721 AK Bilthoven	tel. 030-287034
Evenements Reizen	de Ruyterkade 139	1011 AC Amsterdam	tel. 020-6270606
D Tours	de Ruyterkade 139	1011 AC Amsterdam	tel. 020-6523425
Fietsvakantiewinkel	Jan de Bakkerstraat 14	3441 EE Woerden	tel. 03480-21844
Francee Individuelle	Prinsengracht 122	1015 EA Amsterdam	tel. 020-6268898
Fundadore Travels CV	1e Weteringdwarsstr. 54	1017 TP Amsterdam	tel. 020-6203398
Future Line Travel BV	Prof. Tulpstraat 2	1018 HA Amsterdam	tel. 020-6222859
van Ginkel Vakanties	Tweede Bloksweg 4	2742 KJ Waddinxveen	tel. 01828-14488
GRV Reizen	Emmastraat 4	8011 AG Zwolle	tel. 038-219506
Harmanni Reizen	Gedempte Singel 27	9401 JN Assen	tel. 05920-13163
Holland International	Treubstraat 16	2288 EJ Rijswijk	tel. 070-3957957
Hotelplan	Verrijn Stuartlaan 25	2288 EK Rijswijk	tel. 070-3958310
Intergarda	Beeklaan 262	2201 BN Noordwijk	tel. 01719-19492
Interhome	Bouwerij 50	1185 XX Amstelveen	tel. 020-6436141
International Tourisme	Zwaluwlaan 4	2661 BS Bergschenhoek	tel. 01892-13318
Italiatour	Leidsestraat 15	1017 NT Amsterdam	tel. 020-5576212
Jan Hofstra Reizen	Het Anker 3, postbus 724	9200 AS Drachten	tel. 05120-30118
de Jong Intravakanties	Havenkade 1	2984 AA Ridderkerk	tel. 01804-57777
Kontakt International	Prins Hendrikkade 104	1011 AJ Amsterdam	tel. 020-6268851
Kras/Stervakanties	Bernseweg 22a	5324 JW Ammerzoden	tel. 04199-3622
Lassche Reizen	Westersingel 20	9718 CL Groningen	tel. 050-136237
Maaskant Reizen	Mr. v. Coothstraat 16	5397 AR Lith	tel. 04128-1370
Mobiplan	Veersedijk 95	3341 LL Hendrik Ido Ambacht	tel. 01858-15222
My Way (Arke)	Deurningerstraat 16	7514 BH Enschede	tel. 053-880880
NBBS	Schipholweg 101	2316 XC Leiden	tel. 071-253333
NCRV Reizen	Prinsestraat 33-35	2513 CA Den Haag	tel. 070-924301
Neckermann Reizen	Nienoord 10	1112 XG Diemen	tel. 020-5699999
Neerital Reizen	Saxhavenstraat 19	4561 HB Hulst	tel. 01140-11062
Nouvelles Frontieres	v. Baerlestraat 3	1071 AL Amsterdam	tel. 020-6644131
NZH Travel	Leidsevaart 396	2003 RM Haarlem	tel. 023-152652
OAD Reizen	Burg. v.d. Borchstraat 2	7451 CH Holten	tel. 05483-77777
Panta Reizen	B. de Haanweg 26-32	3076 DC Rotterdam	tel. 010-4325555
Pendel Expres	Rokin 38 afd. verk.agenten	1012 KT Amsterdam	tel. 020-6262952
Raptim BV	Heuvelring 31	5038 CJ Tilburg	tel. 013-435085
Rent a Casa Vliegreizen	Croesinckplein 28a	2722 EA Zoetermeer	tel. 079-416031
Senior Vakantie Plan	Nwe Englaan 24	1404 ED Bussum	tel. 02159-33017
Sindbad Tours	Leenderweg 95	5614 HL Eindhoven	tel. 040-111444
Snelle Vliet	Peulenstraat 151	3371 AL Hardinxveld-Giessendam	tel. 01846-17900
SNP Natuurreizen	Groesbeekseweg 181	6523 NR Nijmegen	tel. 080-605222
Speedwell	Valeriusstraat 65-75	2517 HN Den Haag	tel. 070-3654848
S.R.C. SpecialeReizencentrale	Oude Kijk in 't Jalstraat 71	9717 CK Groningen	tel. 050-145800
Sunair	Schuttersveld 9	2316 XG Leiden	tel. 071-255855
Sundance	Oude Kijk in 't Jalstraat 71	9717 CK Groningen	tel. 050-145800
Sunsnacks Nederland	Ginnekenweg 91a	4818 JC Breda	tel. 076-220755
Talme Tours	2de Oosterkade 1a	8603 CK Sneek	tel. 05150-16000
Ticket en Travel	postbus 300	1250 Laren	tel. 02153-12344
Trans BV	Stationsstraat 50	3818 LW Amersfoort	tel. 033-603111
Transalpino	Wildenborch 1, postb. 299	1110 AG Diemen	tel. 020-5696811
Uccello Cultuurreizen	Randel 26a, postbus 68	9363 ZH Marum	tel. 05944-3222/1482

Unitravel	Schuttersveld 9	2316 XG Leiden	tel. 071-255866
Vacansoleil	Esp 51	5691 NJ Son	tel. 04990-74677
Vakantie Valsugana	Farman 18	3769 JE Soesterberg	tel. 03463-51161
Vinea	Postbus 1	8614 DJ Oudega W	tel. 05154-9777
Vlieg Educatieve Reizen	Goudsesingel 235	3031 EL Rotterdam	tel. 010-4145080
Vrij Uit	Sloterweg 22	1171 CR Badhoevedorp	tel. 020-6588600
55+ Reizen	Brinkstraat 13	3741 AN Baarn	tel. 02154-22041
Wens Reizen	Baronielaan 103	4818 PD Breda	tel. 076-226340
Wolftrail B.V. Rottink B.V.	Postbus 800	7550 AV Hengelo	tel. 074-478885

Tenslotte - Belangrijk

Het Nat. Italiaans Verkeersbureau E.N.I.T. draagt geen enkele verantwoording door het signaleren van boekingsmogelijkheden voor welke zakelijke transactie dan ook. Wel kan de toekomstige toerist ter meerdere garantie informeren of de door haar of hem te kiezen reisorganisatie/touroperator lid is van de ANVR of SRG of anderszins garantiebepalingen heeft gedeponeerd.

Ondanks dat wij getracht hebben zo nauwkeurig mogelijk deze gids "Tot ziens in Italië" samen te stellen, zullen er ongetwijfeld onderwerpen zijn, die U anders behandeld had willen zien. Voorts zullen er na de verschijningsdatum ook enige veranderingen in de gegevens zijn opgetreden.

Wij verzoeken U dan ook vriendelijk ons te willen helpen deze uitgave zo up to date mogelijk te houden en ons uw opmerkingen niet te onthouden.

Castellammare di Stabia (Napoli)

inhoudsopgave

Pag.

Abruzzo 27
ACI 148
Afstandstabel 147
Agrarisch toerisme (logeren bij de boer) 85
Algemene informatie 66
Alpenexpres 157
Alpenpassen (behalve grensovergangen) 140
Alpentunnels 141
Antiekmarkten 105
Apennijnenpassen 141
Aquaria 91
Arena van Verona 104
Autoroutes en grensovergangen naar Italië 142
Autoslaaptreinen (naar Italië) 159
Autosnelwegen 145
Autotreinen (in Italië) 158

Bars 86
Basilicata 33
Benzinebonnen 135
Bergbeklimmen (scholen voor...) 119
Berggidsen 119
Berghutten 119
Boeken en reisgidsen 129
Bootdiensten (reserveringsadressen) 132
Bootdiensten Italiaanse meren 135
Bootverbindingen (binnenlandse...) 132
Bootverbindingen (internationale...) 131
Botanische tuinen 91
Bungalowparken 78
Bustours 86
Busverbindingen 87
Busvervoer 86

Calabria 34
Campania 29
Campings 78
Carting 121
Casino's 70
Chartervluchten 167
Correspondentie 69
Culinair Italië 112
Cultuur en evenementen 93

Daghotels 77
Diepzeeduiken 126
Dieren 68
Dierentuinen 91
Diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen 67
Douaneverkeer Nederland-Italië 66

Emilia-Romagna 16
ENIT grenskantoren 150

Feestdagen in Italië 71
Fietsen in Italië 162
Fietskaarten 163
Fietsverhuur 163
Fietsvervoer per trein 156
Filmfestivals 101
Firenze-Florence (Cultuur- en muziekcursussen) 95
Fooien 69
Friuli-Venezia Giulia 12

Gehandicapten (service voor -) 155
Georganiseerd toerisme 167
Gezondheid 92
Gidsen 120
Giro d'Italia 164
Golf (banen in Italië) 129
Grotten 90
Grottenonderzoek (Speleologia) 121

Hotels 76
Hydrografische kaarten 121

Invoer 66
Italiaanse culturele organisaties in Nederland 93
Italiaanse toeristische organisaties 40

Jaarbeurzen (internationale...) 101
Jacht 118
Jachthavens 121
Jeugdherbergen 78

Kaarten en reisroutes 68
Kinderpretparken 68
Klachten 68
Klassificering treinen 157
Kunst in Italië 109
Kunstnijverheid 110
Kuurplaatsen 92

Lazio 24
Liguria 14
Lombardia 5
Luchthavens (afstanden tot air-terminals) 166

Marche 22
Markten 105
Mediterraneo 157
Meren voor motorboot 123
Molise 28
Motels 150
Motorbootclubs 124
Musea (openingstijden) 105
Musea en bezienswaardigheden 111
Muziekcursussen 94

Nachttreinen 153
Natuurreservaten 87
Nederland-Italië per auto 135
Nederland-Italië per trein 152

Nuttige adressen voor Italië-reizigers 70

Onderwatersport 119
Opera en muziekfeesten 103
Overwinteren en het weer 73

Paardensport/Vakantie te paard 118
Paspoorten-visa 66
Pauselijke audiënties 71
Piemonte 2
Posttarieven Italië-Nederland 69
Puglia 31

Reducties op Italiaanse spoorwegen 154
Registratie bij de politie 67
Reisbureaus en touroperators 167
Reisdeviezen 66
Reisgidsen 129
Reisroutes (trein) naar Italië 153
Reserveringsadressen bootdiensten 132
Restaurants 86
Roei- en kanoclubs 120
Roma - luchthaven (vervoer) 25
Rommelmarkten 105

Safariparken 68
Sardegna 38
Scheepvaartdiensten 131
Servicestations zeil-/motorboten 124
Sicilia 35
Siciliaanse bustours 87
Sneeuwkettingen 125
Snelheid (auto's) 148
Snelle motorboten 123
Specialiteiten - restaurants 113
Spoorwegennet Italië (kaart) 160
Spoorwegtarieven 152
Sport in Italië 118
Spijkerbanden 125
Stadsbussen 86
Stadstours 86
Stranden 72

Taal 65
Taal- en cultuurcursussen voor buitenlanders 93
Tabak 69
Telefoneren naar, in en uit Italië 70
Telefoon 69
Temperatuur en neerslag 74
Temperatuur zeewater/meren 73
Ten geleide 1
Tennis 118
Toeristische informatiekantoren 41
Tolwegen (tafiefsgroepen) 147
Toscana 18
Touroperators (adreslijst) 173
Traditionele feesten 98
Trentino-Alto Adige 8

Uitvoer 67
Umbria 20

Vaarbewijzen 124
Valle d'Aosta 4
Vatikaanmusea 105
Vatikaan-tuinen 105
Veneto 10
Verkeersvoorschriften 147
Vertaling wegtekens 148
Villa's en appartementen 77
Vissen en onderwatersport 119
Vliegen naar Italië 165
Voltage 69
Voorbeeldbrief appartement reserveren 77
Voorbeeldbrief hotel reserveren 76
Vulkanen-grotten-watervallen 90

Wandelen (in de natuurparken) 88
Waterskiën 123
Watervallen 90
Wegeninformatie 147
Wegenwacht 146
Windsurfen 125
Winkelen 71
Winterbanden 125
Wintersport 125

Yachten en plezierboten (verhuur...) 122
Yachting-zeilen 121

Zeilscholen 122
Zendvergunning 70
Ziektekostenverzekering 69
Zomertijd 70
Zweefvliegen 125

© ENIT – Amsterdam

Tekst H.J.J. van Roijen
Grafische Verzorging:
ProfitPrint Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder bronvermelding.

Afstanden in kilometers

1 — VENTIMIGLIA 2 — ISELLE 3 — CHIASSO 4 — BRENNERO

	1	2	3	4	ANCONA	AOSTA	AQUILA, L	AREZZO	BARI	BELLUNO	BOLOGNA	BOLZANO	BRINDISI	CAMPOBASSO	COMO	COSENZA	FERRARA	FIRENZE	FORLI' (RIMINI)	GENOVA	IMPERIA	LA SPEZIA	LIVORNO	LUCCA	MILANO	NAPOLI	PADOVA	PERUGIA	PESARO	PESCARA	PISA	POTENZA	RAVENNA	REGGIO CALABRIA	RIETI	ROMA	SALERNO	SAVONA	SIENA	TARANTO	TORINO	TRENTO	TRIESTE	VENEZIA	VERONA
ANCONA	656	583	486	581																																									
AOSTA	358	250	216	557	597																																								
AQUILA, L	751	787	690	794	218	801																																							
AREZZO	505	558	461	566	188	572	257																																						
BARI	1144	1071	974	1069	490	1085	433	672																																					
BELLUNO	607	475	349	236	414	505	629	415	902																																				
BOLOGNA	447	374	277	382	209	388	413	184	697	238																																			
BOLZANO	548	425	292	102	479	455	692	464	967	134	280																																		
BRINDISI	1258	1185	1088	1183	604	1199	547	786	114	1016	811	1081																																	
CAMPOBASSO	927	938	841	936	357	952	202	458	243	769	564	834	357																																
COMO	346	133	16	378	470	210	674	445	958	333	261	276	1072	825																															
COSENZA	1245	1322	1225	1320	741	1326	584	795	301	1153	948	1218	271	428	1209																														
FERRARA	479	403	281	358	223	420	437	224	711	191	47	256	825	578	265	962																													
FIRENZE	428	481	384	489	255	495	334	77	743	345	107	387	857	535	368	860	154																												
FORLI' (RIMINI)	511	438	351	446	145	452	349	127	633	288	64	344	747	500	325	884	97	109																											
GENOVA	161	252	208	493	495	242	590	344	983	446	286	391	1097	766	192	1084	318	267	350																										
IMPERIA	43	347	319	607	613	315	708	462	1101	564	404	505	1215	884	303	1202	436	385	468	118																									
LA SPEZIA	276	367	293	473	407	357	475	229	882	393	198	371	996	651	277	969	230	152	261	115	233																								
LIVORNO	375	466	370	551	349	456	413	171	797	413	175	449	911	566	354	884	222	94	203	214	332	99																							
LUCCA	353	445	348	515	330	434	398	152	805	378	140	413	919	574	332	892	187	75	184	192	310	77	45																						
MILANO	303	123	59	370	427	187	631	402	915	318	218	268	1029	782	43	1166	246	325	282	149	260	234	311	289																					
NAPOLI	910	986	889	984	405	991	249	457	279	817	613	882	406	122	873	342	626	525	548	749	867	634	549	557	831																				
PADOVA	510	399	273	281	300	429	514	301	788	114	124	179	902	655	257	1039	77	231	174	349	467	296	299	264	242	704																			
PERUGIA	576	617	520	625	149	631	177	80	592	467	243	523	706	378	504	715	276	157	179	415	533	300	238	223	461	377	353																		
PESARO	594	521	424	419	62	535	276	141	550	352	147	417	664	417	408	801	161	192	83	433	551	344	287	268	365	465	238	187																	
PESCARA	805	732	635	730	151	746	100	333	339	563	358	628	453	206	619	590	372	404	294	644	762	553	491	476	576	254	449	253	211																
PISA	354	446	349	530	337	435	401	159	808	402	164	428	922	577	333	895	211	82	191	193	311	78	21	24	290	560	288	226	275	479															
POTENZA	1079	1087	990	1085	506	1101	407	629	145	918	713	983	232	235	974	269	727	694	649	918	1036	803	718	726	931	176	804	549	566	355	729														
RAVENNA	525	452	255	433	148	466	362	154	636	266	78	331	750	503	339	887	75	131	27	364	482	278	225	206	296	551	152	206	86	297	213	652													
REGGIO CALABRIA	1474	1551	1444	1549	970	1555	813	1024	530	1382	1177	1447	500	657	1428	229	1191	1089	1113	1313	1431	1198	1113	1121	1395	571	1268	944	1030	819	1124	498	1116												
RIETI	691	727	630	735	207	741	60	197	493	570	353	633	607	261	614	598	378	274	289	530	648	415	353	338	571	260	455	117	217	160	341	432	303	827											
ROMA	677	769	672	781	283	758	147	236	481	637	399	679	595	250	656	568	446	292	355	516	634	401	316	324	613	233	523	176	292	233	327	402	379	797	87										
SALERNO	957	1034	937	1032	453	1038	296	507	259	865	660	930	352	140	921	288	614	572	596	796	914	681	596	604	878	54	751	427	513	302	607	122	599	517	310	280									
SAVONA	114	276	248	536	542	254	637	391	1030	493	333	434	1144	813	232	1131	368	314	397	47	71	162	261	239	189	796	396	462	480	691	240	965	411	1360	577	563	843								
SIENA	455	547	450	559	253	536	296	65	703	415	177	457	817	472	434	790	224	70	173	294	412	179	117	102	391	455	301	121	206	374	105	624	200	1019	236	222	502	341							
TARANTO	1221	1148	1101	1146	567	1162	510	749	87	979	774	1044	65	320	1085	206	788	820	710	1060	1178	959	874	882	992	354	865	669	627	416	885	180	713	435	569	558	300	1107	780						
TORINO	233	207	183	514	544	125	748	510	1032	462	335	412	1146	899	167	250	367	433	399	166	190	281	380	358	144	915	384	578	482	693	359	1048	413	1479	698	682	962	133	460	1109					
TRENTO	488	365	239	162	419	395	633	404	907	110	220	60	1021	774	223	1158	196	327	284	331	445	311	389	353	208	822	119	463	357	568	368	923	271	1387	573	619	870	374	397	984	352				
TRIESTE	699	572	447	430	489	602	703	490	977	199	313	328	1091	844	431	1228	266	420	363	538	656	485	488	453	415	892	189	542	427	638	477	993	341	1457	644	712	940	585	490	1054	560	281			
VENEZIA	551	440	314	316	341	470	555	342	829	108	165	214	943	696	298	1080	118	272	215	390	508	337	340	305	283	744	41	394	279	490	329	845	148	1309	496	564	792	437	342	906	425	154	164		
VERONA	442	316	190	254	330	346	541	312	818	105	128	152	932	685	174	1069	107	235	192	281	399	228	302	263	159	733	83	371	268	479	285	834	182	1298	481	527	781	328	305	895	303	92	256	124	
VICENZA	492	366	240	248	333	396	547	334	821	115	157	146	935	688	224	1072	110	264	207	331	449	278	332	297	209	736	33	386	271	482	321	837	185	1301	488	556	784	378	334	898	353	86	206	74	50

SARDEGNA

	CAGLIARI	NUORO	ORISTANO
CAGLIARI			
NUORO	193		
ORISTANO	91	110	
SASSARI	215	131	124

SICILIA

	AGRIGENTO	CALTANISSETTA	CATANIA	ENNA	MESSINA	PALERMO	RAGUSA	SIRACUSA
AGRIGENTO								
CALTANISSETTA	67							
CATANIA	193	126						
ENNA	107	40	104					
MESSINA	290	223	97	196				
PALERMO	141	142	249	156	265			
RAGUSA	139	140	103	139	260	280		
SIRACUSA	205	185	76	168	173	327	81	
TRAPANI	172	233	339	245	364	99	304	377

NATIONAAL ITALIAANS VERKEERSBUREAU E.N.I.T.

STADHOUDERSKADE 6
1054 ES AMSTERDAM
TEL. 020-6168244-6168245
TELEX 16695 ENITA
FAX 020-6188515